Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego

ver. 19

Lipno, 15.02.2021r.

Spis treści

Wstęp ……3
I. Diagnoza ……5
1. Położenie geograficzne ……5
2. Powierzchnia ……5
3. Struktura demograficzna ……6
4. Bezrobocie, sytuacja materialna mieszkańców ……13
5. Przedsiębiorczość ……23
6. Turystyka ……27
7. Ochrona środowiska ……30
8. Infrastruktura ……37
8.1. Infrastruktura drogowa ……37
8.2. Infrastruktura kolejowa ……39
8.3. Infrastruktura mieszkaniowa ……40
8.4. Termomodernizacja ……41
8.5. Infrastruktura i urządzenia sieciowe ……44
8.6. Rewitalizacja ……48
9. Edukacja, kultura, zdrowie ……49
9.1. Edukacja ……49
9.1.1. Żłobki i przedszkola w Powiecie Lipnowskim ……49
9.1.2. Szkoły podstawowe w Powiecie Lipnowskim ……52
9.1.3. Szkoły gimnazjalne w Powiecie Lipnowskim ……54
9.1.4. Szkoły ponadgimnazjalne w Powiecie Lipnowskim ……56
9.2. Kultura ……59
9.3. Zdrowie ……62
10. Organizacje pozarządowe ……65
11. Rolnictwo ……66
II. Terytorialny wymiar wsparcia ……75
III. Cele rozwojowe ……82
IV. Priorytety inwestycyjne ……95
V. Tryb i zasady naboru projektów do Strategii ……106
VI. Lista przedsięwzięć oraz instrumenty realizacji ……108
VII. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze ……152
VIII. System wdrażania i monitorowania ……157
Posumowanie ……159
Spis tabel ……160
Spis rysunków ……162
Załącznik Nr 1 – Analiza pomocy społecznej w gminach powiatu lipnowskiego w 2014r.
Załącznik Nr 2 - Obiekty zabytkowe oraz walory turystyczne Powiatu Lipnowskiego
Załącznik Nr 3 - Graficzna analiza jakości powietrza w województwie kujawsko - pomorskim w l. 2009-2013
Załącznik Nr 4 - Szkoły niepubliczne funkcjonujące na terenie Powiatu Lipnowskiego
Załącznik Nr 5 - Konsultacje społeczne – 1-14.10.2015r.

Wstęp

„Strategia rozwoju województwa kujawsko- pomorskiego do roku 2020-Plan modernizacji 2020+" przewiduje zróżnicowane instrumenty jej realizacji. W perspektywie 2014-20 dużą wagę przykłada się do rozwoju w wymiarze terytorialnym, który zakłada odejście, w przypadkach gdzie jest to możliwe, od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych, co ma na celu zwiększenie efektywności wykorzystania środków unijnych m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-20.

Polityka terytorialna w województwie kujawsko- pomorskim została zaadresowana do czterech poziomów funkcjonalnych:

- poziom wojewódzki- obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki);
- poziom regionalny / subregionalny - Obszar Strategii Interwencji dla miasta Włocławek / Grudziądz / Inowrocław i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie;
- poziom powiatowy - obejmuje zasięgiem obszar powiatu ziemskiego i jest określany jako obszar rozwoju społeczno - gospodarczego;
- poziom lokalny - realizowany w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Strategia niniejsza jest dokumentem określającym uwarunkowania, specyfikę oraz przedsięwzięcia rozwojowe zidentyfikowane dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego.

Obszar Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego został powołany do życia na mocy Porozumienia zawartego w dniu 2 października 2014 roku pomiędzy Powiatem Lipnowskim, Gminą Miasta Lipno, Miastem i Gminą Dobrzyń n. Wisłą, Miastem i Gminą Skępe, Gminą Bobrowniki, Gminą Chrostkowo, Gminą Kikół, Gminą Lipno, Gminą Tłuchowo oraz Gminą Wielgie. Na mocy przedmiotowego Porozumienia został utworzony Komitet Sterujący, do którego wchodzą po jednym upoważnionym przedstawicielu stron Porozumienia oraz Przedstawiciel Marszałka Województwa Kujawsko - Pomorskiego. Komitetowi przewodniczy Starosta Lipnowski.

Komitet Sterujący na mocy Uchwały Nr 3/KSPL/2014 z dnia 27.10.2014r. dokonał wyboru Zarządu Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego w składzie: Starosta Lipnowski, Burmistrz Miasta Lipna, Wójt Gminy Kikół oraz Wójt Gminy Tłuchowo.

Ponadto Komitet Sterujący Uchwałą Nr 5/KSPL/2014 z dnia 27.10.2014r., z póź. zmianami określił skład Zespołu ds. opracowania Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego.

Zadaniem Zespołu, w którego skład zostali powołani zarówno przedstawiciele poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Obszaru, jak również przedstawiciele czynnika społecznego, było opracowanie dokumentu w pełni odzwierciedlającego oczekiwania społeczne i aspiracje w zakresie realizacji założeń polityki terytorialnej.

Od samego początku zamiarem tak Komitetu Sterującego ORSG PL, jak i Zespołu ds. opracowania Strategii było jak najpełniejsze zapewnienie udziału czynnika społecznego w pracy nad dokumentem. W tym celu zostało zorganizowane spotkanie otwarte dla mieszkańców oraz wszystkich zainteresowanych rozwojem powiatu. Na spotkaniu zapoznano przybyłych z podstawowymi założeniami polityki terytorialnej, a także przedstawiono możliwość udziału w badaniu ankietowym dotyczącym wskazania potencjałów i deficytów obszaru, jak również złożenia projektów, których realizacja przyczynić się może do rozwoju ORSG PL.

Pozyskane w ten sposób materiały zostały wykorzystane do opracowania poszczególnych działów Strategii, tj. diagnozy, która obrazuje obecny stan społeczno-gospodarczy Powiatu Lipnowskiego oraz gmin wchodzących w skład obszaru. Zdiagnozowana sytuacja, a także wnioski z niej wypływające w postaci zebranych barier, potencjałów oraz sposobów ich rozwiązania zostały opracowane wg następujących

obszarów tematycznych: powierzchnia, struktura demograficzna, bezrobocie, sytuacja materialna mieszkańców, przedsiębiorczość, turystyka, ochrona środowiska, infrastruktura (w tym: infrastruktura drogowa, infrastruktura kolejowa, infrastruktura mieszkaniowa, termomodernizacja, infrastruktura i urządzenia sieciowe, rewitalizacja), edukacja, kultura, zdrowie, organizacje pozarządowe, a także rolnictwo.

Po przeprowadzeniu diagnozy w rozdziale poświęconym terytorialnemu wymiarowi wsparcia odniesiono wyodrębnione główne problemy, potencjały oraz kierunki rozwojowe Powiatu Lipnowskiego do poszczególnych priorytetów inwestycyjnych RPO WKP, które w pełnym zakresie realizują założoną ideę zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego.

Następnie zostały wskazane cele rozwojowe, których realizacja najpełniej pozwala wykorzystać endogeniczne potencjały oraz zniwelować zdiagnozowane deficyty obszaru.

Uszczegółowienie celów rozwojowych zastało opisane w kolejnym dziale dotyczącym priorytetów inwestycyjnych dla ORSG PL. Ich wyłonienie pozwoliło natomiast na skonstruowanie listy projektów kluczowych dla obszaru (lista podstawowa i rezerwowa), a także listy projektów komplementarnych, czyli takich, których cele wpisują się w założenia Strategii i będą realizowane często w uzupełnieniu do wskazanych wcześniej projektów.

Zrealizowanie celów i zamierzeń wskazanych w Strategii przyczyni się do złagodzenia oddziaływania negatywnych czynników, które hamowały dotychczasowy rozkwit Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, a następnie zapewnią zrównoważony rozwój w oparciu o jego najcenniejsze elementy.

I. Diagnoza

1. Położenie geograficzne

Historycznie powiat lipnowski znajduje się na Ziemi Dobrzyńskiej - regionie położonym pomiędzy rzekami: Wisłą, Drwęcą i Skrwą. Powiat lipnowski położony jest w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego, w jego południowowschodniej części. Znajduje się w południowo-zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego i sąsiaduje z powiatem rypińskim, włocławskim, toruńskim, aleksandrowskim, golubsko-dobrzyńskim. Siedzibą powiatu jest miasto Lipno.

2. Powierzchnia

Na obszar powiatu lipnowskiego składa się 9 gmin: gmina Miasta Lipna, dwie gminy miejsko - wiejskie: Dobrzyń nad Wisłą i Skępe oraz 6 gmin wiejskich: Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół, Lipno, Wielgie i Tłuchowo. Łącznie **powierzchnia** powiatu lipnowskiego wynosi **101.574 ha.** W stosunku do pozostałych powiatów ziemskich województwa kujawsko - pomorskiego jest to powierzchnia średnia – powiat pod tym względem zajmuje 9 miejsce w województwie. Najmniejszym pod względem powierzchni jest powiat aleksandrowski (47.463 ha), zaś największym powiat świecki (147.418 ha).

Tabela 1. Powierzchnia, liczba miejscowości i sołectw

Jednostka samorządu terytorialnego	Powierzchnia (ha)	Liczba miejscowości	Liczba sołectw
Bobrowniki	9.539	14	9
Chrostkowo	7.406	16	16
Dobrzyń nad Wisłą	11.518	31	24
Lipno (miasto)	1.099	1	-
Lipno(gmina wiejska)	21.004	46	36
Kikół	9.830	21	19
Skępe	17.875	29	17
Tłuchowo	9.935	24	20
Wielgie	13.368	28	17
Powiat Lipnowski	101.574	210	158

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG* na dzień 31.12.2012r. i danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy na dzień 31.12.2012r.

Inną niezmiernie ważną kwestią dotyczącą obszaru powiatu jest udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni geodezyjnej ogółem (wyrażona w %). Według danych GUS na dzień 31 XII 2012r., wskaźnik ten dla kraju wynosi 27,90%. Dla województwa kujawsko- pomorskiego wskaźnik ten ma najniższą wartość w kraju, tj. 4,90%. Dla powiatu lipnowskiego jest to również niska wartość 2,07%.

Rysunek 1. Powierzchnia objęta planem zagospodarowania przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim

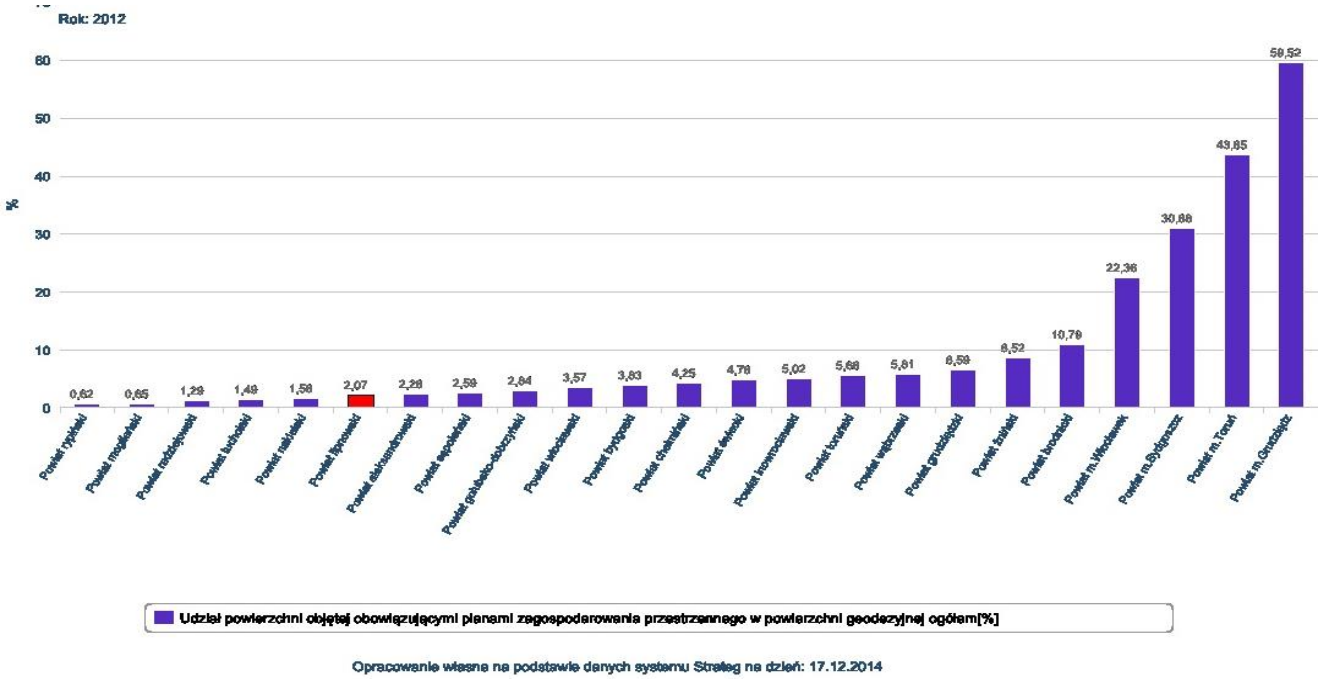

Tabela 2. Udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego

Wskaźnik	Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012
Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni geodezyjnej ogółem (%)	Lipno (gm. miejska)	1,09	1,09	1,27	1,27
	Bobrowniki (gm. wiejska)	0,64	0,64	0,64	0[c]
	Chrostkowo (gm. wiejska)	6,45	6,45	6,45	6,45
	Dobrzyń nad Wisłą (gm. miejsko-wiejska)	7,5	7,5	7,5	7,5
	Kikół (gm. wiejska)	0,15	0,15	0,15	0,15
	Lipno (gm. wiejska)	1,35	1,35	1,35	1,35
	Skępe (gm. miejsko-wiejska)	0,88	0,88	1,05	1,07
	Tłuchowo (gm. wiejska)	0,4	0,4	0,4	0,4
	Wielgie (gm. wiejska)	0[c]	0[c]	1,65	1,65

c - Zjawisko nie wystąpiło; Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG.

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):
- mały procent powierzchni objętej planem zagospodarowania przestrzennego (powiat 2,07%, województwo 4,90%);
Sposób rozwiązania problemów:
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla większego obszaru powierzchni poszczególnych gmin.

3. Struktura demograficzna

Na terenie powiatu lipnowskiego wg faktycznego miejsca zamieszkania i stanu na 31 XII 2013 r. zamieszkuje **67.231 mieszkańców**. Liczba ludności odznacza się dużą dynamiką. W stosunku do danych na koniec 2003 r. liczba mieszkańców wzrosła o 887 osób, jednakże od 2010r. można zaobserwować tendencję spadkową. Na koniec 2012r. liczba ludności wynosiła 67.474 osoby, czyli w przeciągu roku ubyło 243 osoby.

Tabela 3. Zmiany demograficzne w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	2004/ 2003	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012
Powiat Lipnowski	-184	113	-201	-9	61	38	1457	-82	-63	-243

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG.

Na koniec 2013 roku powiat lipnowski pod względem liczby ludności plasuje się na 13 miejscu w województwie {(powiatem o najniższej liczbie mieszkańców jest powiat wąbrzeski (35.034), zaś powiatem o najwyższej liczbie ludności jest powiat grodzki m. Bydgoszcz (359.428)}. Ludność powiatu stanowi 3,21% ludności województwa i 0,17% ludności kraju.

W powiecie lipnowskim wg danych GUS na 31.12.2013r. zamieszkuje 33.800 kobiet i 33.431 mężczyzn. Natomiast wg struktury zamieszkania z podziałem na miasto i wieś wskaźnik liczby mieszkańców kształtuje się następująco: mieszkający w mieście 20.915 osób (10.774 kobiet i 10.141 mężczyzn), mieszkający na wsi 46.316 osób (23.026 kobiet i 23.290 mężczyzn).

Strukturę mieszkańców powiatu lipnowskiego można również scharakteryzować pod względem zróżnicowania wiekowego, co jest bardzo istotne z uwagi na zróżnicowanie potrzeb i oczekiwań społeczeństwa oraz jego możliwości rozwoju.

W powiecie lipnowskim mieszka 14.147 osób w wieku przedprodukcyjnym (przedział wiekowy 0-17), 42.656 osób w wieku produkcyjnym (przedział wiekowy 18-59/64), z czego 27.263 osoby znajdują się w wieku produkcyjnym mobilnym (przedział wiekowy 18-44) oraz 15.393 w wieku produkcyjnym niemobilnym (przedział wiekowy 45-59/64) oraz 10.428 osób w wieku poprodukcyjnym (przedział wiekowy 60/65+). W przeliczeniu procentowym ludność w wieku produkcyjnym stanowi 63,45% mieszkańców, dla województwa kujawsko-pomorskiego współczynnik ten wynosi 63,71%, a dla kraju 63,44%. W przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym procentowo wskaźniki te kształtują się następująco: powiat - 21,04%, województwo - 18,54% i kraj 18,17%, a w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym wskaźnika dla powiatu wynosi 15,51%, dla województwa 17,75%, a dla kraju 18,39%. Najwyższy procent osób w wieku produkcyjnym wśród mieszkańców odnotowywany jest w gminie Tłuchowo 64,36%, zaś najniższy w gm. Chrostkowo 61,51%. W wieku poprodukcyjnym najwięcej osób w przeliczeniu procentowym zamieszkuje w gminie Chrostkowo 17,42%, najmniej w gminie Bobrowniki 13,87%, natomiast w odniesieniu do osób w wieku przedprodukcyjnym najwyższą wartość procentową odnotowano w gminie Tłuchowo 22,58%, zaś najmniej w gminie miasta Lipno 19,32 %.

Dla możliwości rozwojowych powiatu istotnymi są również zmiany jakie zachodzą pomiędzy poszczególnymi kategoriami wiekowymi.

Tabela 4. Zmiany struktury wiekowej ludności Powiatu Lipnowskiego

	2010/2011		2011/2012	2012/2013
Wiek przedprodukcyjny (0-17)	-239		-411	-383
Wiek produkcyjny (18-59/64)	-50		139	-97
Wiek poprodukcyjny (60/65+)	207		209	237

Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG i danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

Można zatem uznać za stałą tendencję wzrostu liczby mieszkańców powiatu lipnowskiego w wieku poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa jest również widoczne w odniesieniu do danych dotyczących województwa kujawsko - pomorskiego – liczba tych osób w 2013 roku wzrosła w odniesieniu do roku 2012 o 12.382 osoby, na poziomie kraju odnotowano wzrost o 217.178 osób. Należy również zasygnalizować, że powiat lipnowski wyróżnia się pod względem nasilenia zjawiska tzw. podwójnego starzenia się czyli liczby

osób sędziwych (80+) w społeczeństwie powiatu lipnowskiego. W 2013r. w powiecie lipnowskim populacja osób sędziwych wynosiła 1325 osób, co stanowiło 3,46% ogółu społeczności. W województwie w 2013r. populacja osób sędziwych (80+) stanowiła 3,53%. W 2014 roku odsetek osób sędziwych w powiecie lipnowskim wyniósł 3,54%. Z prognoz Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy wynika, że w latach 2015-17 w powiecie lipnowskim odsetek udziału osób powyżej 80 roku życia w ogólnej liczbie ludności będzie się kształtował następująco: 2015r.-3,59%, 2016r.-3,63%, 2017r.- 3,68%. Widoczna jest zatem wyraźna tendencja wzrostowa.

Dla zobrazowania struktury demograficznej poszczególnych gmin powiatu lipnowskiego dane na ich temat ujęto w zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 5. Struktura demograficzna gmin Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Ludność na 1 km²	Kobiety	Mężczyźni	Wieś	Miasto	Wiek Przedprodukcyjny/przelicznik %	Wiek Produkcyjny/ przelicznik%	Wiek poprodukcyjny/przelicznik %
Powiat Lipnowski	67.231	66	33.800	33.431	46.316	20.915	14.147 /21,04%	42.656 /63,45%	10.428 /15,51%
Lipno (gm. miejska)	14.968	1.362	7.732	7.236	---	14.968	2.892 /19,32%	9.606 /64,18%	2.740 /16,505
Bobrowniki	3.172	33	1.557	1.615	3.172	---	708 /22,32%	2.024 /63,81%	440 /13,87%
Chrostkowo	2.990	40	1.462	1528	2.990	---	630 /21,07%	1.839 /61,51%	521 /17,42%
Dobrzyń nad Wisłą	7.891	69	3.923	3.968	5.613	2.278	1.534 /19,44%	5.079 /64,36%	1.278 /16,20%
Kikół	7.321	74	3.585	3.736	7.321	---	1.587 /21,68%	4.636 /63,32%	1.098 /15,00%
Lipno (gm. wiejska)	11.634	55	5.903	5.731	11.634	---	2.578 /22,16%	7.380 /63,43%	1.676 /14,41%
Skępe	7.762	43	3.911	3.851	4.093	3.669	1.655 /21,32%	4.847 /62,45%	1.260 /16,23%
Tłuchowo	4.689	47	2.314	2.375	4.689	---	1.059 /22,58%	2.953 /62,59%	695 /14,82%
Wielgie	6.804	51	3.413	3.391	6.804	---	1.504 /22,10%	4.310 /63,35%	990 /14,55%

wg stanu na dzień 31.12.2013r.; Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG i GUS Bydgoszcz.

Z powyższego zestawienia wynika, że najludniejszą gminą powiatu lipnowskiego jest gmina miasta Lipno, kolejną zaś jest gmina wiejska Lipno, najmniej mieszkańców ma natomiast gm. Chrostkowo. Większość mieszkańców powiatu zamieszkuje na wsi. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę mieszkańców powiatu przeważają kobiety, jednakże w przełożeniu na poszczególne gminy liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn jedynie w czterech gminach: miasto Lipno, gmina Lipno, Skępe i Wielgie.

Innym przelicznikiem może być liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn. I tak w gminie m. Lipno na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet, w gm. Bobrowniki i Chrostkowo 96, w gm. Dobrzyń n W- 99, gm. wiejskiej Lipno i gm. Skępe- 102, gm. Kikół - 97, gm. Tłuchowo- 98, a gm. Wielgie - 101. Ogólnie dla powiatu lipnowskiego wskaźnik liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosi 101,1.

Z uwagi na przedsięwzięcia związane ze szkolnictwem czy też opieką zdrowotną itp. istotnym jest obraz społeczeństwa powiatu lipnowskiego wg bardziej szczegółowych przedziałów wiekowych.

Tabela 6. Mieszkańcy Powiatu Lipnowskiego podziale wg przedziałów wiekowych

Jednostka terytorialna	Przedział wiekowy										
	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	25-34	35-44	45-54	55-64	65-69	70+
Powiat Lipnowski	2144	3197	4391	2529	3876	10502	9555	8677	8710	2591	5843
Lipno (gm. miejska)	444	693	860	505	800	2368	2137	2020	2159	634	1324
Bobrowniki	117	139	202	143	214	503	457	431	348	117	235
Chrostkowo	81	135	199	117	181	453	393	380	395	123	292
Dobrzyń n. W	232	347	493	262	440	1212	1103	1079	1071	317	717
Kikół	249	355	509	263	430	1182	1025	896	903	280	605
Lipno (gm. wiejska)	387	561	803	463	739	1769	1765	1417	1401	423	951
Skępe	261	363	523	307	422	1167	1096	1009	1050	269	750
Tłuchowo	157	244	345	193	254	769	631	576	572	184	394
Wielgie	216	360	457	275	396	1079	948	869	811	244	575

*wg stanu na dzień 31.12.2013 r., Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG.

Na koniec 2013 roku odnotowano najmniej osób w wieku od 0 do 2 lat, jest to tendencja właściwa dla powiatu, jak dla wszystkich gmin w jego obrębie. Najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia. Jest to grupa dominująca we wszystkich gminach powiatu lipnowskiego.

Z danymi dotyczącymi liczby ludności nierozerwalnie wiąże się również inny wskaźnik, **tj. przyrost naturalny.** Polska w 2013 roku odnotowała ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego (-17.736), podobnie województwo kujawsko-pomorskie, gdzie wskaźnik po raz pierwszy w 2013 roku osiągnął wartość ujemną, tj. wyniósł -632. Województwami, które zanotowały dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego są: mazowieckie, małopolskie, podkarpackie, wielkopolskie (najwięcej 4269) i pomorskie, zaś najwyższy wskaźnik ujemny odnotowało województwo łódzkie (-8831).

W powiecie lipnowskim wskaźnik ten jest dodatni, choć jest jego wartość jest minimalna **(3)**. Należy też podkreślić, że od 2009 roku odnotowywany jest dość drastyczny spadek tego wskaźnika, np. w 2012 r. wskaźnik ten wynosił 76. Wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego na koniec 2013 roku odnotowano w powiecie m. Bydgoszcz (-608), najwyższy w powiecie toruńskim (269).

Szczególnie ważną, z uwagi na związane z założeniem rodziny potrzeby życiowe człowieka, jest liczba urodzeń żywych, zgonów oraz zawartych małżeństw. Przy czym należy pamiętać również o tym, że rośnie odsetek osób żyjących w związkach nieformalnych, dla których równie ważnymi są np. potrzeby mieszkaniowe. Dane te w odniesieniu do gmin powiatu lipnowskiego zebrano i przedstawiono w układzie tabelarycznym.

Tabela 7. Ruch naturalny ludności wg gmin w 2013 r.

Jednostka terytorialna	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności			
	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Powiat Lipnowski	328	685	682	3	4,87	10,17	10,13	0,04
Lipno (gm. miejska)	67	139	156	-17	4,46	9,25	10,38	-1,13
Bobrowniki	17	37	30	7	5,40	11,76	9,54	2,23
Chrostkowo	12	24	34	-10	3,99	7,99	11,32	-3,33
Dobrzyń n.W	41	79	92	-13	5,19	10,00	11,65	-1,65
Kikół	48	92	79	13	6,54	12,54	10,77	1,77
Lipno (gm. wiejska)	54	117	112	5	4,64	10,04	9,61	0,43

Skępe	41	81	78	3	5,28	10,43	10,04	0,39
Tłuchowo	15	51	39	12	3,20	10,88	8,32	2,56
Wielgie	33	65	62	3	4,84	9,54	9,10	0,44

*wg stanu na dzień 31.12.2013r., Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

Ogólnie powiat lipnowski odnotowuje w 2013 roku spadek liczby zawieranych małżeństw o 49 (w 2012r. było ich 377). Najwięcej małżeństw zawarto w m. Lipno (67), najmniej w gm. Chrostkowo(12). Podobnie ma się sprawa z liczą urodzeń żywych – w powiecie odnotowano spadek o 69 (w 2012r. było 754). W zestawieniu wartości liczb bezwzględnych najwięcej urodzeń żywych odnotowano w m. Lipno (139). Powiat odnotował natomiast wzrost zgonów o 4 (w 2012r. odnotowano ich 678). Najwięcej zgonów odnotowano w m. Lipno(156), co też dało m. Lipno najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego w skali powiatu – 17. Najwyższy wskaźnik przyrostu odnotowano w gm. Kikół, tj. 13.

Istotnym z punktu widzenia struktury demograficznej powiatu jest również wskaźnik gęstości zaludnienia. Wartość tego wskaźnika dla Polski na 2013 r. wynosi 123 osób/km^2, dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosi 116 (co stawia nasze województwo na 9 miejscu w kraju), a dla powiatu lipnowskiego 66 (jest to 5 wartość w województwie). Najmniejszą wartość, spośród powiatów ziemskich, odnotowano w powiecie tucholskim 45, największą zaś w powiecie inowrocławskim 134. W przypadku powiatów grodzkich wskaźnik ten przekracza 1000 osób/km^2. Gęstość zaludnienia dla poszczególnych gmin Powiatu Lipnowskiego prezentuje się natomiast następująco: Bobrowniki 33, Chrostkowo 40, Skępe 43, Tłuchowo 47, Wielgie 51, Lipno, 55, Dobrzyń n. Wisłą 69, Kikół 74 i Miasto Lipno 1362 osób/km kw. Biorąc pod uwagę niewielką gęstość zaludnienia terenu powiatu lipnowskiego (poza miastem Lipno), jest to obszar mogący generować duże koszty dla inwestycji liniowych i sieciowych. Jednakże z uwagi na walory przyrodnicze w postaci jezior czy rezerwatów przyrody (szerzej w części „Ochrona środowiska"), a także z uwagi na tendencję wzrostu obszarów leśnych (wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010r. obszar lasów i gruntów leśnych poza własnością Skarbu Państwa w powiecie lipnowskim stanowił 4.133ha, wg danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy na 2013r. – 6.512ha, tj. wzrost powierzchni o 2.379ha, w zakresie lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wg danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w 2010 roku była to powierzchnia 16.197ha, w 2013r. – 16.576ha, tj. wzrost o 379 hektarów) może to przyczyniać się do wzrostu osiedleń osób, które chcą zrezygnować z życia w dużych miastach bądź na stałe, bądź poprzez zakup drugiej nieruchomości mającej charakter wypoczynkowy. Służyć to może także rozwojowi jednej z gałęzi gospodarki jaką jest turystyka.

Rysunek 2. Gęstość zaludnienia Powiatu Lipnowskiego

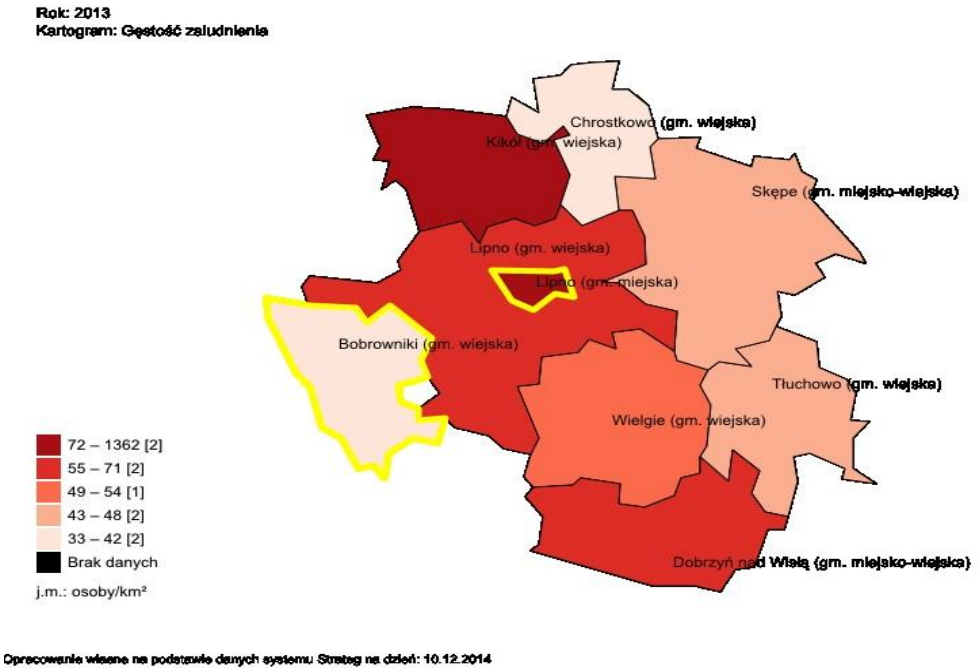

Zaznaczono gminy o najwyższym i najniższym wskaźniku.

Najgęściej zaludnioną z oczywistych względów jest gmina m. Lipno, spośród pozostałych gmin najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Kikół. Jest to bardzo istotne w związku z zabezpieczeniem potrzeb ludności w zakresie np. transportu, czy zaopatrzeniu w niezbędne media, ale również może być ważnym argumentem w zakresie rozwoju np. branży turystycznej.

Wskaźnik salda migracji wewnętrznych (międzywojewódzkich i wewnątrz wojewódzkich) dla województwa kujawsko-pomorskiego jest ujemny i wynosi -1619. Co plasuje nasze województwo na 9 miejscu w kraju. W odniesieniu do powiatu można dokonać zestawienia wskaźnika ogólnego salda migracji, który w 2013r. wyniósł – 235, w odniesieniu do roku poprzedniego zanotowano dość znaczący spadek o 70 osób (w 2012r. wskaźnik wynosił -165). Innym miernikiem dla zjawiska odpływu mieszkańców z terenu powiatu czy gminy jest wskaźnik salda migracji gminnych na pobyt stały na 1000 osób. W 2013 roku zarówno dla kraju, jaki i dla województwa kujawsko-pomorskiego wskaźnik ten ma wartość ujemną, dla kraju wynosi -0,5, a dla województwa -1,3. Nadto należy zauważyć, że tendencja minusowa dla tego wskaźnika utrzymuje się już od 10 lat. W województwie kujawsko-pomorskim jedynie dla dwóch powiatów wskaźnik migracji gminnych na pobyt stały ma wartość dodatnią, są to powiat bydgoski 10,6 (najwyższa wartość) oraz powiat toruński 9,8. Najniższy wskaźnik odnotowano dla powiatu wąbrzeskiego -5,0, zaś powiat lipnowski z wartością -3,5 zajmuje 21 miejsce w województwie (na 23 powiaty). Sytuacja pod względem migracji w gminach powiatu lipnowskiego została zobrazowana na poniższym wykresie.

Rysunek 3. Saldo migracji gminnych – Powiat Lipnowski

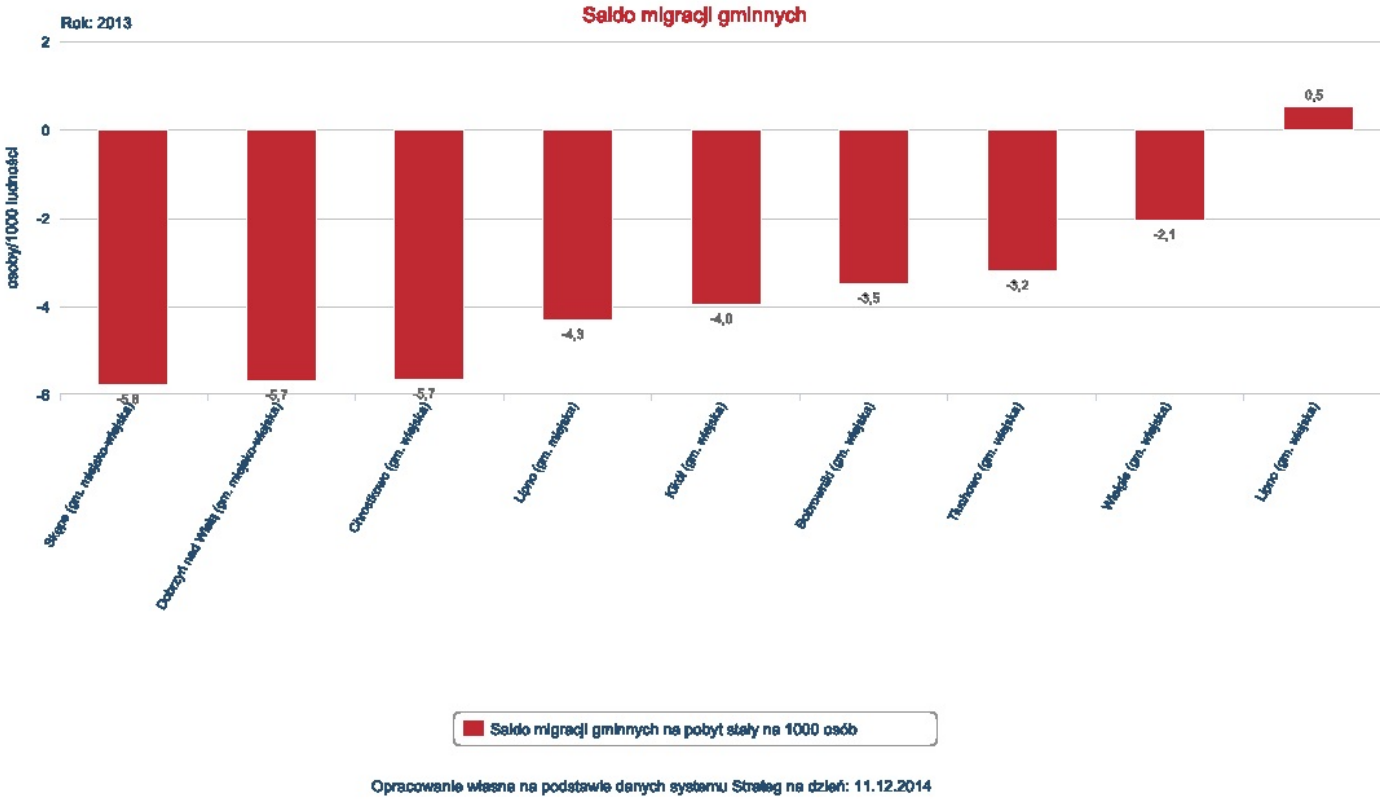

Jak widać jedynie gmina wiejska Lipno w 2013r. odnotowała wskaźnik salda migracji na dodatnim, choć niewielkim poziomie 0,5. Z pozostałych gmin powiatu mieszkańcy raczej ubywają. Najczęściej na zmianę miejsca zamieszkania na korzyść innej gminy decydują się mieszkańcy gminy Skępe, tu wskaźnik wyniósł -5,8, następnie mieszkańcy gminy Chrostkowo i Dobrzyń n. W., gdzie wskaźnik sięga równie mało optymistycznego poziomu -5,7.

Zmiany liczby ludności wskazują, że następować będzie stopniowy ubytek ludności województwa. W 2035r. liczba mieszkańców zmniejszy się w porównaniu do liczby z 2010r. o 7,2%. Tendencja ta będzie również zauważalna w powiecie lipnowskim, według w/w Prognozy liczba mieszkańców powiatu będzie sukcesywnie spadać. W 2020 roku prognozowana liczba mieszkańców osiągnie poziom 65,7tys., w 2025r. - 64,9tys., w 2030r.- 63,6 tys., by w 2035r. osiągnąć wielkość 61,8tys. Niezmiernie duże znaczenie ma również analiza liczby ludności do 2035r. według ekonomicznych grup wiekowych. Według ogólnej tendencji zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Według analizy do 2035r. w powiatach ziemskich liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowić będzie średnio 78,9% (2010r.=100). Powiat lipnowski także znajduje się wśród powiatów, w których spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym będzie kształtował się w granicach 70-80%. Do 2035r. zmniejszeniu ulegnie również populacja ludności w wieku produkcyjnym. Szacuje się, że w województwie kujawsko - pomorskim liczba ludności w wieku produkcyjnym w 2035r., będzie o 17,3% mniejsza niż w końcu 2010r., zaś dla powiatów ziemskich spadek średnio wyniesie 10,6%. Dla powiatu lipnowskiego spadek ten będzie kształtował się również w przedziale 80-90%. Nastąpi natomiast zdecydowany wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Dla województwa będzie to wzrost o 53,3%, przy czym wg analiz przyrost ten nastąpi we wszystkich jednostkach administracyjnych, z tym, że najszybszy wzrost będzie następował w powiatach ziemskich. Średnio wskaźnik ten

zwiększy się o 70,5 %. Powiat lipnowski znalazł się w grupie ze 60-70% wzrostem ludności w tym przedziale wiekowym.[1]

Potencjał:

- dodatni przyrost naturalny;

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- zmniejszenie liczby ludności w wieku przed- i produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (tendencja wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się od 2011r.);

- wysoki poziom migracji z terenu powiatu lipnowskiego (powiat lipnowski -3,5 a województwo -1,3) ;

- niewielka gęstość zaludnienia (w powiecie 66os/km^2, dla województwa 123 os/km^2):

Sposób rozwiązania problemów:

- stworzenie i wdrożenie programów związanych z szeroko rozumianymi usługami dla osób starszych i zapewnieniem im opieki, w tym zdrowotnej;

- stworzenie lepszych warunków dla osób młodych, w tym wdrożenie programów z zakresu polityki prorodzinnej;

- stworzenie warunków dla budowy oddziałów geriatrycznych, domów spokojnej starości.

4. Bezrobocie, sytuacja materialna mieszkańców

Dla rozwoju gmin oraz powiatu niezmiernie istotnym jest kwestia zamożności jego mieszkańców, a ta jest nierozłącznie powiązana z ich sytuacją na rynku pracy. Kluczowymi są zagadnienia związane ze stanem bezrobocia w gminach i powiecie na tle województwa i kraju.

Zjawisko bezrobocia jest opisywane przez szereg wskaźników. Jednym z nich jest stopa bezrobocia rejestrowanego, wielkość tego wskaźnika dla Polski wynosi dla 2013r. 13,4%. Należy jednak podkreślić, że województwo kujawsko-pomorskie odnotowuje wskaźnik wyższy od średniej krajowej, tj. 18,1% (wskaźnik stopy bezrobocia dla województwa kujawsko-pomorskiego od 2008r. ma tendencję wzrostową), przy czym wyższy wskaźnik bezrobocia ma jedynie województwo warmińsko-mazurskie (21,7%). Natomiast najniższy wskaźnik odnotowano w województwie wielkopolskim (9,6%) i mazowieckim (11,0%).

W powiecie lipnowskim w 2013r. wskaźnik bezrobocia był na najwyższym dla województwa poziomie, tj. (29,1%), ponadto w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost tego wskaźnika o 0,4 punktów procentowych. Nasz powiat utrzymuje się w czołówce powiatów z najwyższym bezrobociem nieprzerwanie od 2009r.

Tabela 8. Struktura bezrobocia w Powiecie Lipnowskim w latach 2012-2013

Wskaźnik		2012	2013
Stopa bezrobocia		28,4 %	29,1%
Liczba osób zarejestrowanych		7.146	7.315
Osoby zarejestrowane uprawnione do zasiłku		1.232	1.026
Wykształcenie	Gimnazjalne i niższe	2.648	2.681
	Zasadnicze zawodowe	2.001	2.062
	Średnie zawodowe	1.262	1.295
	Średnie ogólne	810	841
	Wyższe	425	436

[1] „Prognozy ludności w województwie kujawsko- pomorskim do 2035 r., według powiatów i wybranych grup wieku" opracowanymi przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Wiek	18-24	1.859	1.803
	25-34	2.154	2.177
	35-44	1.504	1.603
	45-54	1.081	1.140
	55-59	420	461
	60-64	126	131
Czas pozostawania bez pracy	do 1 m-ca	621	602
	1-3 m-ce	1.301	1.210
	3-6 m-cy	1.087	1.326
	6-12 m-cy	1.340	1.291
	12-24 m-cy	1.200	1.424
	Pow. 24 m-cy	1.597	1.462
Ogólny staż pracy	Do 1 roku	899	1.024
	1-5	1.712	1.718
	5-10	982	988
	10-20	807	853
	20-30	446	407
	30 lat i więcej	90	77
	Bez stażu	2.210	2.248

Opracowanie własne na podstawie danych PUP Lipno.

Struktura bezrobocia tak w 2012, jak i 2013 roku jest w powiecie lipnowskim zbliżona. Z uwagi na wykształcenie w grupie osób bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Gdy pod uwagę bierze się wiek - dominują osoby młode w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat. Z uwagi na ogólny staż pracy przeważają wśród zarejestrowanych osoby, które nie posiadają żadnego stażu pracy. Najbardziej niepokojącym jest fakt, że w grupie bezrobotnych przeważają osoby, które pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie prowadzi również analizy struktury bezrobocia z uwzględnieniem poszczególnych gmin powiatu. Dla porównania zostały zestawione w układzie tabelarycznym po cztery miesiące roku 2013 i 2014.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych z wyszczególnieniem osób z prawem do zasiłku w gminach Powiatu Lipnowskiego, wg kwartałów, w 2013 i 2014 r.

Jednostka terytorialna	Liczba bezrobotnych								Bezrobotni z prawem do zasiłku							
	III 13	III 14	VI 13	VI 14	IX 13	IX 14	XI 13	XI 14	III 13	III 14	VI 13	VI 14	IX 13	IX 14	XI 13	XI 14
Lipno m	1457	1447	1336	1194	1355	1129	1403	1081	272	205	224	177	205	156	200	148
Skępe	803	860	709	704	793	668	838	694	170	145	148	128	144	104	142	119
Dobrzyń n.W	905	967	777	783	813	717	866	730	138	105	111	70	102	56	104	71
Bobrowniki	420	401	404	297	418	329	428	318	82	46	73	30	60	45	55	54
Chrostkowo	261	273	230	220	211	213	245	228	49	34	26	28	26	22	35	22
Kikół	694	782	624	613	646	561	662	595	136	111	110	89	96	72	93	88
Lipno (gm. wiejska)	1508	1510	1303	1098	1383	1104	1428	1158	290	183	230	153	201	156	196	165
Tłuchowo	413	456	402	396	434	392	445	392	77	61	70	49	65	47	73	49
Wielgie	686	787	556	607	625	596	661	624	112	105	93	73	91	72	99	81
Powiat Lipnowski	7147	7483	6341	5912	6678	5709	6976	5820	1326	995	1085	797	990	730	997	797
w tym zamieszkali na wsi	5048	5351	4439	4176	4722	4078	4934	4252	900	674	730	522	661	498	672	560

Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie.

Z powyższego zestawienia wynika, że najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych to mieszkańcy miasta Lipno i gminy Lipno (w zależności od miesiąca branego pod uwagę) i jest to tendencja utrzymująca się we wszystkich branych pod uwagę miesiącach. Natomiast porównując liczbę bezrobotnych w listopadzie 2013 i 2014 roku można zauważyć, że w 2014

r. uległa ona zmniejszeniu. Spadek ten, choć niewielki, widoczny jest dla wszystkich gmin powiatu lipnowskiego.

W 2014r. zwiększyła się liczba wyrejestrowanych (637) w porównaniu do 2013r. (501), jednakże podjęcie pracy jako przyczyna wyrejestrowania podawana jest rzadziej (2014r. - 220 osób, a w 2013r. - 314 osób). Zwiększyła się natomiast liczba osób, które rozpoczęły staże (2014r. – 138 osób, a w 2013 r. - 0 osób). Jest to forma doraźna wsparcia osób bezrobotnych, przy czym pozwala na zdobycie doświadczenia i zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności. Daje szansę zarówno pracodawcy na wypróbowanie pracownika, jak i możliwość osobom poszukującym pracy na zaprezentowanie swoich umiejętności, zaangażowania, jednym słowem czynnego przedstawienia swoich dobrych stron jako potencjalnego pracownika.

Dla zagadnienia bezrobocia, w tym działań mających na celu zahamowanie jego wzrostu, istotną jest też kwestia związana z kształceniem, doszkalaniem w kierunku zgodnym z oczekiwaniami i potrzebami pracodawców. Wartym uwagi jest zagadnienie zawodów deficytowych i nadwyżkowych. W 2014r. w województwie kujawsko- pomorskim zarejestrowało się ponad dwukrotnie więcej osób, niż zgłoszono wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, co spowodowało, że na rynku pracy, podobnie jak w okresach wcześniejszych, przeważały zawody nadwyżkowe. Największy niedobór miejsc pracy zaobserwowano w grupie robotników przemysłowych i rzemieślników. Jedyną grupą, w której zgłoszono więcej miejsc pracy lub aktywizacji zawodowej, niż zarejestrowało się w niej bezrobotnych, była grupa pracowników biurowych, przy czym 65,3% zgłoszonych w tej grupie miejsc była subsydiowana. Najliczniejszymi zawodami nadwyżkowymi w województwie kujawsko - pomorskim w 2014r. były: sprzedawca, ślusarz, technik ekonomista, kucharz, murarz, robotnik budowlany, krawiec, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, sprzątaczka biurowa, szwaczka, kucharz małej gastronomii, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, stolarz, piekarz, cukiernik, technik mechanik, malarz budowlany, technik rolnik, rolnik, pakowacz, kelner, technik handlowiec, tokarz w metalu, mechanik samochodów osobowych, technik żywienia i gospodarstwa domowego, pedagog, robotnik drogowy, specjalista administracji publicznej, stolarz meblowy, pozostali rolnicy upraw polnych. Do zawodów zrównoważonych w województwie w 2014r. należały: magazynier, sprzedawca w stacji paliw, zbrojarz, pokojowa, malarz konstrukcji i wyrobów, przetwórca ryb oraz bibliotekarz. Do zawodów deficytowych należały natomiast: specjalista do spraw rozwoju stron internetowych, Internetu i Intranetu, autor tekstów i sloganów reklamowych, monter taboru szynowego, pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center), spawacz metodą TIG, monter sprzętu gospodarstwa domowego, spawacz metodą MIG, technik automatyk, spawacz metodą MAG, tokarz/frezer obrabiarek sterowanych numerycznie, pracownik do spraw ubezpieczeń, maszynista pojazdu trakcyjnego, pomoc domowa, doradca finansowy, pracownik prac dorywczych, konserwator budynków, pracownik kancelaryjny, monter rurociągów przemysłowych, operator wprowadzania danych, glazurnik, kierowca ciągnika siodłowego, zamiatacz, lakiernik proszkowy, operator obrabiarek sterowanych numerycznie, asystent nauczyciela przedszkola, wizażystka/stylistka, technik archiwista, sprzedawca na telefon, spedytor, opiekun osoby starszej, doradca klienta, zbieracz owoców, ziół i innych roślin, kurier, konsultant/ agent sprzedaży bezpośredniej. Również dla terenu powiatu lipnowskiego w 2014r. odnotowano przewagę liczby osób rejestrujących się jako bezrobotne (7.897 osób) nad liczbą wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowych (3.811), co odpowiada trendowi w województwie. Na wskazane 23 sekcji PKD jedynie 4 z nich są sekcjami generującymi zawody deficytowe, są to: administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (1506 miejsc na 699 rejestracji), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (68 miejsc na 47 rejestracji), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (18 miejsc na 14 rejestracji) oraz

edukacja (196 miejsc na 110 rejestracji). Dwie sekcje spełniają kryterium równoważności, są to: działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (41 miejsc na 39 rejestracji) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (141 miejsc na 141 rejestracji). Ponadto w dwóch sekcjach nie odnotowano ani miejsc pracy ani rejestracji osób bezrobotnych (gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby oraz organizacje i zespoły eksterytorialne), zaś w dwóch sekcjach zakres danych obejmuje tylko rejestracje, brak jest natomiast danych dotyczących miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (działalność niezidentyfikowana oraz dotychczas niepracujący). Pozostałe sekcje PKD stanowią branże generujące zawody nadwyżkowe. W klasyfikacji poszczególnych zawodów ze wskazaniem zarejestrowanych bezrobotnych oraz miejsc pracy i aktywizacji zawodowej dla terenu powiatu lipnowskiego informacje zawężono, z uwagi na obszerność dla zawodów, w których bądź w zakresie napływu bezrobotnych w okresie, bądź wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej odnotowano min. 20 os/ofert. [2]

Tabela 10. Bezrobotni oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w Powiecie Lipnowskim wg zawodów w 2014 roku.

Nazwa zawodu	Napływ bezrobotnych w okresie	Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w okresie
Bez zawodu	2511	0
Nauczyciel wychowania fizycznego	24	0
Pedagog	140	0
Specjalista do spraw finansów	34	0
Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	29	0
Specjalista administracji publicznej	115	0
Ekonomista	31	1
Filolog- filologia obcojęzyczna	20	0
Technik budownictwa S*	43	0
Technik mechanik S	85	3
Technik mechanizacji rolnictwa S	21	0
Technik pojazdów samochodowych S	28	0
Technik rolnik S	89	5
Technik żywienia i gospodarstwa domowego S	97	4
Opiekunka dziecięca S	4	36
Technik ekonomista S	131	0
Technik administracji S	30	151
Opiekun w domu pomocy społecznej S	6	24
Technik informatyk S	46	11
Pracownik kancelaryjny	25	107
Technik pracy biurowych S	77	427
Sekretarka	13	47
Kasjer bankowy	0	20
Magazynier	43	56
Kucharz S	65	42
Kucharz małej gastronomi S	88	5
Kelner S	18	26
Fryzjer S	86	10

[2] „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku" Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu Toruń, kwiecień 2015

Fryzjer damski	12	24
Robotnik gospodarczy	191	886
Sprzedawca S	492	239
Technik handlowiec S	24	0
Kasjer handlowy	10	95
Asystent nauczyciela przedszkola	2	23
Pozostali rolnicy upraw polowych	20	10
Ogrodnik S	21	4
Rolnik upraw mieszanych	43	0
Rolnik S	26	0
Robotnik leśny	23	10
Rolnik produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby	25	0
Konserwator budynków	1	29
Murarz S	120	19
Cieśla S	21	11
Cieśla szalunkowy	25	0
Stolarz budowlany	23	0
Monter instalacji i urządzeń sanitarnych S	22	7
Technolog robót wykończeniowych w budownictwie S	34	13
Malarz budowlany	34	9
Spawacz ręczny gazowy	22	0
Ślusarz S	150	17
Tokarz w metalu	32	3
Mechanik pojazdów samochodowych S	166	17
Mechanik samochodów osobowych	52	9
Cukiernik S	74	9
Piekarz S	77	12
Stolarz S	61	14
Krawiec S	103	18
Szwaczka	83	25
Kierowca samochodu osobowego	27	7
Kierowca samochodu ciężarowego	25	29
Mechanik –operator pojazdów i maszyn rolniczych S	29	2
Sprzątaczka biurowa	26	89
Pomocniczy robotnik polowy	20	15
Robotnik drogowy	54	66
Robotnik budowlany	208	42
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	150	150
Pomoc kuchenna	12	57
Robotnik placowy	17	111

*dany zawód objęty jest kształceniem w systemie oświaty i występuje w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

Dane wg publikacji „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku" Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu Toruń, kwiecień 2015

Nadmienić również należy o sytuacji absolwentów na rynku pracy. W końcu grudnia 2014 roku w powiatowych urzędach pracy województwa kujawsko - pomorskiego zarejestrowanych pozostawało 5.498 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, zwanych bezrobotnymi absolwentami, co stanowi 4,3% ogółu bezrobotnych. W poszczególnych powiatach udział bezrobotnych absolwentów wahał się od

2,8% we Włocławku, 2,9% w Bydgoszczy i 3,0% w Grudziądzu do 5,9% w powiecie golubsko - dobrzyńskim.

Tabela 11. Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w Województwie Kujawsko - Pomorskim w 2014r.

Powiaty	Nowe rejestracje		Stan w końcu okresu	
	Liczba	Udział w ogóle bezrobotnych (w%)	Liczba	Udział w ogólne bezrobotnych (w%)
Aleksandrowski	561	10,8	180	3,9
Brodnicki	860	13,9	228	5,6
m. Bydgoszcz	1932	10,2	356	2,9
Bydgoski	831	11,7	178	3,8
Chełmiński	599	11,4	157	4,2
Golubsko - Dobrz.	654	14,9	216	5,9
m. Grudziądz	849	8,1	177	3,0
Grudziądzki	518	11,3	129	4,3
Inowrocławski	1747	11,5	587	4,7
Lipnowski	910	11,5	308	4,9
Mogileński	621	14,4	188	5,8
Nakielski	960	11,3	273	4,6
Radziejowski	560	14,2	195	5,3
Rypiński	549	13,2	164	5,3
Sępoleński	481	9,5	128	4,2
Świecki	1064	13,9	305	5,8
m. Toruń	1214	10,1	272	3,7
Toruński	1191	11,9	302	4,9
Tucholski	561	12,9	181	5,4
Wąbrzeski	438	13,7	134	4,9
m. Włocławek	1013	10,2	259	2,8
Włocławski	1086	12,4	354	4,1
Żniński	780	10,6	227	4,7
Województwo	19979	11,5	5498	4,3

Dane wg publikacji „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku" Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu Toruń, kwiecień 2015

Z sytuacją na rynku pracy, zwłaszcza gdy jest ona niekorzystna, wiąże się również zagadnienie pomocy społecznej.

Tabela 12. Pomoc społeczna w gminach Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Liczba osób, którym przyznano świadczenie*	% osób, którym przyznano pomoc w formie pieniężnej w ogólnej liczbie osób, którym przyznano świadczenie*	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej*	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej*	% rodzin korzystających z pomocy społ,. w gm w ogólnej liczbie rodzin w woj.*	% os. w rodzin korzystających z pomocy społ. w ogólnej liczbie w woj.*	% os. w rodzinach korzyst. z pom. społ. w ogólnej liczbie mieszk.
Lipno m.	2337	63%	1605	3124	1,7%	1,2%	20,87%
Dobrzyń n.W	1197	63%	797	1926	0,8%	0,8%	24,41%
Skępe	1053	41%	555	1855	0,6%	0,7%	23,90%
Bobrowniki	457	100%	312	949	0,3%	0,4%	29,92%
Chrostkowo	309	43%	184	693	0,2%	0,3%	23,18%

Kikół	1098	53%	665	1844	0,7%	0,7%	25,19%
Lipno (gm. wiejska)	1125	51%	667	2372	0,7%	0,9%	20,39%
Tłuchowo	679	53%	398	1183	0,4%	0,5%	25,23%
Wielgie	1336	55%	739	2504	0,8%	1,0%	36,80%

*informacje ze sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej za rok 2013. Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu za 2013r.

Tabela 13. Pomoc społeczna w podregionie włocławskim

Jednostka terytorialna	Liczba osób, którym przyznano świadczenie*	% osób którym przyznano świadczenie w liczbie ludności ogółem	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej*	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej*	% os. w rodzinach korzyst. z pom. społ. w ogólnej liczbie mieszk.
Powiat Lipnowski	9591	14,27%	5922	16450	24,47%
Powiat Rypiński	4971	11,12%	3026	10211	22,83%
Powiat Aleksandrowski	4418	7,90%	3321	8210	14,68%
Powiat Włocławski	6966	8,01%	5087	12785	14,71%
Powiat m. Włocławek	14870	12,94%	8109	15694	13,66%
Powiat Radziejowski	3538	8,50%	2285	6579	15,80%
Powiat Inowrocławski	9807	5,99%	6676	17815	10,88%
Powiat Mogileński	3999	8,58%	3131	9009	19,34%
Powiat Nakielski	6475	7,45%	4118	11492	13,21%
Powiat Żniński	5430	7,67%	3238	9405	13,29%

*informacje ze sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej za rok 2013. Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu za 2013r.

Z powyższego zestawienia przygotowanego na bazie danych dot. 2013 roku w celu zaprezentowania danych dot. powiatu lipnowskiego na tle powiatów podregionu włocławskiego wynika, że Powiat Lipnowski charakteryzuje się najwyższym w regionie włocławskim odsetkiem osób, którym przyznano świadczenie w stosunku do ogółu mieszkańców (14,27%), jak również najwyższym odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców (24,47%). Analiza sytuacji gmin powiatu lipnowskiego za 2014 rok została sporządzona na podstawie danych własnych gmin/miast zawartych w ocenach zasobów pomocy społecznej za 2014 rok i stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Według „Oceny zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko- pomorskim za 2014rok" Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu w zakresie natężenia z pomocy społecznej Powiat Lipnowski charakteryzuje się wysokim odsetkiem mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (dot. osób w rodzinach, którym decyzja przyznano świadczenie pomocy społecznej) na poziomie 23,4% (dla województwa poziom ten wynosi 11,2%). W zakresie odsetka klientów długotrwale korzystających z pomocy społecznej (dot. ogólnej liczby osób, którym przyznano świadczenie pomocy społecznej) powiat lipnowski osiągnął wskaźnik na poziomie 63,3 %, gdzie dla województwa jest to 56%. Zestawienie powyższe wskazuje jasno, że Powiat Lipnowski plasuje się dużo powyżej średniej wojewódzkiej.

Statystyki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie dotyczące bezdomności w gminach za rok 2014 wykazują, że na terenie Powiatu Lipowskiego przebywało łącznie 66 osób bezdomnych, z czego najwięcej w mieście Lipno - 31 osób, w gm. Lipno 8 osób, w gm. Skępe i w gm. Dobrzyń n Wisłą po 9 osób, w gm. Kikół i Chrostkowo po 4 osoby, w gm.

Wielgie 1 osoba. W gminach Bobrowniki i Tłuchowo nie odnotowano osób bezdomnych. Należy wskazać, że zjawisko bezdomności od 2012 roku nasila się. W 2012r. w Powiecie Lipnowskim odnotowano 59 przypadków bezdomności, w 2013 r. 62 przypadki, a w 2014r. już 66.[3] Na terenie Powiatu Lipnowskiego brak jest infrastruktury ukierunkowanej na wsparcie osób bezdomnych (tj. noclegowni, schronisk i innych miejsc schronienia), nie realizuje się także indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Instytucje pomocy społecznej prowadzą również wykazy placówek tworzących infrastrukturę społeczną. W jej ramach ROPS w Toruniu gromadzi i aktualizuje informacje na temat działających na terenie danej gminy m.in. spółdzielni socjalnych, środowiskowych domów pomocy, dziennych domów pomocy społecznej, noclegowni, schronisk i ogrzewalni, mieszkań chronionych, centrów integracji społecznej warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej, klubów seniora itp.

W powiecie lipnowskim działają niektóre placówki wpisujące się swoim charakterem w infrastrukturę społeczną. Według danych z I połowy 2013 roku w mieście Lipno działają: warsztaty terapii zajęciowej, klub seniora oraz filia uniwersytetu III wieku, prowadzone jest również poradnictwo specjalistyczne. Takie poradnictwo prowadzone jest w Dobrzyniu nad Wisłą oraz Chrostkowie, Kikole, gm. wiejskiej Lipno i Tłuchowie. Ponadto kluby seniora działają w Dobrzyniu n. W, Kikole i Tłuchowie. Pozostałe placówki wchodzące w skład infrastruktury społecznej w powiecie nie występują. Należy zauważyć, że spośród w/w instytucji najprężniej działają te skupiające osoby starsze.

Kondycja finansowa i status na rynku pracy osób dorosłych wpływa też na sytuację dzieci i młodzieży, w szczególności w zakresie dostępu do edukacji. Zła sytuacja ekonomiczna stwarza zagrożenie przedwczesnego wypadnięcia dzieci z systemu edukacyjnego, co odzwierciedlają późniejsze statystyki instytucji rynku pracy.

Tabela 14. Środowiskowa pomoc społeczna w gminach Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej		Udział osób w gosp. dom. korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem		Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci		Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny ogółem	
	2013r	2014r	2013r	2014r	2013r	2014r	2013r	2014	2013r	2014r
Lipno m.	1.601	1498	3.057	2852	20,3%	19,31%	746	695	1.468	1359
Bobrowniki	420	412	1.091	1027	34,7%	32,38%	229	213	450	402
Chrostkowo	162	172	590	555	19,7%	18,67%	179	171	373	356
Dobrzyń n Wisłą	797	792	1.905	1854	24,1%	23,64%	412	386	795	734
Kikół	670	660	1.830	1717	24,9%	23,36%	457	420	934	862
Lipno (gm. wiejska)	655	586	2.237	1995	19,2%	16,94%	842	765	1.693	1556
Skępe	550	535	1.772	1688	22,8%	22,05%	512	472	1.087	1004
Tłuchowo	400	384	1.168	1092	24,9%	23,31%	352	340	709	661
Wielgie	733	694	2.433	2291	35,7%	33,62%	527	496	1.076	1015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych wg stanu na 2013r. i 2014r.

Z powyższego zestawienia wynika, że w liczbach bezwzględnych najwięcej gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz najwięcej osób w tych gospodarstwach stanowi grupa mieszkańców miasta Lipna. Jednakże udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy ogółem najwyższy jest w gminie Wielgie (35,7%), najniższy zaś w gminie

[3] Wg danych PCPR w Lipnie

wiejskiej Lipno (19,2%). Najwięcej rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci odnotowano w gminie wiejskiej Lipno, tam też zamieszkuje największa liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

Na terenie powiatu lipnowskiego funkcjonują również: Dom Pomocy Społecznej w Nowej Wsi oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Lipnie.

Dom Pomocy Społecznej w Nowej Wsi jest jednostką pobytu stałego dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Mieszkańcy domu korzystają z usług, których zakres wynika z indywidualnego planu wsparcia opracowanego w miarę możliwości przy współudziale zainteresowanego mieszkańca. Na koniec 2014r. w Domu Pomocy Społecznej zamieszkiwało 137 osób niepełnosprawnych oraz 6 osób przewlekle somatycznie chorych.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Lipnie została utworzona w 2008 roku. Placówka ma na celu zapewnienie dzieciom i młodzieży opiekę dzienną i całodobową, ciągłą lub okresową, wychowanie, zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych (emocjonalnych), społecznych, religijnych (zgodne z wyznaniem), zapewnienie kształcenia i korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Jest to jednostka koedukacyjna i posiada 30 miejsc. Na koniec 2014r. w placówce przebywało 28 wychowanków.

Nadmienić należy również, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie zajmuje się również wsparciem i nadzorem nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka. W 2013r.[4] w powiecie lipnowskim funkcjonowały 52 rodziny zastępcze, co stanowi 2,29% rodzin w województwie kujawsko- pomorskim. Znalazło w nich opiekę łącznie 60 dzieci do 18 roku życia. W tym samym roku w powiecie funkcjonował jeden rodzinny dom dziecka (w podregionie włocławskim są łącznie z lipnowskim 3 takie domy, natomiast w województwie jest 18 tego typu placówek), w którym znajdowało się 8 dzieci do 18 roku życia.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że pomimo funkcjonowania w powiecie zarówno rodzi zastępczych, jak i rodzinnego domu dziecka czy placówki opiekuńczo - wychowawczej, brak jest zinstytucjonalizowanych form wsparcia dla osób, które po 18 roku życia nie są już objęte pieczą zastępczą, w postaci np. mieszkań chronionych ułatwiających usamodzielnienie się takich osób.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu przeprowadził szczegółowe analizy i opracował w 2012r. „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim". Według przyjętej metodologii wynik 10 oznacza, że dana jednostka znajduje się w doskonałej kondycji i brak jest na jej terytorium zagrożenia ubóstwem, wartości zbliżające się do 100 oznaczają sytuację przeciwną. Żadna z jednostek nie osiągnęła ani wskaźnika 10, ani też 100- we wszystkich analizowanych podmiotach sytuacja jest pośrednia. Na tle wszystkich jednostek najlepiej prezentuje się miasto Toruń z wartością 25. Najwięcej jednostek znalazło się w przedziale od 41-50, aż 50 jednostkach samorządu terytorialnego województwa. Na indeks zagrożenia ubóstwem składa się 10 wskaźników opisujących stan społeczeństwa danej jednostki.

Niestety wśród wielu z tych wskaźników jednostki z terenu powiatu lipnowskiego osiągają najwyższe miary. Pod kątem wykształcenia mieszkańców najmniej korzystna sytuacja (wartość wskaźnika 9) dotyczy m.in. gminy wiejskiej Lipno, Tłuchowo i Wielgie. Najwyższy udział wydatków na pomoc społeczną w całości wydatków budżetowych na poziomie gmin odnotowano dla gminy miasto Lipno i Bobrowniki (w obu wypadkach aż 8,7%). Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym, z udziałem 20,7%, ma gmina Bobrowniki i gmina Lipno - wiejska. Natomiast w liczbie mieszkańców przypadających na jeden podmiot gospodarczy zarejestrowany w gminie najwyższą wartość wskaźnika (10), czyli z najmniejszą liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w jednostce uplasowała się gmina Chrostkowo.

---

[4] Wg danych z Banku Danych Lokalnych

Wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego najgorzej sytuacja przedstawia się w powiecie lipnowskim, dla którego wskaźnik zagrożenia ubóstwem jest najwyższy i wynosi 53.

Tabela 15. Indeks zagrożenia ubóstwem w powiecie lipnowskim

Wskaźnik	Lipnom	Lipnow.	Bobrowniki	Chrostkowo	Dobrzyń n. W	Kikół	Skępe	Tłuchowo	Wielgie	Powiat Lipnowski
Udział rodzin wielodzietnych w liczbie rodzin ogółem	4	8	8	9	8	8	7	8	9	7
Liczna osób niepełnosprawnych w liczbie ludności ogółem	4	5	4	3	4	3	7	9	4	5
Poziom wykształcenia mieszkańców	4	9	8	8	7	8	6	9	9	7
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności	3	3	2	5	4	3	4	4	3	3
Dochody własne budżetu w przeliczeniu na osobę	9	10	8	9	10	10	8	9	9	9
Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach budżetu ogółem	10	5	10	5	8	7	9	5	8	1
Wskaźnik obciążenia demograficznego	3	7	5	7	3	6	7	9	6	6
Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	7	10	10	7	9	8	9	7	9	8
Liczba osób przypadających na jedna organizacje pozarządowa	1	10	1	2	3	2	6	1	5	2
Liczba ludności na zarejestrowany podmiot gospodarczy	3	8	8	10	7	7	6	8	7	5
Indeks zagrożenia ubóstwem	**48**	**75**	**64**	**65**	**64**	**62**	**69**	**69**	**69**	**53**

Źródło: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko pomorskim" ROPS Toruń.

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- wysokie bezrobocie, w tym duży odsetek wśród bezrobotnych osób długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach (najwyższy wskaźnik bezrobocia w województwie);

- niedostosowanie szkolnictwa, w szczególności zawodowego do potrzeb rynku pracy (wskaźnik bezrobotnych absolwentów powyżej średniej wojewódzkiej);

- brak nowych miejsc pracy;

- wysoki poziom zagrożenia ubóstwem (najwyższy wskaźnik w województwie);

- rozwój zjawisk patologicznych w społeczeństwie wywierający negatywny wpływ na sytuację jednostki i rodziny;

- wzrost liczby osób bezdomnych przy braku infrastruktury w postaci np. noclegowni czy schronisk;

- wysoki odsetek osób objętych interwencją przez instytucje pomocy społecznej (najwyższy w podregionie włocławskim wskaźnik procentowy osób, którym przyznano świadczenie w stosunku do liczby ludności ogółem oraz wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców);

Sposób rozwiązania:

- podniesienie poziomu kształcenia w kierunku zgodnym z oczekiwaniem i potrzebami rynku pracy;

- wdrożenie programów umożliwiających zdobywanie nowych kwalifikacji oraz aktywizacji osób bezrobotnych;

- wdrożenie kompleksowych programów wpierających włączenie społeczne grup zagrożonych ubóstwem wyłączeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia rodziny i pieczy zastępczej;

- stworzenie warunków ułatwiających rozpoczynanie i prowadzenie działalności gospodarczej;

- wsparcie rozwoju przedsiębiorstw w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i ich utrzymanie w okresie dłuższym niż 24 m-ce;

- utworzenie schroniska bądź innej placówki tego typu celem wsparcia osób bezdomnych.

5. Przedsiębiorczość

Województwo kujawsko- pomorskie odnotowało na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zmniejszenie liczby podmiotów gospodarki narodowej, w roku 2003 podmiotów tych było 924,a w 2013 - 914 na 10 tys. mieszkańców.

Istotnym wskaźnikiem w obszarze tematycznym jakim jest przedsiębiorczość i konkurencyjność jest liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym. W skali całego kraju w 2013 roku zarejestrowało się 363.077 takich podmiotów, a województwie kujawsko - pomorskim ich liczna wyniosła 18.340, co daje 5,05% podmiotów krajowych. Powiat lipnowski z ilością 526 podmiotów, co stanowi 2,87% podmiotów i znajduje się na 13 miejscu w województwie pod względem wielkości tego wskaźnika (w 2013r.). Zdecydowaną większość wśród nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tu liczba nowo rejestrowanych podmiotów sukcesywnie się zwiększa. W 2003r. w powiecie lipnowskim zarejestrowano 280 nowych podmiotów (2,57% podmiotów wojewódzkich i 0,14% podmiotów krajowych), w 2008r. już 402 (2,70% podmiotów wojewódzkich i 0,15% podmiotów krajowych), zaś w 2013r. nowo rejestrowanych podmiotów było aż 490 (2,99 % podmiotów wojewódzkich i 0,16% podmiotów krajowych). Podobne tendencje są we wszystkich powiatach z terenu naszego województwa. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zdecydowanie przeważają w krajobrazie gospodarczym całego kraju.

Kolejnymi podmiotami, które stanowią większą, zauważalną grupę są spółki handlowe, których w 2013r. ogólnie w kraju zarejestrowano 36.577, w województwie tych podmiotów było natomiast ogółem 983. W powiecie lipnowskim było to 12 podmiotów (1,22% podmiotów w województwie i 0,03% podmiotów w kraju), co daje nam pod tym względem 14 miejsce w województwie.

W przypadku danych dotyczących nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym, spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, dla powiatu lipnowskiego są to wielkości znikome. Odnotowano pojedyncze przypadki: 1 podmiot w 2003r., 1 podmiot w 2006r. i 1 podmiot w 2009r. Co oznacza, że w przeciągu ostatnich 10 lat na terenie naszego powiatu zarejestrowano łącznie 3 podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Dla porównania wartości tego wskaźnika w 2013r. dla m. Bydgoszcz

wynosi 22 (najwyższa wartość), a w powiecie rypińskim w przeciągu 10 lat nie zarejestrowano ani jednego takiego podmiotu.

Strukturę przedsiębiorczości w gminach powiatu lipnowskiego można zobrazować w następujący sposób:

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Jednostka terytorialna	Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 liczba ogółem*	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*	Przemysł i budownictwo*	Pozostała działalność*	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej*	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą*
Lipno m.	1.611	10	268	1.333	421	1.190
Bobrowniki	203	13	68	122	41	162
Chrostkowo	134	17	32	85	25	109
Dobrzyń n.W	890	62	210	618	278	612
Kikół	401	13	99	289	94	307
Lipno w.	660	45	176	439	107	553
Skępe	1.206	58	268	880	174	1.032
Tłuchowo	296	22	88	186	55	241
Wielgie	395	17	115	263	71	324
Podregion włocławski (w tym % w województwie):						
Powiat Lipnowski	4.748 / 2,48%	197 /3,86%	1.085 /2,63%	3.466 /2,39%	1.040 /2,16%	3.708 /2,59%
Powiat Aleksandrowski	4.807 /2,51 %	129 /2,53%	1.109 /2,68%	3.569 /2,46%	1.084 /2,25%	3.723 /2,60%
Powiat Inowrocławski	13.508 /7,06%	606 /11,87%	2.625 / 6,35%	10.277 /7,10%	3.017 6,28%	10.491 /7,33%
Powiat Mogileński	3.314 / 1,73%	137 /2,68%	774 /1,87%	2.403 /1,66%	744 /1,55%	2.570 /1,80%
Powiat Nakielski	6.152 /3,22%	233 /4,57 %	1.552 /3,76%	4.367 /3,02%	1.505 3,13%	4.647 /3,25%
Powiat Radziejowski	3.056 /1,60%	160 /3,13%	764 /1,85%	2.132 /1,47%	589 /1,23%	2.467 /1,72%
Powiat Rypiński	3.363 /1,76%	127 /2,49%	897 /2,17%	2.339 /1,61%	721 /1,50%	2.642 /1,85%
Powiat Włocławski	5.881 /3,08%	288 / 5,64%	1.439 /3,48%	4.154 /2,87%	1.228 /2,55%	4.653 /3,25%
Powiat Żniński	5.257 /2,75%	252 / 4,94%	1.319 /3,19%	3.686 /2,54%	1.176 /2,45%	4.081 /2,85%
Powiat m.Włocławek	11.950 /6,25%	70 /1,37%	2.320 /5,62%	9.560 /6,60%	3.209 / 6,67%	8.741 /6,11%
Województwo	191.252	5.104	41.311	144.837	48.079	143.173

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych wg danych na 2013r.*

Jak widać z zestawienia najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowano w m. Lipnie (33,93% ogólnej liczby podmiotów). Spośród pozostałych gmin pod względem przedsiębiorczości dominuje gmina Skępe, w której umiejscawia się ¼ całości przedsiębiorców w powiecie (25,40%). Najmniejszą liczbę podmiotów można odnotować w gminie Chrostkowo (134 podmioty tj. 2,82% ogólnej liczby). Zgodnie z wyżej wskazaną tendencją przeważa działalność prowadzona przez osoby fizyczne (78,10% wszystkich

podmiotów). Taka jest też tendencja dla wszystkich gmin powiatu. Natomiast pod względem profilu tak ogólnie w powiecie, jak i we wszystkich gminach dominuje działalność pozostała (zgodnie z podziałem grup rodzajów działalności PKD 2007). Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w powiecie lipnowskim stanowią niewielki odsetek podmiotów w stosunku do ogólnej ich liczby w województwie. Jest to bowiem jedynie 2,48 % w skali województwa. Jednocześnie porównując dane za 2013 i 2010r. można zauważyć tak w stosunku do województwa, jak i powiatu wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Jednakże o ile w województwie wzrost ten sięga 2,52pkt. proc. (o 5.245 podmiotów), to już w powiecie jedynie 1,4 pkt. proc. (o 67 podmiotów). Jest to zatem dobra tendencja jednakże jej dynamika nie może zadawalać.

Powiat lipnowski jest położony w centralnej Polsce, na jego terenie krzyżują się drogi krajowe nr 10 i 67, przez jego teren przebiega także linia kolejowa - są to atuty przemawiające za lokalizacją, w szczególności w pobliżu dróg krajowych, terenów inwestycyjnych. Na dzień dzisiejszy Powiat Lipnowski posiada tereny o powierzchni 13,6452ha położone w miejscowości Kolankowo gm. Lipno, które zostały objęte granicami Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Lipno). Teren ten stanowi obszar niezabudowany, położony przy drodze powiatowej nr 2708C Lipno - Karnkowo, szer. 5m, drodze powiatowej nr 2716C Lipno - Kolankowo - Głodowo, szer. 4m (planowana przebudowa do szer. 6 m jako połączenie sieci drogi krajowej nr 10 oraz drogi wojewódzkiej nr 559) oraz drodze gminnej szer. 4 m. Teren położony w odległości 35km od Włocławka i autostrady A1 oraz 60km od Torunia (autostrada A1). Przez działki tworzące teren inwestycyjny przebiega sieć elektryczna średniego napięcia, a także jest możliwość wpięcia do ujęcia wody.

Ponadto w granicach administracyjnych miasta Lipna znajdują się następujące tereny inwestycyjne:

- działka o pow. 2,25ha stanowiąca własność gminy (z możliwością powiększenia o teren prywatny przyległy o pow. 4,56ha) zlokalizowana przy ul. Wojska Polskiego w Lipnie, działka niezabudowana, brak jest aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. W „Studium uwarunkowań" ujęta w północnej strefie produkcyjno- składowej (E1). W pobliżu terenu znajduje się kotłownia miejska (ok. 100m), przyłącze wodne, kanalizacyjne oraz energetyczne. Dojazd do działek przez utwardzoną drogę (ok. 200m) z drogi krajowej nr 10. Teren znajduje się w sąsiedztwie linii kolejowej;
- działka o pow. 4,91ha stanowiąca własność gminy przy ul. Wojska Polskiego w Lipnie, niezabudowana, bez aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. W „Studium uwarunkowań" ujęta w strefie zabudowy mieszkaniowo - usługowej (B2). Teren znajduje się w sąsiedztwie drogi krajowej nr 10 z pobliskim przyłączem wodnym, energetycznym oraz ciepłociągiem miejskim;
- działka o pow. 1,83ha stanowiąca własność gminy przy ul. Polnej w Lipnie, niezabudowana, bez aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. W „Studium uwarunkowań" ujęta w strefie zabudowy mieszkaniowo - usługowej (B2). Teren znajduje się przy drodze krajowej nr 10 w sąsiedztwie osiedla mieszkaniowego z dojazdem do drogi gminnej utwardzonej. W pobliżu znajdują się wszystkie media;
- działka o pow. 4,95ha przy ul. Wschodniej stanowiąca własność prywatną, niezabudowana, bez aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. W „Studium uwarunkowań" ujęta w strefie produkcyjno - składowej (E1) i strefie zabudowy mieszkaniowo - usługowej (B2). Jest to teren przemysłowy z dojazdem drogą gminną do drogi krajowej nr 10 (ok. 800m), przyłącze wodno- kanalizacyjne oraz energetyczne znajdują się w pobliżu.

W gminie Tłuchowo istnieją tereny inwestycyjne o powierzchni ok. 6ha.[5]

[5] Wg danych własnych

Ze względu na nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej przy uwzględnieniu danych za 2013r. sytuacja przedstawia się następująco:

Tabela 17. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej

Jednostka terytorialna	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym- os. fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym - spółki handlowe
Lipno m.	121	1
Bobrowniki	29	1
Chrostkowo	16	0[c]
Dobrzyń n. W	48	1
Kikół	40	0[c]
Lipno (gm. wiejska)	86	1
Skępe	76	1
Tłuchowo	28	1
Wielgie	46	6
Podregion włocławski (w tym % w województwie):		
Powiat Lipnowski	490 /2,99%	12 /1,22%
Powiat Aleksandrowski	412 /2,54%	14 /1,42%
Powiat Inowrocławski	1354 /8,27%	51 /5,19%
Powiat Mogileński	295 /1,80%	9 /0,92 %
Powiat Nakielski	556 /3,39%	11 /1,12 %
Powiat Radziejowski	236 /1,44%	2 /0,20%
Powiat Rypiński	272 /1,66 %	10 /1,02%
Powiat Włocławski	537 /3,28%	16 /1,63%
Powiat Żniński	526 /3,21%	22 /2,24%
Powiat m. Włocławek	910 /5,55%	45 /4,58%
Województwo	16382	983

„c”- zjawisko nie wystąpiło, Opracowanie własne na podstawie danych z programu STRATEG na 2013.

Podmioty gospodarcze działające na lokalnym rynku przedsiębiorczości są głównie podmiotami niewielkimi, rozdrobnionymi, prowadzonymi przez osoby fizyczne, skupiając się głównie w ośrodkach miejskich (m. Lipno, Skępe, Dobrzyń n. W.) Liczba nowo rejestrujących się podmiotów nie jest mała, jednakże najważniejszym jest, aby te inicjatywy utrzymały się na rynku jak najdłużej. Sama inicjatywa jest niezmiernie ważna, jednakże dla lokalnej przedsiębiorczości liczy się utrzymanie podmiotu oraz jego ewentualny rozwój, tak by mógł stać się potencjalnym pracodawcą dla większej liczby osób niż tylko właściciel.

Potencjał:

- położenie powiatu w centralnej Polsce z dogodną siecią komunikacyjną, tak drogową jak i kolejową, co zwiększa potencjał terenów inwestycyjnych;

- rosnąca tendencja inicjatyw w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i samozatrudniania;

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- rozdrobnienie podmiotów gospodarczych, tak strukturalne jak i kapitałowe (przewaga wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą osób fizycznych 78,1%);

- brak wiodącej dziedziny gospodarczej w powiecie (kategoria pozostała działalność stanowi 72,99% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych);

Sposób rozwiązania:

- utworzenie strefy gospodarczej;

- wdrożenie programów wspierających inicjatywy gospodarcze mieszkańców powiatu;

- wspieranie inicjatyw przedsiębiorstw w zakresie tworzenia silniejszych struktur, np., tworzenie grup producenckich;

- promocja przedsiębiorstw i inicjatyw gospodarczych z terenu powiatu lipnowskiego;

- utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.

6.Turystyka

Przy zagadnieniach związanych z turystyką znaczenie ma nie tylko baza noclegowa, jaką dysponuje dana gmina czy powiat, ale również to, co można zaoferować osobom zwiedzającym jako atrakcje danego regionu. Powiat lipnowski w związku ze swym położeniem oraz historią posiada niezwykle interesujące miejsca czy zabytki architektoniczne, np. liczne kościoły zabudowania dworski, dworki i pałacyki, a także miejsca wyjątkowe pod względem przyrodniczym. W powiecie można spotkać bardzo interesujące przykłady architektury drewnianej, np. znajdujące się na „szlaku drewnianych kościołów". Można też spotkać przykłady pozostałości grodzisk (Okop czy Szaniec Szwedzki), a także przykłady interesujących dworów i pałaców należących do szlachty dobrzyńskiej, w tym ruiny zamku w Bobrownikach, pierwszej w Królestwie Polskim warowni dostosowanej do obrony artyleryjskiej. Interesującymi są również liczne przydrożne kapliczki, mające nie tylko wymiar religijny, ale też stanowiące często przykład dawnej sztuki ludowej. Na obszarze powiatu lipnowskiego spotkać można również pomniki przyrody – okazy pięknych drzew, jest ich kilkanaście, np. Dąb Napoleona. Obszar powiatu lipnowskiego odznacza się również znacznym bogactwem fauny i flory. Znajdują się tu stanowiska wielu chronionych, rzadkich, zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt. Ponadto powiat lipnowski to powiat jezior- wszystkich jest ich 29 i obejmują łącznie ponad 10ha. Są wykorzystywane głównie na potrzeby turystyki, zwłaszcza te, które znajdują się w otoczeniu lasów. Nie można również pominąć faktu, iż dwie spośród gmin powiatu lipnowskiego są położone nad Zbiornikiem Włocławskim. Szczegółowe informacje dotyczące obiektów zabytkowych oraz walorach turystycznych zostały zamieszczone w Załączniku nr 2 do Strategii.

Należy podkreślić, że wiele obiektów o wysokiej wartości artystycznej, kulturalnej, będących dziedzictwem tego regionu znajduje się w słabej kondycji. Wiele z tych obiektów stanowi pod względem utrzymania prawdziwa „skarbonkę" dla samorządów, a przez wieloletnie zaniedbania z minionych lat nie generują mimo swej atrakcyjności zysków, jedynie straty. Obiekty zabytkowe w wielu przypadkach nie są dostosowane do obecnie funkcjonujących standardów i oczekiwań społecznych, np. w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych. Potrzeby modernizacyjne nie są zaspakajane głównie ze względu na zbyt wysoką skalę wydatków publicznych, które należałoby ponieść. Przykładem tego mogą być ruiny zamku w Bobrownikach, których stan techniczny jest zły: brak instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, brak udogodnień dla osób niepełnosprawnych oraz bezpiecznych punktów widokowych czy barierek zabezpieczających mury. Obiekt ten po przeprowadzeniu właściwej modernizacji mógłby stanowić ośrodek aktywności społeczno-gospodarczej dla całego ORSG PL, a nawet, z uwagi na lokalizację nad Wisłą, dla terenów ościennych, bowiem w tej chwili jest miejscem chętnie i licznie odwiedzanym przez turystów. Tylko w 2014r. były m.in. miejscem zlotu otwierającego Nadwiślański Sezon Motocyklowy, obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa, zaś w 2015r. spływy smoczymi łodziami Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego i wielu innych wydarzeń społecznych, promocyjno - gospodarczych czy kulturalnych.

Przy tak dużym potencjale atrakcji turystycznych poszczególnych gmin, jaki został opisany szczegółowo w Załączniku nr 2 należy też omówić to, w jaki sposób gminy i powiat są przygotowane do jego wykorzystania. W związku z tym należy przyjrzeć się infrastrukturze turystycznej.

Po wpisaniu w przeglądarkę internetową haseł związanych z miejscami noclegowymi w powiecie lipnowskim (lub głównych miejscowości poszczególnych gmin powiatu) pojawia się ok. 25 ofert o różnym standardzie i zróżnicowanej liczbie miejsc. Według danych zamieszczonych w programie STRATEG dla wskaźnika „Liczba miejsc noclegowych całorocznych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania" dla roku 2013r. wartość wynosi 184. Natomiast przy uwzględnieniu danych statystycznych ujętych w Banku Danych Lokalnych na 2013r. pojawia się następujący obraz infrastruktury turystycznej, ujęty w formie tabelarycznej.

Tabela 18. Baza noclegowa Powiatu Lipnowskiego i jej wykorzystanie

			Województwo	Powiat Lipnowski	Skępe	Dobrzyń n. W	Kikół
Turystyczne obiekty noclegowe ogółem			331	8 2,41%w skali woj.)			
w tym:	Obiekty hotelowe		140	3 (2,14% w skali woj.)	3	-	-
	Inne obiekty noclegowe - razem		191	5 (2,62% w skali woj.)	2	2	1
	w tym:	Inne obiekty zbiorowego zakwaterowania – kempingi i pola biwakowe	19	1 (5,26% w skali woj.)	1	-	-
		Inne obiekty zbiorowego zakwaterowania- pozostałe	157	5 (3,18% w skali woj.)	1	2	1
Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni =100)			99,8	120,3	108,5	0	100
Liczba noclegów udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem			176873	208 (0,12% w skali woj.)	208	-	-
Turyści korzystający z noclegów –ogółem osoby			86998	147 (0,17% w skali woj.)	147	-	-
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych			42,5%	17%	-	-	-

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013

Podane powyżej dane odbiegają w stopniu znaczącym od wyników wyszukiwania miejsc noclegowych w powiecie lipnowskim oferowanych w Internecie. Z danych Banku Danych Lokalnych wynika, że w powiecie lipnowskim jest jeden obiekt hotelarski w kategorii ** i jeden w kategorii ***. Obydwa znajdują się w gminie Skępe. W zakresie obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w powiecie są 4 obiekty, w których pokoje/łazienki przystosowane są dla osób niepełnosprawnych ruchowo (w tym na wózkach inwalidzkich), 3 obiekty mają parking z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo, 2 obiekty posiadają drzwi automatycznie otwierane, a 1 obiekt posiada pochylnię wjazdową. Innymi potencjalnie ważnymi odbiorcami usług hotelarskich są osoby/ instytucje poszukujące obiektów wyposażonych w zaplecze konferencyjne. W powiecie są np. 4 obiekty z salą konferencyjną i z nagłośnieniem.

Z powyższego wynika, że poza gminami Skępem, Dobrzyń n. Wisłą i Kikół brak jest bazy turystycznej. Na terenie województwa w 2013r. funkcjonowało 331 turystycznych obiektów noclegowych, zaś w kraju było ich 9.772. Co za tym idzie, obiekty powiatu lipnowskiego stanowią 2,42% obiektów województwa i jedynie 0,08% obiektów krajowych.

W 2010r. obiekty turystyczne w powiecie lipnowskim były jedynie 4, tylko w gminie Skępe. Zatem można wnioskować, że tendencja jest wzrostowa – w przeciągu 3 lat baza podwoiła się, jednakże nadal są to wielkości marginalne. Walory powiatu pozwalają na podjęcie prób stworzenia całościowej sieci obiektów obsługujących ruch turystyczny. W chwili obecnej atrakcje turystyczne powiatu, które są w każdej praktycznie gminie, są zauważane przez turystów przybywających do powiatu okazjonalnie, na krótkie, często jednodniowe pobyty. Osoby te korzystają natomiast z bazy noclegowej oferowanej przez ościenne powiaty.
Na terenie powiatu lipnowskiego funkcjonują również gospodarstwa agroturystyczne, których bazą dysponuje na swoich stronach Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie. W bazie tej znalazły się następujące pozycje:
- *U Rybaka*, Zofia, Paweł i Tomasz Jułga, Teodorowo 37, 87-603 Wielgie;
- Gospodarstwo agroturystyczne, Grażyna, Witold Wyszyńscy, ul. Włocławska 10, 87-603 Wielgie;
- Wilcza Chata, Mirosława Wilk, ul. Lipnowska 34, 87-603 Wielgie;
- Gospodarstwo agroturystyczne, Żaneta Świerczyńska, Piaseczno 15, 87-603 Wielgie;
- *Agroturystyka Ranczo*, Bogumił Brzościkowski, Czeremchowa 1, 87-630 Skępe;
- Gospodarstwo agroturystyczne, Dariusz Jasiński, Żuchowo 7, 87-630 Skępe;
- Łąkie - Beresztek, Joanna Milewska, Rumunki Skępskie 1, 87-630 Skępe;
- BUKOWISKO, Sławomir Bukowski, Kawno 12, 87-602 Kawno
- Gospodarstwo agroturystyczne, Sławomir, Mariola Bukowscy, Kawno 12, 87-602 Chrostkowo;
-Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy, Julia Wszelaki, Sikórz 19, 87-602 Chrostkowo;
- Pod Zachrypniętym Kogutem, Aleksandra Wronkowska- Mordal, Glewo 28, 87-610 Dobrzyń n. Wisłą;
- Irena, Irena Brulińska, ul. Zamkowa 4 A, 87-610 Dobrzyń n. Wisłą;
- Zakątek, Barbara, Jan Szychulscy, Komorowo 3, 87-600 Lipno;
- Bobrówka Hanna Wągrowska, Gnojno 4, 87-617 Bobrowniki;

Jak można zauważyć nie we wszystkich gminach można skorzystać z oferty agroturystycznej.

Potencjał:
- bardzo liczne zabytki architektury związane często z wielkimi postaciami historii Polski;
- interesująca forma ukształtowania terenu, ciekawa i bogata fauna i flora powiatu, duże walory przyrodnicze;
Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):
- brak opracowanej oferty turystycznej gmin i powiatu;
- zły stan technicznych obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno- kulturalnej, spowodowany brakiem środków finansowych;
- brak wyznaczonych szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych;
- brak zagospodarowania linii brzegowej jezior powiatu;
- brak turystycznej bazy noclegowej;
- zagrożenie zanieczyszczeniem środowiska;
Sposoby rozwiązania:
- opracowanie wspólnej oferty turystycznej gmin i powiatu skierowanej do potencjalnych turystów;
- dążenie do poprawy technicznej obiektów zabytkowych atrakcyjnych turystycznie i zabezpieczenie tego dziedzictwa nie tylko dla przyszłych turystów, ale i kolejnych pokoleń;
- rozbudowa turystycznej bazy noclegowej przy uwzględnieniu obecnych tendencji i zapotrzebowań, np. dotyczącej udogodnień dla osób niepełnosprawnych czy też firm szkoleniowych;

- zagospodarowanie potencjału przyrodniczego powiatu, poprzez opracowanie szlaków, ścieżek edukacyjnych;
- ochrona środowiska naturalnego powiatu będącego jego atutem;
- rozwój agroturystyki;

7. Ochrona środowiska

Środowisko naturalne jest niezaprzeczalnym atutem powiatu lipnowskiego w dziedzinie turystyki, dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, aby jak najdłużej zachować jego jak najkorzystniejszy stan.

W ramach obszaru powiatu lipnowskiego **powierzchnia użytków rolnych** utrzymanych w dobrej kulturze rolnej (wg danych GUS na 2010 r.) wynosi **56.223ha**, co stanowi **55,35%** całej powierzchni powiatu, zaś powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej wynosi 67,9ha. Wskaźnik **lesistości** dla powiatu wynosił w 2013r. **22,4%.** Wartość tego wskaźnika w porównaniu do 2003r. wzrosła o 0,6 punktów procentowych, a od 2011r. utrzymuje się na tym samym poziomie. Najwyższy wskaźnik lesistości w województwie odnotowany został dla powiatu tucholskiego 48,8 %, zaś najniższy dla powiatu radziejowskiego 5,0%. Ogólnie dla województwa kujawsko - pomorskiego wskaźnik ten stanowi 23,4%, a dla kraju 29,4%.

Tabela 19. Struktura agrarna

Jednostka samorządu terytorialnego	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni* (ha)	Lesistość * (%)	Powierzchnia lasów stanowiących własność os. fizycznych i prawnych (poza Skarbem Państwa)* (ha)	Powierzchnia lasów stanowiących własność Skarbu Państwa*
Powiat Lipnowski	67,9	22,4	6.512,00	16.576
Lipno (gm. miejska)	14,8	13,2	15,00	132
Bobrowniki	0[c]	51,7	1.644,00	3.353
Chrostkowo	0[c]	11,8	485,00	393
Dobrzyń nW	13,3	2,5	143,00	149
Kikół	0[c]	2,3	144,00	80
Lipno (gm. wiejska)	1,6	23,1	938,00	3.994
Skępe	17,5	40,1	1.953,00	5.312
Tłuchowo	1,2	17,9	604,00	1.185
Wielgie	19,5	19	586,00	1.978

*wg stanu na 31 XII 2013r.; 0[c] –zjawisko nie wystąpiło
Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w programie STRATEG i danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

Wskaźnik **urbanizacji** dla powiatu lipnowskiego na rok 2013 wynosi **31,1%.** Wskaźnik ten wykazuje tendencję spadkową, od 2010r. spadł o 0,1 i jest to charakterystyczne zarówno dla terenu całego województwa kujawsko- pomorskiego, jak i kraju- jedynie w województwie podlaskim wskaźnik ten odnotował wzrost o 0,2%. Trzeba też zaznaczyć, że powiat lipnowski plasuje się w siódemce najmniej zurbanizowanych powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego (najmniej zurbanizowany jest powiat grudziądzki 13,1%, najbardziej powiat inowrocławski 64,9%). Wskaźnik ten jest też dużo niższy niż całego województwa (60,0%) i kraju (60,4%).

Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem w powiecie lipnowskim w 2013r. wg danych GUS stanowi **27,2%.** W porównaniu do wartości tego wskaźnika w 2003 roku nastąpiło zmniejszenie tych obszarów o 10,7 pkt. proc. (w 2003r. wartość wskaźnika wynosiła 37,9%). Największy odsetek terenów chronionych w naszym województwie odnotowywany jest w powiecie: sępoleńskim (77,8%), zaś najmniejszy

w powiecie grodzkim m. Włocławek (0,6%). Wielkość obszarów chronionych w powiecie lipnowskim jest zbliżona do wartości tego wskaźnika na poziomie województwa (31,8%), jak również nie odbiega znacząco od średniej krajowej, która wynosi 32,5%.

Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy obejmujących stan na koniec 2012r. urządzenia do redukcji zanieczyszczeń zatrzymały 78,5% zanieczyszczeń pyłowych oraz 50,0% zanieczyszczeń gazowych (bez CO_2). Natomiast ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia stanowią aż 99,4%.

Tabela 20. Ochrona środowiska w Powiecie Lipnowskim na tle województwa i kraju

Jednostka terytorialna	Masa odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. ton		Udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w %		Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem w %		Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej ludności ogółem w hm^3	
	Wartość	Pozycja w województwie	Wartość	Pozycja w województwie	Wartość	Pozycja w województwie	Wartość	Pozycja w województwie
Powiat Lipnowski	1	19	100	1 (łącznie 5 powiatów)	6,4%	14	7,4	9
Województwo	4606		46,1		36,6%		218,3	
Polska	130593		0,1		74,3%		10106,0	

Opracowanie własne na podstawie danych z programu STRATEG na 2013 r.

W obrębie powiatu lipnowskiego znajdują się aglomeracje wpisujące się w opracowany przez Ministerstwo Środowiska Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z Master Planem dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG zawierającym listą potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach. Powyższe dokumenty wskazują następujące obszary:

- aglomeracja Lipno ustanowiona na mocy uchwały Sejmiku Nr III/69/15 z dnia 26 stycznia 2015r. o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 25.300. Plany inwestycyjne miasta Lipna w zakresie gospodarki wodno - ściekowej pokrywają się zapotrzebowaniem wskazanym w KPOŚK oraz Master Planie - nie są wskazane wraz z tytułami projektów, jednak po 2015r. planuje się inwestycje polegające na: budowie sieci kanalizacji (nowe odcinki o dł. 4,4km), modernizacja sieci istniejącej (dł. 2,3km), przebudowa oczyszczalni ścieków;

- Dobrzyń n. Wisłą oznaczenie dokumentu ustanawiającego - Uchwała Nr VI/134/15 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 24.04.2015r. o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 2.708. Planowane przez Gminę Dobrzyń inwestycje dotyczące gospodarki wodno - kanalizacyjnej są zgodne z KPOŚK oraz Master Planem w zakresie planowanego zadnia pn. „Budowa oczyszczalni ścieków wraz z infrastrukturą towarzyszącą dla aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą", który zakłada budowę oczyszczalni ścieków w Dobrzyniu n. W działającą w systemie mechaniczno - biologicznym o przepustowości do 300m^3 na dobę i budowę kanalizacji sanitarnej w ulicy Królowej Jadwigi an terenie aglomeracji;

- Skępe oznaczenie dokumentu ustanawiającego – Uchwała Nr IX/165/15 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 22.06.2015r. o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 4.677. Projekty inwestycyjne w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej zostały też ujęte w KPOŚK oraz Master Palnie.

- dla Gminy Kikół równoważna liczba mieszkańców (RLM) wynosi 2.663, w chwili obecnej trwają prace zmierzające do przyjęcia uchwały przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego, tzn. projekt uchwały w sprawie wyznaczenia aglomeracji jest na

etapie uzgodnień. Inwestycje w zakresie gospodarki wodno - kanalizacyjnej nie były wskazane w KPOŚK oraz Master Planie.
Dla pozostałych gmin ORSG PL nie zostały wyznaczone aglomeracje (dla gminy Wielgie aglomeracja została zniesiona).[6]

W powiecie lipnowskim 36,2% ogółu ludności korzysta z oczyszczalni ścieków. W przełożeniu na poszczególne gminy powiatu wartości procentowe rozkładają się następująco: największy udział osób korzystających z oczyszczalni ścieków odnotowuje m. Lipno – jest to 86,2%, następnie Skępe 39,7%, Bobrowniki 31,7%, Kikół 31,0%, Dobrzyń n W. 29,6%, Tłuchowo 13,7%, Lipno gm. wiejska 6,5%. Dla gminy Chrostkowo Urząd Statystyczny w Bydgoszczy w 2012r. żadnej wartości nie odnotował. Dla porównania w 2012 roku w województwie wskaźnik ten wynosił 71,0%.

Z danych przekazanych przez urzędy miast/gmin wynika, że poza wykorzystaniem przyłączy do sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków komunalnych, mieszkańcy stosują rozwiązanie w postaci budowy przydomowych oczyszczalni ścieków:
- w gminie Wielgie istnieje 394 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 26% ogólnej ilości gospodarstw domowych w gminie;
- w gminie Bobrowniki znajduje się 35 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 4,43% ogółu gospodarstw domowych;
- w gminie Dobrzyń n. Wisłą znajduje się 270 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 30% zapotrzebowania. Gmina posiada „Program ogólny budowy kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą";
- w mieście Lipno znajdują się 10 przydomowych oczyszczalni ścieków, które obejmują 0,42% ogólnej ilości gospodarstw domowych;
- w gminie Kikół wybudowano 382 przydomowe oczyszczalnie ścieków, co stanowi 23,33% gospodarstw domowych;
- na terenie Miasta i Gminy Skępe funkcjonuje 38 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 1,65% ogólnej ilości gospodarstw domowych;
- w gminie Chrostkowo wybudowano 203 przydomowych oczyszczalni ścieków, co daje 29% skanalizowanych gospodarstw domowych;
- w gminie Tłuchowo 394 nieruchomości posiada przydomową oczyszczalnię ścieków;
- w gminie Lipno wybudowano 301 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 10% gospodarstw domowych.[7]

W zakresie ilości zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w kg, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy na rok 2012, podaje, że wartość dla powiatu lipnowskiego wyniosła 73,7kg. W poszczególnych gminach wartość ta kształtowała się następująco: m. Lipno 149,9kg, Skępe 88,6kg, Bobrowniki 71,8kg, Kikół 55,6kg, Dobrzyń n W. 54,3kg, Tłuchowo 46,3kg, Chrostkowo 30,7kg, zaś w gminie wiejskiej Lipno było to jedynie 27,8kg.
Na terenie powiatu lipnowskiego znajdują się również tereny, objęte ochroną jako rezerwaty przyrody:

a. Przełom Mieni jako rezerwat leśny został utworzony w 2001r. w celu ochrony fragmentu doliny rzeki Mieni wraz z charakterystyczną roślinnością. Rezerwat ma powierzchnię 14,80 ha, gdzie na krótkim odcinku około 2km rzeka obniża się aż 26 m, a dolina wżyna się w otaczający teren na głębokość 20m. Do zbiorowisk roślinnych, które zachowały cechy naturalne należą trudnodostępne podtapiane łęgi jesionowo-olszynowe. Zbocza jaru porastają żyzne grądy (lasy liściaste) o charakterze przejściowym z udziałem klonów jaworu pospolitego, dębu szypułkowego, wiązu górskiego i jesionu wyniosłego. Rezerwat jest cennym obiektem

[6] Wg danych własnych gmin/miast
[7] Wg danych własnych gmin/miast

ze względu na zachodzące zjawiska geomorfologiczne związane z erozją zboczy, denudacją i osuwiskami.

b. W pobliżu Skępego po południowej stronie jeziora Mielno utworzony został w 1990r. rezerwat florystyczny pn. „Torfowisko Mieleńskie". Obejmuje obszar 16,04 ha torfowiska niskiego i przejściowego z udziałem brzozy niskiej. Rosną tam rzadkie gatunki roślin zielnych: turzyca bagienna, rosiczka okrągłolistna, rosiczka długolistna czy też reliktowe mszaki.

c. Rezerwat „Stary Zagaj" o pow. 131,31 ha został utworzony w 2001r. Znajduje się na obszarze nadleśnictwa Skrwilno, na terenie wsi Piątki. Ochronie podlega, rzadki w tej części wysoczyzny Dobrzyńskiej, stosunkowo duży kompleks lasów liściastych o cechach naturalnych, w którym na uwagę zasługują: grab subkontynentalny w odmianie mazowieckiej, dąbrowa świetlista występująca na północno –wschodnim krańcu swego zasięgu oraz niewielkie płaty formy niżowej podgórskiego łęgu jesionowego. Występują tu rzadkie i chronione rośliny, np.: lilia złotogłów, wilczomlecz słodki, bluszcz pospolity i inne.

d. Drugim jest „Wąwóz Wąkole im. Prof. Klemensa Kępczyńskiego". Rezerwat powstał w 2001r. celem ochrony boru jałowcowego na wydmach śródlądowych i obejmuje 46,88ha. Rezerwat chroni wyjątkowe walory przyrodniczo-krajobrazowe bory sosnowo- jałowcowe z dużym nagromadzeniem silnych, zdrowych okazów jałowca. Naturalny układ roślinności na wydmie i ciekawy wygląd pokrzywionych sosen stanowią szczególną atrakcję przyrodniczą i turystyczną.

W związku z potencjałem jakim (np. w ofercie turystycznej) są liczne jeziora znajdujące się w powiecie lipnowskim, ich czystość i stan jest szczególnie ważnym.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy przeprowadził w 2012r. badania dotyczące stężenia wskaźników uwzględnianych przy klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych wybranych jezior województwa kujawsko pomorskiego, w tym trzech jezior znajdujących się na terenie powiatu lipnowskiego, oto wyniki:

- Jezioro Kikolskie ma powierzchnię 72,1ha i ma 2604,0tys m^3. Głębokość maksymalna jeziora wynosi 6,5m, średnia głębokość to 3,6m, zaś długość linii brzegowej wynosi 3775m. Współczynnik Schindlera dla tego jeziora wynosi 8,8 co oznacza że jest ono podatne na degradację wynikającą ze spływu ze zlewni (wartość graniczna wynosi 2). W klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych ocena elementów biologicznych Jezioro Kikolskie zostało zakwalifikowane do klasy III (wskaźnik Chlorofilu „a" w klasie V), natomiast ocena fizyczno-chemiczna jest na poziomie poniżej stanu dobrego (powyżej stanu dobrego znalazły się przewodność i pierwiastki z grupy 3.6, poniżej stanu dobrego: przezroczystość, warunki tlenowe, azot ogólny i fosfor ogólny). Potencjał oraz stan ekologiczny uzyskał ocenę umiarkowaną.

- Jezioro Ostrowite położone jest w gminie Lipno. Obejmuje swoją powierzchnią 146,2ha, jego objętość wynosi 2543,8tys. m^3. Maksymalna głębokość wynosi 7,5m, głębokość średnia to 1,7. Linia brzegowa ma długość 7550 m. Współczynnik Schindlera dla tego zbiornika wodnego ma wartość 25,3 (przy granicznej 2). Ocena elementów biologicznych, które są elementami podstawowymi, zaliczona została do klasy IV. Elementy fizyko- chemiczne (wspierające) dały temu jezioru ogólnie poziom oceny fizyczno - chemicznej na poziomie poniżej stanu dobrego (poniżej stanu dobrego klasyfikowane są przezroczystość, azot ogólny oraz pierwiastki z grupy 3,6, powyżej stanu dobrego oceniono warunki tlenowe, przewodność w 20st.C oraz fosfor ogólny). Stan ekologiczny Jeziora Ostrowite został oceniony jako słaby.

- Jezioro Wielkie Skępskie zajmuje powierzchnie 120,0 ha i ma 3349,0tys. m^3 objętości. Jego głębokość maksymalna wynosi 4,0m zaś głębokość średnia to 2,8m. Linia brzegowa ma długość 5.675 m. Współczynnik Schindlera wynosi 40,4, co oznacza, że jest to jezioro najbardziej podatne na wpływ otoczenia z trzech opisanych jezior powiatu

lipnowskiego. Ocena elementów biologicznych plasuje Jezioro Wielkie Skępskie w klasie IV tych wskaźników, natomiast ocena fizyczno- chemiczna podobnie jak w w/w opisanych jeziorach klasyfikuje się poniżej stanu dobrego. Potencjał oraz stan ekologiczny został oceniony jako słaby.

W powiecie lipnowskim jest duża rozbieżność pomiędzy poszczególnymi gminami w wartości % ludności korzystających z oczyszczalni ścieków. O ile współczynnik dla powiatu jest niski, w 7 gminach % ten jest poniżej 40, w jednej gminie współczynnik jest zerowy (Chrostkowo). Jedynie w m. Lipnie współczynnik ten jest wysoki. Podjęcie działań zmierzających do polepszenia tego stanu rzeczy ma szczególnie znaczenie w szczególności jeżeli jeziora powiatu lipnowskiego są podatne na degradacje pochodzące z ich otoczenia. Oznacza to, że poprawa stanu jezior jest powiązana w dużej mierze ze stanem infrastruktury związanej z oczyszczaniem nieczystości płynnych i stanem skanalizowania poszczególnych gmin.

W zakresie oceny jakości powietrza na obszarze powiatu lipnowskiego najbardziej będą miarodajne wyniki analizy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy obejmującej wyniki pomiarów dla całego województwa zawarte w „Pięcioletniej ocenie jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za lata 2009-2013" wykonanej na mocy art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska pod kątem zanieczyszczenia: SO_2, NO_2, NO_x, co, benzenem, O_3, pyłem PM 10, pyłem PM2,5, oraz As, Cd, Ni, Pb, B(a)P wydanej w czerwcu 2014 r.

Według oceny pięcioletniej jakości powietrza atmosferycznego za lata 2009 -2013 określonej dla:

<u>ochrony zdrowia ludzi</u>

- obszar całego województwa (cztery strefy) zaliczono do najbardziej niekorzystnej klasy 3b dla pyłu zawieszonego oraz benzo(a)pirenu
- ze względu na pył zawieszony PM2,5 również wszystkie strefy znalazły się w klasie 3, z tym, że dwie strefy w klasie 3a (Włocławek i strefa kujawsko – pomorska), a dwie w 3b (Bydgoszcz i Toruń),
- według kryteriów określonych dla ozonu trzy strefy znalazły się w klasie 3a, a jedna (miasto Włocławek) w klasie 1,
- niekorzystną klasyfikację uzyskał benzen (klasa 3b) w strefie kujawsko –pomorskiej, w dwóch strefach wystąpiła klasa 2 (miasta: Toruń i Włocławek), a w Bydgoszczy klasa 1,
- dwutlenek siarki sklasyfikował w klasie 2 strefę –miasto Włocławek, a w klasie 1 pozostałe trzy strefy,
- dwutlenek azotu wypadł najgorzej (klasa 3b) w dwóch strefach: aglomeracja bydgoska i miasto Włocławek, nieco lepiej w mieście Toruniu (klasa 2), a najlepiej w strefie kujawsko - pomorskiej (klasa 1)
- w przypadku tlenku węgla jedynie aglomeracja bydgoska uzyskała klasę 2, natomiast pozostałe strefy –klasę 1
- najkorzystniej wypadły metale w pyle zawieszonym (arsen, kadm, nikiel i ołów) – klasa 1 w całym województwie

<u>ochrony roślin:</u>

Klasyfikacji w celu ochrony roślin dokonano dla 1 strefy (kujawsko -pomorskiej) dla następujących zanieczyszczeń: SO2, NOx i ozon. Klasyfikacja ta była bardziej rygorystyczna od klasyfikacji w celu ochrony zdrowia. Wykorzystano do niej wyłącznie wyniki z tych stacji pomiarowych, które spełniają wymogi lokalizacji z punktu widzenia ochrony roślin. Zaliczono: w przypadku SO2 i NOx strefę do najkorzystniejszej klasy R1, a w przypadku ozonu do niekorzystnej klasy R3a.[8]

[8] „Pięcioletnia ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko- pomorskim za lata 2009-2013" WIOŚ Bydgoszcz 2014r.

Graficzna analiza jakości powietrza w województwie kujawsko pomorskim w latach 2009-2013 stanowi załącznik nr 3 do Strategii.

Teren powiatu lipnowskiego nie odbiega pod względem zanieczyszczenia powietrza od pozostałego obszaru województwa kujawsko - pomorskiego. Należy jednocześnie zauważyć, że na terenie powiatu brak jest ścieżek rowerowych (Rozdział 8.1 Infrastruktura drogowa), których wykorzystanie mogłoby ograniczyć ruch pojazdów mechanicznych emitujących zanieczyszczenia atmosferyczne. Budowa infrastruktury w postaci ścieżek rowerowych, w szczególności w obrębie tras stanowiących ciągi komunikacyjne wykorzystywane jako drogi dojazdowe do zakładów pracy, szkół, większych ośrodków i skupisk mieszkańców, byłaby wskazana w związku z zapewnieniem bezpiecznej alternatywy dla ruchu pojazdów spalinowych, a co za tym idzie zmniejszenia emisji CO_2 do atmosfery. Takie ciągi ścieżek/dróg rowerowych byłyby szczególnie korzystnym rozwiązaniem również na terenach mających duże walory przyrodnicze dla zachowania właściwego stanu istniejących tam ekosystemów fauny i flory. Z punktu widzenia redukcji emisji CO_2 najbardziej uzasadnione jest utworzenie ścieżek rowerowych na terenie gminy Kikół, miasta i gminy Skępe, gminy Lipno oraz miasta Lipna (w tym w jego obrębie), jako alternatywa dla dróg dojazdowych do Lipna, w którym zlokalizowane są duże zakłady pracy, szkoły i urzędy. Ponadto w obrębie miasta i gminy Lipno usytuowane są tereny inwestycyjne wchodzące w skład Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej sp. z o.o., a rokujące niezwykle pozytywnie dla rozwoju społeczno - gospodarczego ORSG PL.

Z punktu widzenia niepogarszania istniejącego stanu środowiska, jak również sukcesywnego eliminowania z niego elementów naruszających jego stan szczególnie ważnym jest zwiększenie korzystania z Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) oraz stopniowe ograniczenie źródeł konwencjonalnych mających zły wpływ na środowisko naturalne. Zagadnienie OZE jest bardzo szerokie i odnosi się do: kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, siłowni wiatrowych, pomp ciepła, biomasy i jej wykorzystania, wieloletnich plantacji energetycznych czy biogazowymi rolniczych. Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie przeprowadził badania dotyczące dotychczasowego wykorzystania i planowanych inwestycji w odnawialne źródła energii w województwie kujawsko - pomorskim. Z opracowania wynika, że województwo mieści się w strefie wietrzności II, w warunkach bardzo korzystnych oraz III, korzystnych. Najbardziej korzystnymi terenami dla rozwoju energetyki wiatrowej są powiaty: mogileński, żniński, brodnicki, rypiński, lipnowski, włocławski oraz częściowo nakielski i radziejowski. Wg stanu na 31.12.2012r. w powiecie lipnowskim było 56 siłowni wiatrowych o mocy 46,02 (MW). W ciągu trzech lat (w porównaniu do danych na 2009r.) zanotowano wzrost o 154 pkt. procentowych w zakresie ilości siłowni i o 30 pkt. procentowych w zakresie mocy siłowni. Należy zaznaczyć, że ogólnie w województwie w 2012r. było łącznie 557 siłowni, więcej siłowni niż w powiecie lipnowskim odnotowano w powiatach: aleksandrowskim, inowrocławskim, radziejowskim i włocławskim. Na terenie województwa wśród uruchomionych siłowni wiatrowych wyróżnić można 14 farm wiatrowych liczących 5 i więcej turbin. W powiecie lipnowskim występują trzy tego typu instalacje, wszystkie są zlokalizowane w Dobrzyniu nad Wisłą.

W zakresie energii słonecznej istotnym czynnikiem jest nasłonecznienie. Centralna Polska łącznie z obszarem województwa kujawsko- pomorskiego uzyskuje napromieniowanie rzędu 1022-1048 kW/m^2/rok. W powiecie lipnowskim w 2012r. było zainstalowanych 55 instalacji o łącznej pow. 408m^2. W porównaniu do roku 2009 odnotowano wzrost o 94 punkty procentowe powierzchni zainstalowanych instalacji, co odpowiada tendencji w województwie. Głównym impulsem do tak gwałtownego rozwoju w/w instalacji był program NFOŚiGW, w jego ramach w województwie kujawsko - pomorskim wykonano łącznie 775 instalacji. Energia słoneczna daje również możliwość pozyskania energii cieplnej, która może być wykorzystywana do ogrzewania za pomocą pomp ciepła.

W województwie kujawsko-pomorskim łącznie na koniec 2012r. było rozmieszczonych 306 pomp o łącznej mocy 3971,04 kW, do których podłączonych było 306 obiektów. W powiecie lipnowskim zlokalizowana była jedna taka instalacja o mocy 60 kW, brak niestety danych dotyczących obiektów podłączonych do niej. W zakresie wykorzystania pozostałych OZE brak jest danych o ich wykorzystaniu dla powiatu lipnowskiego.[9]

Stan przyrody, tak czystość wód, czy też zachowanie w niepogorszonym stanie terenów chronionych oraz cennych krajobrazowo jest powiązane nie tylko z działaniami infrastrukturalnymi, ale również zależy od prowadzonej od najmłodszych lat edukacji ekologicznej. Prowadzenie tak w szkołach, jak i innych jednostkach zajęć dla dzieci i młodzież pozwoli budować świadome ekologicznie społeczeństwo. Na dzień dzisiejszy edukacja ekologiczna stanowi jedynie ułamek programów nauczania w szkołach, na terenie powiatu lipnowskiego brak jest innych jednostek, ośrodków zajmujących się stricte edukacją ekologiczną, dlatego też poziom świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu nie należy do wysokich, zwłaszcza w zakresie endogenicznych walorów przyrodniczo- krajobrazowych ich własnego regionu.

Ważnym elementem zagadnień związanych z ochroną środowiska w zakresie systemowego podejścia do problemu tzw. niskiej emisji są opracowywane przez poszczególne gminy/miasta Plany Gospodarki Niskoemisyjnej (część zagadnień dot. termomodernizacji została ujęta odrębnie w części 8.4):

- Gmina Wielgie – posiada Plan Gospodarki Niskoemisyjnej zatwierdzony przez Radę Gminy, ale konieczne są poprawki, w związku z czym będzie podejmowana kolejna uchwała;
- Gmina Bobrowniki jest opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, prace winny zakończyć się do czerwca 2016r.;
- Miasto i Gmina Dobrzyń n. Wisłą opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, poddaje konsultacjom, w marcu 2016r. Plan ma być przyjęty uchwałą;
- Miasto Lipno przyjęło Plan Gospodarki Niskoemisyjnej we wrześniu 2015 r.- uchwała nr XII/67/2015 z dn. 23.09.2015r.;
- Gmina Kikół przygotowuje się do wyłonienia wykonawcy, który opracuje Plan Gospodarki Niskoemisyjnej;
- Miasto i Gmina Skępe nie posiada zatwierdzonego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Trwają prace nad zawarciem umowy z wykonawcą opracowania - przewidywany termin zakończenia prac nad dokumentem to II kwartał 2016r.;
- Gmina Chrostkowo nie posiada Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, rozpoczęto prace jego sporządzenia;
- Gmina Lipno nie posiada zatwierdzonego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Prace związane z dokumentem są na etapie oszacowania kosztów oraz wyboru firmy zewnętrznej, przez którą zostanie sporządzony;
- Gmina Tłuchowo jest w fazie opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.[10]

Potencjał:

- duży obszar powierzchni użytków rolnych;

- spory udział w powierzchni obszarów chronionych;

- duży zasób naturalnych zbiorników wodnych (jezior)

- niewielka gęstość zaludnienia (szczegółowo ujęta w pkt. 3 diagnozy)

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- niski poziom urbanizacji (dla powiatu 31,1%, dla województwa 60,0%);

[9] „Dotychczasowe wykorzystanie i planowane inwestycje w odnawialne źródła energii w Województwie Kujawsko-Pomorskim", Kujawsko- Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, Minikowo 2013r.
[10] Wg danych własnych miast/ gmin Powiatu Lipnowskiego

- brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2);

- podatność zbiorników wodnych na zanieczyszczania pochodzące ze zlewni (współczynnik Schindlera powyżej wartości granicznej);

- niewielki odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków (poza miastem Lipno), (w powiecie 36,2% ogółu ludności, w województwie 71,0 % ogółu ludności);

- niski poziom wiedzy na tematy przyrodniczo- ekologiczne mieszkańców powiatu;

- niskie oceny potencjału ekologicznego głównych jezior powiatu lipnowskiego (klasa III i IV);

Sposób rozwiązania:

- podjęcie działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu i wdrożenie programów edukacji ekologicznej;

- budowa ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2);

- oczyszczenie i rekultywacja jezior powiatu;

- wdrożenie działań proekologicznych, np. budowa sieci kanalizacyjnej i zwiększenia odsetka ludności korzystających z oczyszczalni ścieków w celu zachowania obszarów chronionych w niepogorszonym stanie / opcjonalnie budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;

- wdrożenie rozwiązań wynikających z opracowanych i przyjętych Planów Gospodarki Niskoemisyjnej.

8. Infrastruktura

W związku z tym, że pojęcie infrastruktury jest bardzo szerokie, zagadnienie to zostanie opisane odrębnie w poszczególnych sekcjach.

8.1 Infrastruktura drogowa

Na terenie powiatu lipnowskiego krzyżują się trasy ruchu tranzytowego. Na osi zachód-wschód przebiega droga krajowa Nr 10 Szczecin – Toruń - Płońsk (Warszawa) i północ-południe droga krajowa Nr 67 Lipno – Włocławek stanowiąca łącznik z drogą krajową Nr 1 Gdańsk – Toruń - Łódź – Cieszyn. Droga krajowa nr 10 Szczecin – Toruń – Lipno - Płońsk przebiega m.in. przez takie miejscowości jak: Kikół, Lipno, Karnkowo, Skępe i Wólka, przy czym miejscowość Skępe posiada obwodnicę. Łączna długość dróg krajowych w powiecie lipnowskim wynosi 50km. Sieć dróg wojewódzkich w powiecie lipnowskim obejmuje połączenia następujących miejscowości: droga Nr 539 Tłuchowo- Blinno, droga Nr 541 Dobrzyń n. Wisłą - Kamień Kotowy – Tłuchowo - Sierpc, droga Nr 557 Lipno - Rypin, droga Nr 558 Lipno - Dyblin, droga Nr 559 Lipno - Kamień Kotowy - Płock, droga Nr 562 Szpetal Górny – Dyblin - Dobrzyń n. Wisłą. Łączna długość dróg wojewódzkich w powiecie lipnowskim wynosi 115km.

Sieć dróg powiatowych w powiecie lipnowskim łącznie liczy 358,17km, z czego 322,99 km to drogi bitumiczne, 1,35 km tłuczniowe (twarde), 7,29 km gruntowe ulepszone, a 26,54 km to drogi gruntowe nieulepszone. W podziale na poszczególne gminy powiatu lipnowskiego sieć dróg powiatowych obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 21. Sieć dróg powiatowych w gminach Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Długość odcinka	Rodzaj nawierzchni			
		Bitumiczna	Tłuczniowa (twarda)	Gruntowa ulepszona	Gruntowa nieulepszona
	km	km	km	Km	km
Bobrowniki	42,37	39,12	-	-	3,248
Dobrzyń nWisłą	36,04	36,04	-	-	-
Chrostkowo	33,34	32,56	-	-	0,78
Kikół	37,67	37,67	-	-	-

Lipno (wiejska)	68,22	60,60	-	0,69	6,94
Lipno (miasto)	10,29	10,29	-	-	-
Skępe	48,38	29,96	1,35	6,60	10,44
Tłuchowo	33,30	30,58	-	-	2,72
Wielgie	48,56	46,14	-	-	2,42

Opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Dróg Powiatowych w Lipnie za 2014r.

Omawiając sieć dróg w powiecie nie można pominąć oczywiście dróg gminnych, których jakość budzi szczególne emocje wśród mieszkańców powiatu. Drogi gminne, w większości gruntowe, stanowią ważny element infrastruktury, zapewniając połączenie nawet najdalej położonych miejscowości z siecią dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Ich stan decyduje o mobilności mieszkańców, o dostępności zarówno do sieci szkół, placówek opieki zdrowotnej, czy też do miejsc pracy.

Tabela 22.Sieć dróg gminnych w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Drogi gminne ogólnie *	Rodzaj nawierzchni			
		Bitumiczna/asfaltowa*	Tłuczniowa*	Gruntowa*	Inna* (m.in. betonowe, kostka betonowa, mieszane)
Bobrowniki	94,5	12,9	4,1	77,4	-
Chrostkowo	149,40	10,05	10,45	128,90	
Dobrzyń n. W	126,00	25,00	9,00	89,00	3,00
Kikół	76,4	31,4	6,3	37,9	0,8
Lipno m.	51,689	14,574	-	20,470	16,645
Lipno(wiejska)	296,089	32,669	-	263,42	-
Skępe	144,11	24,5	15,01	100,27	4,32
Tłuchowo	189,84	26,69	5,08	151,27	6,80
Wielgie	110,811	24,00		86,81	

*w km; Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez gminy na dzień 31.12.2013r.

Brak w infrastrukturze powiatu lipnowskiego i gmin wchodzących w jego skład ścieżek rowerowych i ciągów pieszo- rowerowych.

Z zagadnieniami infrastruktury drogowej wiąże się również kwestia eksploatacji dróg, co może zobrazować, choć nie w pełnym stopniu, ilość pojazdów zarejestrowanych w powiecie oraz bezpieczeństwa na drogach powiatu.

Tabela 23. Pojazdy w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Samochody osobowe		Autobusy		Samochody ciężarowe		Ciągniki rolnicze		Ciągniki siodłowe		Motocykle /motorowery	
	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r	Ogółem na 31.12.2013	Rej. w 2013r
Powiat Lipnowski	35644	801	511	2	4520	83	6006	78	494	9	6922	151

Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego Lipnie na 2013

Liczba pojazdów zarejestrowanych w powiecie jest znacząca, nie jest jednak tożsama z ilością pojazdów korzystających z dróg położonych w obrębie powiatu lipnowskiego. Z dróg tych korzystają bowiem zarówno osoby przyjeżdżające do powiatu jak i ci, którzy tylko przez niego przejeżdżają. Eksploatacja zatem sieci dróg powiatu jest bardzo wysoka, podobnie jak i natężenie ruchu.

Liczba pojazdów, natężenie ruchu mają swoje przełożenie na stan bezpieczeństwa na drogach znajdujących się na obszarze powiatu lipnowskiego. Według danych Banku Danych Lokalnych za 2013r. kwestia zdarzeń drogowych i ich skutków dla powiatu lipnowskiego obrazuje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela 24. Wypadki drogowe i ich ofiary w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba wypadków	Ofiary śmiertelne	Ranni	Ofiary śmiertelne na 100 tys. pojazdów	Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności	Ranni na 100 tys. pojazdów
Powiat Lipnowski	28	7	31	14,06	10,40	62,25
Powiat Aleksandrowski	33	10	31	27,31	17,87	84,66
Powiat Inowrocławski	70	7	93	6,89	4,27	91,50
Powiat Mogileński	30	5	35	13,87	10,70	97,10
Powiat Nakielski	57	12	62	20,51	13,83	105,99
Powiat Radziejowski	20	4	18	11,29	9,57	50,79
Powiat Rypiński	23	5	20	15,56	11,19	62,24
Powiat Włocławski	74	14	89	19,95	16,09	126,85
Powiat Żniński	32	7	35	13,39	9,89	66,96
Powiat m. Włocławek	50	5	53	8,16	4,34	86,54
Województwo	1182	179	1365	12,92	8,55	98,54
Polska	35847	3357	44059	13,07	8,72	171,55

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013

Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Lipnie w sprawozdaniu z działalności KPP w Lipnie za 2014r. również podaje liczbę zdarzeń drogowych wraz ze skutkami oraz w rozbiciu na poszczególne gminy powiatu lipnowskiego.

Tabela 25. Porównanie zdarzeń drogowych w podziale na gminy Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Wypadki	Kolizje
Lipno- teren miejski	8	196
Lipno- teren wiejski	7	108
Bobrowniki	3	18
Chrostkowo	-	24
Dobrzyń n. Wisłą	3	38
Kikół	3	40
Skępe	1	47
Tłuchowo	4	13
Wielgie	-	34
Powiat Lipnowski ogółem	***29***	***518***

Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego KPP w Lipnie na 2014

W wyniku wypadków, do których doszło na drogach powiatu lipnowskiego w 2014r. śmierć poniosło 6 osób, a 28 zostało rannych.

8.2. Infrastruktura kolejowa

Przez teren powiatu lipnowskiego przebiega trasa linii kolejowej nr 27 łącząca województwo kujawsko-pomorskie i mazowieckie Toruń Główny - Sierpc - Nasielsk. W granicach powiatu znajduje się 6 stacji kolejowych: Konotopie, Lipno, Karnkowo, Skępe, Czermno i Koziołek. Obecnie na linii są prowadzone przewozy pasażerskie na odcinkach Toruń – Sierpc (szynobusy SA106 z doczepą SA123 oraz sporadycznie SA133, SA134, MR/MRD spółki Arriva RP) oraz Sierpc – Nasielsk (wagony motorowe VT627, szynobusy SA135 spółki Koleje Mazowieckie). Prędkość maksymalna na linii jest zależna od odcinka (odcinek Toruń – Lipno od 70 km/h do 100 km/h, odcinek Lipno – Sierpc od 70 km/h do 50 km/h, odcinek Sierpc – Nasielsk 60 km/h). Prowadzone są również liczne przewozy towarowe, głównie z Torunia do Płocka (od Sierpca linią 33). W okresie kampanii cukrowniczej przeważają przewozy do Glinojecka przez Raciąż. Lokomotywownie znajdują się w Toruniu, Sierpcu i Nasielsku. Na odcinku Toruń – Raciąż zastosowano podkłady

betonowe, natomiast na pozostałej części linii – drewniane. Linia graniczy z różnymi liniami i bocznicami. W Sierpcu linia krzyżuje się z linią 33 Brodnica – Kutno, natomiast w Raciążu odchodzi bocznica do stacji Glinojeck (stacja kolejowa) w Zygmuntowie.

W związku z małą ilością połączeń osobowych, a także złym stanem technicznym linii niepozwalającym na zachowanie większej prędkości na całym odcinku przejazdu, mieszkańcy rezygnują z tego sposobu komunikacji. Przekłada się to również na kondycję stacji/ dworców kolejowych, których większość znajduje się w bardzo złym stanie technicznym i zamiast być wizytówką, mogą odstraszać np. potencjalnych turystów.

8.3. Infrastruktura mieszkaniowa

Możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z posiadaniem mieszkania leży często u podstaw decyzji młodych ludzi o założeniu rodziny, o posiadaniu dzieci, którym należy zapewnić minimum socjalne. Dlatego ważnym jest zarówno dobra kondycja budownictwa, jak i posiadanie przez poszczególne gminy zasobu mieszkań socjalnych. Jednakże branża budowlana jest gałęzią, która wymaga dużych nakładów finansowych.

Tabela 26. Mieszkania. Infrastruktura komunalna

Jednostka terytorialna	Mieszkania	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m^2	Budynki mieszkalne oddane do użytkowania w 2013r.	Mieszkania oddane do użytkowania w 2013r.
Bobrowniki	881	4,03	3,60	79,6	-	4
Chrostkowo	772	4,28	3,87	87,8	-	5
Dobrzyń n. W	2298	3,88	3,43	75,9	-	10
Kikół	1668	4,29	4,39	88,3	-	18
Lipno m.	5263	3,68	2,84	66,2	-	34
Lipno (wiejska)	3056	4,28	3,81	87,2	-	41
Skępe	2335	4,25	3,32	78,4	-	17
Tłuchowo	1301	3,80	3,60	75,5	-	10
Wielgie	1825	3,88	3,73	79,3	-	11
Powiat Lipnowski	19399 (2,69% w skali woj.)	3,99	3,47	77,4	134 (3,34% w skali woj.)	150* (2,25% w skali woj.)
Województwo	721182	3,76	2,90	69,2	4016	6670

*w powiecie lipnowskim wszystkie oddane do użytkowania mieszkania znajdowały się w budynkach indywidualnych

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy na dzień 31.12.2013r.

W 2013 roku najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w gminach: wiejskiej Lipno i m. Lipno, natomiast najmniej w gminie Bobrowniki. W gminie Chrostkowo odnotowano najmniejszą liczbę mieszkań spośród gmin powiatu lipnowskiego. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w m^2 najwyższa jest w gminie Kikół, w tej też gminie najwyższa jest przeciętna liczba osób w jednym mieszkaniu.

Ogółem na 1000 zawartych małżeństw liczba oddanych do użytkowania mieszkań wyniosła w 2013 roku 457- w województwie na 1000 zawartych małżeństw przypada 680 mieszkań. Należy wziąć pod uwagę, że tak mała liczba mieszkań na pewno ma przełożenie na wskaźniki związane z przyrostem naturalnym.

W zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, w szczególności zasobów komunalnych gmin w postaci mieszkań socjalnych wg danych banku Danych Lokalnych na 2013 rok w powiecie lipnowskim było 115 mieszkań socjalnych (stanowi to 2,19% mieszkań socjalnych w województwie). W odniesieniu do poszczególnych gmin powiatu najwięcej mieszkań socjalnych było w zasobie m. Lipna – 63, następnie gm. Wielgie-39, miasta i gminy Dobrzyń n.W - 14 oraz 6 mieszkań w gm. Lipno. Liczba mieszkań socjalnych wzrosła w 2014r. i odpowiednio w powiecie były 124 mieszkania (2,26% mieszkań socjalnych

w województwie), 72 w m. Lipnie, zaś w pozostałych gminach zmian w tym zakresie nie odnotowano.

8.4 Termomodernizacja

Z zagadnieniem mieszkalnictwa nierozwiązalnie powiązane są ich koszty eksploatacji. Jest to o tyle istotne, że społeczeństwo powiatu lipnowskiego jest dalekie od zamożności, dlatego też z jednej strony przy budownictwie tak indywidualnym, jak i wielorodzinnym, a także w zakresie budownictwa użyteczności publicznej (budżety samorządów obciążone są kosztami generowanymi przez opiekę społeczną) istotnym jest wykorzystywanie technologii umożliwiających obniżenie kosztów utrzymania budynków. Są to zarówno kwestie z instalacją nowych systemów grzewczych, czy tez stosowania równego typu ociepleń, ale również z wykorzystaniem systemów odnawialnych źródeł energii.

W zakresie stosowania ociepleń budynków budowanych w technologii starszej dane w Banku Danych Lokalnych są dostępne najwyżej do roku 2009. Wynika z nich, że w powiecie lipnowskim w 2009 roku przeprowadzono tylko jeden remont polegający na ociepleniu- został on przeprowadzony na terenie gminy Skępe i objął jedno mieszkanie. Można oczywiście żywić nadzieję, że w pozostałych latach tendencja była silnie rosnąca w tym zakresie, jednak z dostępnych danych (Bank Danych Lokalnych) dotyczących sprzedaży energii cieplnej w ciągu roku. Dane nie pozostawiają złudzeń – w powiecie lipnowskim w 2013r. ogółem było to 91.720,00GJ, przy czym w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano bardzo wysoki wzrost tj. o 12.387GJ. Dla porównania powiat aleksandrowski zanotował wzrost jedynie o 408GJ, powiat radziejowski o 203GJ, a powiat inowrocławski spadek o 696GJ, a mogileński aż o 3.206GJ. Nie można tego też tłumaczyć np. wzrostem ilości budynków mieszkalnych, ponieważ wzrost sprzedaży energii cieplnej w budynkach tych wzrósł jedynie o 1.098 GJ, natomiast w przypadku urzędów i instytucji była to wartość aż 11.289GJ. Wynika z tego, że główny wzrost zużycia energii cieplnej jest powodowany przez budynki użyteczności publicznej, co właściwie nie powinno dziwić- siedziby urzędów, instytucji, szkól itd. mieszczą się głównie w starych budynkach, których modernizacje są przeprowadzane w ostateczności - samorządy starają się przede wszystkim zabezpieczyć jak najlepiej interesy swoich mieszkańców, np. edukacja, opieka zdrowotna, budowa infrastruktury drogowej, wodno - kanalizacyjnej itd.

Poszczególne samorządy z terenu powiatu lipnowskiego przeprowadziły następujące prace termomodernizacyjne w zakresie posiadanych budynków użyteczności publicznej:

a. Gmina Wielgie: przeprowadzona termomodernizacja ścian i dachów we wszystkich obiektach użyteczności publicznej w gminie. Do wykonania w zakresie termomodernizacji i instalacji OZE pozostały:

- Zespół Placówek Oświatowych w Wielgiem: dokończenie wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, zainstalowanie kolektorów słonecznych oraz systemu mikrotrigeneracji,
- Szkoła Podstawowa w Czarnem: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, zainstalowanie kolektorów słonecznych oraz systemu mikrotrigeneracji,
- Szkoła Podstawowa w Zadusznikach: zainstalowanie kolektorów słonecznych oraz systemu mikrotrigeneracji,
- Urząd Gminy w Wielgiem: zainstalowanie kolektorów słonecznych oraz systemu mikrotrigeneracji;

b. Powiat Lipnowski:

- Dom Pomocy Społecznej w Nowej Wsi: wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, docieplenie. Do wykonania w zakresie termomodernizacji pozostało: wymiana grzejników oraz instalacji c.o. bez pieca (piec na pelet);
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Lipnie posiada zmodernizowaną instalację centralnego ogrzewania, wymienione okna oraz ocieplone wszystkie ściany,

do zmodernizowania pozostało: docieplenie dachu, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji wentylacji mechanicznej, wymiana oświetlenia na energooszczędne, a także doświetlenie zewnętrzne obiektu, modernizacja elewacji zewnętrznej, modernizacja instalacji wodnej;
- Zespół Szkół Technicznych w Lipnie w budynku CKP docieplono ściany zewnętrzne i wymieniono okna. Pozostało do modernizacji: docieplenie dachu, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji c.o., instalacja ciepłej wody, instalacja wentylacji mechanicznej, wymiana oświetlenia na energooszczędne. W budynku głównym szkoły natomiast ocieplono wszystkie ściany zewnętrzne, wymieniono okna i drzwi zewnętrzne, pozostało do przeprowadzenia docieplenie dachu, modernizacja instalacji wentylacji mechanicznej oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne.
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lipnie przewiduje do wykonania prace w zakresie docieplenia wszystkich ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, a także modernizację instalacji centralnego ogrzewania;
- Zarząd Dróg Powiatowych w Lipnie w zakresie termomodernizacji ma wykonanie docieplenia wszystkich ścian oraz wymienione okna i drzwi zewnętrzne, pozostało natomiast do wykonania docieplenie dachu, wymiana oświetlenia na energooszczędne oraz wymiana okien w piwnicach;
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Lipnie - w budynku zostały przeprowadzone prace w zakresie docieplenia wszystkich ścian, docieplenia dachu, wymiany okien, wymiany drzwi zewnętrznych, natomiast do zrealizowania pozostało zmodernizowanie instalacji centralnego ogrzewania, instalacji ciepłej wody i wymiana oświetlenia na energooszczędne;
- Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie przeprowadził inwestycje w zakresie docieplenia wszystkich ścian zewnętrznych, wymiany okien, wymiany drzwi zewnętrznych modernizacji instalacji centralnego ogrzewania, pozostały natomiast zadania w zakresie docieplenia dachu i modernizacji instalacji ciepłej wody;
- budynek po szpitalu psychiatrycznym Plac 11 Listopada nie był modernizowany i wymaga przeprowadzenia prac w zakresie docieplenia wszystkich ścian, docieplenia dachu, wymiany okien, wymiany drzwi zewnętrznych, modernizacji instalacji ciepłej wody, instalacji wentylacji mechanicznej i wymiany oświetlenia na energooszczędne;
- budynek magazynowo - ekspedycyjny przy ul. Sierakowskiego w Lipnie został zmodernizowany pod względem częściowego docieplenia ścian zewnętrznych, docieplenia dachu, wymiany okien i drzwi zewnętrznych, pozostało natomiast do realizacji zmodernizowanie instalacji centralnego ogrzewania, instalacji ciepłej wody oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne;
- budynek administracyjny Starostwa Powiatowego w Lipnie przy ul. Sierakowskiego posiada ocieplone ściany zewnętrzne, docieplony dach, wymienione okna i drzwi zewnętrzne oraz zmodernizowaną instalację centralnego ogrzewania, pozostało natomiast zmodernizowanie instalacji ciepłej wody oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne;
- budynek administracyjny Starostwa Powiatowego w Lipnie przy ul. Mickiewicza został docieplony w zakresie ścian zewnętrznych, a także zostały wymienione okna i drzwi zewnętrzne, do realizacji pozostało zmodernizowanie instalacji centralnego ogrzewania, instalacji ciepłej wody oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne.
- Zespół Szkół w Dobrzyniu n. Wisłą w budynku dydaktycznym została przeprowadzona termomodernizacja i wymiana sieci cieplnej 4-przewodowej niskoparametrowej z technologii tradycyjnej kanałowej na technologię rur preizolowanych PEX
- Zespół Szkól w Skępem – przeprowadzono prace termomodernizacyjne w budynku szkoły i internatu (m.in. docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej), termomodernizacja budynku sali gimnastycznej (m.in. remont dachu, częściowe docieplenie ścian zewnętrznych oraz remont instalacji elektrycznej w budynku sali gimnastycznej;

- budynki Szpitala Lipno przy ul. Nieszawskiej: Blok A- wymieniono okna, do wykonania pozostało: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania modernizacja instalacji ciepłej wody; blok B - częściowo wymieniono okna, pozostało do wykonania: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, dokończenie wymiany okien, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania, modernizacja instalacji ciepłej wody; blok C - wymieniono okna w 2/3 obiektu, wymieniono drzwi zewnętrzne zmodernizowano instalację centralnego ogrzewania i instalację ciepłej wody w 2/3 obiektu, do wykonania pozostało docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, dokończenie wymiany okien oraz modernizacji instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody; blok D- wymieniono okna i drzwi zewnętrzne w ½ obiektu zmodernizowano instalację centralnego ogrzewania i ciepłej wody, zostało do wykonania docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu oraz dokończenie modernizacji instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody; Patomorfologia- w budynku nie były prowadzone prace związane z termomodernizacją, planowane jest docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, wymiana okien i drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody; Przychodnia Specjalistyczna - w budynku przeprowadzono docieplenie wszystkich ścian, docieplenie dachu, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, modernizację instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody i innych prac się nie planuje;

c. gmina Bobrowniki nie przeprowadziła dotąd termomodernizacji i inwestycji związanych z wdrożeniem OZE w budynkach użyteczności publicznej. Zakończono prace nad dokumentacją dotyczącą termomodernizacji budynków gimnazjum, przedszkola i urzędu gminy w miejscowości Bobrowniki, a także planowana jest termomodernizacja budynku szkoły i punktu przedszkolnego w miejscowości Rachcin (dokumentacja nie została jeszcze opracowana);

d. Gmina Dobrzyń n. Wisłą planuje sukcesywne wykonanie termomodernizacji 30 budynków gminnych;

e. Miasto Lipno zawarło wszelkie inwestycje dotyczące termomodernizacji w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Inwestycje w ramach tego obszaru dotyczą: termomodernizacji budynków szkół podstawowych (SP nr 2 wraz z salą gimnastyczną, sala sportowa przy SP nr 3, SP nr 5 oraz Gimnazjum nr 1), termomodernizacja budynku Kina Nawojka, termomodernizacja budynku Biblioteki Miejskiej, termomodernizacja budynku stadionu miejskiego, a także wymiana oświetlenia w szkołach, montaż kolektorów słonecznych na basenie miejskim, montaż instalacji PV na basenie miejskim oraz budynkach szkół (SP nr 2, SP nr 3 oraz Gimnazjum nr 1). Z inwestycji planowanych do realizacji przez PUK wyróżnić należy montaż instalacji PV na stacjach uzdatniania wody, przepompowni ścieków oraz modernizację sieci ciepłowniczych napowietrznych;

f. Gmina Kikół dotychczas nie realizowała inwestycji związanych z wdrożeniem OZE, natomiast w planach jest termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie z wykorzystaniem systemów OZE;

g. Gmina Chrostkowo wykonała termomodernizację budynku Urzędu Gminy w Chrostkowie oraz Zespołu Szkół w Chrostkowie. Planuje się także wykonanie termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej w Stalmierzu, Domu Kultury w Chrostkowie i Zespołu Szkół w Chrostkowie (sala gimnastyczna oraz część budynku zajmowana przez gimnazjum);

h. Miasto i Gmina Skępe - przeprowadzono termomodernizację w budynkach Urzędu Miasta i Gminy Skępe, budynkach szkół podstawowych w Skępem, w Łąkiem (filia szkoły), w Wólce, w Czermnie, budynków świetlic w Skępem i Wólce. Potrzeby inwestycyjne dotyczą konieczności zmiany źródła ogrzewania i ich zakres zostanie określony na etapie opracowywania planu gospodarki niskoemisyjnej;

i. Gmina Lipno przeprowadziła termomodernizację budynku Zespołu Szkół w Radomicach, Zespołu Szkół w Karnkowie oraz Szkoły Podstawowej w Jastrzębiu, a także świetlic

wiejskich w Wichowie, Chodorążku, Chlebowie, Radomicach i Trzebiegoszczu. Zakres planowanych inwestycji termomodernizacyjnych oraz wdrażających OZE zostanie uszczegółowiony w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Prawdopodobne kierunki inwestycji to wsparcie efektu energetycznego w budynkach użyteczności publicznej, tj. w funkcjonujących świetlicach wiejskich i domach kultury, a także szkołach i przedszkolach;
- Gmina Tłuchowo- szacunkowy udział budynków użyteczności publicznej, w których wykonano termomodernizację wynosi 80%, pozostało ok. 20%.[11]

8.5. Infrastruktura i urządzenia sieciowe

Dostępność urządzeń sieciowych oraz powszechny dostęp do infrastruktury składającej się na uzbrojenie terenu ma ogromny wpływ na podejmowane decyzje dotyczące lokalizacji tak budownictwa mieszkalnego, jak i przedsięwzięć związanych z budową/rozbudową inwestycji przemysłowych.

Duże znaczenie w przypadku przedsięwzięć gospodarczych ma np. sieć gazowa, ponieważ gaz jest stosunkowo tanim źródłem energii. Należy też zaznaczyć, że jest źródłem mniej szkodliwym w kontekście proekologiczności.

Przez powiat lipnowski, na terenie gminy Tłuchowo, prowadzi trasa Gazociągu Jamał-Europa. Nitka ta była budowana w 1999 r. Sieć gazowa w powiecie nie jest jednak rozbudowana, właściwie to medium jest wykorzystywane w sposób marginalny. Od lat trwają negocjacje związane z poprowadzeniem sieci gazowej przez powiat lipnowski do Lipna od strony Włocławka.

Tabela 27. Sieć gazowa w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci ogółem w m	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	Sieć rozdzielcza na 100 m² w km	Odbiorcy gazu gospodarstwa domowe
Bobrowniki	9157	0,0	0,0	-
Chrostkowo	-	0,0	0,0	-
Dobrzyń n. W	34855	0,1	0,0	-
Kikół	-	0,1	0,0	-
Lipno m.	-	0,0	0,0	-
Lipno	4877	0,0	0,0	-
Skępe	-	0,0	0,0	-
Tłuchowo	17784	3,8	4,8	50
Wielgie	13116	0,1	0,0	-
Podregion włocławski ogółem (w tym w % w skali województwa):				
Powiat Lipnowski	79789 1,95%	0,3	0,5 3,18%	50 0,01%
Powiat Aleksandrowski	143832 3,52%	13,5	12,3 78,34%	3409 0,98%
Powiat Inowrocławski	348244 8,52%	54,9	16,5 105,1%	32340 9,29%
Powiat Mogileński	145516 3,56%	33,7	8,1 51,59%	5297 1,52%
Powiat Nakielski	157007 3,84%	26,0	7,6 48,41%	7008 2,01%
Powiat Radziejowski	39364 0,96%	1,2	1,9 12,10%	151 0,04%
Powiat Rypiński	9994 0,24%	0,1	1,7 10,83%	12 0,003%
Powiat Włocławski	293571 7,19%	6,1	8,3 52,87%	1635 0,47%

[11] Wg danych własnych miast/ gmin Powiatu Lipnowskiego oraz danych własnych Starostwa Powiatowego w Lipnie

Powiat Żniński	109271 2,67%	32,5	6,7 42,68%	7128 2,05%
Powiat m. Włocławek	219599 5,37%	75,4	241,9 1540,76%	33267 9,55%
Województwo	4085659	44,8	15,7	348165

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

Podstawowymi potrzebami mieszkańców powiatu jest zapewnienie dostaw wody, tak na potrzeby gospodarstw domowych, jak i na potrzeby przemysłowe.

Sieć wodociągowa w powiecie lipnowskim jest dalece bardziej rozwinięta, niż sieć gazowa, jednakże nadal ma ona braki.

Tabela 28. Sieć wodociągowa w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialnego	Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km ^{2} w km	Długość czynnej sieci rozdzielczej w km	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w szt.	Woda dostarczona do wodociągu w dam3	Przedsiębiorstwa świadczące usługę - dostarczające wodę
Bobrowniki	81,9	78,1	705	0,2	1
Chrostkowo	181,3	134,3	710	0,5	1
Dobrzyń n.W	217,2	250,2	1916	0,7	2
Kikół	167,0	164,2	1467	1,3	1
Lipno m.	319,4	35,1	2093	1,4	2
Lipno	155,9	327,4	2467	1,0	1
Skępe	98,9	176,8	1768	0,9	1
Tłuchowo	130,3	129,5	1001	0,4	1
Wielgie	135,5	181,2	1317	0,6	1
Podregion włocławski ogółem (w tym w % w skali województwa):					
Powiat Lipnowski	145,4	1476,7 6,50%	13444 4,99%	7,0 2,95%	11
Powiat Aleksandrowski	182,0	864,0 3,80%	11623 4,31%	7,3 3,07%	9
Powiat Inowrocławski	118,0	1446,3 0,64%	19683 7,30%	18,6 7,83%	16
Powiat Mogileński	103,9	701,3 3,09%	8291 3,07%	5,1 2,15%	7
Powiat Nakielski	73,9	827,5 3,64%	12419 4,61%	8,5 3,58%	7
Powiat Radziejowski	164,8	1000,8 4,40%	9740 3,61%	4,9 2,06%	8
Powiat Rypiński	140,6	824,6 3,63%	7972 2,96%	4,7 1,98%	6
Powiat Włocławski	134,2	1977,8 8,70%	19837 7,36%	10,2 4,30%	16
Powiat Żniński	99,4	979,1 4,31%	11015 4,09%	7,7 3,24%	8
Powiat m. Włocławek	238,0	200,7 0,88%	6904 2,56%	13,3 5,60%	1
Województwo	126,5	22725,1	269640	237,4	167

dam- dekametr; Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013r.

Najdłuższą sieć wodociągową w powiecie lipnowskim posiada gmina wiejska Lipno, tam też jest najwięcej połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Najkrótsza sieć, w liczbach bezwzględnych, znajduje się w m. Lipnie, jednakże jest to sieć największa, jeżeli weźmiemy pod uwagę przeliczenie kilometrów sieci na 100km^2, gmina znajduje się też na drugim miejscu pod względem połączeń

prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W tym przypadku, w związku ze zwartą zabudową miasta wielkość sieci w kilometrach nie ma przełożenia na liczbę odbiorców. W gminach wiejskich najkrótszą sieć wodociągową, a jednocześnie najmniejszą w przeliczeniu na 100 km^2 oraz najmniejszą liczbę połączeń z budynkami mieszkalnymi posiada gmina Bobrowniki. Tam też najmniej wody jest dostarczanej do wodociągu.

Wydajność istniejącej sieci wodociągowej można też oceniać poprzez ilość dostarczanej wody oraz liczbę jej odbiorców.

Tabela 29. Wykorzystanie sieci wodociągowej w powiecie lipnowskim

Jednostka terytorialna	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	Ludność korzystająca z sieci wod. w osobach	Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego *	Zużycie wody na 1 mieszkańca *	Woda dostarczona gosp. domowym*
Powiat lipnowski	84,2	56594	38,1	32,0	2156,5
Bobrowniki	73,7	2337	24,5	18,2	57,2
Chrostkowo	82,9	2480	71,6	59,1	177,6
Dobrzyń n. W	89,3	7047	32,4	28,9	228,5
Kikół	85,2	6234	38,9	33,1	242,5
Lipno m.	94,6	14160	28,9	27,3	409,8
Lipno	80,3	9344	38,1	30,6	356,0
Skępe	79,6	6180	50,0	39,8	308,9
Tłuchowo	82,9	3888	40,9	34,0	159,2
Wielgie	72,4	4924	44,0	31,8	216,8

* w dekametrach$^{3;}$ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013r.

W powiecie lipnowskim 84,2% ogółu ludności korzysta z instalacji wodociągowej. Dla porównania w województwie jest to 91,2%, czyli do średniej wojewódzkiej brakuje 7 punktów procentowych. Należy też zaznaczyć, że powiat lipnowski ma najmniejszy wskaźnik korzystających z instalacji w regionie włocławskim.

Z powyższego zestawienia wynika, że najwyższy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej zamieszkuje w m. Lipnie, najmniejszy zaś odsetek w gminie Wielgie. W liczbach bezwzględnych najwięcej ludności korzystających z wodociągu, podobnie jak w poprzednim wskaźniku, zamieszkuje w m. Lipnie, najmniej w gminie Bobrowniki, tam też jest najniższe zużycie wody na jednego korzystającego z sieci wodociągowej, najniższe zużycie na jednego mieszkańca oraz najmniej wody jest dostarczane do gospodarstw domowych. Największe zużycie wody, tak na jednego korzystającego, jak i na mieszkańca odnotowano w 2013r. w gminie Chrostkowo.

Sieć kanalizacyjna w powiecie lipnowskim jest zdecydowanie mniej rozwinięta niż wodociągowa. Mieszkańcy gmin zdecydowanie częściej korzystają, w przypadku ścieków, z oczyszczalni przydomowych czy szamb, niż np. z przydomowych studni dla zaopatrzenia w wodę.

Tabela 30. Sieć kanalizacyjna w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy w km	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w szt.	Ścieki oczyszczane w ciągu roku odprowadzane ogółem w dam³	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w os.	Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji w %
Bobrowniki	4,0	4,0	107	12,0	346 10,91%	61,8
Chrostkowo	-	-	-	-	-	82,9
Dobrzyń n. W	10,0	-	441	55,0	2134 27,04%	62,3
Kikół	18,5	18,5	593	81,0	1958 26,74%	58,5
Lipno m.	30,7	-	1438	755,0	11145 74,46%	20,1
Lipno	2,9	2,9	95	13,0	487 4,19%	76,1
Skępe	21,5	21,5	607	118,0	2771 35,70%	43,9
Tłuchowo	7,9	7,9	243	31,0	1045 22,29%	60,6
Wielgie	13,9	-	372	39,0	1492 21,93%	50,5
Podregion włocławski ogółem (w tym w % w skali województwa):						
Powiat Lipnowski	109,4 1,48%	54,8 1,71%	3896 2,76%	1104,0 1,57%	21408 1,55%	52,4
Powiat Aleksandrowski	230,8 3,13%	86,7 2,70%	4629 3,28%	1412,0 2,01%	24877 1,80%	46,0
Powiat Inowrocławski	543,7 7,36%	163,0 5,07%	9864 6,98%	4875,3 6,95%	111543 8,07%	26,3
Powiat Mogileński	221,1 2,99%	154,1 4,80%	3789 2,68%	935,0 1,33%	23164 1,68%	43,4
Powiat Nakielski	228,7 3,10%	-	4460 3,16%	1572,0 2,24%	42004 3,04%	39,0
Powiat Radziejowski	120,9 1,64%	50,3 1,57%	3164 2,24%	522,0 0,74%	14477 1,05%	54,0
Powiat Rypiński	160,1 2,17%	118,2 3,68%	2515 1,78%	779,9 1,11%	21042 1,52%	39,9
Powiat Włocławski	315,2 4,27%	284,9 8,87%	6341 4,49%	958,0 1,37%	29794 2,16%	51,6
Powiat Żniński	307,9 4,23%	141,9 4,42%	5248 3,71%	1647,0 2,35%	38620 2,79%	36,0
Powiat m.Włocławek	238,94 3,24%	-	7402 5,24%	4701,0 6,70%	106535 7,71%	4,2
Województwo	7384,2	3212,3	141316	70156,2	1382304	25,1

Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych na 2013r.

Różnica między odsetkiem ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest w powiecie lipnowskim bardzo znacząca. W gminie Chrostkowo, gdzie zużycie wody było w 2013r. najwyższe, sieci kanalizacyjnej nie ma w ogóle. Długość tych sieci w gminie Lipno czy Bobrowniki też jest niewielka. Tam też jest najmniej połączeń budynków mieszkalnych. W trzech z gmin, które posiadają sieć kanalizacyjną, zarządzanie nimi bądź administrowanie zostało przekazane innym podmiotom niż gmina. Z uwagi na kwestie związane z ochroną środowiska, w szczególności w zakresie utrzymania czystości wód jezior i cieków wodnych, które stanowią atut powiatu, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i zwiększenie liczby jej odbiorców jest niezmiernie ważna.

W zakresie infrastruktury teleinformatycznej wg danych własnych Starostwa Powiatowego w Lipnie (brak danych w Banku Danych Lokalnych) w powiecie lipnowskim zinwentaryzowano sieć telekomunikacyjną o łącznej długości 1 699 034m (1699,03km), z czego w gminie Bobrowniki 48.990 m, gm. Chrostkowo 56.998m, gmina i miasto Dobrzyń n. Wisłą 300.609m, gm. Kikół 315.210m, gmina i miasto Skępe 124.356m, gm. Tłuchowo 160.365m, gmina Wielgie 378.661m, miasto Lipno 76.174m.

Sieć podziemna jest uzupełniania nadajnikami radiowymi, a także przez sieci komórkowe.

8.6. Rewitalizacja

W obrębie powiatu lipnowskiego można zidentyfikować obszary wymagające wdrożenia procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego, prowadzonego w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego programu rewitalizacji.

- Gmina Wielgie planuje rozpoczęcie prac nad lokalnym programem rewitalizacji. W programie zostaną wskazane: część miejscowości Wielgie, w tym założenie dworsko - parkowe oraz mieszkańcy budynków socjalnych w Wielgiem, część miejscowości Oleszno wraz z budynkami socjalnymi i ich mieszkańcami, część miejscowości Płonczyn wraz z budynkami socjalnymi i ich mieszkańcami, część miejscowości Wylazłowo, obszar wspólnoty mieszkaniowej utworzonej w budynkach po byłym PGR, część miejscowości Czarne z założeniem dworsko - parkowym (szkoła podstawowa), część miejscowości Zaduszniki z założeniem dworsko - parkowym (szkoła podstawowa);
- Gmina Bobrowniki nie posiada lokalnego programu rewitalizacji, trwają jednak prace nad Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Bobrowniki na potrzeby PROW 2014-2020;
- Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą nie posiada opracowanego programu rewitalizacji, jego wykonanie planuje się na I kwartał 2016 roku;
- Miasto Lipno planuje rozpoczęcie prac nad programem rewitalizacyjnym jeszcze w 2015 roku, jako już zidentyfikowane obszary wymagające rewitalizacji wskazuje się: park miejski, jako miejsce rekreacji i aktywizacji mieszkańców, obszar przy rzece Mień, jako miejsce aktywności społeczności lokalnej, Kino Nawojka, jako miejsce rewitalizacji kulturalnej i społecznej. W każdym przypadku rewitalizacja będzie wiązała się z realizacją działań społecznych, których celem będzie poprawa jakości życia na wskazanym obszarze;
- Gmina Kikół nie posiada lokalnego programu rewitalizacji. Planowane jest jego stworzenie i ujęcie w nim m.in. terenu przy jeziorze Kikół, przy jeziorze Moszczonne oraz obszar Starego Rynku w Kikole;
- Miasto i Gmina Skępe nie posiada lokalnego programu rewitalizacji, w planowanym dokumencie jako obszary wymagające rewitalizacji zostaną wskazane park miejski Borek oraz grodzisko Okop wraz ze wskazaniem strefy wymagającej rewitalizacji na wszystkich płaszczyznach, w tym płaszczyźnie społecznej;
- Gmina Chrostkowo nie posiada lokalnego programu rewitalizacji, w planowanym programie zawarte będą inwestycje polegające na adaptacji remiz OSP na świetlice wiejskie w miejscowościach Nowa Wieś, Chojno, Stalmierz. Adaptacje te będą połączone z działaniami EFS;
- Gmina Lipno nie posiada lokalnego programu rewitalizacji;
- Gmina Tłuchowo nie planuje przystępować do prac nad programem rewitalizacji.[12]

Potencjał:

- istniejąca sieć drogowa zapewnia połączenie z siecią drów wojewódzkich i krajowych;

[12] Wg danych własnych gmin/ miast Powiatu Lipnowskiego

- zlokalizowanie na terenie powiatu linii klejowej łączącej województwo kujawsko-pomorskie z mazowieckim;

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- zły stan dróg w powiecie, przewaga dróg o nawierzchni gruntowej wśród dróg gminnych (77,12%);

- brak ścieżek rowerowych i ciągów rowerowo- pieszych;

- duża liczba zdarzeń drogowych, w tym wypadków ze skutkiem śmiertelnym (wartość wskaźnika ofiar śmiertelnych na 100tys. ludności dla powiatu powyżej wartości dla województwa);

- mała liczba połączeń osobowych w transporcie kolejowym;

- zły stan infrastruktury kolejowej, tak torów jak i stacji kolejowych;

- brak sieci gazowej w powiecie lipnowskim;

- niewystarczająca sieć wodociągowo- kanalizacyjna na terenie gmin powiatu lipnowskiego (w powiecie z instalacji wodociągowej korzysta 84,2% ludności, w województwie 91,2%, w zakresie % ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej powiat lipnowski zajmuje ostatnie miejsce w podregionie włocławskim);

- wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii;

- słabo rozwinięta sieć teleinformatyczna;

- braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;

- obszary wymagające wdrożenia procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego, prowadzonego w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Sposób rozwiązania:

- poprawa infrastruktury drogowej, w tym w szczególności w zakresie ulepszenia nawierzchni istniejących dróg;

- rewitalizacja istniejących połączeń kolejowych, w tym również istniejących dworców i stacji kolejowych;

- rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w powiecie;

- budowa sieci gazowej w powiecie;

- budowa obwodnicy m. Lipna;

- poprawa infrastruktury teleinformatycznej;

- inwestycje w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;

- wdrożenie lokalnych programów rewitalizacji.

9. Edukacja, kultura, zdrowie

Sieć szkół na terenie powiatu lipnowskiego, podobnie jak w innych regionach województwa i kraju ulega zmniejszeniu. Na terenie powiatu lipnowskiego w 2013r. funkcjonowało 17 przedszkoli, 32 szkoły podstawowe, 15 szkół gimnazjalnych oraz cztery zespoły szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest powiat lipnowski i cztery szkoły niepubliczne, a także jedna muzyczna szkoła publiczna I stopnia.

9.1 Edukacja

9.1.1.Żłobki i przedszkola w Powiecie Lipnowskim

W Banku Danych Lokalnych dla 2013r. brak jest danych o żłobkach czy klubach dziecka funkcjonujących na terenie powiatu lipnowskiego. Według danych własnych

gmin/miast (stan na dzień 31.12.2014r.) sieć żłobków i klubów dziecka w powiecie lipnowskim prezentuje się następująco:

- Gmina Wielgie- brak żłobków i klubów dziecka na terenie gminy;
- Gmina Bobrowniki- brak żłobków i klubów dziecka na terenie gminy;
- Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą - brak żłobków i klubów dziecka w obrębie miasta i gminy;
- Miasto Lipno – na terenie miasta znajduje się jeden żłobek prowadzony przez osobę prywatną, w którym przewidziano 10 miejsc;
- Gmina Kikół – na terenie gminy brak jest żłobków, istnieje jeden klub dziecka z 16 miejscami dla dzieci;
- Gmina Chrostkowo- brak żłobków i klubów dziecka;
- Miasto i Gmina Skępe- brak żłobków, działa jeden prywatny klub dziecka z 14 miejscami opieki;
- Gmina Lipno- brak żłobków i klubów dziecka na terenie gminy;
- Gmina Tłuchowo - brak żłobków i klubów dziecka na terenie gminy.

Opiekę nad dziećmi najmłodszymi sprawują głównie bądź rodzice, bądź inne osoby spokrewnione w wieku poprodukcyjnym (np. babcie). Jest to możliwe głównie dzięki poprzednio funkcjonującemu systemowi emerytalnemu, ale również dzięki temu, że w społeczeństwie powiatu lipnowskiego dominuje zatrudnienie w rolnictwie, a dzięki systemowi rent strukturalnych w krótkim czasie nastąpiła zmiana pokoleniowa wśród właścicieli gospodarstw.

Sieć przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w powiecie lipnowskim kształtuje się trochę lepiej.

Tabela 31. Przedszkola i oddziały przedszkolne w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Przedszkola	Oddziały w przedszkolach	Miejsca w przedszkolach	Dzieci w przedszkolach	Oddziały przedszkolne w szkołach	Oddziały (klasy , grupy)	Dzieci w oddziałach przedsz.w szkołach	Punkty przed-szkolne	Oddziały w punktach	Miejsca w punktach
Bobrowniki	1	1,0	25	25	1	2	48	1	1	15
Chrostkowo	1	1,0	25	25	3	3	47	-	-	-
Dobrzyń n.W	4	9,0	171	144	4	7	118	-	-	-
Kikół	2	5,0	91	90	4	5	89	3	3	36
Lipno m	4	13,0	345	337	4	8	153	4	4	65
Lipno	1	2,0	36	35	7	12	212	2	2	45
Skępe	2	4,0	100	100	3	5	86	1	1	15
Tłuchowo	1	4,0	100	92	1	1	19	-	-	-
Wielgie	1	6,0	50	139	2	4	71	3	3	36
Podregion włocławski ogółem (w tym w % w skali województwa):										
Powiat Lipnowski	17 4,05%	45,00 2,27%	943 2,04%	987 2,20%	29 5,71%	47 5,10%	843 4,52%	14 11,86%	14 10,14%	212 8,28%
Powiat Aleksandrowski	17 4,05%	51,00 2,57%	1193 2,58%	1147 2,55%	16 3,15%	26 2,82%	538 2,88%	1 0,85%	1 0,72%	20 0,78%
Powiat Inowrocławski	28 6,67%	158,00 7,98%	3641 7,87%	3431 7,64%	38 7,48%	75 8,13%	1541 8,26%	6 5,08%	9 6,52%	123 4,80%
Powiat Mogileński	11 2,62%	47,00 2,37%	880 1,90%	1049 2,34%	13 2,56%	26 2,82%	480 2,57%	-	-	-
Powiat Nakielski	17 4,05%	68,00 3,43%	1524 3,29%	1599 3,56%	28 5,51%	59 6,40%	1158 6,21%	7 5,93%	8 5,80%	161 6,29%
Powiat Radziejowski	5 1,19%	22,00 1,11%	469 1,01%	474 1,06%	15 2,95%	27 2,93%	572 3,07%	2 1,69%	2 1,45%	35 1,37%
Powiat Rypiński	5 1,19%	28,00 1,41%	577 1,25%	681 1,52%	19 3,74%	25 2,71%	466 2,50%	6 5,08%	8 5,80%	131 5,12%
Powiat Włocławski	17 4,05%	56,00 2,83%	1326 2,87%	1353 3,01%	30 5,91%	46 4,99%	859 4,61%	4 3,39%	4 2,90%	95 3,71%
Powiat	13	69,00	1544	1656	18	27	606	1	1	21

Żniński	3,10%	3,48%	3,34%	3,69%	3,54%	2,93%	3,25%	0,85%	0,72%	0,82%
Powiat m. Włocławek	27 6,43%	103,00 5,20%	2440 5,27%	2336 5,20%	11 2,17%	34 3,69%	745 3,99%	7 5,93%	7 5,07%	175 6,83%
Województwo	420	1981,00	46270	44918	508	922	18650	118	138	2561

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013r.

Z powyższego zestawienia wynika jasno, że w ośrodkach miejskich (m. Lipno) edukacja przedszkolna prowadzona jest głównie w przedszkolach, ewentualnie punktach przedszkolnych. Natomiast w gminach wiejskich edukację tą prowadzą głównie oddziały przedszkolne przy szkołach. Co za tym idzie w m. Lipnie edukację przedszkolną dzieci rozpoczynają w młodszym wieku, w związku z tym są bardziej przygotowane do podjęcia w późniejszym czasie nauki w ramach obowiązku szkolnego. W przypadku dzieci z gmin wiejskich podejmują one naukę w ramach obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Najmniej miejsc dla dzieci, których rodzice chcieliby wysłać do przedszkola istnieje w gminie Chrostkowo, tam też najmniej dzieci korzysta z edukacji przedszkolnej. Najwięcej natomiast dzieci jest w przedszkolach (poza m. Lipno) w gminie wiejskiej Lipno- dodać należy najludniejszej z gmin powiatu. Ponadto należy zaznaczyć, że w powiecie lipnowskim w 2013r. nie odnotowano funkcjonowania zespołów wychowania przedszkolnego. W przypadku natomiast funkcjonujących punktów przedszkolnych jedynie 2 punkty w powiecie, zlokalizowane w gminie wiejskiej Lipno są prowadzone przez jednostkę samorządu terytorialnego. Pozostałe funkcjonujące w powiecie prowadzone są przez inne podmioty. W powiecie lipnowskim ilość miejsc w przedszkolach może zaspokoić jedynie 29,50% liczebności grupy dzieci w przedziale wiekowym 3-6 lat. Dla województwa przelicznik ten wynosi 49,73 %.

Przedstawiony powyżej system edukacji przedszkolnej należy przyrównać do potrzeb istniejących w tym zakresie w gminach powiatu lipnowskiego.

Tabela 32. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Dzieci w wieku 3-4 lat			Dzieci w wieku 3-5 lat			Dzieci w wieku 3-6 lat		
	Ogółem	Objęte wych. przedszk.	Odsetek objętych wych. Przedszk.	Ogółem	Objęte wych.przed szk.	Odsetek objętych wych. Przedszk.	Ogółem	Objęte wych.przed szk.	Odsetek objętych wych. Przedszk.
Bobrowniki	74	35	47,3	108	62	57,4	139	85	61,2
Chrostkowo	76	23	30,3	111	53	47,7	135	71	52,6
Dobrzyń n.W.	182	98	53,8	263	179	68,1	347	249	71,8
Kikół	196	103	52,6	283	173	61,1	355	212	59,7
Lipno m.	370	230	62,2	534	396	74,2	693	509	73,4
Lipno	271	72	26,6	401	180	44,9	561	279	49,7
Skępe	194	70	36,1	284	136	47,9	363	193	53,2
Tłuchowo	117	24	20,5	174	85	48,9	244	111	45,5
Wielgie	169	62	36,7	266	158	59,4	360	245	68,1
Powiat Lipnowski	1649	717	43,5	2424	1422	58,7	3197	1954	61,1
Województwo	46466	25553	55,0	70549	47545	67,4	93037	64426	69,2

Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

Zarówno w województwie, jak i w powiecie oraz poszczególnych gminach tworzących jego obszar jest podobna tendencja, tj. im starsze dzieci, tym wyższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, co wynika z ustawowego obowiązku odbycia przez dzieci rocznego przygotowania przedszkolnego. Zwiększyła się również grupa dzieci do lat pięciu, w związku z obniżeniem wieku dzieci podejmujących obowiązek szkolny. Ogólnie należy zaznaczyć, że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w każdej grupie wiekowej jest niższy w powiecie niż w obrębie województwa.

W przypadku grupy dzieci w wieku od 3 do 4 lat najmniej dzieci jest objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Tłuchowo, w kolejnej grupie wiekowej od 3 do 5 lat

w gminie wiejskiej Lipno, zaś w grupie od 3 do 6 lat ponownie w gminie Tłuchowo. Najwięcej dzieci w każdej z grup wiekowych uczęszcza do przedszkoli w mieście Lipnie.

Ponadto w każdej z grup wiekowych odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w powiecie jest znacznie niższy niż w województwie, chociaż w poniektórych gminach osiągane wartości przekraczają średnią wojewódzką.

9.1.2.Szkoły podstawowe w Powiecie Lipnowskim

W powiecie lipnowskim w roku szkolnym 2013/2014 roku funkcjonowało 31 szkół podstawowych, z czego 2 są szkołami niepublicznymi dotowanymi przez samorząd gminny, jedna natomiast jest szkołą podstawową specjalną, dla której organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski. Liczba szkół nie uległa zmianie w stosunku do roku 2012/2013, jednakże należy zaznaczyć, że w roku szkolnym 2005/2006 liczba placówek wynosiła 41, czyli w przeciągu 8 lat liczba ta uległa znacznemu zmniejszeniu. Jest to wynikiem likwidacji placówek z niewielką liczbą uczniów przez samorządy gminne, np., Szkoła Podstawowa w Piątkach gm. Lipno zlikwidowana z dniem 31.08.2012r. z dniem 01.09.2012 r. utworzono filię Szkoły Podstawowej w Karnkowie w Piątkach na podbudowie zlikwidowanej placówki z oddziałami od I do III.

Tabela 33. Szkoły podstawowe w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto	Szkoły podstawowe	Oddziały w szkołach	Uczniowie	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych
Bobrowniki	88,61	2	11,00	179	16
Chrostkowo	102,51	3	18,00	204	11
Dobrzyń n.W	108,52	4	32,00	535	17
Kikół	83,10	4	31,00	423	14
Lipno m	117,67	4	51,00	1012	20
Lipno	85,68	7*	44,00	688	16
Skępe	97,71	3	25,50	511	20
Tłuchowo	108,41	2	20,00	374	19
Wielgie	103,50	3	28,00	473	17
Powiat Lipnowski	100,18	32	260,50	4399	17
Województwo	98,52	681	6535,21	119688	18

Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych na 2013r.
*wraz z filią w Piątkach

Szkoły podstawowe powiatu lipnowskiego stanowią 4,7% szkół w województwie. Najwięcej placówek szkolnictwa podstawowego znajduje się na terenie gminy wiejskiej Lipno. Jest to gmina zarówno największa pod względem zajmowanej powierzchni, jak i najludniejsza. Jak zobrazowano powyżej w trzech gminach: m. Lipno, Skępe i Tłuchowo liczba uczniów przypadających na jeden oddział jest wyższa niż w województwie, gdzie współczynnik ten wynosi 18 osób. Ponadto należy wskazać, że powiat lipnowski ma wysoki wskaźnik solaryzacji (100,18), jednocześnie jest on wyższy niż wskaźnik województwa, który wynosi 98,52.

Poza ilością placówek szkolnych istotne znaczenie ma również poziom ich nauczania. Miarodajnymi danymi w tym zakresie mogą być wyniki sprawdzianów klas szóstych. Poziom nauczania rzutuje na wybór dalszej ścieżki edukacyjnej, w tym w pierwszej kolejności na wybór gimnazjum, którego poziom nauczania rokowałby na utrzymanie poziomu ze szkoły podstawowej. W przypadku, gdy wynik sprawdzianu jest wysoki,

uczniowie i ich rodzice często skłaniają się do kontynuacji nauki w cieszących się wysoką renomą i dobrą opinią placówkach o wysokim poziomie nauczania poza terenem powiatu (Toruń, Włocławek itp.). Realizacja tych ambicji powoduje w konsekwencji odpływ młodzieży z systemu edukacyjnego oferowanego przez powiat.

Tabela 34. Wyniki sprawdzianu w roku szkolnym 2013/2014 w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba uczniów	Średnia w punktach	Odchylenie standardowe w punktach
Bobrowniki	28	26,75	8,04
Chrostkowo	30	19,63	7,83
Dobrzyn ń. W	78	25,35	7,68
Kikół	71	23,32	7,76
Lipno m.	167	23,40	8,90
Lipno	122	20,75	7,73
Skępe	91	26,48	8,66
Tłuchowo	51	25,24	7,59
Wielgie	75	20,60	9,23
Powiat lipnowski	713	23,35	8,55
Województwo	18740	25,02	8,13
Kraj	343543	25,82	8,01

Opracowanie własne. Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku.

Tabela 35. Wyniki sprawdzianu w roku szkolnym 2012/13 i 2013/14 poszczególnych szkół Powiatu Lipnowskiego

Jednostka terytorialna	Nazwa szkoły	Średni wynik sprawdzianu w 2013 r.	Średni wynik sprawdzianu w 2014 r.
Bobrowniki	Szkoła Podstawowa w Bobrownikach	20,26	26,76
	Szkoła Podstawowa w Rachcinie (niepubliczna)	23,00	26,67
Chrostkowo	Szkoła Podstawowa w Chrostkowie	19,62	17,00
	Szkoła Podstawowa w Stalmierzu	23,67	22,00
	Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi (niepubliczna)	27,75	24,33
Dobrzyń n. Wisłą	Szkoła Podstawowa w Dobrzyniu n. W	19,30	23,69
	Szkoła Podstawowa w Krojczynie	21,95	26,05
	Szkoła Podstawowa w Chalinie	19,62	26,63
	Szkoła Podstawowa w Dyblinie	19,44	27,00
Kikół	Szkoła Podstawowa w Kikole	24,46	22,16
	Szkoła Podstawowa w Woli	22,80	23,30
	Szkoła Podstawowa w Ciełuchowie	18,44	25,33
	Szkoła Podstawowa w Zajeziorzu	23,20	28,00
Lipno m.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Lipnie	18,93	20,11
	Szkoła Podstawowa nr 3 w Lipnie	23,94	26,42
	Szkoła Podstawowa nr 5 w Lipnie	21,49	24,14
	Szkoła Podstawowa nr 4 w	20,63	27,66

	Lipnie wchodząca w skład Zespołu Szkół Specjalnych w Lipnie		
Lipno	Szkoła Podstawowa w Jastrzębiu	25,42	21,92
	Szkoła Podstawowa w Karnkowie	22,00	22,05
	Szkoła Podstawowa w Maliszewie	15,75	21,14
	Szkoła Podstawowa w Radomicach	15,51	20,76
	Szkoła Podstawowa w Trzebiegoszczu	20,00	16,42
	Szkoła Podstawowa w Wichowie	22,00	21,00
Skępe	Szkoła Podstawowa w Skępem	24,23	27,81
	Szkoła Podstawowa w Czermnie	24,14	20,17
	Szkoła Podstawowa w Wólce	17,88	18,50
Tłuchowo	Szkoła Podstawowa w Tłuchowie	19,53	25,10
	Szkoła Podstawowa w Mysłakówku	26,14	25,80
Wielgie	Szkoła Podstawowa w Wielgiem	20,89	20,00
	Szkoła Podstawowa w Czarnem	17,00	17,92
	Szkoła Podstawowa w Zadusznikach	21,00	26,36

Opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez urzędy gmin/miast powiatu lipnowskiego.

Dziesięć szkół podstawowych z terenu powiatu może się pochwalić średnim wynikiem sprawdzianu w roku szkolnym 2013/2014 powyżej średniej krajowej, trzy placówki osiągnęły wynik powyżej średniej wojewódzkiej i podobnie trzy powyżej średniej powiatowej. Najwyższy wynik osiągnięty został w szkole w Zajeziorzu gm. Kikół 28,00, najniższy zaś w szkole w Trzebiegoszczu, gm. Lipno 16,42.

9.1.3. Szkoły gimnazjalne w Powiecie Lipnowskim

Na terenie powiatu lipnowskiego funkcjonuje 15 placówek szkolnictwa gimnazjalnego, z czego jedna jest placówką niepubliczną (dotowaną przez miasto Lipno), a jedna wchodzi w skład Zespołu Szkól Specjalnych w Lipnie, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski. Od chwili wprowadzenia reformy systemu oświaty nie odnotowano w powiecie lipnowskim przypadku likwidacji szkoły tego szczebla.

Tabela 36. Gimnazja w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto	Gimnazja	Oddziały w szkołach	Uczniowie	Uczniowie przypadający na 1 oddział w gimnazjach
Bobrowniki	79,02	1	6,00	113	19
Chrostkowo	94,02	1	4,00	110	28
Dobrzyń n.W	112,21	3	16,00	294	18
Kikół	82,95	1	9,00	219	24
Lipno m.	103,37	3	25,00	522	21
Lipno	102,38	3	21,00	474	23
Skępe	93,16	1	14,00	286	20

Tłuchowo	92,75	1	9,00	179	20
Wielgie	92,00	1	13,00	253	19
Powiat Lipnowski	96,88	15	117,00	2450	21
Województwo	99,35	419	29,77,13	64118	22

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

W każdej gminie powiatu lipnowskiego funkcjonuje min. jedno gimnazjum. W gminach Dobrzyń n. W, miasto Lipno i Lipno gmina wiejska działają po trzy gimnazja. Należy też zauważyć, że największa ilość osób na jeden oddział przypada w gminie Chrostkowo- jest to aż 28 osób, gdzie średnia wojewódzka to 22 osoby. Najniższy wskaźnik skolaryzacji odnotowano w gminie Bobrowniki, co może sugerować odpływ młodzieży do innych gmin, czy ośrodków miejskich (Włocławek).

Tabela 37. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2013/2014 w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Część humanistyczna					
	Język polski			Historia i wiedza o społeczeństwie		
	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %
Bobrowniki	36	70,28	16,96	36	66,03	15,86
Chrostkowo	37	57,05	19,38	37	50,16	14,98
Dobrzyń n.W	90	64,30	16,98	90	54,22	14,61
Kikół	64	58,61	18,62	64	54,20	18,07
Lipno m.	159	61,93	19,29	159	54,98	14,24
Lipno	145	60,43	15,54	145	54,36	13,81
Skępe	84	57,30	19,58	84	56,25	13,86
Tłuchowo	56	59,18	20,39	56	58,79	17,32
Wielgie	78	60,15	16,93	78	53,23	14,19
Powiat Lipnowski	749	60,89	18,21	749	55,24	15,09
Województwo	20 019	65	18,30	20 021	58	15,80
Kraj	362 811	68	18,00	362 813	59	16,00
Jednostka terytorialna	Część matematyczno-przyrodnicza					
	Matematyka			Przedmioty przyrodnicze		
	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %
Bobrowniki	36	54,61	23,62	36	56,44	17,41
Chrostkowo	37	34,97	22,79	37	39,51	15,92
Dobrzyń n.W	90	39,07	19,07	90	50,36	15,81
Kikół	64	34,70	21,82	64	42,61	13,59
Lipno m.	159	42,64	25,93	159	48,24	14,12
Lipno	145	41,81	23,78	145	46,68	14,77
Skępe	84	40,61	23,02	84	47,57	16,23
Tłuchowo	56	38,75	23,75	56	45,30	18,36
Wielgie	78	34,23	19,06	78	43,27	14,15
Powiat Lipnowski	749	40,17	23,30	749	46,86	16,20
Województwo	20 016	45	24,40	20 017	50	17,20
Kraj	362 808	47	24,00	362 803	52	17,00
Jednostka terytorialna	Język angielski					
	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony		
	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %
Bobrowniki	13	80,92	22,50	10	72,50	25,54
Chrostkowo	11	62,55	26,73	11	37,64	31,81

Dobrzyn n.W	88	54,92	21,94	88	29,40	22,08
Kikół	64	54,28	23,70	64	33,31	27,36
Lipno m.	116	66,97	23,28	116	44,50	28,38
Lipno	107	59,64	23,41	106	34,58	25,93
Skępe	53	60,04	23,21	53	34,40	24,91
Tłuchowo	46	61,89	25,44	46	40,24	27,51
Wielgie	61	51,21	22,11	61	28,56	22,08
Powiat Lipnowski	559	59,66	23,87	555	36,22	26,70
Województwo	16 724	64	25,10	15 151	42	29,50
Kraj	305 113	67	25,00	277 825	46	30,00

Opracowanie własne, źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku.

W przypadku sześciu gmin powiatu lipnowskiego (Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół, Tłuchowo i Wielgie) wskazane powyżej wyniki dla gminy są tożsame z wynikami konkretnych szkół gimnazjalnych, z uwagi na fakt, iż w tych gminach jest tylko jedna placówka tego typu. Dla pozostałych gmin, gdzie liczba gimnazjów jest wyższa, wyniki egzaminu gimnazjalnego poszczególnych szkół reprezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2013/14

Nazwa szkoły	Część humanistyczna		Część matematyczno przyrodnicza		Język angielski	
	J. polski	Historia	Matematyka	Przyroda	Podstawowy	Rozszerzony
Publiczne Gimnazjum w Chalinie	65,6	51,4	35,3	46,4	55,1	27,4
	57,00		**40,80**		**41,2**	
Publiczne Gimnazjum w Krojczynie	66,6	54,9	37,0	52,3	57,7	32,2
	60,75		**44,65**		**44,95**	
Publiczne Gimnazjum w Dobrzyniu n.W	**65,00**		**46,6**		**53,9**	
Publiczne Gimnazjum nr 1 w Lipnie	56,9	50,9	35,9	43,3	59,5	
Prywatne Gimnazjum Nr 1 w Lipnie	80,0	67,4	63,5	63,4	86,7	
Gimnazjum w Zespole Szkół Specjalnych w Lipnie	47,0	73,0	50,0	46,0	45,0	-
Publiczne Gimnazjum w Wichowie	61,6	53,9	46,5	48,9	68,6	
Publiczne Gimnazjum w Radomicach	64,6	51,2	29,9	41,3	49,4	
Publiczne Gimnazjum w Karnkowie	58,1	55,9	45,5	48,3	60,3	

Opracowanie własne na podstawie danych przesłanych z urzędów gmin/miast.

Średnia ocen uzyskanych z egzaminu gimnazjalnego w powiecie lipnowskim jest zdecydowanie poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej. Na 15 placówek w roku szkolnym 2013/14 dwie szkoły uzyskały wynik końcowy wyższy od krajowego w części z j. polskiego (Bobrowniki i Prywatne Gimnazjum w Lipnie), trzy z historii i wiedzy o społeczeństwie (Bobrowniki, Prywatne Gimnazjum w Lipnie i Gimnazjum w ramach ZSS w Lipnie -1 uczeń zdawał egzamin gimnazjalny), trzy z matematyki (Bobrowniki, Prywatne Gimnazjum w Lipnie i Gimnazjum w ramach ZSS w Lipnie) oraz trzy z przyrody (Bobrowniki, Publiczne Gimnazjum w Krojczynie i Prywatne Gimnazjum w Lipnie).

9.1.4. Szkoły ponadgimnazjalne w Powiecie Lipnowskim

W powiecie lipnowskim funkcjonują cztery zespoły szkół i placówek oświatowych, w skład których wchodzą szkoły typu ponadgimnazjalnego, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski. Są to Zespół Szkół im. R. Traugutta w Lipnie, Zespół

Szkół Technicznych im. Ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie, Zespół Szkół im. Związku Młodzieży Wiejskiej w Dobrzyniu nad Wisłą oraz Zespół Szkół im. W. Łukasińskiego w Skępem. System oświaty w powiecie lipnowskim wspiera również Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Lipnie, zaś dzieci i młodzież uzdolniona muzycznie może podjąć naukę w Publicznej Szkole Muzycznej I Stopnia w Lipnie.

Zespół Szkół im. R. Traugutta w Lipnie – w jego skład wchodzą następujące szkoły:
Liceum Ogólnokształcące prowadzi kształcenie w klasach o nachyleniu: humanistycznym, dziennikarskim, społeczno-prawnym, pedagogicznym, językowym, biologiczno-chemicznym, matematyczno-fizycznym.
W ramach tego Zespołu funkcjonują również szkoły dla dorosłych, tj.:
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
- Policealne Studium Zawodowe w zawodach: technik informatyk, technik rachunkowości i opiekun medyczny.

Zespół Szkół Technicznych im. Ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie, w jego skład wchodzą następujące szkoły:
Technikum prowadzi kształcenie w następujących zawodach: technik ekonomista, technik mechanik, technik mechatronik, technik mechanizacji rolnictwa, technik budownictwa, technik elektryk, technik pojazdów samochodowych, technik organizacji reklamy, technik handlowiec, technik informatyk.
Zasadnicza Szkoła Zawodowa z praktyką w Centrum Kształcenia Praktycznego prowadzi naukę w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych, kucharz, operator obrabiarek skrawających, monter mechatronik, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, murarz-tynkarz.
Zasadnicza Szkoła Zawodowa z praktyką w zakładach pracy prowadzi naukę w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych, sprzedawca oraz w klasie wielozawodowej.
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna kształcąca osoby o specjalistycznych potrzebach edukacyjnych i przygotowująca do pracy zawodzie: kucharz i ślusarz.

Ponadto w ramach tego zespołu szkół funkcjonuje szkoła dla osób dorosłych (Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych), a także istnieje możliwość zdobycia kwalifikacyjnych kursów zawodowych dla dorosłych w zawodach: prowadzenie działalności handlowej- dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej w zawodzie sprzedawca; użytkowanie obrabiarek skrawających - kurs umożliwia uzyskanie zawodu operator obrabiarek skrawających; wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi- kurs umożliwia uzyskanie zawodu ślusarz.

Zespół Szkół im. W. Łukasińskiego w Skępem, w jego skład wchodzą:
Liceum Ogólnokształcące z klasami o nachyleniu militarno-sportowym i językowo-informatycznym.
Technikum prowadzi kształcenie w zawodach technik żywienia i usług gastronomicznych, technik informatyk oraz technik rolnik.

W ramach tego zespołu funkcjonują także szkoły dla dorosłych: Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (zaoczne), Policealne Studium Zawodowe (zaoczne) w zawodach technik informatyk i technik administracji. Można również skorzystać z oferty kwalifikacyjnych kursów zawodowych dla dorosłych w blokach: rolniczym i żywienia.

Zespół Szkół im. Związku Młodzieży Wiejskiej w Dobrzyniu n. Wisłą, którego skład wchodzą:
Technikum kształcące w zawodach: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik rolnik, technik hotelarstwa, technik handlowiec oraz technik agrobiznesu.
Zasadnicza Szkoła Zawodowa ucząca w zawodach: kucharz i rolnik.

W ofercie dla dorosłych są kwalifikacyjne kursy zawodowe w dwóch blokach: rolniczy i żywienia.

Można zauważyć ogólną tendencję do rozbudowywania oferty edukacyjnej przygotowywanej dla młodzieży. Widać to na przykładzie Zespołu Szkół Technicznych w Lipnie, gdzie w roku szkolnym 2005/06 w technikum prowadzono kształcenie w trzech zawodach, natomiast w ofercie na rok szkolny 2013/14 tych zawodów jest już dziesięć. Przygotowywane oferty kształcenia opierają się na analizach zapotrzebowania na rynku pracy (w przypadku szkół zawodowych). Również w przypadku liceów ogólnokształcących zaobserwować można tendencję do ukierunkowywania nauki np. na zagadnienia związane z dziennikarstwem, informatyką. Dużym zainteresowaniem cieszą się kierunki militarne, co związane jest z wyborem dalszej ścieżki zawodowej - praca w służbach mundurowych postrzegana jest bardzo pozytywnie.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lipnie, która w swojej ofercie ma przeprowadzanie diagnoz, wydawanie opinii, orzeczeń oraz prowadzenie terapii. Obejmuje swoją działalnością dzieci niesłyszące i słabo słyszące, z autyzmem, niedowidzące i niewidzące. Ofertę Poradni budują zatrudnieni w niej psychologowie, pedagodzy, logopedzi, terapeuci pedagogiczni, socjoterapeuci, doradcy zawodowi i lekarze.

Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Lipnie, prowadzi naukę w dwóch cyklach: sześcioletni dział dla dzieci i 4-letni dział dla młodzieży. Nauka prowadzona jest w Lipnie, ale także powołane zostały oddziały zamiejscowe w Skępem, Kikole i Dobrzyniu n. Wisłą. Szkoła prowadzi naukę gry na następujących instrumentach: fortepian, gitara, skrzypce, akordeon, perkusja, puzon, tuba, flet poprzeczny, klarnet, saksofon, trąbka, waltornia, kontrabas (gitara basowa).

Ofertę edukacyjną kształcenia ponadgimnazjalnego w powiecie uzupełniają także szkoły niepubliczne funkcjonujące na jego terenie. Szkoły zostały ujęte w Załączniku nr 4 do Strategii.

Tabela 39. Wyniki egzaminu maturalnego szkół, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski w roku szkolnym 2013/14 (po egzaminach poprawkowych)

Szkoła/ jednostka terytorialna	Liczba absolwentów	Liczba przystępujących do egzaminu maturalnego	Liczba osób, które otrzymały świadectwo dojrzałości	% osób, które zdały egzamin maturalny
Liceum profilowane				
Zespół Szkół Technicznych w Lipnie	22	21	11	52,38
Powiat				52,38
Województwo				54
Kraj				60
Liceum ogólnokształcące				
Zespół Szkół w Skępem	24	20	11	55
Zespół Szkół w Lipnie	160	160	153	95,63
Powiat				91,11
Województwo				88
Kraj				89
Technikum				
Zespół Szkół w Skępem	51	32	21	65,63
Zespół Szkół Technicznych w Lipnie	70	53	37	69,81
Zespół Szkół w Dobrzyniu n. Wisłą	33	16	6	37,5
Powiat				63,37
Województwo				75
Kraj				71

Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Lipnie.

W roku szkolnym 2013/14 we wszystkich typach szkół razem do egzaminu maturalnego w powiecie przystąpiło 302 abiturientów. Świadectwo dojrzałości otrzymało 244 abiturientów, co dało średnią zdawalność egzaminu maturalnego na poziomie

80,79%.W skali województwa średnia zdawalność ukształtowała się na poziomie 82,4%, a w kraju wyniosłą 82,44%.

W przypadku egzaminów szkół wszystkich szczebli trudno dokonywać porównań z wynikami z lat wcześniejszych. Jest to niemiarodajne, ponieważ wpływ na wynik ma nie tylko czynnik obiektywny (poziom nauczania), ale w grę wchodzą np. indywidualne predyspozycje poszczególnych zespołów klasowych, a nawet jednostek. Również poziom trudności poszczególnych zestawów egzaminacyjnych w różnych latach jest inny.
Pomimo zwiększania atrakcyjności oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych powiatu lipnowskiego i rozbudowywania jej od kilku lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się liczby uczniów podejmujących w nich naukę i nie można tego i wyłącznie składać na karb niżu demograficznego.

Tabela 40. Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu lipnowskiego

Szkoła	Liczba uczniów		
	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Zespół Szkół w Lipnie	507	498	460
Zespół Szkół Technicznych w Lipnie	872	847	795
Zespół Szkół w Skępem	430	374	365
Zespół Szkół w Dobrzyniu nad Wisłą	159	142	135
Zespół Szkół Specjalnych w Lipnie	75	71	83
Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Lipnie	86	155	232
	2129	**2087**	**2070**

Źródło: Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Lipnie.

Z powyższego wynika, że szkoły ponadgimnazjalne w Powiecie Lipnowskim są przygotowane na przyjęcie większej ilości uczniów, niż w ostatnich latach podejmuje tam naukę. Liczba miejsc jest nie tylko wystarczająca do obecnej wielkości naboru, co nawet go przekracza.

9.2. Kultura

Ośrodkami skupiającymi życie kulturalne na wsiach i mniejszych miejscowościach są, obok szkół, również biblioteki i ich filie. W chwili obecnej działalność bibliotek nie ogranicza tylko i wyłącznie do udostępniania posiadanego księgozbioru. Biblioteki często inicjują różnego typu konkursy, odczyty, spotkania z twórcami czy ciekawymi postaciami lokalnego życia kulturalnego. Często też są miejscem, które zapewnia dostęp do Internetu szerszemu odbiorcy.

Tabela 41. Sieć placówek bibliotecznych w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Biblioteki i filie	Księgozbiór	Czytelnicy w ciągu roku	Ludność na 1 placówkę bibl.	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika (w woluminach)	Komputery używane w bibliotece ogółem	Komputery używane w bibliotece dostępne dla czytelników
Bobrowniki	1	10437	301	3172	3290,0	96	22,3	4	3
Chrostkowo	1	10347	235	2990	3461,0	78	15,2	5	3
Dobrzyń n.W	2	32011	774	3946	4057,0	98	24,9	9	6
Kikół	1	19631	1040	7321	2681,0	142	15,1	8	4
Lipno m.	3	55647	2286	4989	3718,0	152	22,5	12	8
Lipno	5	48927	1186	2327	4206,0	102	24,2	16	10
Skępe	1	18930	671	7762	2439,0	86	27,5	8	4
Tłuchowo	2	21724	556	2345	4633,0	119	32,3	14	9
Wielgie	3	36029	1541	2268	5295,0	226	19,9	12	9
Powiat	19	253683	8590	3538	3773,0	128	22,4	88	56

Lipnowski									
Województwo	425	7350120	284344	3854	3512,0	136	19,5	2200	1231

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013r.

W powiecie lipnowskim w 2013r. funkcjonowało 19 bibliotek, co stanowi 4,47% wszystkich bibliotek w województwie. Największa liczba placówek znajduje się w gminie wiejskiej Lipno, natomiast największym księgozbiorem dysponuje miasto Lipno, ponadto właśnie miasto Lipno odnotowało najwyższą liczbę czytelników w ciągu roku. Jednakże najwięcej wypożyczeń na jednego czytelnika odnotowano w gminie Tłuchowo. Najwięcej ludności przypada na jedną placówkę w gminie Skępe, najmniej zaś w gminie Wielgie. Po jednej placówce bibliotecznej posiadają gminy Skępe, Kikół, Chrostkowo i Bobrowniki, najmniej liczny księgozbiór posiada gmina Chrostkowo, w tej też gminie najmniej jest czytelników. Najmniej wypożyczeń księgozbioru na jednego czytelnika odnotowano w gminie Kikół.

W m. Lipno funkcjonuje jedyna w powiecie biblioteka zaklasyfikowana przez GUS do kategorii „biblioteki naukowe, fachowe, pedagogiczne, fachowo-beletrystyczne". W województwie takich placówek jest ogólnie 67. Lipnowska placówka zajmuje powierzchnię 20 m^2 i dysponuje księgozbiorem składającym się z 677 woluminów.

Mieszkańcy powiatu lipnowskiego mogą realizować swe pasje artystyczne i rozwijać zainteresowania kulturalne biorąc udział, czy też inicjując zajęcia tego typu w działających w powiecie lipnowskim domach i ośrodkach kultury czy też klubach i świetlicach skupiających osoby zainteresowane taką właśnie działalnością. Domy i ośrodki kultury powstawały często w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku, budowane w czynie społecznym, dziś odnawiane przeżywają renesans i są wspaniałymi ośrodkami życia kulturalnego na wsi, w których często powraca się do tradycji spotkań społeczności wiejskich, wspólnej pracy i zabawy. Na wsiach pojawił się trend na przywracanie starych zwyczajów, organizacje festiwalów smaków, promowanie folkloru regionalnego. Na tej fali powstało wiele nowych świetlic służących społeczności lokalnej, ważnym jest jednak, by ten stan rzeczy utrzymać, podtrzymywać istniejące zainteresowanie poprzez nowe, ciekawe inicjatywy kulturalne.

Tabela 42. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba obiektów	Obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych	Obiekty posiadające sale widowiskowe	Liczba standardowych miejsc na widowni	Ilość zorg. imprez	Uczestnicy imprez
Bobrowniki	-	-	-	-	-	-
Chrostkowo	-	-	-	-	-	-
Dobrzyń n.W	1	-	-	-	26	1136
Kikół	-	-	-	-	-	-
Lipno m.	1	1	1	100	33	1600
Lipno	5	4	3	380	220	11855
Skępe	-	-	-	-	-	-
Tłuchowo	1	1	1	200	67	7360
Wielgie	1	-	1	210	43	2600
Powiat Lipnowski	9	6	6	890	389	24551
Województwo	197	106	101	18691	10288	1686166

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

Ogólnie w powiecie lipnowskim w 2013r. było 9 obiektów o charakterze domu kultury/ośrodka/świetlicy, co stanowi 4,57% takich placówek w województwie. W gminach Skępe, Kikół, Chrostkowo i Bobrowniki brak tego typu obiektów wykazanych w bazie Banku Danych Lokalnych, jednakże z posiadanych informacji wynika, że na terenie gm. Chrostkowo

i Skępe funkcjonują gminne domy kultury czy ośrodki kulturalno- rekreacyjne. Najwięcej jest ich w gminie Lipno- aż pięć. Wszystkie obiekty w powiecie, podobnie jak zdecydowana większość w województwie (93,91%) stanowią obiekty będące własnością sektora publicznego. W każdym ośrodku istniejącym w powiecie prowadzone jest ożywione życie społeczno- kulturalne, jak wynika z ilości organizowanych imprez i liczby ich uczestników. Co oznacza duże zapotrzebowanie na ten rodzaj aktywności, brak jest jednak wystarczającej ilości wydarzeń kulturalnych by temu zapotrzebowaniu sprostać.

W ramach w/w jednostek prowadzona jest różnorodna działalność kulturowa. Na przykładzie 2013r. można wskazać, że w ramach działalności domów i ośrodków kultury zostały zorganizowane cztery kursy- wszystkie w ośrodkach prowadzonych przez gminę Lipno, w całym województwie takich kursów zorganizowano aż 252. Ponadto w ośrodkach tych prowadzone są pracownie specjalistyczne. W powiecie funkcjonuje jedna pracownia fotograficzna działająca w gminie wiejskiej Lipno - w województwie w ośrodkach tego typu funkcjonuje 12 takich pracowni. Znacznie większym zainteresowaniem i powodzeniem cieszą się pracownie plastyczne. W województwie istnieje ich 74, w powiecie lipnowskim 3 – po jednej w gminie: m. Lipno, Dobrzyń nad Wisłą i Tłuchowo. Jeszcze większą popularnością cieszą się pracownie muzyczne- ich jest 5, po jednej w m. Lipno, gm. Lipno, Dobrzyń n. W, Tłuchowo i Wielgie. W województwie ich liczba jest mniejsza niż pracowni plastycznych, bo tylko 68.

Życie kulturalne powiatu i jego gmin tworzą również różnorodne kluby i zespoły artystyczne, których uczestnicy stanowią poważną grupę społeczną.

Tabela 43. Koła (kluby) i zespoły artystyczne w Powiecie Lipnowskim

		Dobrzyń n.W	Lipno m.	Lipno	Tłuchowo	Wielgie	Powiat Lipnowski
Koła (kluby) W tym:	Ilość	5	9	11	11	3	39
	członkowie	95	212	260	203	105	875
Teatralne	Ilość	1	2	1	2	-	6
	członkowie	8	25	25	20	-	78
Turystyczne i sportowo rekreacyjne	Ilość	-	-	2	2	-	4
	członkowie	-	-	40	42	-	82
Fotograficzne i filmowe	Ilość	-	-	1	-	-	1
	członkowie	-	-	10	-	-	10
Plastyczne	Ilość	1	1	1	3	-	6
	członkowie	15	15	30	56	-	116
Taneczne	Ilość	1	2	1	-	1	5
	członkowie	13	48	45	-	15	121
Zespoły artystyczne W tym:	Ilość	5	9	9	11	3	37
	członkowie	97	157	170	118	55	597
Teatralne	Ilość	-	2	3	2	1	8
	członkowie	-	25	60	10	10	105
Muzyczno – instrumentalne	Ilość	2	2	1	1	1	7
	członkowie	28	28	25	28	30	139
Wokalne i chóry	Ilość	1	2	2	3	-	8
	członkowie	33	56	50	30	-	169
Folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	Ilość	1	-	2	1	-	4
	członkowie	10	-	25	10	-	45
Taneczne	Ilość	1	3	1	4	1	10
	członkowie	26	48	10	40	15	139

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

Łącznie w powiecie lipnowskim działa 37 zespołów artystycznych, które skupiają w sumie 597 osób. W całym województwie funkcjonuje 654 takich zespołów i skupiają one 9760 osób. Zespoły powiatu lipnowskiego stanowią zatem 5,66% wszystkich zespołów województwa, to niewiele. Ponadto w powiecie funkcjonuje 39 kół różnego typu, skupiając w swoich strukturach łącznie 875 osób. W województwie takich kół (klubów) jest 787 i skupiają one 18.256 osób, zatem koła (kluby) lipnowskie stanowią 4,96% istniejących w województwie.

W gminach Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół oraz Skępe brak jest informacji o podejmowaniu przez społeczność lokalną tego typu działalności. Jednakże nie jest wykluczone, że ich mieszkańcy udzielają się w grupach funkcjonujących w innych gminach. Ponadto obserwowany jest trend do reaktywacji istniejących dawniej kół gospodyń wiejskich, które często nie działają w ramach usankcjonowanych struktur, a ich działalność jak najbardziej sprzyja rozwojowi kultury w powiecie. O zapotrzebowaniu na taką działalność/ aktywność świadczyć może chociażby popularność i zainteresowanie jakie budzi Festiwal Piosenki Ranczerskiej „Wilkowyjce" organizowany od 2012r., który promuje przede wszystkim twórców, artystów amatorów.

Na terenie powiatu lipnowskiego funkcjonuje jedno kino - Kino „Nawojka" w Lipnie. Na jedno miejsce w kinach stałych przypada 102,52 mieszkańców m. Lipna oraz 460,49 mieszkańców powiatu lipnowskiego. Dla porównania w województwie funkcjonuje 20 takich obiektów, co daje wskaźnik liczby ludności na jedno miejsce w kinie w wysokości 139,41 osoby.

W powiecie brak jest obiektów wystawienniczych, galerii oraz muzeów. Istnieją natomiast tzw. izby pamięci. Przy Miejskim Centrum Kulturalnym w Lipnie funkcjonuje Mieszczańska Izba Muzealna. Zbiór pamiątek przekazanych i udostępnionych przez mieszkańców umożliwił stworzenie „Izby mieszczańskiej" z przełomu XIX i XX wieku. Wśród zebranych eksponatów znalazły się szafy, regały, etażerki, pokaźny stół oraz mnóstwo przedmiotów codziennego użytku. Ekspozycję tworzą m.in. zegary, obrazy i oryginalne zdjęcia mieszkańców miasta. Dużo jest także dokumentów prywatnych i urzędowych. Ponadto od 2005 r. funkcjonuje Izba Pamięci Poli Negri, w której udało się zgromadzić wiele cennych pamiątek, dokumenty, listy i fotografie aktorki.

Przy Dobrzyńskim Domu Kultury „Żak" funkcjonuje „Muzeum Dobrzyńskie" utworzone z inicjatywy Klubu Miłośników Ziemi Dobrzyńskiej. Muzeum to powstało w celu kultywowania dobrzyńskiej tradycji, krzewienia dobrzyńskiej kultury i sztuki oraz poznawania własnej historii. Gromadzi dawne, często zapomniane już lub nieznane przedmioty codziennego użytku, stare narzędzia rolnicze i rzemieślnicze, zabytki techniki, książki i podręczniki szkolne, stare czasopisma, gazety codzienne oraz kalendarze i poradniki. Szczególnie cenne są dawne fotografie i dokumenty. Zbiór stanowią przedmioty przekazane w depozyt lub ofiarowane przez osoby prywatne- mieszańców Dobrzynia n. Wisłą i okolic.

9.3. Zdrowie

W powiecie lipnowskim szpitalną opiekę zdrowotną zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Szpital Lipno" sp. z o.o. z siedzibą w Lipnie. Spółka została powołana do życia na podstawie uchwały Rady Powiatu w Lipnie w 2008r. jako jednoosobowa spółka Powiatu Lipnowskiego w miejsce zlikwidowanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lipnie. W szpitalu funkcjonuje 16 oddziałów: anestezjologiczny i intensywnej terapii, pediatryczny, wewnętrzny I i II, neurologiczny, ginekologiczno - położniczy, neonatologiczny, chirurgiczny, rehabilitacyjno - neurologiczny, ZOL I i II oraz ZOL PIN i trzy oddziały psychiatryczne.

Poza opieką szpitalną mieszkańcy powiatu korzystają z opieki ambulatoryjnej zapewnianej przez przychodnie, których w powiecie działa 23. Ogólnie w 2013r. w powiecie

udzielono 412.308 porad lekarskich, co stanowi 2,78% porad lekarskich w województwie. Ponadto współczynnik ilości pielęgniarek i położnych na 10tys. ludności dla powiatu lipnowskiego jest dużo niższy niż w województwie oraz kraju. Dla powiatu wynosi on 41, dla województwa jest to 62, a dla całej Polski 66. Na terenie powiatu działa również 21 aptek i 7 punktów aptecznych.

Tabela 44. Opieka zdrowotna w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Apteki ogólnodostępne	Ludność na aptekę ogólnodostępną	Punkty apteczne	Przychodnie	Przychodnie na 10 tys. ludności	Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu
Bobrowniki	-	0	1	1	3	-
Chrostkowo	1	2990	1	1	3	-
Dobrzyń n. W	1	7891	1	4	5	1
Kikół	2	3661	-	1	1	-
Lipno m.	10	1497	-	7	5	1
Lipno	-	0	1	1	1	-
Skępe	4	1941	-	3	4	-
Tłuchowo	1	4689	1	1	2	-
Wielgie	2	3402	2	4	6	-
Powiat Lipnowski	21	3201	7	23	3	2
Województwo	580	3608	83	758	4	166

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych na 2013 r.

W powiecie lipnowskim na jedną aptekę przypada 3.201 mieszkańców, to zdecydowanie mniej niż w całym województwie - tam na jedną apteką przypada 3.608 mieszkańców. W kraju wskaźnik ten jest nieco lepszy niż dla naszego powiatu – 3.150 osób na jedną aptekę. W powiecie znajdują się 23 przychodnie zapewniające ambulatoryjną opiekę zdrowotną, co stanowi 3,03 % przychodni w województwie i 0,12% przychodni działających na terenie kraju na dzień 21.12.2013r.

Dla problematyki opieki zdrowotnej jest istotnym nie tylko, gdzie można uzyskać pomoc w razie problemów ze zdrowiem, ale również ogromne znaczenie mają kwestie związane z szeroko pojmowaną promocją zdrowego stylu życia. Ważna jest przede wszystkim profilaktyka oraz wdrażanie programów badań specjalistycznych umożliwiających wczesne wykrycie danego zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców powiatu lipnowskiego. Program badań profilaktycznych może również pomóc w identyfikacji ewentualnych zagrożeń, czy też kierunków rozwoju w zakresie ukierunkowania, specjalizacji opieki zdrowotnej.

W opracowaniach udostępnionych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny w oparciu o najwyższe standaryzowane wskaźniki umieralności (SMR) w latach 2009-2011 powiat lipnowski znalazł się na liście powiatów o najwyższym wskaźniku w obszarach: umieralność ogółem - 1,190 (miejsce 9), nowotwory złośliwe - 1,161 (31 miejsce), choroby układu krążenia - 1,279 (18 miejsce), choroby układu oddechowego - 1,454 (36 miejsce), przyczyny zewnętrzne - 1,444, (miejsce 26). Na podstawie opracowania Wojtyniak B., Rabczenko D., Pokarowski P., Poznańska A., Stokwiszewski J.; „Atlas umieralności ludności Polski w latach 1999-2001 i 2008-2010”-wydanie internetowe: www.atlas.pzg.gov.pl poniżej przedstawiono zestawienia dotyczące głównych przyczyn zgonów w powiecie lipnowskim, tj. w których standaryzowany wskaźnik umieralności (SMR) przekracza wartość 1,000.

Tabela 45. Głównie przyczyny zgonu w Powiecie Lipnowskim

Przyczyna zgonu	SMR	Liczba zgonów
Nowotwory ogółem	1,161	501
Nowotwory wargi, jamy ustnej i gardła	1,062	11
Nowotwór żołądka	1,011	25
Nowotwory złośliwe jelita grubego, odbytnicy i odbytu	1,232	61
Nowotwory tchawicy, oskrzeli i płuc	1,319	136
Nowotwór sutka	1,312	33
Nowotwór gruczołu krokowego	1,126	21
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,153	38
Cukrzyca	1,155	36
Choroby układu nerwowego	1,243	31
Choroby układu krążenia	1,279	1038
Choroby nadciśnieniowe	2,016	56
Inne choroby serca	1,734	393
Zespół sercowo- płucny i choroby krążenia płucnego	1,709	413
Zatrzymanie krążenia	2,899	97
Niewydolność serca	1,900	273
Miażdżyca	1,449	205
Choroby układu oddechowego	1,454	136
Zapalenie płuc	1,072	49
Przewlekłe choroby dolnych dróg oddechowych	2,108	76
Wypadki komunikacyjne	1,505	37
Zewnętrzne przyczyny	1,444	171
Zamierzone samouszkodzenie	1,678	53
Choroby związane z paleniem tytoniu	1,490	243

Opracowanie własne na podstawie danych NIZP-PZH Zakład- Centrum Monitorowania i Analiz Stanu Zdrowia Ludności

Duża śmiertelność w powiecie lipnowskim podnosić może wagę problemu profilaktyki i promocji zdrowia. Zmiana zachowań i zwyczajów niekorzystnych z punktu widzenia zdrowia mieszkańców jest długotrwałym procesem wychowawczym. Efekt mogłoby przynieść wdrożenie działań edukacyjnych i profilaktycznych według określonego programu lub sekwencji programów. Długofalowe działania edukacyjne i profilaktyczne przyczynić się mogą do zapobiegania i zmniejszania zachorowalności na choroby związane ze stylem życia. Zastosowanie długofalowych działań pozwoli na reorganizację ochrony zdrowia z działań leczniczych na profilaktyczne.

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- niewystarczająca ilość żłobków (1 żłobek, 2 kluby dziecka) w całym powiecie;

- niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych (stosunek miejsc w przedszkolach do dzieci w przedziale wiekowym 3-6 lat dla powiatu lipnowskiego wynosi 29,50%, dla województwa - 49,73%);

- zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;

- niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych (wyniki sprawdzianu szkół podstawowych, egzaminu gimnazjalnego, % osób, które zdały egzamin maturalny poniżej średniej wojewódzkiej);

- niewielka ilość obiektów aktywizujących życie kulturalne gmin i powiatu;

- brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno- społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.;

- niewielka ilość wydarzeń kulturalnych;

- niewielka ilość usług medycznych i porad lekarskich;

- wysoka śmiertelność;

Potencjał:

- rozbudowana sieć placówek oświatowo-edukacyjnych;

- duże zapotrzebowanie na działania artystyczno-kulturalne;

- sieć placówek opieki zdrowotnej w powiecie;

Sposób rozwiązania:

- rozbudowa sieci placówek zapewniających opiekę dla najmłodszych (żłobki i przedszkola);

- zwiększenie atrakcyjności placówek oświatowych powiatu lipnowskiego,

- dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy;

- zwiększenie poziomu usług edukacyjnych;

- aktywizacja życia kulturalnego na wsiach poprzez zapewnienie działalności świetlic, domów kultury, bibliotek itp. oraz animacje mieszkańców;

- rozbudowa infrastruktury instytucji kulturalno- wystawienniczych;

- zwiększenie dostępności oraz jakości usług medycznych;

- wdrożenie programów profilaktycznych, w tym badań przesiewowych pod kątem wczesnego wykrywania chorób o najwyższej śmiertelności wśród mieszkańców, i zwiększenie dostępności do nowoczesnej diagnostyki;

10. Organizacje pozarządowe

Na terenie powiatu lipnowskiego działa szereg organizacji pozarządowych, których struktury są mniej lub bardziej sformalizowane. Różnią się one nie tylko pod względem tego jak funkcjonują, ale również pod względem profilu i obszaru w jakim prowadzą swoją działalność. Są to zarówno kluby sportowe, jak i stowarzyszenia producentów. Zgodnie z bazą danych będącą w posiadaniu powiatu lipnowskiego na terenie powiatu działa 71 organizacji pozarządowych, 7 stowarzyszeń zwykłych oraz 26 kół gospodyń wiejskich. Ponadto powiat lipnowski corocznie przyjmuje w drodze uchwały Rady Powiatu „Program współpracy powiatu lipnowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”, w którym określane są formy w jakich powiat realizuje zadania publiczne wspólnie z organizacjami pozarządowymi. Określane są także sfery w jakich ta współpraca będzie realizowana. Zlecanie zadań organizacjom pożytku publicznego następuje w drodze otwartych konkursów.

Tabela 46. Wykaz organizacji pozarządowych Powiatu Lipnowskiego.

Jednostka terytorialna	Organizacje pozarządowe	Stowarzyszenia zwykłe	Koła Gospodyń Wiejskich	Uczniowskie kluby sportowe	Stowarzyszenia kultury fizycznej nieprowadzące działalności gospodarczej
Bobrowniki	4	1	-	1	-
Chrostkowo	3	-	3	1	1

Dobrzyń n. W	10	2	1	8	2
Kikół	6	1	5	5	1
Lipno m	23	3	-	7	3
Lipno	7	-	9	6	1
Skępe	8	-	1	5	-
Tłuchowo	5	-	1	2	-
Wielgie	5	-	6	4	-
Powiat Lipnowski	71	7	26	39	8

Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Lipnie oraz przekazanych przez gminy powiatu.

Najsilniejszą grupę stanowią uczniowskie kluby sportowe, najczęściej działają one na bazie infrastruktury szkolnej, która nie zawsze jest zadawalająca. Tylko w niewielkim stopniu potrzeby w tym zakresie udało się zabezpieczyć dzięki dostępowi do funduszy zewnętrznych, np., poprzez program Nasze boisko - Orlik 2012" (w powiecie wybudowano z tego programu 8 obiektów). Dzięki temu programowi udało się wygospodarować bezpieczne miejsca dla uprawiania sportu dla dzieci, które cieszą się również zainteresowaniem wśród starszych mieszkańców. Jednak jest przysłowiowa „kropla w morzy potrzeb". Ponadto brak jest praktycznie infrastruktury dla rozwoju innych dziedzin sportu czy też innej rekreacji ruchowej w postaci siłowni zewnętrznych, bezpiecznych szlaków i ścieżek rowerowych czy pieszych (np. dla osób uprawiających nordic walking).

Potencjał:

- kapitał ludzki;

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- niesformalizowanie działalności grup społecznych;

- brak właściwej infrastruktury sportowej sprzyjającej aktywności fizycznej;

Sposób rozwiązania:

- opracowanie programów i działań zmierzających do zwiększenia przepływu informacji i wymiany doświadczeń pomiędzy osobami zainteresowanymi podjęciem lub włączeniem się w działalności poszczególnych organizacji pozarządowych;

- poprawa infrastruktury służącej do aktywnego spęczania czasu oraz promocji prosportowych akcji i wydarzeń;

11. Rolnictwo

Powiat lipnowski jest głównie powiatem rolniczym. Ta gałąź gospodarki jest jednym z głównych źródeł utrzymania dla wielu mieszkańców powiatu lipnowskiego. Rozwój tej dziedziny przekłada się na stan oraz kierunki działalności lokalnej branży przemysłowej, która nieczęsto uwzględnia potrzeby rolnictwa, np. w zakresie serwisowania maszyn rolniczych, zapewnienia zbytu na wytworzone produkty rolne itp.

Najbardziej miarodajnymi danymi dla stanu rolnictwa w powiecie lipnowskim będą dane narodowego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 roku. Jednakże należy zauważyć, że jest to branża bardzo prężnie się rozwijająca, w coraz łatwiejszy sposób dostosowująca się do trendów panujących w gospodarce krajowej, europejskiej i światowej, w czym niezmiernie pomaga możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych.

Tabela 47. Charakterystyka rolnictwa w Powiecie Lipnowskim na podstawie NSR w 2010r.

PRACUJĄCY W ROLNICTWIE

Jednostka terytorialna	Miejsce jednostki w województwie	Ogółem	Gospodarstwa indywidualne			Gospodarstwa osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej	
			Razem*	Rodzinna siła robocza*	Pracownicy najemni stali*	Razem*	Pracownicy najemni stali*
Województwo		**179,2**	**175,9**	**172,8**	**3,1**	**3,3**	**3,3**
Powiat Włocławski	1	18,1	18,0	17,6	0,4	0,1	0,1
Powiat Lipnowski	3	12,8	12,8	12,7	0,1	0,0	0,0
m. Grudziądz	27	1,2	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0

*w tys. osób

GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA ROLNICZEGO OSOBY KIERUJĄCEJ ORAZ PODREGIONÓW I POWIATÓW

Jednostka terytorialna	Ogółem	Gospodarstw, w których osoba kierująca ma wykształcenie rolnicze					Gospodarstwa, w których osoba kierująca nie ma wykształcenia rolniczego
		wyższe	policealne	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe	kurs rolniczy	
Województwo	**77905**	**2219**	**180**	**10730**	**16145**	**14368**	**34263**
Powiat LWpnowski	5915	83	11	721	1046	1220	2835

Gospodarstwa ogółem w liczbach bezwzględnych

GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG LAT PROWADZENIA GOSPODARSTWA PRZEZ OSOBĘ KIERUJĄCĄ ORAZ PODREGIONÓW I POWIATÓW

Jednostka terytorialna	Ogółem	Gospodarstwa prowadzone przez osobę kierującą przez okres				
		do 1 roku	2 - 5	6 - 10	11 - 20	21 lat i więcej
Województwo	**77905**	**1672**	**9481**	**12138**	**24782**	**29833**
Powiat Lipnowski	5915	194	719	783	1995	2225

w liczbach bezwzględnych

GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH

Jednostka terytorialna	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych												
		do 1 ha włącznie	Powyżej 1 ha											
			Razem	1 - 2	2 - 3	3 - 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 30	30 - 50	50 - 100	100 i więcej
Województwo	**88605***	**20691**	**67914**	**8290**	**5736**	**7795**	**16506**	**10721**	**6379**	**6114**	**3983**	**1662**	**728**
	1087295**	**6167**	**1081128**	**12132**	**13920**	**30627**	**121991**	**131627**	**109887**	**148527**	**150765**	**110873**	**250780**
Powiat Lipnowski	6731*	1613	5118	505	416	754	1535	835	423	385	189	63	13
	56669**	475	56194	747	1023	2982	11292	10156	7282	9343	7102	4057	2209

* liczba gospodarstw; ** powierzchnia użytków rolnych w ha

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Jednostka terytorialna	Ogółem powierzchnia	Użytki rolne										Lasy i grunty leśn	Pozostałe grunty
		razem	W dobrej kulturze								pozostałe		
			Razem	pod zasiewami	grunty ugoro	ogrody przyd	łąki trwałe	pastwiska	uprawy trwałe				
									razem	w			

					wane	omowe		trwałe	m	tym sady		e	
Województwo	**1269309**	**1087295**	**1070563**	**901071**	**14129**	**1381**	**116360**	**25882**	**11741**	**10596**	**16732**	**65417**	**116597**
Powiat Lipnowski	66055	56669	54982	44763	1114	141	5461	2995	508	439	1687	4133	5252

w hektarach

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WEDŁUG GRUP ZIEMIOPŁODÓW

Jednostka terytorialna	Ogółem	Zboża*	Strączkowe jadalne	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastewne	Pozostałe
Województwo	**901071**	**596449**	**2622**	**18816**	**166170**	**86896**	**30118**
Powiat Lipnowski	44763	30098	69	1116	4145	7299	2035

w hektarach

* Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne zbożowe mieszanki, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe

POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Jednostka terytorialna	Bydło		Trzoda chlewna		Owce	Kozy	Konie	Drób kurzy
	razem	w tym krowy	razem	w tym lochy				
Województwo	**466043**	**177038**	**1791453**	**190265**	**14136**	**3030**	**9631**	**7892665**
Powiat Lipnowski	31749	15500	51097	5757	613	159	583	705065

w sztukach

GOSPODARSTWA ROLNE POSIADAJĄCE CIĄGNIKI WEDŁUG MOCY SILNIKA

Jednostka terytorialna	Ogółem	O mocy silnika w kW (KM)					
		Do 15 (do 20,4)	15-25 (20,4-34,0)	25-40 (34,0-54,4)	40-60 (54,5-81,6)	60-100 (81,6-136,0)	100 i więcej (136,0 i więcej)
Województwo	**50974**	**1016**	**18437**	**28528**	**15811**	**11025**	**2739**
Powiat Lipnowski	3643	62	1437	1837	871	511	79

w liczbach bezwzględnych

UŻYTKOWNIK I CZŁONKOWIE RODZINY UŻYTKOWNIKA PRACUJĄCY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH WEDŁUG WIEKU

Jednostka terytorialna	Ogółem	Osoby w wieku					
		15-24 lata	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
Województwo	**172,8**	**25,7**	**29,5**	**35,6**	**44,9**	**27,1**	**10,0**
Powiat Lipnowski	12,7	2,0	2,2	2,8	3,2	1,8	0,7

w tys. osób

Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r. źródło: Bank Danych Lokalnych.

Powiat lipnowski jest trzecim powiatem w województwie pod względem ogólnej liczby osób pracujących w rolnictwie, ponadto należy zaznaczyć, że wszystkie te osoby pracują w gospodarstwach indywidualnych i w 99,22% z nich jest to rodzinna siła robocza. 52,09% osób kierujących gospodarstwem posiadało wykształcenie rolnicze, przy czym największy odsetek w tej grupie stanowią osoby posiadające ukończony kurs rolniczy, najmniejszy natomiast odsetek osoby posiadające wykształcenie wyższe rolnicze. W zakresie długości prowadzenia gospodarstw rolnych najwyższy procent stanowią osoby, które kierują gospodarstwem do roku (11,60%), co w praktyce oznacza, że następuje swoista zmiana pokoleniowa. Wiąże się to zapewne z wdrożeniem programu rent strukturalnych obsługiwanym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Co za tym idzie

zwiększa się liczba osób rozpoczynających pracę w rolnictwie „na własny rozrachunek", co sprzyjać może zarówno zmianom w profilu prowadzonej produkcji, jak i w sferze i sposobie zarządzania gospodarstwem.

Powiat lipnowski jest jednym z wiodących w województwie producentów zwierząt. Pod względem pogłowia bydła, nasz powiat plasuje się na 4 miejscu w województwie, jednakże pod względem pogłowia krów jest to miejsce pierwsze. Dalsze miejsce zajmuje powiat w produkcji trzody chlewnej- 15 miejsce województwie. W pierwszej 10 producentów w województwie pod względem ilości pogłowia zajmują powiatowi producenci: owiec – 6 miejsce, kóz- 5 miejsce, koni- 5 miejsce. Równie znaczące jest w powiecie pogłowie drobiu kurzego- 5 miejsce w województwie. Inaczej plasują się wyniki rolników w powiecie pod względem wielkości obszarów pod zasiewami. Pod względem ogólnej powierzchni pod zasiewami powiat zajmuje 11 miejsce w województwie (w liczbach bezwzględnych). Największy obszar zajmują zasiewy zbóż (chodzi o zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe). Obszar zasiewów zbóż w liczbach bezwzględnych znajduje się na 9 miejscu w województwie. Jeszcze wyższe miejsca zajmuje powierzchnia upraw ziemniaków- 7 miejsce i roślin pastewnych- 2 miejsce. Nieco dalsze miejsce zajmuje powiat lipnowski pod względem obszaru upraw roślin strączkowych jadalnych- 13 miejsce i przemysłowych – 18 miejsce.

Na podstawie danych Spisu Rolnego można również przedstawić zróżnicowanie rolnictwa wewnątrz powiatu.

Tabela 48. Gospodarstwa rolne w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw rolnych	Gosp. prowadzące działalność rolniczą w szt.	Gosp. prowadzące działalność rolniczą			
			1-5 ha	*5-10 ha*	*10 ha i więcej*	*15 ha i więcej*
Bobrowniki	328	299	92	87	83	39
Chrostkowo	481	479	92	137	191	119
Dobrzyń n. W	1178	1167	324	234	259	158
Kikół	740	736	188	182	253	146
Lipno	1470	1363	421	365	391	199
Skępe	810	573	160	176	191	110
Tłuchowo	598	592	134	152	264	160
Wielgie	1073	796	235	227	271	142
Powiat Lipnowski	6914	6126	1701	1581	1927	1084
Województwo	88633	78016	21217	16412	29504	18799
Polska	2277613	1891065	790362	346321	347589	196072

Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r. , źródło: Bank Danych Lokalnych.

Tabela 49. Użytkowanie gruntów w rolnictwie w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Użytki rolne ogółem*	Pow. pod zasiewami*	Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi*	Sady*	Ogrody przydomowe*	Łąki trwałe*	Lasy i grunty leśne*
Bobrowniki	2719,68	1592,71	412,72	15,36	2,38	452,92	1053,85
Chrostkowo	5562,30	4610,18	125,62	22,57	9,81	236,36	319,32
Dobrzyń n.W	9062,19	8129,44	53,83	216,65	45,08	307,50	234,77
Kikół	7409,65	6502,21	33,91	42,25	35,84	155,76	157,42
Lipno	11612,94	9382,24	176,28	84,88	20,02	1250,92	728,96
Skępe	5877,15	2974,09	201,70	11,54	3,95	1697,68	912,78
Tłuchowo	6863,98	5635,24	137,88	25,24	9,86	475,40	488,29T
Wielgie	7869,85	6105,32	124,37	40,53	14,71	988,60	363,21
Powiat Lipnowski	57986,39	45624,16	1287,53	465,73	143,93	5648,58	4311,74
Województwo	1076131,54	893194,40	12382,10	10280,95	1382,58	115808,06	65194,05

Polska	15502974,83	10427710,76	449848,82	374169,02	44189,96	2629234,12	1293538,97

*w ha; Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., źródło: Bank Danych Lokalnych.

W powiecie lipnowskim działalność rolniczą prowadzi 88,02% istniejących w powiecie gospodarstw rolnych. W powiecie, podobnie jak w województwie, najwięcej, w liczbach bezwzględnych, jest gospodarstw o powierzchni 10 ha i więcej – takie gospodarstwa przeważają w gminach: Chrostkowo, Kikół, Skępe, Tłuchowo i Wielgie. W pozostałych gminach przewagę stanowią gospodarstwa mniejsze o powierzchni od 1-5 ha, podobna wielkość gospodarstw rolnych dominuje ogólnie na terenie naszego kraju. Zgodnie z powyższym zestawieniem średnia wielkość gospodarstwa rolnego w powiecie lipnowskim wynosi 8,39 ha i jest nieco niższa niż średnia wielkość gospodarstwa rolnego w województwie – 12,15 ha oraz nieco wyższa niż średnia krajowa, która wynosi 6,81 ha. Największy obszar w powiecie zajmują grunty pod zasiewami, w następnej kolejności łąki trwałe oraz lasy i grunty leśne. Najwięcej gospodarstw w powiecie lipnowskim znajduje się w gminie wiejskiej Lipno, w niej też największa jest liczba hektarów stanowiących użytki rolne. We wszystkich gminach dominują powierzchnie objęte zasiewami, w gminach Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół i Tłuchowo na kolejnej pozycji znajdują się jednak lasy i grunty leśne przed łąkami trwałymi.

Tabela 50. Charakterystyka powierzchni poszczególnych zasiewów w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi*	Pszenica ozima*	Pszenica jara*	Żyto*	Jęczmień ozimy*	Ziemniaki*	Kukurydza na ziarno*	Buraki cukrowe*	Rzepak i rzepik*	Warzywa gruntowe*
Bobrowniki	1405,19	32,92	12,37	634,55	37,12	26,38	3,97	0,00	0,00	0,00
Chrostkowo	2970,25	353,45	40,77	444,84	73,52	48,14	52,64	36,68	241,30	8,74
Dobrzyń n.W	4412,99	2232,98	109,45	407,01	41,45	305,66	22,29	386,94	1614,01	687,26
Kikół	3677,96	720,66	79,71	286,55	43,03	98,72	87,26	272,43	537,07	233,33
Lipno	6776,05	501,78	107,08	1538,21	113,76	263,08	230,12	125,40	261,47	295,57
Skępe	1924,41	122,68	39,85	770,78	21,82	90,30	202,44	2,60	0,00	2,58
Tłuchowo	4183,33	274,76	54,81	1009,20	51,95	108,07	66,75	0,00	233,02	27,23
Wielgie	4164,05	331,37	28,14	929,82	70,16	198,92	14,59	40,79	289,95	97,24
Powiat Lipnowski	30037,00	4706,67	479,97	6169,07	456,24	1160,97	699,03	892,95	3374,65	1353,48
Województwo	559194,90	176033,64	10964,96	62154,55	19382,86	18802,37	30950,35	38353,92	124082,88	20811,65
Polska	7186746,26	1882019,04	259523,01	1063214,02	249816,69	388273,25	342924,17	206407,93	946147,75	139489,24

*w ha; Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., źródło: Bank Danych Lokalnych.

Tabela 51. Produkcja zwierzęca w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba gosp. bydło krowy	Liczba zwierząt bydło-krowy	Liczba gospodarstw trzoda chlewna	Liczba zwierząt trzoda chlewna	Liczba gosp. konie	Liczba zwierząt konie	Liczba gosp. drób ogółem	Liczba zwierząt drób ogółem
Bobrowniki	96	248	91	2381	14	24	119	13676
Chrostkowo	228	2373	171	6559	20	43	234	9332
Dobrzyń n.W	197	1195	171	6445	31	64	364	14475
Kikół	244	3234	262	11129	13	15	359	37112
Lipno	445	2683	416	11250	57	135	618	789646
Skępe	268	1519	98	1194	71	125	221	6372
Tłuchowo	248	1557	226	6187	35	68	262	45688
Wielgie	312	2643	238	5818	48	108	403	21799

Powiat Lipnowski	2052	15534	1682	51281	294	593	2593	953198
Województwo	21350	176018	28172	1790778	2917	9625	35386	8934867
Polska	453902	2657365	397676	15278051	101256	264143	788968	176488115

Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, źródło: Bank Danych Lokalnych.

Zróżnicowanie wewnątrz powiatu lipnowskiego pod względem wielkości obszaru na jakim prowadzona jest produkcja roślinna jest przede wszystkim związana z różnicami w jakości gleby (klasy bonitacyjne) w poszczególnych gminach. Tereny gminy Dobrzyń n. W pozwalają na uprawę w dużej mierze pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku czy warzyw gruntowych. Uprawy tych właśnie roślin oraz ziemniaków zajmują największą powierzchnię w tej gminie i są największe (w liczbach bezwzględnych) w powiecie. W przypadku wielkości zasiewów żyta, jęczmienia ozimego i kukurydzy na ziarno najwięcej zasiewów jest w gminie Lipno. W gminie Bobrowniki w produkcji roślinnej dominuje obszar zasiewów żyta, podobnie jak w gminach: Chrostkowo, Lipno, Skępe, Tłuchowo i Wielgie. Natomiast w gminach Dobrzyń n. W i Kikół przeważają obszary pod uprawami pszenicy ozimej. Pod względem liczebności pogłowia poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich obszar powiatu lipnowskiego również nie jest jednorodny. Największe pogłowie bydła, krów znajduje się w gminie Kikół, natomiast pogłowie trzody chlewnej najwyższe jest w gminie wiejskiej Lipno. Podobnie w przypadku liczebności pogłowia koni- tu również dominuje gmina wiejska Lipno, tak jak i pod względem liczebności drobiu.

Tabela 52. Źródła dochodów w gospodarstwach rolnych w Powiecie Lipnowskim

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw domowych ogółem	Gosp. z dochodem z działalności rolniczej	Gosp. z dochodem z emerytury i renty	Gosp. z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	Gosp. z dochodem z pracy najemnej
Bobrowniki	328	299	69	34	117
Chrostkowo	481	479	36	197	115
Dobrzyń n.W	1178	1163	238	194	280
Kikół	740	736	91	219	315
Lipno	1470	1362	367	113	589
Skępe	810	572	91	53	234
Tłuchowo	598	592	97	216	200
Wielgie	1073	796	116	243	293
Powiat Lipnowski	6914	6120	1125	1290	2199
Województwo	88633	77719	15652	14779	27638
Polska	2277613	1886888	624491	372487	899598

Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, źródło: Bank Danych Lokalnych.

Jak już wspomniano wcześniej powiat lipnowski jest regionem typowo rolniczym. Jednakże, jak wynika z powyższego zestawienia, działalność rolnicza nie jest jedynym źródłem dochodu w rolniczych gospodarstwach domowych. W skali powiatu największą liczbę stanowią gospodarstwa, gdzie obok działalności rolniczej źródłem dochodu jest praca najemna. Podobną tendencję można odnotować w gminach: Bobrowniki, Dobrzyń n. W, Kikół, Lipno, Skępe i Wielgie. Jedynie w gminach Chrostkowo i Tłuchowo przeważa w tym zakresie dochód uzyskiwany z pozarolniczej działalności rolniczej. Sporą liczbę stanowią także gospodarstwa, gdzie źródłem dochodu są wpływy z tytułu emerytur i rent.

Taki stan rzeczy wynikać może zarówno z tego, że gospodarstwa rolne o dużej powierzchni stanowią mniejszość, ale również z tego, że dochody z działalności rolniczej są

objęte dużym ryzykiem. Są uzależnione od wielu czynników zewnętrznych, w tym geopolitycznych, na które sami producenci rolni mają niewielki wpływ.

Bariery (problemy istotne dla rozwoju ORSG PL):

- wysokie uzależnienie opłacalności produkcji rolnej od czynników zewnętrznych, niezależnych od producentów, w tym od sytuacji geopolitycznej;

- rozdrobnienie produkcji rolnej i brak struktur zrzeszających producentów rolnych;

Potencjał:

- wysoki odsetek gruntów utrzymanych w dobrej kulturze rolnej;

- zwiększenie liczby „młodych rolników";

- duża liczba producentów rolnych, szczególnie w zakresie produkcji zwierzęcej;

Sposób rozwiązania:

- promocja producentów i produktów rolnych z terenu powiatu lipnowskiego;

- rozwój branży spożywczej i przetwórstwa związanych z rolnictwem, w szczególności wykorzystujących surowce produkowane przez rolników z terenu powiatu lipnowskiego.

W dniu 30 marca 2015 roku zostało przeprowadzone otwarte spotkanie dla mieszkańców Powiatu Lipnowskiego oraz osób zainteresowanych tematyką procesu rozwoju w ramach polityki terytorialnej. Informacje o spotkaniu były przekazywane pocztą tradycyjną oraz za pośrednictwem strony internetowej Powiatu Lipnowskiego. W spotkaniu wzięło udział ok. 100 osób, w tym przedstawiciele samorządów terytorialnych, jednostek organizacyjnych jst, inspekcji, szkół, a także stowarzyszeń i organizacji działających bez sformalizowanych form organizacyjnych np. koła gospodyń wiejskich. Uczestników spotkania przekazano formularze ankiet oraz fiszek projektowych ze wskazaniem terminu ich ostatecznego złożenia w Starostwie Powiatowym w Lipnie, w tym też terminie dokumenty te były dostępne na stronie internetowej Powiatu (z możliwością ich przesłania drogą elektroniczną). Przeprowadzone rozeznanie ankietowe dotyczyło zarówno postrzeganych przez społeczeństwo mocnych stron ORSG PL, jak i jego obszarów problemowych. Proszono również o wskazanie ewentualnych tematów przyszłych projektów realizowanych w ramach polityki terytorialnej.

Z zebranych wśród respondentów ankiet, jako mocne strony gminy/powiatu wskazano następujące trzy najczęściej wybierane obszary:

- atrakcje turystyczne (np. liczne zabytki architektury, bogata fauna i flora oraz inne walory przyrodnicze);
- aktywna społeczność lokalna i bogata oferta wydarzeń artystyczno-kulturalnych;
- sieć komunikacyjna zapewniająca połączenie z siecią dróg wojewódzkich i krajowych oraz z linią kolejową.

Jako obszary problemowe zaś wskazano następujące trzy najczęściej wybierane obszary:

- brak nowych miejsc pracy oraz duża liczba osób objętych wsparciem instytucji pomocy społecznej;
- rozdrobnienie podmiotów gospodarczych, brak dużych zakładów pracy;
- z równą liczbą głosów: zmniejszenie liczby ludzi młodych (w wieku przed i produkcyjnym), wysoki poziom migracji z terenu gminy oraz wzrost liczby osób starszych i brak sieci gazowej.

Opinia społeczna w zakresie posiadanych przez powiat lipnowski potencjałów i problemów jest zgodna z przeprowadzoną i poniżej zaprezentowaną analizą SWOT dla ORSG PL.

Tabela 53. Analiza SWOT dla Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego

Mocne strony	Słabe strony
- walory naturalno- przyrodnicze, w tym obszary chronione i naturalne zbiorniki wodne; - sieć komunikacyjna zapewniająca połączenie z siecią dróg wojewódzkich i krajowych oraz linią kolejową; - duża ilość inicjatyw w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i samozatrudnienia; - dodatni przyrost naturalny; - atrakcje turystyczne (np. liczne zabytki architektury, bogata fauna i flora itp.); - rozbudowana sieć placówek oświatowo - edukacyjnych; - aktywna społeczność lokalna i bogata oferta wydarzeń artystyczno - kulturalnych; - sieć placówek opieki zdrowotnej w powiecie; - duży obszar gruntów utrzymanych w dobrej kulturze rolnej, wysoka produkcja rolna;	- wysoki poziom zagrożenia czystości środowiska naturalnego w związku m.in. z wysoką emisją zanieczyszczeń do atmosfery oraz nieuregulowaniem stosunków wodno - kanalizacyjnych i niezagospodarowaniem linii brzegowej jezior; - niski poziom infrastruktury, w szczególności drogowej, wodno-kanalizacyjnej i gazowej; - wysoki poziom bezrobocia i brak nowych miejsc pracy; - niedostosowanie szkolnictwa, w szczególności zawodowego do potrzeb rynku pracy; - rozdrobnienie strukturalno - kapitałowe podmiotów gospodarczych, brak wiodącej dziedziny gospodarczej; - niski stan rozwoju infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej, szlaków turystyczno-edukacyjnych (w tym ścieżek rowerowych) oraz brak ukształtowanej i rozpoznawalnej oferty turystycznej w skali powiatu; - wysoki poziom zagrożenia ubóstwem, wykluczeniem społecznym oraz wysoki odsetek osób objętych interwencją instytucji pomocy społecznej; - zmniejszenie się liczby ludzi młodych (w wieku przed - i produkcyjnym), wysoki poziom migracji oraz wzrost liczby osób starszych; - brak wystarczającej opieki dla dzieci do lat trzech oraz niewystarczająca ilość miejsc placówek edukacji przedszkolnej; - niekonkurencyjna oferta edukacyjna w szkołach, zmniejszająca się liczba uczniów podejmujących naukę w szkołach szczebla gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego; - niski poziom usług medycznych oraz wysoka śmiertelność wśród mieszkańców powiatu lipnowskiego; - brak lub niski standard obiektów i przestrzeni publicznej aktywizującej życie społeczno - kulturowo-sportowe gmin i powiatu, w tym w szczególności brak infrastruktury wystawienniczo - widowiskowej oraz niewystarczająca „animacja" kulturalno - rozrywkowa społeczeństwa; - zły stan techniczny obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno-kulturalnej; - brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2);
Szanse	**Zagrożenia**
- wdrożenie działań proekologicznych i ochrony	- niewystarczająca współpraca pomiędzy jst

środowiska, w celu zapobieżenia degradacji środowiska naturalnego, w tym poprzez uregulowanie stosunków wodno-kanalizacyjnych czy wdrożenie planów gospodarki niskoemisyjnej; - rozbudowa istniejącej infrastruktury, w tym w szczególności drogowej, wodno-kanalizacyjnej, gazowej itp; - stworzenie warunków ułatwiających rozpoczynanie i prowadzenie działalności gospodarczej, -wsparcie rozwoju przedsiębiorstw w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, np. utworzenie strefy ekonomicznej, utworzenie centrum wspierania przedsiębiorczości czy promocja przedsiębiorstw i inicjatyw gospodarczych z terenu powiatu; - wdrożenie kompleksowych programów umożliwiających zdobywanie nowych kwalifikacji i aktywizacji osób bezrobotnych; - programy kompleksowego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności dla dzieci i młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej; - zagospodarowanie potencjału przyrodniczego powiatu dla celów edukacyjno- turystycznych; - budowa wspólnej, spójnej oferty turystycznej gmin i powiatu, opartej na atrakcjach turystycznych regionu; - rozbudowa sieci placówek zapewniających opiekę dla dzieci do lat 3 i edukację przedszkolną; - zwiększenie atrakcyjności placówek oświatowych, w szczególności poprzez podniesienie poziomu usług edukacyjnych oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy (w tym kształcenia zawodowego); - aktywizacja życia kulturalno – społeczno - sportowego mieszkańców, w szczególności poprzez zapewnienie działalności świetlic, domów kultury, bibliotek itp. oraz organizację przestrzeni społecznej; - zwiększenie jakości i dostępności usług medycznych; -rozwój branży rolno - spożywczej opartej na surowcach produkowanych w powiecie; - realizacja programów profilaktycznych, promowanie zdrowego stylu życia;	w zakresie podejmowania i realizacji projektów o zasięgu ponadgminnym; - brak współpracy ze strony właścicieli nieruchomości w zakresie zgody na prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, w szczególności sieciowych (wodno-kanalizacyjnych, gazowych); - skomplikowane i długotrwałe procedury związane z przygotowywaniem dokumentacji, uzgodnień i pozwoleń niezbędnych do realizacji założonych projektów infrastrukturalnych; - niekorzystne zmiany demograficzne, w tym migracja osób w wieku produkcyjnym i starzenie się społeczeństwa; - stosunkowa bliskość dużych miast (Toruń, Włocławek) mających większy potencjał edukacyjny oraz kulturowo - sportowy; - marginalizacja powiatu z uwagi na położenie w województwie; - brak inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie powiatu; - niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań własnych jst; - wzrost poziomu patologii z uwagi na brak zatrudnienia i wzrost kosztów utrzymania;

II. Terytorialny wymiar wsparcia

Przeprowadzona na potrzeby Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego diagnoza, obrazuje sytuację społeczno – gospodarczą, w jakiej znajduje się ogólnie Powiat Lipnowski i poszczególne gminy go tworzące. Stopień nasilenia poszczególnych problemów w poszczególnych gminach (miejscowościach) jest zróżnicowany, podobnie jak i występowanie czy nasilenie czynników endogenicznych stanowiących potencjał rozwojowy obszaru. Pomimo zróżnicowania możliwym jest przedsięwzięcie spójnych i wspólnych działań poszczególnych samorządów. Na terytorialny wymiar wsparcia rzutują również oczekiwania społeczne, co do obszarów, w jakich powinna nastąpić koncentracja działań rozwojowych wynikających z polityki terytorialnej sygnalizowana przez członków Zespołu ds. opracowania Strategii będących przedstawicielami poszczególnych gmin (przeprowadzone otwarte badanie ankietowe wśród mieszkańców gmin Powiatu Lipnowskiego nie dało wskazówek w tym zakresie, z uwagi na niewielkie zainteresowanie społeczeństwa).

Działania skierowane do realizacji w ramach polityki terytorialnej muszą opierać się nie tylko na zdiagnozowanych na podstawie danych wskaźnikowych potrzebach, ale również potrzebach sygnalizowanych oddolnie przez czynnik społeczny, któremu zapewniono udział w pracach nad Strategią w bardzo szerokim zakresie praktycznie od ich rozpoczęcia. Celem takiego podejścia było nie tylko poznanie jak najlepiej oczekiwań społecznych, ale głównie przełożenie ich na ukierunkowanie wsparcia współpracujących jst na rzecz jak najpełniejszego wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju obszaru. Podejście to pozwoli na jak pełniejsze wykorzystanie możliwości jakie dają poszczególne Priorytety Inwestycyjne RPO WKP w sposób dostosowany do potrzeb ORSG PL.

Terytorialny wymiar wsparcia pozwoli skoncentrować możliwości organizacyjne, jakie daje szeroko rozumiana współpraca poszczególnych samorządów tworzących ORSG PL, przy wykorzystaniu instrumentów finansowych stworzonych przez RPO WKP, w tym w części dedykowanej w szczególności polityce terytorialnej na wskazane obszary wsparcia, tj. rozwój gospodarki i rynku pracy, rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego społeczeństwa, zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Dla wskazania wzajemnego oddziaływania planów rozwojowych ORSG PL i Województwa Kujawsko-Pomorskiego poniżej prezentowane jest zestawienie problemów, potrzeb, a także szans rozwojowych i potencjałów tak powiatu lipnowskiego, jak i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład z poszczególnymi priorytetami inwestycyjnymi, które przewidują zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego.

Tabela 54. Terytorialny wymiar wsparcia

Priorytet inwestycyjny	Cel szczegółowy	Terytorialny wymiar wsparcia
4c *Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i w sektorze mieszkaniowym*	Zwiększona efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych	Jednym ze zdiagnozowanych problemów powiatu lipnowskiego są wysokie starty energii generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii oraz braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. W połączeniu z potencjałem obszaru jaki stanowią walory środowiska naturalnego należy podjąć działania ukierunkowane na rozwój budownictwa, w tym obiektów użyteczności publicznej, w zakresie wykorzystywania nowych technologii pozwalających na zaoszczędzenie energii cieplnej i elektrycznej. Planowane są tak działania inwestycyjne, jak i przygotowawcze zmierzające do prawidłowego przygotowania się do planowych inwestycji poprzez wcześniejsze wykonanie audytów energetycznych obiektów. Celowe również jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskania energii z niskoemisyjnych źródeł,

		w tym wykorzystanie nowych źródeł ciepła na paliwa ze źródeł odnawialnych, czy modernizacja istniejących systemów grzewczych w celu ograniczenia strat ciepła. Działaniami będzie objęte też upowszechnianie nowych rozwiązań z zakresu budownictwa, architektury i urbanistyki, tj. stosowanie nowoczesnych technologii w zakresie podejmowanych inwestycji, termomodernizacji i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, w tym również nowoczesnych technologicznie instalacji elektrycznych i energooszczędnych. Systemowe podejście do zagadnień niskiej emisji zapewnią opracowywane i wdrożone przez poszczególne gminy/miasta wchodzące w skład ORSG PL Plany Gospodarki Niskoemisyjnej. *(Diagnoza pkt.7 i 8.4)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze gminy Wielgie, gminy Bobrowniki, miasta Lipna, gminy Chrostkowo, gminy Kikół oraz gminy Lipno.
4e *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wpieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu*	Zwiększone wykorzystanie transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych	ORSG PL do listy swoich braków może zaliczyć zupełny brak infrastruktury w zakresie ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2). Nie ma ich zarówno w zakresie obszarów cennych przyrodniczo, jak też nie istnieją jako bezpieczna alternatywa transportu osób w drodze do i z pracy, szkoły, miejsc aktywizacji kulturowo-społecznej i rekreacji, a więc jako alternatywa dla ruchu pojazdów mechanicznych, która mogłaby przyczyniać się do redukcji emisji CO_2. Mając do dyspozycji popularne trasy, które mogłyby być wykorzystywane przez mieszkańców w celach zabezpieczenia potrzeb życia codziennego należy podjąć działania do utworzenia właściwej infrastruktury dla bezpiecznego ruchu pieszego i rowerowego w obrębie ORSG PL, np. poprzez połączenie taką trasą miejsc pracy itp. co może przyczyniać się wymiernie do redukcji emisji CO_2. Systemowe podejście do zagadnień niskiej emisji zapewnią opracowywane i wdrożone przez poszczególne gminy/miasta wchodzące w skład ORSG PL Plany Gospodarki Niskoemisyjnej. *(Diagnoza pkt. 7 i 8.1)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze miasta Lipna i gminy Lipno.
6b *Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie*	Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych	Potencjałem dla ORSG PL są głównie walory przyrodnicze, w tym duża ilość naturalnych, malowniczych zbiorników wodnych. Istotnymi zagrożeniami natomiast jest podatność zbiorników wodnych na zanieczyszczania pochodzące ze zlewni, niewielki odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków oraz niewystarczająca sieć wodociągowo- kanalizacyjna. Mając powyższe na uwadze jak najbardziej pożądanym jest podjęcie działań w zakresie stworzenia nowoczesnej, wydajnej sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie

		powiatu lipnowskiego. Przy czym dla regulacji gospodarki wodno-ściekowej w sposób niepogarszający stanu wód powierzchniowych i podziemnych obszaru celowe jest skoordynowanie działań ukierunkowanych na dostawę właściwej jakości wody na potrzeby gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, z działaniami zakładającymi sprawnie działający i wydajny system odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. W związku z tym, że na terenie powiatu przeważają obszary o niskim wskaźniku urbanizacji dla komplementarnego podejścia do gospodarki wodno-ściekowej istotnym jest możliwość budowy przydomowych systemów oczyszczania, tak ze względów technologicznych, jak i ekonomicznych. Na terenie o zwartej zabudowie możliwym jest wykorzystanie infrastruktury kanalizacyjnej poprzez jej usprawnienie i modernizację oraz rozbudowę na obszary do tej pory nią nie objęte. *(Diagnoza pkt. 7 i 8.4)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze miasta i gminy Dobrzyń n.W, miasta i gminy Skępe oraz gminy Kikół.
6c *Zachowanie ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego*	Zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu kujawsko- pomorskiego	Na obszarze powiatu lipnowskiego zdiagnozowano wiele przeszkód w osiągnięciu zadawalających efektów w zakresie aktywności i kreatywności społeczeństwa. Są to jednocześnie czynniki mogące nasilać negatywne efekty wycofania oraz wykluczenia społecznego. Do takich można zaliczyć m.in. brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp. Również obiekty zabytkowe mogące być atrakcyjnymi ośrodkami aktywności społeczno-kulturalnej znajdują się w niezadawalającym stanie technicznym. Generalnie powiat charakteryzuje się niewielką ilością wydarzeń kulturalnych. Ze względu na powyższe należy skoordynować wiele działań tak infrastrukturalnych, jak i aktywizacyjnych dla uzyskania jak najlepszych rezultatów w tym zakresie. Szczególną troską należy otoczyć obiekty, które już prowadzą działalność kulturalno-społeczną. W tym zakresie należy skoncentrować się na zapewnieniu właściwego zaplecza technicznego, by istniejące związki, aktywne grupy społeczne wesprzeć. Jednakże jest też wiele miejsc, gdzie działania nie mogą skupić się jedynie na doposażeniu czy zwiększeniu atrakcyjności lokalowej, ale gdzie poza takimi działaniami należy podjąć też te zmierzające do ożywienia społecznego poprzez programy aktywizujące lokalną społeczność, w tym włączanie zróżnicowanych wiekowo grup w rożnego typu akcje kulturalno-społeczne, np. przy organizacji wydarzeń kulturalno- rekreacyjnych. *(Diagnoza pkt. 9.2, 10)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier

		i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze gminy Wielgie, gminy Bobrowniki oraz miasta Lipna.
9b *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*	Wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie	Obszar ORSG PL został wskazany w części diagnostycznej jako teren, na którym odnotowuje się wysoki poziom zagrożenia ubóstwem, co z kolei sprzyja rozwojowi zjawisk patologicznych stanowiących poważne zagrożenie tak dla jednostki, jak i najmniejszej grupy społecznej- rodziny. A także jako obszar posiadający niewielką ilość obiektów aktywizujących życie kulturalne gmin i powiatu oraz gdzie ma miejsce niewielka ilość wydarzeń kulturalnych. Dlatego należy podjąć jak najszerzej zakrojone działania zmierzające do rewitalizacji tak fizycznej, gospodarczej jak i społecznej we wszystkich gminach wchodzących w skład powiatu. Koniecznym jest podjęcie działań zmierzających do rewitalizacji przestrzeni do tej pory sprzyjającej rozwojowi zjawisk patologicznych, np. zdegradowanych obszarów parkowych, skwerów itp. wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną podnoszącą jej właściwości do pełnienia nowych funkcji, w tym kulturalno-rekreacyjnych, których powstanie skutkować będzie ożywieniem społeczno- gospodarczym. Przekształcenie terenów i obiektów do tej pory zdegradowanych, budzących negatywne skojarzenia wśród mieszkańców i osób odwiedzających region, w teren sprzyjający rozwojowi więzi społecznych, wymiany międzypokoleniowej, wskazane byłoby połączyć z działaniami aktywizującymi społeczeństwo. *(Diagnoza pkt. 4, 9.2)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze miasta Lipno oraz miasta i gminy Skępe.
10a *Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej*	Lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego. Lepszy dostęp do usług edukacyjnych we zakresie wychowania przedszkolnego	Dla ORSG PL zdiagnozowano problem w zakresie niewystarczającej ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych. Problem ten nie tylko ma wpływ na rodziców (głównie matki) chcących powrócić do aktywności zawodowej i pogodzić życie rodzinne z zawodowym, ale oznacza też późniejsze wchodzenie przez dzieci w system oświaty, co ma potem swoje następstwa w gotowości do podjęcia nauki na kolejnych poziomach edukacji. Ważnym jest zatem podjęcie działań ukierunkowanych na zwiększenie dostępności usług opieki przedszkolnej, zarówno liczby miejsc w istniejących już placówkach oświatowych, jak i tworzenie nowych placówek przedszkolnych tam, gdzie jest to potrzebne oraz podjęcie innych koniecznych działań mających na celu zwiększenie dostępności tego typu usług w szczególności na terenach wiejskich, gdzie czasem inne czynniki ograniczające dostępność rzutują na decyzje rodziców. Kolejnym problemem jest też zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym oraz niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych. Szczególnie ważnym jest głównie utrzymanie na wysokim poziomie

		kształcenia zawodowego. Koniecznym jest w tym zakresie nie tylko wzmacnianie oferty edukacyjnej o nowe poszukiwane na rynku pracy zawody, ale również tworzenie ciekawej bazy dydaktycznej oraz umożliwianie wszechstronnej nauki praktycznej zawodu. Wymaga to współpracy z pracodawcami, w tym poprzez budowanie atrakcyjnego systemu praktyk i staży zawodowych, które pozwolą na łagodne przejście od formy kształcenia i roli ucznia do formy zatrudnienia i roli pełnoprawnego i wysoko wykwalifikowanego pracownika. *(Diagnoza pkt.9.1.1 oraz 9.1.4.)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze miasta i gminy Skępe, miasta Lipna, gminy Kikół, szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski (zlokalizowane w Skępem, Dobrzyniu n. W oraz Lipnie), gminy Lipno, gminy Wielgie oraz gminy Bobrowniki.
9i *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie*	Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia	Ze zdiagnozowanymi wskaźnikami wysokiego bezrobocia, wysokiego współczynnika zagrożenia ubóstwem i rozwojem zjawisk patologicznych wiąże się wykluczenie społeczne dużych grup społecznych. Najlepszą metodą byłoby zapobieganie temu zjawisku, ale nie można spodziewać się, że jest to w 100% wykonalne. Dlatego też należy przedsięwziąć całą możliwą do realizacji paletę działań mających na celu aktywizację i włączenie społeczne zagrożonych grup społecznych. W minionej perspektywie dużym zainteresowaniem cieszyły się zwłaszcza programy umożliwiające nie tylko samopoznanie i podnoszenie samooceny, ale głównie takie, które umożliwiały uzyskanie nowych, poszukiwanych na rynku pracy umiejętności, w tym też takich, które ułatwiały samozatrudnienie. Warto takie działania kontynuować, ponieważ w przypadku tak wysokiego bezrobocia, miarą wysokiej samooceny jest głównie posiadanie pracy i możność utrzymania lub założenia rodziny. *(Diagnoza pkt. 4)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze gminy Kikół, Skępe i miasta Lipno.
10i *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia*	Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych. Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce, kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej), doradztwo edukacyjno-zawodowe, rozwijanie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz	Problem z odpływem uczniów ze szkół powiatu lipnowskiego wymusza ciągłą rozbudowę i uatrakcyjnianie bazy placówek oświatowych, w tym uatrakcyjnianie oferty edukacyjnej. Zmienne warunki panujące na rynku pracy wymuszają dostosowywanie się do niej poprzez wyposażanie dzieci i młodzież w coraz to nowe umiejętności i kompetencje, tak by mogły się odnaleźć tak na rynku edukacyjnym, jak i pracy. Ważnym jest też dostosowanie do rozwijających się technologii w taki sposób by umożliwić wykorzystywanie w życiu codziennym innowacyjnych rozwiązań. W związku z tym wymagane jest zarówno zapewnienie dostępu dla jak najszerszego grona

	rozwijanie kompetencji uczniów niezbędnych na rynku pracy poprzez staże zawodowe	zainteresowanych tak usługami w edukacji przedszkolnej, jak i rozwijającymi kompetencje kluczowe zajęcia dla uczniów na wszystkich szczeblach edukacji. Również do zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, które przygotowują dzieci i młodzież do świadomego kształtowania swoich oczekiwań i preferencji w zakresie planowania dalszej nauki uwzględniającej oczekiwania i potrzeby rynku pracy. W tym przypadku ważnym jest kwestia uwzględnienia w prowadzonych zajęciach indywidualnych potrzeb poszczególnych uczniów, tak w zakresie ich braków, jak i szczególnych predyspozycji i uzdolnień. W procesie tym koniecznym jest uwzględnienie możliwości wspomagania placówek oświatowych w ich pracy, a także wspomaganie doskonalenia kadr pedagogicznej. W tym celu ma być utworzone Powiatowe Centrum Edukacji, które będzie realizować zadania polegające na przeprowadzeniu procesu wspomagania w przedszkolach/szkołach oraz prowadzeniu lokalnych sieci współpracy i samokształcenia. *(Diagnoza 9.1.1 oraz 9.1.4)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze miasta Lipna, gminy Lipno, gminy Tłuchowo, gminy Kikół, gminy Bobrowniki i Dobrzyń n.W, szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski (zlokalizowane w Skępem, Dobrzyniu n. W oraz Lipnie) oraz miasta i gminy Skępe.
10iv *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczna naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami*	Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół zawodowych, w szczególności poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego. Uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup de faworyzowanych na rynku pracy poprzez udział w kwalifikowanych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych	Jednym z głównych zdiagnozowanych problemów dla ORSG PL jest wysokie bezrobocie. Szczególnie niepokojący jest fakt, że wśród osób bezrobotnych przeważają te, które pozostają bez pracy ponad rok oraz mają niskie kwalifikacje. Powiat dysponuje placówkami kształcenia zawodowego, jednakże od lat obserwuje się zmniejszanie liczby uczniów, którzy podejmują tu naukę oraz niski poziom egzaminów zewnętrznych. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest fakt wieloletniego marginalizowania kształcenia zawodowego, jako gorszego, o niższym poziomie. W społeczeństwie pokutuje od lat niechęć do posyłania dzieci do szkół zawodowych, w związku z tym, że osoby, które wybierały taką właśnie ścieżkę edukacyjną postrzega się, jako „gorsze", mniej zdolne i mniej wartościowe. Od kilku lat trwają prace nad zmianą światopoglądu w tym zakresie, zarówno wśród uczniów, jak i ich rodziców. Stąd też przewiduje się dalsze działania nad ubogacaniem oferty edukacyjnej kształtowanej we współpracy z pracodawcami tak, by jak najbardziej dostosować ofertę do potrzeb rynku pracy, w tym również „wyposażyć" uczniów w dodatkowe umiejętności i kwalifikacje, które wykraczają poza program nauki w szkole (zajęcia pozaszkolne, kursy zawodowe oraz przygotowujące na studia, staże i praktyki).

		Dużą wagę przykłada się głównie do praktycznej nauki zawodu, zarówno w zakresie dostosowania pracowni szkolnych w nowoczesne wyposażenie, jak i poprzez umożliwienie uczniom odbywania dodatkowych praktyk czy staży zawodowych. Dla kompleksowości działań koniecznym jest też podjęcie działań w celu wyposażenia nauczycieli (w tym nauczycieli praktycznej nauki zawodu) w umiejętności i dodatkowe kwalifikacje poprzez np. dodatkowe kursy czy studia podyplomowe, tak by mogły na tym skorzystać kolejne pokolenia kształconych przez nich młodych ludzi, by zajęcia nie opierały się tylko na ich przygotowaniu teoretycznym, ale również praktycznym w zawodzie, w którym kształcą. *(Diagnoza pkt. 4 oraz 9.1.4)* Koncentracja działań w wymiarze przestrzennym w zakresie w/w zdiagnozowanych barier i potencjałów skoncentrowana będzie na obszarze szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski (zlokalizowane w Skępem, Dobrzyniu n. W oraz Lipnie)

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowane w powyższym zestawieniu powiązanie zdiagnozowanych na obszarze powiatu lipnowskiego problemów z możliwościami kierunkowego wsparcia w ramach priorytetów inwestycyjnych RPO WKP odnosi się w mniejszym lub większym zakresie do wszystkich gmin współtworzących ORSG PL. Umożliwia to podjęcie powiązanych działań na rzecz wdrożenia projektów wspólnych dla kilku podmiotów realizowanych na obszarze administracyjnie należących do kilku samorządów. Podjęcie współpracy przez poszczególne jst gwarantuje nie tylko szerszy zakres terytorialny objęty interwencją, ale również wzmacnia potencjał kadrowy konieczny do prawidłowego zrealizowania poszczególnych zadań.

III. Cele rozwojowe

Z przeprowadzonej analizy wynika, że największym problemem hamującym rozwój jest wysokie, trwale utrzymujące się bezrobocie wynikające z zastoju, w jakim znalazła się lokalna gospodarka i przemysł *(wskaźnik bezrobocia dla powiatu w 2013r. wyniósł 29,1%, województwa 18,1%).* Brak pracy wśród mieszkańców jest przyczyną powolnego, ale sukcesywnego ubożenia społeczeństwa, co skutkuje zwiększeniem się liczby osób zmuszonych korzystać ze wsparcia instytucji opieki społecznej *(procent osób, którym przyznano świadczenie w liczbie ludności ogółem dla 2012r. dla powiatu wynosi 13,54% i jest najwyższe w podregionie włocławskim)*. Przekłada się to również na pojawianie się i nawarstwianie negatywnych zjawisk społecznych w postaci wykluczenia społecznego i wzrostu zjawisk patologicznych. Życie mieszkańców koncentruje się na problemach związanych z poszukiwaniem pracy, a rynek pracy jest bardzo ograniczony, ponieważ nie przybywa nowych zakładów. Podejmowanie inicjatyw gospodarczych wymaga sporych nakładów finansowych i koło problemów się zamyka. Jednocześnie trudno oczekiwać rozwoju społeczeństwa, wysokiego przyrostu naturalnego, inwestowania w edukację czy korzystanie z drogiej opieki zdrowotnej, zaangażowania w życie kulturalno - społeczne i sportowy, zdrowy styl życia w sytuacji, gdy główną troską większości mieszkańców powiatu pozostaje zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Nie ma też w takiej sytuacji mowy o inicjatywach, czy inwestycjach proekologicznych, tak ze strony mieszkańców, jak też samorządów, których dużą część budżetów pochłaniają wydatki na opiekę społeczną właśnie.

Strategia Województwa Kujawsko-Pomorskiego oparta jest na zagadnieniach fundamentalnych dla modernizacji województwa. Obszar powiatu lipnowskiego dopiero aspiruje do poziomu, który prezentuje część obszarów kraju i województwa pod względem uprzemysłowienia, rozwoju gospodarczego czy nasycenia infrastrukturalnego. Choć główny problem województwa jakim jest wysoki poziom bezrobocia, to też główny problem z jakim musi się zmierzyć ORSG PL.

W związku z powyższym dla Obszaru Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego podstawowym celem, misją na lata 2014-2020 i nie tylko będzie:

Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa

Za najważniejsze zidentyfikowane obszary wymagające interwencji w ramach ORSG PL zostały uznane obszary wydzielone w następujący sposób:

1. Rozwój gospodarki i rynku pracy,
2. Rozwój infrastruktury,
3. Rozwój kreatywnego społeczeństwa,
4. Zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Cele ogólne obejmują zagadnienia wpisujące się wprost w cele i priorytety „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020- Plan modernizacji 2020+" przy uwzględnieniu specyfiki ORSG PL oraz w priorytety inwestycyjne określone w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko- Pomorskiego na lata 2014-2020. Są one również wynikiem szeroko sygnalizowanych potrzeb jednostek samorządu terytorialnego oraz stowarzyszeń i przedstawicieli NGO-s, potrzeb mających swoje uzasadnienie w zdiagnozowanych problemach oraz obszarach stanowiących potencjał powiatu lipnowskiego, a których wyrazem są projekty komplementarne do projektów działań wiodących, priorytetowych z punktu widzenia zidentyfikowanych obszarów wymagających wsparcia. Brak jest na etapie prac nad Strategią ORSG PL skorelowania jej z mającą dopiero powstać strategią RLKS-u, zatem komplementarność na linii ORSG- RLKS opierać się będzie jedynie na komplementarności zgłoszonych w ramach prac nad Strategią ORSG PL projektów dotyczących priorytetów inwestycyjnych dedykowanych RLKS-om. Na poziomie lokalnym Strategia ORSG PL będzie komplementarna z tworzonymi przez poszczególne gminy tworzące ORSG PL lokalnymi/ gminnymi programami rewitalizacji,

planami gospodarki niskoemisyjnej, zachowanie spójności będzie tym bardziej możliwe, że dokumenty powyższe powstają równolegle.

1.Obszar: Rozwój gospodarki i rynku pracy

Najważniejszym celem działań przewidzianych i ujętych do realizacji w ramach tego obszaru wsparcia jest rozwój gospodarczy generujący nowe miejsca pracy, w tym zarówno stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju lokalnych inicjatyw gospodarczych, jak też pozyskanie dla ORSG PL inwestorów zewnętrznych. Planowanie działań opiera się na posiadanym potencjale jaki daje rozwinięte rolnictwo oraz wysoka produkcja rolna. O ile obecnie dominuje tradycyjna produkcja rolna roślinna i zwierzęca, to na uwagę zasługuje fakt zmiany pokoleniowej w rolnictwie, co wiąże się z większą gotowością do sprawdzania i wprowadzania do produkcji nowych produktów. Szansą może być nie tylko przetwórstwo rolno- spożywcze, ale również przetwórstwo leśne, wykorzystanie kopalin czy też powiązanie produkcji rolnej z branżą energetyczną (np. produkcja wierzby energetycznej itp., czy budową instalacji wykorzystujących energię wiatrową lub słoneczną, by zabezpieczyć zapotrzebowanie dla tak energochłonnych gałęzi jakimi są przetwórstwo i przechowalnictwo). Taką szansą, potencjałem są również doskonałe warunki naturalno- środowiskowe oraz atrakcje turystyczne (tak architektoniczne, jaki i inne) zlokalizowane na terenie gmin powiatu lipnowskiego. Posiadane atuty endogeniczne przy odpowiednich działaniach, tak w zakresie stworzenia właściwego zaplecza infrastrukturalnego w postaci stworzenia szlaków, ścieżek edukacyjno-przyrodniczych, czy też np. stworzenia infrastruktury umożliwiającej wykorzystywanie i eksponowanie walorów środowiska naturalnego, jak ukształtowanie terenu czy naturalnych zbiorników wodnych mogą generować dużą liczbę miejsc pracy, a także wpływać istotnie na dochody lokalne. Działania na rzecz branży turystycznej można powiązać również z ofertą kulturalną regionu, która może nie tylko budować, wzmacniać pozytywny wizerunek ORSP PL jako miejsca ciekawego i wartego uwagi inwestorów, ale również wpływać na rozwój tzw. turystyki kulturalnej. W tej dziedzinie gospodarki ogromne znaczenie mają działania promocyjne i informacyjne, jak również współdziałanie samorządów w tworzeniu wspólnej, jednolitej i spójnej oferty turystycznej zbudowanej na zasadzie wzajemnego uzupełniania się, a nie konkurowania.

Do działań wpisujących się w ten obszar tematyczny wpisują się wprost zamierzenia związane z tworzeniem i dostosowywaniem pod względem właściwego uzbrojenia terenów (poprzez przygotowanie infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i zaopatrzenia w energię, a także budowę infrastruktury powiązanej z zapewnieniem dróg dojazdowych) przeznaczonych do tworzenia np. stref gospodarczych, których przeznaczeniem jest głównie lokalizacja na wskazanym obszarze inwestorów, w tym pozyskanie inwestorów nowych, którzy do tej pory nie funkcjonowali na danym obszarze. Tym bardziej, że w koncepcji rozwojowej Powiatu takie tereny zostały wskazane w bardzo korzystnym położeniu komunikacyjnym zarówno drogowym, jak i kolejowym. Jest to działanie wymagające współpracy lokalnych samorządów, w tym również w zakresie budowania atrakcyjnej oferty dla nowych inwestorów. Utworzenie strefy ekonomicznej czy specjalnej umożliwi i ułatwi transfer innowacyjnych rozwiązań technologicznych z takich ośrodków naukowych jakimi są Bydgoszcz, Toruń, Włocławek na tereny obszarów wiejskich i przyczyni się do większego powiązania terenów ORSG PL z centrami metropolitalnymi.
Koniecznym jest też właściwe wykreowanie wizerunku przygotowanego terenu jako potencjalnie ważnego na rynku terenów inwestycyjnych, któremu sprzyja dogodne położenie ORSG PL oraz zlokalizowane w jego sąsiedztwie węzły komunikacyjne drogowe i kolejowe.

W strefie zainteresowań wydzielonego obszaru wsparcia pozostają również zagadnienia powiązane szeroko z rynkiem pracy w znaczeniu predyspozycji i kwalifikacji bezrobotnych. Zdiagnozowana struktura bezrobocia wskazuje na wysoki udział wśród osób pozostających bez pracy takich, które są bezrobotne dłużej niż 24 miesiące oraz osób o niskich kwalifikacjach. W związku z powyższym w ramach tego obszaru należy zlokalizować wszelkie działania aktywizujące osoby bezrobotne, w tym w szczególności działania nakierowane na zdobywanie przez nie nowych kwalifikacji i umiejętności, na które jest zapotrzebowanie na rynku pracy. Istotne będzie podjęcia działań na rzecz wsparcia osób

rozpoczynających działalność gospodarczą, które chcą skorzystać w ten sposób z możliwości samozatrudnienia, tym bardziej, że powodzenie takich inicjatyw może się wiązać w dłuższej perspektywie z tworzeniem również nowych miejsc pracy dla innych osób. Jako celowe wskazuje się tworzenie warunków do pozyskania „taniej powierzchni" do prowadzenia działalności, w tym powierzchni biurowej (w Strategii Województwa wskazuje się jako obszar wsparcia w tym zakresie miasta wojewódzkie, w szczególności Bydgoszcz i Toruń), jednakże brak takich miejsc, gdzie można by zlokalizować biura dla nowo „rodzącej" się przedsiębiorczości w mniejszych ośrodkach. Takie wsparcie oczekiwane jest także na obszarze ORSG PL, zwłaszcza, gdy istnieje możliwość powiązania powierzchni biurowej ze wsparciem administracyjno - prawnym dla początkujących przedsiębiorców.

Zdiagnozowany obszar wsparcia oraz przewidziane dla niego zamierzenia są spójne ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+", „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności", „Strategią Rozwoju Kraju 2020", „Koncepcją przestrzennego zagospodarowani kraju 2030", a także „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko- Pomorskiego na lata 2014-2020". Jest również spójny z dokumentami na poziomie wspólnotowym, tj. wpisuje się w dokumenty strategiczne „Strategia Europy 2020" i „Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020".

Tabela 55. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój gospodarki i rynku pracy"

Strategia ORSG Powiatu Lipnowskiego	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO WKP na lata 2014-2020	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Średniookresowa Strategia Rozwoju	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
Obszar: Rozwój gospodarki i rynku pracy	- Gospodarka i miejsca pracy - Sprawne zarządzanie - Tożsamość i dziedzictwo	- Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) - Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami - Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki - Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów	- Konkurencyjna gospodarka - Spójność społeczna i terytorialna	- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju (…) - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

2. Obszar: Rozwój infrastruktury

Podstawą identyfikacji tego obszaru jako wymagającego wsparcia jest niski poziom infrastruktury, w tym w szczególności drogowej, wodno- kanalizacyjnej oraz gazowej. Koniecznym jest zapewnienie prawidłowej obsługi mieszkańców oraz prawidłową obsługę w zakresie mediów dla potrzeb gospodarczych. Braki rzutują w dużej mierze na atrakcyjność terenów pod względem posadowienia ewentualnych inwestycji gospodarczych, jak również

ze względu na rozwój turystyki, dla której istotnymi zagadnieniami są zarówno kwestie związane z transportem, jak i infrastruktura wodno-kanalizacyjna regulująca stosunki wodne, tym bardziej, że to właśnie walory przyrodniczo - środowiskowe są jednym z największych atutów naszego regionu. Obszar wiejski i małych miasteczek należy wyposażać w infrastrukturę cywilizacyjną pozwalającą na wyrównywanie szans zawodowych i społecznych ich mieszkańców (dostępność komunikacyjną, cyfrową, edukacyjną, do usług zdrowotnych, warunki uczestnictwa w kulturze oraz dla pracy poza rolnictwem), pozwoli też na silniejsze powiązanie z lokalnymi, regionalnymi i krajowymi centrami rozwoju.

Należy zadbać o właściwą, tak pod względem ilości, jak i jakości infrastrukturę drogową, która zapewni powiązanie układu dróg lokalnych (wewnętrznych) z drogami wojewódzkimi i krajowymi, które z kolei tworzą sieć połączeń z drogami ekspresowymi i autostradami. Dogodna, o właściwej jakości i nośności sieć dróg lokalnych, tak powiatowych, jak i gminnych jest niezbędna dla rozwoju gospodarczego, który wprost wiąże się z możliwościami transportu produktów, jak i pracowników, kontrahentów, współpracowników. Poza jakością dróg należy też zapewnić właściwą przepustowość i płynność ruchu drogowego, a w zakładanych inwestycjach drogowych uwzględnić ominięcie miejsc zidentyfikowanych jako newralgicznych dla płynności ruchu, np. miasto Lipno. Należy przedsięwziąć działania zmierzające do zapewnienia właściwego połączenia dróg lokalnych z siecią dróg wojewódzkich, tak by zabezpieczyć dostępność i połączenie głównych aglomeracji województwa z całym obszarem wskazanego oddziaływania Strategii Województwa, w tym ORSG PL. Działania te wpisują się wprost we wskazane zakładane kategorie interwencji, tj. „zapewnienie dostępności do siedzib województwa (w czasie max.60 minut) i ośrodka /ośrodków podregionalnych; zapewnienie spójności wewnętrznej z obszarem powiatu; zapewnienie swobodnej dostępności w relacji do co najmniej jednej siedziby województwa (w czasie max.90 minut) oraz do siedziby powiatu." Istotnym obszarem działania jest poprawa jakości sieci dróg gminnych, które pomimo znaczenia lokalnego są istotne dla realizacji celów strategicznych rozwoju województwa, bowiem odpowiadają na ważne potrzeby społeczne i gospodarcze.

Dla mobilności lokalnej społeczności oraz dla podniesienia atrakcyjności turystycznej terenów ORSG PL niebagatelne znaczenie mają działania ukierunkowane na zwiększenie infrastruktury ruchu pieszego i rowerowego. Szczególnie ważnymi zagadnieniami jest budowa ciągów pieszych i ścieżek rowerowych (obszar nie dysponuje ścieżkami rowerowymi), pozwalających na bezpieczne dotarcie do pracy, szkół i przystanków transportu publicznego. Ponadto infrastruktura ta ubogacić może ofertę turystyczną, w tym w połączeniu z wyborem trasy uwzględniającej walory tak naturalnego ukształtowania terenu, jak i miejsc interesujących z innych względów (liczne atrakcje turystyczne), szczególnie przy obserwowanym zainteresowaniu aktywnym wypoczynkiem.

Przy zagadnieniach związanych z komunikacją i transportem (ważnymi dla gospodarki ogólnie, w tym turystyki) nie można pominąć faktu, że przez teren ORSG PL przebiega linia kolejowa nr 27, której przebudowa została ujęta jako zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii Województwa. Modernizacja linii kolejowej, szczególnie w zakresie umożliwiającym szybszy ruch pociągów na trasie Skępe- Toruń może rzutować na ożywienie w zakresie wykorzystania tego środka transportu publicznego. Poza linią, modernizacji/ remontu wymaga również infrastruktura towarzysząca w zakresie dróg dojazdowych i ciągów pieszych, a przede wszystkim budynków stacji kolejowych, których stan techniczny nie rzadko wpływa negatywnie na wybory podróżnych. Jest to przede wszystkim niezbyt dobra wizytówka regionu. Działania ukierunkowane na rewitalizację dworców (stacji) kolejowych to wkład w pozytywny wizerunek regionu i województwa, który można połączyć z innymi elementami np. oferty turystyki rowerowej (ścieżki rowerowe, wypożyczalnie sprzętu, informacja o atrakcjach terenu itp.).

Zdiagnozowanym obszarem wymagającym wsparcia jest też zabezpieczenie potrzeb i rozwój instalacji sieciowych, szczególnie w zakresie regulacji stosunków wodno-kanalizacyjnych, a także dostępu do sieci gazowej i teleinformatycznej. W tym zakresie najbardziej uboga jest infrastruktura wiejska. Zaplanowana interwencja ma przede wszystkim dążyć do konsolidacji lokalnej infrastruktury wodno - kanalizacyjnej, a także wyeliminowanie

rozrostu sieci wodociągowych bez jednoczesnego powiązania z siecią kanalizacyjną lub stosowaniem innych rozwiązań mających na celu eliminację zanieczyszczeń ze środowiska wodnego. Ma to o znaczenie zarówno dla zachowania walorów środowiskowych, na których zamierza oprzeć się rozwój branży turystycznej, jak i dla zrównoważonego rozwoju innych gałęzi gospodarki. Właściwe zabezpieczenie dostaw wody oraz zapewnienie właściwego odprowadzenia i zagospodarowania ścieków poprzez normalizację stosunków wod-kan jest koniecznym w perspektywie pozyskania nowych przedsiębiorców i lokowaniem nowych inicjatyw gospodarczych na terenie ORSG PL, ponieważ rozwój gospodarczy nie może odbywać się kosztem czystości środowiska. Ważnym ze względu na posadowienie przedsięwzięć gospodarczych, w tym obiektów turystycznych, jest też dostęp do tanich źródeł energii np. gazu. Dlatego też istotnymi działaniami dla ORSG PL będzie rozbudowa sieci gazowej na obszarze powiatu, tym bardziej, że jedyną gminą uzbrojoną w zakresie tego medium jest gmina Tłuchowo, a gaz nie tylko jest źródłem taniej energii, ale również rozwiązaniem proekologicznym, a na takich szczególnie skupia się uwaga tego regionu. Podobnie wysokie znaczenie ma właściwa infrastruktura teleinformatyczna (np. rozbudowa sieci szerokopasmowych itp.) zezwalająca na rozwój narzędzi internetowych, tak w gospodarce, rolnictwie, turystyce czy dla zapewnienia rozwoju społecznego w związku z zapewnieniem dostępu do tzw. e-usług.

W ramach inwestycji infrastrukturalnych należy przewidzieć do wdrożenia rozwiązania jak najmniej inwazyjne dla środowiska naturalnego, a także uwzględniające wystąpienie potencjalnych zagrożeń naturalnych poprzez planowanie i budowę alternatywnych dróg dojazdu i zaopatrzenia energetycznego (np. instalacji OZE, itp.).

W ramach posiadanego zaplecza budynków publicznych, w tym również przeznaczonych na cele mieszkaniowe (np. budynki socjalne itp.) koniecznym jest podjęcie działań zmierzających do poprawy jakości posiadanej infrastruktury, a także zwiększenia posiadanego zasobu mieszkaniowego. Możliwym jest np. przekształcenie obiektów istniejących, a z różnych względów wyłączonych z użytkowania, w mieszkania/lokale mieszkalne z przeznaczeniem na wsparcie np. młodych ludzi, którzy byli objęci pieczą zastępczą, czy też na inne cele zgodne ze wskazanymi obszarami wymagającymi wsparcia. Takie działanie wpisuje się całkowicie w preferencje zgłaszane w Strategii Województwa dotyczące ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji ma tereny niezabudowane (priorytet „brown- filed" ponad „green-field"). Planowane jest podjecie działań zmierzających do zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskania energii z niskoemisyjnych źródeł, w szczególności w zakresie rozwoju energooszczędnego budownictwa i oszczędności energii. Ponadto w ramach ORSG PL planowane są interwencje z zakresu upowszechniania nowych rozwiązań z zakresu budownictwa, architektury i urbanistyki, tj. stosowanie nowoczesnych technologii budownictwa w zakresie podejmowanych inwestycji, termomodernizacji i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Stosowanie takich rozwiązań nie tylko pozytywnie wpłynie na zachowanie posiadanego potencjału w zakresie walorów środowiskowych, ale również pozytywnie wpłynie na rozwój gospodarczy branży budowlanej oraz energetycznej, a także poprzez ograniczenie strat ciepła budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jst korzystnie wpłynie na budżety samorządów gminnych, które będą mogły zaoszczędzone środki przeznaczyć na inne prorozwojowe przedsięwzięcia.

Dla ORSG PL zidentyfikowano jako wymagające wsparcia również obszary związane z nasileniem negatywnych zjawisk społecznych wynikających ze zubożeniem społeczeństwa w związku z wysokim poziomem bezrobocia. Nie pozostaje bez znaczenia fakt, że skutki w/w stanu rzeczy dotykają osoby w różnym wieku, w tym dzieci i młodzież. Brak stabilności finansowej wynikająca z braku stałego zatrudnienia, wpływa na rodzenie się zjawisk patologicznych tak w rodzinie, jak i na szerszym tle społecznym. Osoby ze środowisk zagrożonych wykluczeniem często nie budują i nie przekazują pozytywnych wzorców swoim dzieciom. Ważnym więc jest podejmowanie działań nakierowanych na aktywizację zagrożonych warstw społecznych, przez co generowanie pozytywnych wzorców dla młodszych pokoleń, a także generowanie przestrzeni sprzyjającej integracji międzypokoleniowej. Dla podejmowania takich działań istotnym jest właściwe zaplecze

infrastrukturalne w postaci lokali (domów kultury, świetlic, bibliotek itp.) lub zagospodarowanej przestrzeni integracji społecznej (parków, siłowni zewnętrznych itp.) sprzyjającej prowadzeniu zajęć, programów aktywizacyjnych, a także obiektów infrastruktury rekreacyjno- sportowej. Zakres tego rodzaju działań na rzecz infrastruktury „okołospołecznej" może zostać zrealizowany w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach miejskich i wiejskich. Z tymi zagadnieniami wiążą się również działania na rzecz infrastruktury rekreacyjno - kulturowej, w tym np. wystawienniczej, która wspomaga zachowanie i kultywowanie m.in. tradycyjnej kultury wiejskiej, ginących zawodów, obiektów architektonicznych o wyjątkowym często ponadlokalnym znaczeniu, itp., a także promowanie znanych postaci związanych z regionem.

Dla ORSG PL zdiagnozowano wysoką śmiertelność mieszkańców, dlatego istotnymi i przede wszystkim zasadnymi są działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa, w tym poprzez działania infrastrukturalne, czyli odpowiednie do wymogów i potrzeb wyposażenie placówek ochrony zdrowia. Zaplanowano m.in. przedsięwzięcia związane z remontem, modernizacją istniejącego szpitala, którego oddziały obsługują obszar całego powiatu, a w zakresie usług związanych z opieką medyczną i ochroną zdrowia psychicznego jego obszar oddziaływania ma zasięg ponad powiatowy. Należy również zaznaczyć, że, podobnie jak na całym obszarze województwa, również tu widocznym jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, dlatego też istotnymi są przedsięwzięcia zmierzające do budowy właściwego zaplecza i infrastruktury mającej na celu zapewnienie właściwej i specjalistycznej opieki nad osobami starszymi, często niesamodzielnymi.

Zdiagnozowany obszar wsparcia oraz przewidziane dla niego zamierzenia są spójne ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko- pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+", „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności", „Strategią Rozwoju Kraju 2020", „Koncepcją przestrzennego zagospodarowani kraju 2030", a także „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko- Pomorskiego na lata 2014-2020". Jest również spójny z dokumentami na poziomie wspólnotowym, tj. wpisuje się w dokumenty strategiczne „Strategia Europy 2020" i „Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020".

Tabela 56. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój infrastruktury"

Strategia ORSG Powiatu Lipnowskiego	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO WKP na lata 2014-2020	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Średniookresowa Strategia Rozwoju	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
Obszar: Rozwój infrastruktury	- Dostępność i spójność -Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi -Innowacyjność - Nowoczesny sektor rolno-spożywczy - Sprawne zarządzanie - Tożsamość i dziedzictwo	- Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK - Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach - Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami - Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie	- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki - Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów	- Sprawne i efektywne państwo - Konkurencyjna gospodarka - Spójność społeczna i terytorialna	- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju (…) -Poprawa dostępności terytorialnej kraju skalach przestrzennych (…) -Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne (…) - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

		niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej - Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją			

3. Obszar: Rozwój kreatywnego społeczeństwa.

Przeprowadzona analiza doprowadziła do niepokojących wniosków w zakresie potencjału społecznego mieszkańców ORSG PL. Zjawisko długotrwale utrzymującego się bezrobocia oraz brak stabilności zatrudnienia negatywnie wpływają na kondycję obywateli tak finansową, jak i moralną, stąd jest już blisko do rozwijania się różnego typu patologii, a w najlepszym wypadku marazmu społecznego. Czynnikami niesprzyjającymi rozwojowi gospodarczemu jest mała zaradność na rynku pracy, mała aktywność i zaangażowanie na rzecz poprawy warunków życia, niedostrzeganie roli wykształcenia, brak dbałości o własne zdrowie itp.

Istotnym czynnikiem uzupełniającym rozwój gospodarczy i zmiany cywilizacyjne, jest wzmocnienie warunków dla wzrostu potencjału kreatywności. Kreatywność społeczeństwa rośnie wraz z rozwojem grup kreatywnych. Pracodawcy oczekują coraz większego udziału w rynku pracy pracowników nie tylko z odpowiednim, wyspecjalizowanym wykształceniem, ale przede wszystkim osób, które potrafią dostosować się do zmieniających się oczekiwań pracowników. Ten rodzaj umiejętności (kreatywność) zależy m.in. od bogactwa zaplecza kulturowego wyniesionego z domu rodzinnego, bądź w procesie edukacji. W związku z powyższym rośnie waga kapitału kulturowego, pobudzanego przez kształtowanie właściwych nawyków uczestniczenia w kulturze przez mieszkańców.

Dla ORSG PL głównymi potrzebami i wyzwaniami w ramach obszaru działań związanych z rozwojem nowoczesnego społeczeństwa są przedsięwzięcia z zakresu szeroko rozumianej edukacji, w tym zmierzające do zapewnienia wykształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy. Interwencje w zakresie podnoszenia poziomu edukacji należy przede wszystkim prowadzić w sposób spójny z uwzględnieniem wszystkich szczebli edukacji. Działania te powinny jednocześnie w sposób jednolity budować system oświaty na ORSG PL w taki sposób, by nie tylko kształcenie i wychowywanie do życia w społeczeństwie były prowadzone w oparciu o wysokie standardy, mające później przełożenie na wyniki egzaminów poszczególnych szczebli edukacji, ale również w sposób zapewniający indywidualne podejście, tak do dzieci i młodzieży mających szczególne potrzeby edukacyjne (w związku z dysfunkcjami), jak i umożliwiające „wyławianie" jednostek ponadprzeciętnych i wybitnie uzdolnionych. W związku ze zdiagnozowanymi brakami należy zwiększyć liczbę dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym poprzez działania zmierzające do utworzenia nowych lub zwiększenia ilości miejsc w już istniejących placówkach tego szczebla. Szczególnie niski udział dzieci objętych pierwszym etapem edukacji widoczny jest na terenach wiejskich, przy czym należy zauważyć, że ofertę przedszkoli mogą zwiększać nie tylko placówki samorządowe. Zwiększenie ilości dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, w tym w placówkach niepublicznych po pierwsze wpływa korzystnie na rynek usług edukacyjnych poprzez zwiększanie jego konkurencyjności, co przekłada się na dbałość o jakość świadczonych usług, poza tym generuje nowe miejsca pracy i pozwala na powrót na rynek pracy rodzicom (głównie matkom), którzy do tej pory byli zaangażowani w opiekę nad dzieckiem.

W równym stopniu należy skonsolidować działania na rzecz wzmocnienia oferty edukacyjnej szkół kolejnych szczebli, w tym podstawowych i gimnazjalnych. W związku z tym, że na tym etapie kształtuje się ogólne umiejętności i kompetencje, a następnie

dokonuje wyborów dalszej ścieżki edukacyjnej. Najważniejszymi działaniami powinny być przedsięwzięcia ukierunkowane na uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej poprzez właściwe doposażenie placówek oświatowych, pozwalających na uatrakcyjnienie nauki, w tym na wdrażanie edukacyjnych programów nowatorskich opierających się np. na nauce doświadczalnej itp. Istotnym jest rozwijanie wśród dzieci i młodzieży kompetencji w zakresie wykorzystywania nowoczesnych narzędzi ITC, w szczególności w zakresie nauk matematyczno - przyrodniczych czy nauki języków obcych, przedsiębiorczości lub innych przedmiotów z zakresu kompetencji kluczowych, istotnych dla rozwoju gospodarki. Znaczenie ma też kształtowanie umiejętności logicznego myślenia i kreatywności, które można kształtować poprzez wczesne włączanie dzieci i młodzieży w życie kulturalne tak regionu, jak i kraju, takie kreowanie grup kulturalnie aktywnych pozytywnie wpływa na późniejszą kreatywność osób w społeczeństwie, w tym na rynku pracy, co jest pozytywnie odbierane przez pracodawców. Istotnym elementem jest również sama promocja nauki i wykształcenia, w tym idei kształcenia przez całe życie jako elementu cenionego i ważnego na rynku pracy. Koniecznym jest też rozwój działań doradczo - zawodowych już na wczesnym etapach kształcenia, zarówno by chronić przed wypadnięciem dzieci i młodzieży z systemu edukacji, jak i ukształtować potrzebę świadomego wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej przygotowującej do konkurowania na trudnym rynku pracy.

Koniecznym elementem są również działania na rzecz kształcenia ponadgimnazjalnego, w tym w szczególności zawodowego. Tu należy skondensować działania na tworzeniu oferty edukacyjnej przystosowanej do potrzeb rynku pracy. W tym w szczególności na praktycznej stronie nauki zawodu poprzez zapewnienie wyposażenia pracowni kształcenia zawodu, a także w powiązaniu procesu edukacyjnego ze współpracą z przedsiębiorcami np. poprzez organizację praktyk czy staży zawodowych. Istotnym jest też zwiększenie zakresu umiejętności i kompetencji zdobytych podczas procesu edukacji zwiększających atrakcyjność absolwenta na rynku pracy, np. poprzez organizację szkoleń, kursów, kwalifikacji wykraczających poza program nauczania. Dodatkowe kursy, szkolenia, praktyki i staże, a także wizyty studyjne w zakładach pracy, jednym słowem oferta zajęć pozalekcyjnych wykraczająca poza ramy programu nauczania rozbudzać powinna przede wszystkim wolę samorozwoju i kreatywność w szukaniu swojej drogi zawodowej. Niebagatelne znaczenie ma tu potencjał jakim dysponuje ORSG PL w postaci sieci szkół zawodowych, w tym kształcącym w zawodach rolniczych, co również jest bardzo istotne z uwagi na typowo rolniczy charakter powiatu, a także wdrażanie w tej branży nowych i nowoczesnych metod produkcji, w tym umiejętności odnajdywania się na trudnym rynku zbytu i wdrożenie do korzystania z zasobów cyfrowych dzięki rozwiniętym umiejętnościom ITC.

W procesie edukacyjnym powinni brać udział i być zaangażowani przedstawiciele całej społeczności szkolnej, tj. rodzice/opiekunowie, których postawa i nastawienie do danego typu placówek oświaty często przekłada się na decyzje co do wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej. Ofertę edukacyjną ponadto tworzą kadry. Podniesienie ich kwalifikacji, w tym podniesienie „cyfrowych" kompetencji nauczycieli również przekładać się będzie na rozwój kompetencji uczniów, które ostatecznie potwierdzać będą wyniki egzaminów na poszczególnych szczeblach edukacji, a także indywidualne osiągnięcia uczniów w konkursach, olimpiadach itp.

Zdiagnozowane wysokie bezrobocie generuje potrzebę działań aktywizujących osoby bezrobotne. Ważnym jest jak najszersze wdrożenie idei uczenia się przez całe życie. W tym też zakresie powinny swoje oferty dostosować szkoły zawodowe, poprzez umożliwianie zdobywania dodatkowych kwalifikacji zawodowych osobom, które zakończyły już formalną edukację, ale chcą wzbogacić wachlarz swoich umiejętności i kwalifikacji, by być bardziej atrakcyjnym pracownikiem i by dostosowywać się do dynamicznie zmieniających się warunków na rynku pracy. W związku z tym należy wdrożyć działania instytucjonalne aktywizujące osoby bezrobotne, w postaci szkoleń umożliwiających przekwalifikowanie się lub zdobycie nowych, pożądanych przez pracodawców kwalifikacji i umiejętności. Rodzi to zapotrzebowanie na tego typu usługi wykonywane przez inne niezinstytucjonalizowane podmioty. Jako potencjał ORSG PL wskazano w diagnozie m.in. dużą liczbę inicjatyw

gospodarczych, osoby bezrobotne często właśnie w tym upatrują dla siebie drogę wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. Uzyskanie nowych kwalifikacji czy umiejętności może być zaczątkiem pomysłu na samozatrudnienie. Barierą pozostaje jednak sfera biurokratyczna tego przedsięwzięcia, a także ograniczenia kapitałowe. Koniecznym jest zatem przygotowanie i wdrożenie systemu działań wspierających nowe, małe inicjatywy gospodarcze tak w zakresie dotacyjnym, jak też w dużej mierze w zakresie wsparcia w procesie rejestracji działalności, czy prowadzenia jej na początkowym etapie. Taka pomoc mogłaby przyjąć formę centrów wspierania przedsiębiorczości, cyklów szkoleń, warsztatów przygotowujących do rozpoczęcia działalności.

Dla aktywizacji zawodowej, w szczególności kobiet, ważnym jest podjęcie działań na rzecz stworzenia oferty opieki nad dziećmi w wieku od 0-5 lat. Część tego problemu rozwiązałoby zastosowanie działań na rzecz zwiększenia miejsc w przedszkolach, co zostało powyżej opisane. Brak jest jednak na terenie ORSG PL zinstytucjonalizowanej opieki nad dziećmi do lat trzech, dlatego należy wdrożyć działania, zarówno na rzecz utworzenia miejsc takiej opieki w formie zinstytucjonalizowanej (żłobki) jak i innych rozwiązań (vouchery, kluby dziecka, opieka niań itp.). Takie rozwiązania ułatwią powrót na rynek pracy kobietom po urodzeniu dziecka, jak również generują nowe miejsca pracy w tym sektorze.

ORSG PL jest terenem, gdzie głównym problemem jest bezrobocie, którego następstwem jest ubożenie społeczeństwa, zagrożenie wykluczeniem, wysoka liczba osób korzystających ze wsparcia instytucji opieki społecznej. Wszystko to wpływa na słaby stan ogólny społeczeństwa tego obszaru. Należy zatem skupić działania na przedsięwzięciach mających na celu wyrwanie mieszkańców ORSG PL z marazmu oraz przeciwdziałanie zjawiskom negatywnym, patologicznym na szeroko zakrojoną skalę. Przedsięwzięcia te muszą przede wszystkim wychodzić naprzeciw oczekiwaniom osób znajdujących się w trudniej sytuacji życiowej. Całość działań musi uwzględniać poradnictwo oraz wsparcie psychologiczne, terapeutyczne a także prawne, w szczególności w sytuacjach kryzysowych. Stąd wagi nabierają działania na rzecz stworzenia całodobowego punktu wsparcia i interwencji kryzysowej dla osób potrzebujących pomocy w przypadkach konfliktów itp. (na terenie ORSG PL brak jest takiego punktu). Należy podjąć działania profilaktyczne, które przeciwdziałać będą nasilaniu się zjawisk kryzysowych. W związku z tym, że za przygotowanie do życia w społeczeństwie dzieci odpowiada rodzina, należy w przypadku, gdy tą rolę przejęły np. rodziny zastępcze czy placówki opiekuńczo- wychowawcze, podjąć działania ukierunkowane na dalsze wspieranie osób opuszczających system pieczy zastępczej, tym bardziej, że osoby takie nie mając takiego wsparcia wracają do środowiska, które wcześniej nie zapewniało im właściwej opieki, co generalnie może zagrażać ich dalszemu rozwojowi i wykluczeniu społecznemu- panaceum na to może być np. stworzenie systemu mieszkań chronionych.

Koniecznym jest też przedsięwzięcie działań mających na celu niwelowanie negatywnego wpływu środowisk patologicznych na dzieci i młodzież. W tym kierunku należy podjąć działania w zakresie zorganizowania opieki i organizowania zajęć na obiektach rekreacyjno- kulturalnych. Prowadzenie takich zajęć nie tylko uzupełni działania edukacyjne szkół, ale przede wszystkim pomoże przygotować nowe pokolenia do wyboru innej drogi życiowej, nieopartej na pomocy społecznej, a na kreatywnym poszukiwaniu rozwiązań problemów życiowych. Są to ważne działania wynikające z koncepcji aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w których szczególną rolę odegrać mogą organizacje pożytku publicznego

Działalność taka, to również przestrzeń do budowania więzi społecznych, wzmacniania relacji międzyludzkich, postaw solidarności wszystkich pokoleń, propagowanie działań prozdrowotnych w rodzinie, propagowanie i wspieranie aktywności wszystkich grup społecznych, w tym seniorów w zakresie m.in. kultury, zdrowia, sportu, edukacji ekologiczno-przyrodniczej, czy patriotyczno- regionalnej, przedsiębiorczości i idei uczenia się przez całe życie, przeciwdziałanie dysfunkcjom społecznym, nabywanie nowych umiejętności i rozwijanie kompetencji naukowo- technicznych, informatycznych, społecznych, obywatelskich, przedsiębiorczości, świadomości i ekspresji kulturalnej itp. Podjęcie tych działań może stanowić alternatywę dla dotychczas funkcjonujących ośrodków życia

społecznego, stanowić swego rodzaju rozszerzenie ich dotychczasowego funkcjonowania, czy wręcz być motorem ożywienia życia społeczno- kulturalnego, w szczególności terenów wiejskich. Jest to też działanie promujące postawy kreatywności, mogące wspierać lub kreować lokalnych liderów na płaszczyźnie edukacji regionalnej- rolę taką mogą pełnić nie tylko jednostki, ale także instytucje, np. szkoły, ośrodki kultury, biblioteki itp. Istotnym jest również zapewnienie dostępu do posiadanych zasobów kultury jak najszerszej grupie osób, w tym dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii i dostępowi do zasobów w postaci cyfrowej, po wcześniejszej ich digitalizacji. Działania te mogą ponadto budować pozytywny wizerunek regionu, jako obszaru ciekawego kulturalno- społecznego, być katalizatorem imprez kulturalno- promocyjnych pozytywnie wpływających np. na ofertę turystyczną, jak i stanowić atut dla potencjalnych przedsiębiorców chcących inwestować w regionie, a wiążących swoją decyzje również z otoczeniem społecznym, w jaki funkcjonowałoby ich przedsiębiorstwo (z punktu widzenia np. powiązania życia zawodowego z rodzinnym czy wyboru regionu jako miejsca zamieszkania).

Innym zdiagnozowanym negatywnym zjawiskiem są niekorzystne zmiany demograficzne, w szczególności starzenie się społeczeństwa oraz migracja z terenów gmin powiatu lipnowskiego, a także wysoka śmiertelność wśród mieszkańców. Mając powyższe na uwadze, a także wcześniej wspomniane wysokie bezrobocie i ubożenie społeczeństwa, należy podjąć działania mające na celu zapewnienie jak najlepszej opieki zdrowotnej. Ma to również znaczenie dla rozwoju gospodarki i rynku pracy, z uwagi na zamiany w krajowym systemie emerytalnym, w ramach którego został istotnie obniżony wiek emerytalny. Koniecznym jest też dostosowanie obecnej oferty usług zdrowotnych w duchu polityki prorodzinnej, a więc właściwa opieka nad kobietami w ciąży, okołoporodowa, a także opieka pediatryczna. Ponadto dostosowanie usług medycznych do zwiększonego zapotrzebowania w zakresie zapobiegania (programy profilaktyczne, badania przesiewowe itp.), wykrywalności, właściwej diagnostyki oraz leczenia chorób będących najczęstszą przyczyną zgonów mieszkańców obszaru (choroby nowotworowe, krążenia itp. wg diagnozy). Należy też podjąć działania na rzecz utrzymania społeczeństwa we właściwej kondycji psychicznej, zwłaszcza, że to właśnie dysfunkcje na tym podłożu stały się niemalże chorobami XXI w (np. depresje, uzależnienia itp.) Koniecznym jest także rozwój usług będących odpowiedzią na starzenie się społeczeństwa oraz obniżenie wieku emerytalnego, co powoduje konieczność zachowania dłuższej gotowości do pracy (fizycznej i psychicznej pracowników i osób bezrobotnych), tj. opieki rehabilitacyjnej oraz geriatrycznej. Nie można również zapomnieć o konieczności zapewnienia wsparcia dla rodzin osób chorych, niesamodzielnych w tym pod kątem przygotowania do zapewnienia właściwej opieki domowej. Te wszystkie działania wymagają przede wszystkim zapewnienia właściwego zaplecza infrastrukturalnego (Obszar: Rozwój infrastruktury) a także doposażenie istniejącej infrastruktury we właściwe zaplecze diagnostyczne, w tym w szczególności sprzęt medyczny dostosowany do zdiagnozowanego zapotrzebowania. Zniwelowanie poziomu śmiertelności mieszkańców, a także utrzymanie właściwego, dobrego stanu zdrowia osób w wieku produkcyjnym obniży koszty ponoszone przez jednostki budżetowe, przy czym koszty obniża dodatkowo właściwa profilaktyka oraz promocja zdrowego stylu życia, w myśl idei „lepiej zapobiegać niż leczyć".

Dla powodzenia wszystkich tych działań koniecznym jest zapewnienie właściwych, odpowiednio przygotowanych kadr. Dlatego też należałoby podjąć działania do przygotowania i doszkolenia pod kątem nowych oczekiwań i zamierzeń rozwojowych nauczycieli, pracowników jednostek samorządu terytorialnego w tym pracowników opieki społecznej, a także animatorów społeczno- kulturalnych, których zatrudnienie w obiektach typu domy kultury, świetlice, obiekty sportowo- rekreacyjne itp. zapewniałoby właściwe i profesjonalne przygotowanie atrakcyjnej oferty zajęć kulturalno - edukacyjnych czy profilaktyczno - sportowych zróżnicowanych i dostosowanych do potrzeb poszczególnych grup wiekowych, społecznych, problemowych itp. np. dla dzieci i młodzież, osób starszych, osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym itp.

Zdiagnozowany obszar wsparcia oraz przewidziane dla niego zamierzenia są spójne ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko- pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+", „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności",

„Strategią Rozwoju Kraju 2020", „Koncepcją przestrzennego zagospodarowani kraju 2030", a także „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko- Pomorskiego na lata 2014-2020". Jest również spójny z dokumentami na poziomie wspólnotowym, tj. wpisuje się w dokumenty strategiczne „Strategia Europy 2020" i „Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020".

Tabela 57. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój kreatywnego społeczeństwa"

Strategia ORSG Powiatu Lipnowskiego	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO WKP na lata 2014-2020	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Średniookresowa Strategia Rozwoju	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
Obszar: Rozwój kreatywnego społeczeństwa	- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi - Nowoczesny sektor rolno-spożywczy - Sprawne zarządzanie -Bezpieczeństwo - Tożsamość i dziedzictwo	-Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK -Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników -Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją -Inwestowania w kształcenie, szkolenia oraz szkolenia zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki - Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów - Obszar efektywności i sprawności państwa	- Sprawne i efektywne państwo - Konkurencyjna gospodarka - Spójność społeczna i terytorialna	- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju (…) - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

4. Obszar: Zachowanie dziedzictwa naturalnego

Dziedzictwo naturalne ORSG PL zostało wskazane jako jego niezaprzeczalny atut, którego właściwe i odpowiedzialne wykorzystanie może być szansą na rozwój gospodarczy regionu, szczególnie w zakresie turystyki i usług z nią powiązanych. Jest to o tyle istotne, że ta dziedzina gospodarki opiera się na usługach dających szansę na nowe miejsca pracy. Walory środowiskowe, ciekawe ukształtowanie terenu oraz naturalne zbiorniki wodne są szansą dla rozwoju turystyki.

Dlatego też należy podjąć działania ukierunkowane na utrzymanie środowiska naturalnego w niepogorszonym stanie. W przypadku naturalnych zbiorników wodnych należy zadbać o ich oczyszczenie oraz zagospodarowanie linii brzegowej w sposób jak najmniej inwazyjny dla ekosystemu. Na działania te składa się szereg przedsięwzięć z zakresu rozwoju infrastruktury, szczególnie w zakresie regulacji stosunków wodno- kanalizacyjnych, rozwoju sieci gazowych czy budownictwa wykorzystującego proekologiczne rozwiązania w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także wykorzystywania energii z odnawialnych źródeł takich jak elektrownie słoneczne, wiatrowe itp.

Teren ORSG PL obfituje w naturalne zbiorniki wodne, których obecna kondycja biofizyczna nie jest najlepsza. Dlatego też należy przede wszystkim podjąć działania

zmierzające do rekultywacji i renaturyzacji jezior oraz rzek regionu, zasadne jest bowiem przywrócenie ich wartości i walorów przyrodniczo- krajobrazowych. Przedsięwzięcia te można połączyć zarówno z zagospodarowaniem linii brzegowej w celu pozyskania przestrzeni sprzyjającej działalności społeczno- kulturalnej, a także budową ścieżek edukacyjno- przyrodniczych.

Stan środowiska naturalnego ORSG PL sprzyja rozwojowi na tych obszarach ciekawych, w tym chronionych, gatunków fauny i flory. Koniecznym jest zatem podjęcie działań ukierunkowanych na zachowanie ich naturalnego środowiska i zabezpieczenie przed ich wyginięciem czy też wyrugowaniem z dotychczasowo zajmowanych stanowisk.

Walory środowiska naturalnego (w tym zagospodarowane zbiorniki naturalne i rzeki) stanowić powinny część oferty turystycznej spójnej dla wszystkich gmin obszaru. Nie tylko w postaci terenów o krajobrazie niezmienionym przez człowieka, ale również tymi działaniami powinny zostać objęte parki, których rewitalizacja przyniesie nie tylko wymierne korzyści przyrodnicze, w tym zachowanie cennych, starych zadrzewień i nasadzeń parkowych, ale również dlatego, że stanowią one często obiekty dziedzictwa kulturalnego mieszkańców danych miejscowości.

Duże zgrupowanie na obszarze zbiorników wodnych oraz położenie dwóch gmin powiatu nad Zbiornikiem Włocławskim, a także duże obszary terenów leśnych generuje duże prawdopodobieństwo zaistnienia na terenie ORSG PL zagrożeń dla ludności w postaci pożarów czy wypadków nad wodą. W regionie Zbiornika możliwe jest też wystąpienie podtopień i zagrożeń powodziowych. Ze względu na zmiany klimatyczne ciągle rośnie zagrożenie negatywnych zjawisk pogodowych o charakterze klęsk żywiołowych (silne wiatry, gwałtowne opady itp.). Dlatego koniecznym jest przedsięwzięcie działań mających na celu zabezpieczenie obywateli przed negatywnymi skutkami tych zdarzeń. Potrzebna jest zarówno budowa, wdrożenie systemu wczesnego ostrzegania mieszkańców o zagrożeniu, a także odpowiednie zabezpieczenie zaplecza techniczno- sprzętowego np. jednostek straży pożarnych.

Zdiagnozowany obszar wsparcia oraz przewidziane dla niego zamierzenia są spójne ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko- pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+", „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności", „Strategią Rozwoju Kraju 2020", „Koncepcją przestrzennego zagospodarowani kraju 2030", a także „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko- Pomorskiego na lata 2014-2020". Jest również spójny z dokumentami na poziomie wspólnotowym, tj. wpisuje się w dokumenty strategiczne „Strategia Europy 2020" i „Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020".

Tabela 58. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Zachowanie dziedzictwa narodowego"

Strategia ORSG Powiatu Lipnowskiego	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO WKP na lata 2014-2020	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Średniookresowa Strategia Rozwoju	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
Obszar: Zachowanie dziedzictwa naturalnego	- Bezpieczeństwo - Sprawne zarządzanie - Tożsamość i dziedzictwo	- Promowanie dostosowania do zamian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem - Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami - Promowanie	- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	- Konkurencyjna gospodarka	- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju (…) -Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne (…) - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

		włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją			

IV. Priorytety inwestycyjne

W związku z tym, że we wskazanych celach strategicznych przenikają się wzajemnie różne działania, dla uściślenia obszaru ich oddziaływania oraz terytorialnego wymiaru wsparcia wskazano poszczególne priorytety inwestycyjne, które uszczegółowią cele rozwojowe wskazane dla ORSG PL.

1. Spójna przestrzeń gospodarcza

Głównym założeniem działań przewidzianych do realizacji w ramach tego priorytetu jest stworzenie na obszarze całego ORSG przestrzeni dla rozwoju gospodarczego, w tym dla rozwoju nowych inicjatyw gospodarczych i przedsiębiorczości.
Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój gospodarki i rynku pracy, rozwój infrastruktury i rozwój kreatywnego społeczeństwa.
Kierunki działań:
- rozwój terenów inwestycyjnych;
- tworzenie infrastruktury dla potrzeb gospodarczych (w tym przestrzeni biurowej);
- wspieranie inicjatyw gospodarczych i samozatrudnienia na terenie ORSG PL;
- rozbudowa branży turystycznej w oparciu o spójną ofertę turystyczną gmin ORSG PL;
- rozwój nowoczesnego i ekologicznego sektora rolniczego;
- stworzenie oferty inwestycyjno- gospodarczej ORSG PL.

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego możliwym jest realizacja typowych projektów inwestycyjnych (w zakresie tworzenia terenów inwestycyjnych itp.) jak i projektów mających na celu aktywizację i wsparcie inicjatyw gospodarczych poprzez usługi doradcze, czy też promocyjne (np. wspólna oferta branży turystycznej czy inwestycyjno-gospodarczej).

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte w liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do Strategii ORSG PL.

2. Dostęp do infrastruktury i usług

Głównym założeniem działań przewidzianych do realizacji w ramach tego priorytetu jest podjęcie działań ukierunkowanych na podniesienie jakości infrastruktury ORSG PL, w każdym jej wymiarze przy poszanowaniu środowiska naturalnego jako dobra powszechnego, a przez to zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych, jak i do rozwoju gospodarczego i kulturalnego.
Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój gospodarki i rynku pracy, rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego społeczeństwa i zachowanie dziedzictwa naturalnego.
Kierunki działań:
- poprawa infrastruktury drogowej;
- stworzenie infrastruktury pieszo- rowerowej;
- rozwój sieci i usług teleinformatycznych;
- rozwój kompetencji ITC;
- rozwój sieci wodno- kanalizacyjnej;
- budowa sieci gazowej;
- rozwój nowoczesnych i proekologicznych technologii w budownictwie.

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego możliwym jest realizacja typowych projektów inwestycyjnych (budowa dróg, budowa sieci wodno- kanalizacyjnych itp.) jak i projektów mających na celu rozwijanie nowych umiejętności i kwalifikacji w zakresie wykorzystywania nowoczesnych technologii.

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte w liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do niniejszej Strategii ORSG PL.

3. Aktywizacja przeciwko zagrożeniom społecznym

Podstawowym celem działań przewidzianych w ramach tego priorytetu jest komplementarne podejście do jednostki znajdującej się z różnych powodów w kryzysie. Nasilanie się oddziaływania negatywnych zjawisk ekonomicznych wywiera duży wpływ na kondycję jednostki i rodziny, stąd należy podjąć aktywne działania zmierzające do włączenia społecznego i ochrony przed ujemnymi skutkami różnego rodzaju zagrożeń.

Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój gospodarki i rynku pracy, rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego.

Kierunki działań:

- budowa sprawnego systemu wsparcia jednostki i rodziny w kryzysie;
- włączenie społeczne grup zagrożonych;
- aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych ubóstwem;
- poprawa usług opieki zdrowotnej, w tym wdrożenie programów profilaktycznych;
- rozbudowa systemu opieki nad dziećmi;
- ułatwianie sprawnego powrotu na rynek pracy.

W ramach priorytetu przewidziane są do realizacji przede wszystkim projekty tzw. „miękkie", jednakże w zakresie braku niezbędnej infrastruktury w niektórych przypadkach konieczne jest również uzupełnienie ich projektami o charakterze inwestycyjnym, np. w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc opieki przedszkolnej, żłobków czy miejsc zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte na liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do niniejszej Strategii ORSG PL.

4. Kreatywna jednostka, kreatywne społeczeństwo.

Zamierzeniem działań objętych tym priorytetem jest położenie nacisku na wszechstronny rozwój jednostki. Stąd skumulowane tu zostały działania wspierające rozwój edukacji wszystkich szczebli. Koniecznym jest podjęcie działań na rzecz wsparcia idei uczenia się przez całe życie, a także aktywizacja życia kulturalnego, które sprzyja rozwojowi kreatywności, przedsiębiorczości, samodoskonaleniu. Społeczeństwo jest sumą swoich obywateli i będzie tak silne, jak jego najsłabsza jednostka, w związku z tym, że jednostki budują społeczeństwo, nie można od tego ostatniego oczekiwać większej aktywności, zaangażowania, kreatywności niż od jednostek wchodzących w jego skład.

Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój gospodarki i rynku pracy, rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego społeczeństwa.

Kierunki działań:

- wszechstronny rozwój bazy dydaktyczno-oświatowej;
- stworzenie nowoczesnej oferty edukacyjnej dla wszystkich szczebli kształcenia;
- rozwój szkolnictwa zawodowego szansą na rynku pracy;
- ukształtowanie kompetentnych kadr;
- rozbudowa i promocja systemu kształcenia prze całe życie;
- spójna i rozwinięta oferta kulturalno-społeczno- sportowa obszaru;
- rozwój przestrzeni sprzyjającej ożywieniu kulturalno-rekreacyjnemu i wymianie międzypokoleniowej.

W ramach priorytetu przewidziane są do realizacji przede wszystkim projekty tzw. „miękkie", jednakże w zakresie braku niezbędnej infrastruktury w niektórych przypadkach konieczne jest również uzupełnienie ich projektami o charakterze inwestycyjnym, np. w zakresie tworzenia przestrzeni sprzyjającej ożywieniu życia kulturalnego, doposażenie placówek oświatowych.

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte w liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do niniejszej Strategii ORSG PL.

5. Natura dziedzictwem obszaru

Działania skumulowane w ramach priorytetu dedykowanego ochronie walorów przyrodniczych ORSG PL mają na celu głównie podniesienie jakości naturalnych potencjałów powiatu i ich zagospodarowanie w sposób umożliwiający nie tylko korzystanie z nich szerszej społeczności lecz nieobniżający ich jakości. Ponadto w przypadkach, gdy elementy przyrodnicze wymagają pozytywnej interwencji, np. w zakresie oczyszczania zdegradowanych zbiorników wodnych, koniecznym jest ich jak najszybsze i najpełniejsze przedsięwzięcie by przywrócić te obszary do ekologicznie pożądanego stanu.

Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego społeczeństwa i zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Kierunki działania:

- rozwój edukacji ekologicznej;
- promowanie i inwestowanie w niskoemisyjne systemy grzewcze i instalacje oparte na OZE;
- budowa spójnego systemu gospodarowania odpadami i recyklingu;
- rekultywacja naturalnych zbiorników wodnych, parków i innych terenów cennych przyrodniczo;
- proekologiczne zagospodarowanie przestrzeni sąsiadującymi z terenami cennymi przyrodniczo i krajobrazowo.

W ramach priorytetu koniecznym jest wdrożenie zarówno projektów inwestycyjnych, jak i projekty ze sfery społecznej, np. w zakresie edukacji ekologicznej.

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte w liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do niniejszej Strategii ORSG PL.

6. Bogactwo tradycji i kultury

Podstawą tego priorytetu jest dążenie nie tylko do zachowania, ale również do zaprezentowania w pełnej krasie tradycji związanych z terenem objętym ORSG PL, tak w zakresie dóbr materialnych (zabytki i obiekty ważne pod względem historycznym i kulturowym), jak i niematerialnych (zanikające tradycje i zwyczaje wsi i małych miasteczek charakterystyczne dla tego regionu).

Priorytet realizuje zadania istotne dla takich celów rozwojowych jak: rozwój infrastruktury, rozwój kreatywnego społeczeństwa.

Kierunki działania:

- rewitalizacja przestrzeni miejsko-wiejskiej;
- zachowanie oraz promocja tradycji i zwyczajów obszaru;
- rewitalizacja obiektów istotnych historycznie i kulturowo;
- działania na rzecz upowszechnienia dóbr kultury (np. digitalizacja).

W ramach priorytetu koniecznym jest wdrożenie zarówno projektów inwestycyjnych, jak i projekty ze sfery społecznej.

Dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia zostały ujęte w liście projektów (podstawowych, rezerwowych i komplementarnych) stanowiących załącznik do niniejszej Strategii ORSG PL.

Tabela 59. Logika interwencji strategicznej

Lp.	Zidentyfikowany problem/potencjał (z części diagnostycznej)	Cel (rozwiązanie/ ograniczenie problemu; wykorzystanie potencjału)	Sposób realizacji celu (proponowane działania)	Zasięg terytorialny działań	Wskaźnik celu
1.	*Brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp*	Poprawa infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności kulturalno-społecznej i rekreacyjnej, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.	Modernizacja i doposażenie obiektów/ przestrzeni na potrzeby prowadzenia działalności kulturalno- społecznej i rekreacyjnej, w tym wystawienniczej, widowiskowej itp.	Gmina Wielgie Miasto Lipno Miasto i Gmina Skępe Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą	**Wskaźniki rezultatu:** Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej / rekultywowanej przestrzeni w miastach – 2.000 osób / rok **Wskaźniki produktu:** Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 5.000 m2 Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 15 wydarzeń **Wskaźniki rezultatu:** **-Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1 000 osób** **- Liczba osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych w oparciu o zrewitalizowany obiekt – 500 osób** **Wskaźniki produktu:** **- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.** **- Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m2] (CI 39)- 573,73m2** **- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]- 1 szt.** **- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]- 0,08 ha** **- Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 10 wydarzeń** - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1 szt. - Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich (CI39) – 999,33 m2 - Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1000 **- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.** **- liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.** - liczba instytucji kultury objętych wsparciem- 1; - zakupione i zamontowane wyposażenie; - wzrost liczby odwiedzających - 15% w stosunku do roku bazowego 2016, w trzecim roku po zakończeniu projektu i latach następnych. - powierzchnia przebudowana dotychczasowej siedziby biblioteki –

					100,21 m^2; - powierzchnia rozbudowana biblioteki - 79,38 m^2; - łączna powierzchnia przebudowy i rozbudowy - 201,83 m^2
2.	*Zły stan techniczny obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno-kulturalnej*	Modernizacja i poprawa jakości obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno-gospodarczej	Rewitalizacja/ modernizacja/ zagospodarowanie obiektów zabytkowych	Gmina Bobrowniki	- liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem –1 szt. - wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (40 osób/ miesiąc – przed rozpoczęciem realizacji projektu; 150 osób/miesiąc- po zakończeniu realizacji projektu)
3.	*Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych*	Zwiększenie liczby przedszkoli i sieci przedszkoli lub zwiększenie ilości miejsc w istniejących obiektach oraz zwiększenie dostępu do nich i wzbogacenie ich oferty	Budowa/rozbudowa/ zwiększenie liczby miejsc przedszkoli;	Miasto i Gmina Skępe Gmina Lipno Miasto Lipno Gmina Kikół Gmina Wielgie, Gmina Bobrowniki Gmina Wielgie ,	- liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej – 172 - odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym – 53,46 % - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej (Cl 35)- 112 - liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – 6 - liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 2szt. - liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej – 319miejsc - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi przedszkolnymi – 42 - liczba użytkowników, którzy mogą korzystać z nowo wybudowanej lub udoskonalonej infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej – 100 osób - rozbudowa pomieszczeń na przedszkole, z których korzystać będzie 42 dzieci, - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 180 osób - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt. - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 200 osób - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 3 szt. **Wskaźnik produktu:** 1. Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych – 50 os., 2. Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno – komunikacyjne – 2 szt. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 35 os., 4. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie – 200 os., 5. Liczba nauczycieli objętych

					wsparciem z zakresu TIK w programie – 12 os., 6. Liczba szkól i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., 7. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone – 3 szt., 8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 1 szt., 9. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych praca indywidualną – 15 os. **Wskaźnik rezultatu:** 1. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu – 180 os., 2. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 32 os., 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., 4. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt., Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi – 1 szt. Wskaźniki produktu: - utworzenie 4 pracowni językowych wraz z wyposażeniem, - zmodernizowanie 2 pracowni komputerowych, - wyposażenie 3 sal terapeutycznych oraz jednej matematyczno-przyrodniczej, Wskaźniki rezultatu: - indywidualną terapią logopedyczną zostanie objętych 8 uczniów, natomiast grupową 12, - zajęciami specjalistycznymi zostanie objętych 60 uczniów, - zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi zostanie objętych 130 uczniów, - zajęciami rozwijającymi zainteresowania zostanie objętych 250 uczniów.
4.	*Niewystarczająca sieć wodociągowo-kanalizacyjna na terenie gmin powiatu lipnowskiego*	Zwiększenie sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie gmin powiatu lipnowskiego	Budowa/ modernizacja oczyszczalni ścieków/ przydomowych oczyszczalni ścieków; Budowa/modernizacja stacji uzdatniania wody; Budowa/ modernizacja sieci wodociągowej i	Miasto i Gmina Dobrzyń n. Wisłą Miasto i Gmina Skępe Gmina Kikół	**- długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej- 7,1 km;** **- liczba wspartych stacji uzdatniania wody- 1 szt.;** **- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (CI19)- 60 RLM** - liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 50 RLM

			kanalizacyjnej;		- odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – 96% • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 2 708,00 RLM • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę – 2 219 • wydajność dobowa wybudowanej stacji uzdatniania wody – 1 160 m³ • liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych – 1 szt. • liczba wspartych stacji uzdatniania wody – 1 szt. • odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków – 95 %
5.	*Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii;* *Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;*	Ograniczenie strat energii	Wykonanie audytu energetycznego; Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; Przebudowa/ budowa systemów grzewczych, instalacji elektrycznych energooszczędnych/ wykorzystujących odnawialne źródła energii;	Powiat Lipnowski Gmina Wielgie Gmina Bobrowniki Miasto Lipno Gmina Chrostkowo Gmina Kikół Gmina Lipno, Miasto i Gmina Dobrzyń n W	- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) – 2 obiekty - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok] (CI 32) – 173 553.380 - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO2] (CI 34) – 409 800 -liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. -pow. użytkowa budynków poddanych termomod.-3066m^2 -ilość zaoszczędzonej energii elektr.-32,67MWh/rok - ilość zaoszczędzonej energii ciepln.-1709,55GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) - 520,03 $MgCO_2$/rok - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 634 442 kWh Liczba obiektów objętych termomodernizacją – 2 szt. Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej – 2 szt. Liczba instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych – 2 szt. Liczba budynków użyteczności publicznej z lepszą klasą zużycia energii – 2 szt. Zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku termomodernizacji budynków – 62,65% Zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku wymiany oświetlenia – 73,60% Szacowana redukcja CO2 w wyniku termomodernizacji budynku – 62,65% Szacowana redukcja CO2 w wyniku wymiany oświetlenia – 73,60% Liczba **zmodernizowanych energetycznie budynków – 2 szt.** **Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku termomodernizacji budynków –** 116 614,68 kWh/rok Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku wymiany oświetlenia– 6 694,25 kWh/rok Szacowany roczny spadek emisji

					gazów cieplarnianych w wyniku termomodernizacji budynków – 27,99 tony/rok Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w wyniku wymiany oświetlenia – 4,35 tony/rok Etap I - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku części Zespołu Szkół w Kikole – 38 000 kWh/ rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych z części budynku Zespołu Szkół w Kikole – 18 t/rok Etap II - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie -35 000 kWh/rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie – 15t/rok - Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej - 2 Wskaźniki rezultatu dla SP w Trzebiegoszczu: - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 522,17 GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 43,51 ton CO2/rok, - zmniejszony rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 145047,22 kWh/rok Wskaźniki produktu dla SP w Trzebiegoszczu: - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomoderniz – 821 m^2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków -6 - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych Wartość wskaźników zostanie podana po opracowaniu audytu energetycznego **- ilość zaoszczędzonej energii** cieplnej – 2392,31 GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 236,45 MgCO2/rok, - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 780091,67 kWh/rok - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 1735,00 m2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1szt. Wskaźniki rezultatu: - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 216,37GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 45,83 ton CO_2/rok, - zmniejszenie rocznego zużycia

					energii pierwotnej w budynkach publicznych – 134,35kWh Wskaźniki produktu: - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 653,84m^2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 **- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt.** **- liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE- 1 szt.** **- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 2 616,0m2** **- ilość zaoszczędzonej energii cieplnej- 2 031,50GJ/rok** **Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 705 387,59kW/rok** **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 169,29 tony równoważnika CO2**
6.	*Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;*	Ograniczenie zmniejszania się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego	Doposażenie placówek oświatowych Objęcie wsparciem nauczycieli	Powiat Lipnowski	- liczba uczniów korzystających ze wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 427 os. - liczba miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego – 315 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 3 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia praktycznego i ustawicznego – 1 szt. - liczba wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 20szt.
7.	*Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych*	Poprawa wyników egzaminów zewnętrznych	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla uczniów; Szkolenia/ kursy; Doposażenie placówek oświatowych; Wdrożenie procesu wspomagania placówek oświatowych oraz wsparcia doskonalenia nauczycieli;	Powiat Lipnowski Gmina Kikół Miasto Lipno Towarzystwo Przyjaciół Ryb w partnerstwie z Gminami: Kikół, Tłuchowo i Lipno(+ 6 partnerów spoza ORSG Powiatu Lipnowskiego)	- liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu - 1326 osób - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych - 5szt. - liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 515 os. - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 583 os. - liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 275 szt. - liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie – 50 osób - liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – 1 szt. - liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 7 szt. - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 1546 osób - liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 21 szt. - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 9szt. - liczba nauczycieli objętych

					wsparciem z zakresu TIK w programie [osoby] – 177 - liczba nauczycieli, którzy uzyskali/podnieśli kwalifikacje w zakresie doradztwa zawodowego - 2 - liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - 2 - liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie uzyskiwania/podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa zawodowego - 4 - liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi - 2 - liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną – 54 Projekt Tow. Przyjaciół Ryb: - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 1125 osób - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 80 osób - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 957 osób - liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 68 osób
8.	*Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem*	Zmniejszenie poziomu zagrożenia ubóstwem	Szkolenia/ kursy/warsztaty;	Gmina Kikół Miasto i Gmina Skępe Miasto Lipno	- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 110 osób - liczba os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 70 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 26 os. - liczba os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. pracujących 6 m-cy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 21 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 120 os - liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 12 os.
9.	*Niedostosowanie szkolnictwa, w szczególności zawodowego, do potrzeb rynku pracy*	Dostosowanie szkolnictwa, w szczególności zawodowego, do potrzeb rynku pracy	Staże/praktyki zawodowe; Zajęcia pozalekcyjne/ szkolenia/kursy; Studia podyplomowe/ inne pozaformalne formy kształcenia	Powiat Lipnowski	- liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu [osoby] - 5 - liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS [szt.] – 3 - liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów

					praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie [osoby] - 13 - liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [osoby] - 550 - liczba nauczycieli, którzy uzyskali/podnieśli kwalifikacje w zakresie doradztwa zawodowego - 2 - liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego, którzy podnieśli, nabyli lub uzupełnili kompetencje zawodowe po opuszczeniu programu - 390 - liczba uczniów, którzy podnieśli, nabyli lub uzupełnili umiejętności praktyczne po opuszczeniu programu - 560 - liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie uzyskiwania/podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa zawodowego - 3 - liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego, którzy zostali objęci wsparciem w programie - 600
10.	*Brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2)*	Redukcja CO_2	Budowa ścieżek rowerowych	Gmina Tłuchowo	- Ścieżka pieszo - rowerowa - 1 szt. - Liczba osób korzystających z utworzonych ścieżek pieszo - rowerowych – 500 osób/ rocznie

V. Tryb i zasady naboru projektów do Strategii

Nabór projektów ujętych w Strategii został przeprowadzony przez Starostwo Powiatowe w Lipnie z zachowaniem partnerskiego modelu współpracy, czyli przy szerokim udziale jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, partnerów społecznych oraz gospodarczych, instytucji rynku pracy, organizacji skupiających pracodawców, instytucji pomocy i integracji społecznej, Lokalnych Grup Działania, szkół, placówek oświatowych itp. Służyło temu z jednej strony powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii w składzie zapewniającym szeroki udział czynnika społecznego, jak też organizacja przez Starostwo Powiatowe w Lipnie spotkania otwartego, na którym zaprezentowano i omówiono zasady wypełniania wzoru fiszki projektowej, a także otwarty nabór projektów, o którym informowano za pośrednictwem strony internetowej www.lipnowski.powiat.pl .

Po wskazanym terminie na składanie projektów, została przeprowadzona wstępna selekcja, której celem było wyłonienie projektów wpisujących się w cele i założenia priorytetów inwestycyjnych dedykowanych polityce terytorialnej w RPO WKP na lata 2014-20, tj.:

- **4c** *Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i w sektorze mieszkaniowym;*
- **4e** *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wpieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu;*
- **6b** *Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie;*
- **6c** *Zachowanie ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego;*
- **9b** *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich;*
- **10a** *Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej;*
- **10i** *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;*
- 1**0iv** *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczna naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami;*
- **9i** *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;*

Efektem weryfikacji jest wyłonienie dwóch list:

1. projektów wpisujących się w założenia polityki terytorialnej województwa określone w Priorytetach Inwestycyjnych jej dedykowanych;
2. projektów komplementarnych.

Po dokonaniu powyższego podziału przedłożone projekty, które zostały ocenione jako zgodne z założeniami polityki terytorialnej zostały poddane analizie pod względem spełniania następujących kryteriów:

- stopień w jakim projekt wpłynie na realizację założeń strategii województwa,
- stopień w jakim projekt wpłynie na rozwiązanie problemów danego obszaru;
- stopień przygotowania inwestycji do realizacji;

- termin zakończenia realizacji przedsięwzięcia do 31 grudnia 2018 roku;
- wpływ projektu na ograniczenie negatywnych zjawisk w powiecie/gminie;
- wartość wskaźników;
- wpływ projektu na zwiększenie zatrudnienia oraz rozwój rynku pracy;
- wpływ projektu na szeroko rozumiany rozwój powiatu/ gmin;
- stopień komplementarności z innymi projektami realizowanymi na terenie powiatu.

Na podstawie powyższych kryteriów Zespół ds. opracowania Strategii opracował projekt listy podstawowej oraz rezerwowej projektów wpisujących się w założenia polityki terytorialnej województwa. Każda z list została podzielona wg funduszy, tj. na listę projektów finansowanych w ramach EFRR-u i EFS-u. Propozycje list wraz z rekomendacjami Zespołu zostały skierowane na posiedzenie Komitetu Sterującego, który podjął decyzję o ich ostatecznej wersji zamieszczonej w Strategii ORSG PL. Lista podstawowa zawiera wybrane projekty, które uzyskują tzw. „kod dostępu", co oznacza, że w konkursach dedykowanych polityce terytorialnej mogą zostać zgłoszone tylko te projekty, które zostały wpisane na w/w listę.

Jednocześnie Komitet Sterujący ustalił, że w przypadku, gdyby realizacja danego projektu nie była możliwa, w jego miejsce wchodzi projekt z listy rezerwowej. Również w przypadku, gdyby po zrealizowaniu projektów z listy podstawowej powstały oszczędności, do realizacji zostaną skierowane projekty z listy rezerwowej poprzez przeniesienie ich na listę projektów podstawowych. Zmiana listy podstawowej wymaga każdorazowo dla swojej ważności decyzji Komitetu Sterującego.

Projekty ujęte na liście projektów komplementarnych będą realizowane za pomocą funduszy z innych dostępnych źródeł, poza polityką terytorialną. Zgłoszone projekty wpisują się w całości w cele rozwojowe oraz priorytety inwestycyjne ORSG PL, w związku z powyższym ich realizacja przyczyni się do równomiernego i zrównoważonego rozwoju tego obszaru.

Naniesione decyzją Komitetu Sterującego zmiany w liście projektów podstawowych i rezerwowych będą przedstawiane do rekomendacji IZ RPO przez Powiat Lipnowski.

VI. Lista przedsięwzięć oraz instrumenty realizacji

Tabela 60. Lista projektów* EFRR

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Powiązany problem/potencjał (z poprzedniej tabeli)	Okres realizacji	Zasięg terytorialny	Koszt	Źródła finansowania	Priorytet Inwestyc.	Wskaźniki projektu
1.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Bobrowniki i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach	Gmina Bobrowniki	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2017-18	gmina	557 360,78	333 231,75 EFRR 224 129,03 śr. własne	4c	- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) – 2 obiekty - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok] (CI 32) – 173 553.380 - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO2] (CI 34) – 409 800
2.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Lipnie	Gmina Miasta Lipna	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2018	miasto	1 531 572,62	1 301 836,72 EFRR 229 735,90 śr. własne	4c	- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. -pow. użytkowa budynków poddanych termomod.-3066m2 -ilość zaoszczędzonej energii elektr.-32,67MWh/rok - ilość zaoszczędzonej energii ciepln.-1709,55GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) - 520,03 MgCO2/rok - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 634 442 kWh/rok
3.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Chrostkowo	Gmina Chrostkowo	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2020	gmina	925 190,28	786 411,74 EFRR 138 778,54 śr. własne	4c	Liczba obiektów objętych termomodernizacją – 2 szt. Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej – 2 szt. Liczba instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych – 2 szt. Liczba budynków użyteczności publicznej z lepszą klasą zużycia energii – 2 szt. Zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku termomodernizacji budynków – 62,65% Zwiększenie efektywności energetycznej w

									wyniku wymiany oświetlenia – 73,60% **Szacowana redukcja CO2 w wyniku termomodernizacji budynku – 62,65%** **Szacowana redukcja CO2 w wyniku wymiany oświetlenia – 73,60%** **Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 2 szt.** **Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku termomodernizacji budynków – 116 614,68 kWh/rok** **Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku wymiany oświetlenia– 6 694,25 kWh/rok** **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w wyniku termomodernizacji budynków – 27,99 tony/rok** **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w wyniku wymiany oświetlenia – 4,35 tony/rok**
4.	**Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Kikół**	**Gmina Kikół**	**Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii;** **Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;**	**2019-2020**	**gmina**	**1 873 402,84**	1 450 034,89 **EFRR** 423 367,95 **Środki własne**	**4c**	**Etap I** **- Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku części Zespołu Szkół w Kikole – 38 000 kWh/ rok** **- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych z części budynku Zespołu Szkół w Kikole – 18 t/rok** **Etap II** **- Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie -35 000 kWh/rok** **- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie – 15t/rok** **- Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej - 2 szt**
5.	**Termomodernizacja budynku szkoły w Trzebiegoszczu**	**Gmina Lipno**	**Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii;** **Braki w zakresie termomodernizacji**	**2016-2018**	**gmina**	**1 370 817,91**	**819 171,97** **EFRR** **551 645,94** **śr. własne**	**4c**	**SP w Trzebiegoszczu:** **- ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 522,17 GJ/rok** **- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 43,51 ton CO2/rok,** **- zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 145 047,22 kWh/rok** **- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 821,00 m2**

			budynków użyteczności publicznej;						- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1
6.	Termomodernizacja obiektów ZPO w Wielgiem – drugi etap.	Gmina Wielgie	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2021-22	gmina	2 427 937,80	1 578 159,57 EFRR 849 778,23 śr. własne	4c	Wskaźniki produktu: - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków 5. Wskaźniki rezultatu: - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych: - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych: Wartość wskaźników rezultatu zostanie podana po opracowaniu audytu energetycznego.
7.	Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy Skępe	Miasto i Gmina Skępe	Niewystarczająca sieć wodociągowo-kanalizacyjna na terenie gmin powiatu lipnowskiego	2019-21	gmina	10.482.200,82	3.551.162,24 EFRR 6.931.038,58 śr. Własne (w tym 2.202.503,37 koszt niekwalifikowalny)	6b	- długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej- 7,1 km; - liczba wspartych stacji uzdatniania wody- 1 szt.; - liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (CI19)- 60 RLM
8.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej w miejscowości Kikół	Gmina Kikół	Niewystarczająca sieć wodociągowo-kanalizacyjna na terenie gmin powiatu lipnowskiego	2017-20	gmina	587.868,01	406.250,25 EFRR 181.617,76 śr. własne	6b	- liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 50 RLM - odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – 96% - dł.wybudowanej kanalizacji sanitarnej– 400m
9.	Budowa i przebudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą.	Miasto i Gmina Dobrzyń n.W	Niewystarczająca sieć wodociągowo-kanalizacyjna na terenie gmin powiatu lipnowskiego	2019-21	gmina	11.602.593,70	EFRR 6.030.805,17 śr. Własne 5.571.788,53 (w tym 2.142.507,15 niekwalifikowalne)	6b	• liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 2 708,00 RLM • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę – 2 219 • wydajność dobowa wybudowanej stacji uzdatniania wody – 1 160 m³ • liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych – 1 szt. • liczba wspartych stacji uzdatniania wody – 1 szt. • odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków – 95 %

10.	**Zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń mieszkalnych zlokalizowanych w szkole podstawowej na cele biblioteki.Wielgie, gm. Wielgie, dz. nr 154/11**	**Gmina Wielgie**	**Brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.**	**2017**	**gmina**	**219 099,37**	**186 234,46 EFRR** **32 864,91 śr. własne**	**6c**	**- liczba instytucji kultury objętych wsparciem-1;** **- zakupione i zamontowane wyposażenie;** **- wzrost liczby odwiedzających - 15% w stosunku do roku baz. 2016, w trzecim roku po zakończeniu projektu i latach następnych.** **- powierzchnia przebudowana dotychczasowej siedziby biblioteki – 100,21 m2;** **- powierz. rozbudowana biblioteki-79,38m2;** **- łączna powierzchnia przebudowy i rozbudowy - 201,83 m2**
11.	**Zagospodarowanie obiektu zabytkowego ruin zamku w Bobrownikach**	**Gmina Bobrowniki**	**Zły stan techniczny obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno-kulturalnej**	**2017-18**	**gmina**	**1 126 000,00**	**957 100,00 zł EFRR** **168 900,00 śr. własne**	**6c**	**- liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem –1 szt.** **- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (40 osób/ miesiąc – przed rozpoczęciem realizacji projektu; 150 osób/miesiąc- po zakończeniu realizacji projektu)**
12.	**Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Parku Miejskiego w Lipnie**	Gmina Miasta Lipna	**Brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.**	2020-22	miasto	1.045.791,40	888.922,69 EFRR 104.579,14 Budżet Państwa 52.289,57 śr. własne	9b	**Wskaźniki rezultatu:** **Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej / rekultywowanej przestrzeni w miastach – 2.000 osób / rok** **Wskaźniki produktu:** **Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 5.000 m2** **Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 15 wydarzeń**
13.	**Utworzenie przedszkola samorządowego w miejscowości Karnkowo**	**Gmina Lipno**	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	**2017**	**gmina**	**523 756,00**	**384 126,90 EFRR** **139 629,10 śr. własne**	**10a**	**- liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej – 32** **- odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym – 16 %** **- liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej (CI 35)- 32** **- liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizac. systemu oświaty – 1**
14.	**Modernizacja budynku przedszkola w Wiosce wraz z adaptacją kolejnych pomieszczeń na cele**	**Miasto i Gmina Skępe**	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	**2018-20**	**gmina**	**1.840.714,55**	**365 999,80 EFRR** **104 588,20 śr. własne/inne**	**10a**	**- liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 1 szt.** **- liczba wspartych obiektów jednostek organizacyjnych systemu oświaty – 1 szt.** **- liczba osób korzystających z objętej**

	edukacyjne						1.370.126,55 koszt niekwalifik.		wsparciem infrastruktury przedszkolnej 100os - liczba miejsc w infrastr. przedszk. – 50 os. - liczba użytkowników, którzy mogą korzystać z nowowybudowanej lub udoskonalonej infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej – 100 osób
15.	Rozbudowa budynku przedszkola publicznego nr 4 o nowe miejsca przedszkolne oraz sale dydaktyczne na potrzeby edukacji ekologicznej	Gmina Miasta Lipna	Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych	2017-18	miasto	964 999,99	786 185,49 EFRR 178 814,50 śr. własne	10a	- liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 1 szt. - liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – 1 szt. - liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej – 60 miejsc - liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej – 40os - odsetek dzieci w wieku 3-4 lata, objętych wychowaniem przedszkolnym – 65%
16.	Rozbudowa wraz z adaptacją części budynku Szkoły Podstawowej w Kikole na oddział przedszkolny	Gmina Kikół	Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych	2016-18	gmina	1 002 000,00	845 750,00 EFRR 156 250,00 śr. własne	10a	- rozbudowa pomieszczeń na przedszkole, z których korzystać będzie 42 dzieci, - odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym wynosić będzie nie mniej niż 72,83%. Na 01.04.2015r. wynosi 59,80%. Nastąpi wzrost o nie mniej niż 13%. - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi przedszkolnymi – 42 - liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty - 3
17.	Pracownie zawodowe na poziomie – trafiona inwestycja Powiatu Lipnowskiego	Powiat Lipnowski	Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym; Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych	2017-2018	powiat	2 703 462,99	2 288 409,09 EFRR 415 053,90 śr. własne	10a	- liczba uczniów korzystających ze wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 427 os. - liczba miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego – 315 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 3 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia praktycznego i ustawicznego– 1szt. - liczba wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 20szt.
18.	Przebudowa z rozbudową budynku przedszkola w ZPO Wielgie	Gmina Wielgie	Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych	2018-20	gmina	470 588,23	366 000,00 EFRR 104 588,23 śr. własne	10a	- liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – 1; - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukt. edukacyjnej (CI 35)w os–80;

									- liczba miejsc w infrastruk.przedszkolnej – 80; -odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym – 60%
19.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 polegająca na budowie ścieżki pieszo-rowerowej na terenie Gminy Tłuchowo	Gmina Tłuchowo	Brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (red ukcja CO2)	2020-21	gmina	980 120,04	681 730,39 EFRR 298 389,65 śr. własne	4e	- Ścieżka pieszo - rowerowa - 1 szt. - Liczba osób korzystających z utworzonych ścieżek pieszo - rowerowych – 500 osób/ rocznie
20.	Termomodernizacja sali sportowej przy ul. Szkolnej w Lipnie	Gmina Miasta Lipna	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2019-20	miasto	1.205.018,83	397 574,08 EFRR 807.444,75 śr. własne	4c	- ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 2392,31 GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 236,45 MgCO2/rok, - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 780091,67 kWh/rok - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 1735,00 m2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1szt.
21.	Termomodernizacja budynku /domu parafialnego/ w Parafii Rzymsko – Katolickiej bł. Michała Kozala Biskupa Męczennika w Lipnie	Parafia Rzymsko – Katolicka bł. Michała Kozala Biskupa Męczennika w Lipnie	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;	2018-19	miasto	640 600,00	299 261,85 EFRR 52 810,92 śr. własne 288 527,23 wyd. niekwalifik.	4c	Wskaźniki rezultatu: - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 216,37GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 45,83 ton CO2/rok, - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 134,35kWh Wskaźniki produktu: - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 653,84m2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1
22.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Chalinie	Miasto i Gmina Dobrzyń n.W	Wysokie straty energii, w tym generowane przez budynki, które	2019-21	gmina	904 182,85	596 184,55 EFRR 307 998,30	4c	- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. - liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE- 1

			stanowią obiekty wybudowane w przestarzałej technologii; Braki w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;				**śr. własne**		**szt. - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 2 616,0m2 - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej- 2 031,50GJ/rok Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 705 387,59kW/rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 169,29 tony równoważnika CO2**
23.	**Modernizacja budynku kina oraz utworzenie muzeum Kina Niemego w Lipnie**	Gmina Miasta Lipna	**Brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.**	2019-22	miasto	**3.586.025,04**	**3.048.121,29 EFRR 358.602,50 Budżet Państwa 179.301,25 śr. własne**	9b	**Wskaźniki rezultatu: -Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1 000 osób - Liczba osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych w oparciu o zrewitalizowany obiekt – 500 osób Wskaźniki produktu: - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. - Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m2] (CI 39)- 573,73m2 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]- 1 szt. - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]- 0,08 ha - Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 10 wydarzeń**
24	**Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ZAK**	**Miasto i Gmina Dobrzyń n.W**	**Brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno-**	*2019-2021*	**gmina**	*870 000,00*	**739.500,00 EFRR 130.50,00 Śr. własne**	9b	**- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1 szt.**

			społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.						**- Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich (CI39) – 999,33 m2** **- Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1000** **- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.** **- liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.**

***Tabela powinna zawierać podział na projekty, których realizacja zostanie zakończona do 2018r. i na projekty, których realizacja zostanie zakończona po 2018r.**

Tabela 60a. Lista rezerwowa projektów* EFRR

1.	Utworzenie ścieżek rowerowych na trasie Kikół – Lipno – Skępe	Gmina Miasta Lipna	**Brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2)**	2016-20	miasto	6 000 000,00	5.100.000,00 EFRR 900.000,00 śr. własne	4e	- długość wybudowanych dróg dla rowerów - 35 km - długość wyznaczonych ścieżek rowerowych - 15 km - liczba osób korzystających z wybudowanych/przebudowanych dróg dla rowerów - 5.000 osób/rocznie
2.	Utworzenie ścieżek rowerowych na terenie gm. Lipno	Gmina Lipno	**Brak ścieżek rowerowych będących alternatywą dla ruchu pojazdami mechanicznymi (redukcja CO_2)**	2017-19	gmina	1 000 000,00	850 000,00 EFRR 150 000,00 śr. własne	4e	- długość wybudowanych dróg dla rowerów – 10 km - długość wyznaczonych ścieżek rowerowych – 5 km - liczba osób korzystających z wybudowanych / przebudowanych dróg dla rowerów – 1.000 osób/ rocznie
3.	Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Bobrownikach wraz z adaptacją części pomieszczeń na oddział przedszkolny	Gmina Bobrowniki	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2017	gmina	500 000,00	425 000,00 EFRR 75 000,00 śr. własne	10a	- uzyskanie przestrzeni niezbędnej do edukacji przedszkolnej 25 dzieci, - odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym (wzrost o co najmniej 13%) – co najmniej 60 % - liczba osób korzystających z nowej infrastruktury na potrzeby edukacji przedszkolnej – 25.

Tabela 61. Lista projektów* EFS

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Powiązany problem/potencjał (z poprzedniej tabeli)	Okres realizacji	Zasięg terytorialny	Koszt	Źródła finansowania	Priorytet Inwestycyjny	Wskaźniki projektu
1.	Nasze wsparcie - Twój sukces!	GOPS Kikół	**Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem**	2018-20	gmina	520 000,00	442 000,00 EFS 78 000,00 śr. własne	9i	- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 50 osób - liczba os. Zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 50 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. Pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 11 os. - liczba os. Zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. Pracujących 6 m-cy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 11 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50 os - liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 5 os
2.	Poszerzenie oferty edukacyjnej Gminy Lipno o dodatkową placówki wychowania przedszkolnego w miejscowości Karnkowo.	Gmina Lipno	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2017-18	gmina	330 000,00	280 500,00 EFS 49 500,00 śr. własne	10i	- liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 100% - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej – 15 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 30 - Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej -15
3.	Poszerzenie oferty edukacyjnej Gminy Lipno o dodatkowe placówki wychowania przedszkolnego w miejscowości Trzebiegoszcz i Maliszewo.	Gmina Lipno	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2017-18	gmina	420 000,00	357 000,00 EFS 63 000,00 śr. własne	10i	- liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 100% - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej – 20 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 37 - Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej -20
4.	Nowoczesna edukacja w mieście	Gmina Miasta Lipna	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;** **Niezadawalające wyniki**	2017-18	Miasto	484 516,25	411 838,81 EFS 48 451,63 Wkład krajowy	10i	- liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 200 osób - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 1 szt. - liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt. - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 250 osób

			egzaminów zewnętrznych				24 225,81 śr. własne		- liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt. - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 1 szt.
5.	Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji podstawowej i gimnazjalnej uczniom ze szkół podstawowych i gimnazjum działających na terenie Gminy Kikół	Gmina Kikół	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;** **Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2020-23	Gmina	240 000,00	204 000,00 EFS 12 000,00 śr. własne 24 000,00 wkład krajowy	10i	- liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 96 osób - liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 4 - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 4 - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 96 uczniów - liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 4 - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie prowadzenia zajęć edukacyjnych – 4
6.	Warsztaty edukacyjne KREATYWNOŚĆ	Centrum Dofinansowania EUROEXPERT Sławomir Zdziarski w partnerstwie z Gminami: Kikół, Tłuchowo i Lipno	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym; Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2017-18	Gmina Kikół, Gmina Tłuchowo, Gmina Lipno	842 500,00	716 125,00 EFS 42 125,00 śr. własne 84 250,00 wkład krajowy	10i	Wskaźniki dla całego projektu: - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 1125 osób - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 80 osób - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 957 osób - liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 68 osób
7.	Kompleksowe wsparcie uczniów z placówek oświatowych podległych Powiatowi Lipnowskiemu	Powiat Lipnowski	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;** **Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2018-23	Powiat	1 693 323,53	1 439 325,00 EFS 84 666,18 śr. własne 169 332,35 wkład krajowy	10i	- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie [osoby] – 632 - Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie [osoby] – 28 - Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie [osoby] – 4 - Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu [osoby] – 568 - Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie [szt.] – 5 - Liczba nauczycieli, którzy uzyskali/podnieśli kwalifikacje w zakresie doradztwa zawod. – 5 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – 5 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 5 - Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną – 119 Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie doradztwa edukacyjno- zawodowego- 192

8.	Wszystkie maluchy są uzdolnione	Miasto i Gmina Skępe	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2020- 21	gmina	525 000,00	446 250,00 EFS 26 250,00 śr. własne 52 500,00 wkład krajowy	10i	- liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 4 os; - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej -50 os. - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie -50 - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 4 os. - liczba dzieci korzystających z nowoutworzonych miejsc przedszkolnych – 50 osób
9.	Zajęcia logopedyczne szansą dla dzieci i nauczycieli	Gmina Kikół	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2017-20	gmina	100 250,00	85 212,50 EFS 15 037,50 śr. własne	10i	- liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 5 - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej -36 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinasowanych w programie – 2 - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 5 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS – 100%
10.	Ekologiczne przedszkolaki – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci w wieku przedszkolnym	Miasto Lipno	**Niewystarczająca ilość przedszkoli i sieci przedszkolnych**	2018-19	miasto	480 000,00	408 000,00 EFS 24 000,00 śr. własne 48 000,00 wkład krajowy	10i	- liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 4 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 60 - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej – 40 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 60 - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 4
11.	**Druga Szansa - aktywne włączenie społeczne**	Gmina Miasta Lipna	**Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem**	2019-21	miasto	250.000,00	212.500,00 EFS 37. 500,00 śr. własne	9i	**Wskaźniki rezultatu:** - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 40 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 os. **Wskaźniki produktu:** - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50 os. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 3 os.
12.	**Program aktywizacji zawodowej dla mieszkańców**	Gmina Miasta Lipna	**Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem**	2019-21	miasto	250.000,00	212.500,00 EFS 37. 500,00 śr. własne	9i	**Wskaźniki rezultatu:** - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 20 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 10 os.

									Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 os.
13.	Nowa szkoła, nowe szanse – zajęcia pozalekcyjne dla uczniów klas VII i VIII	Gmina Miasta Lipna	**Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2018-19	Miasto	140 062,50	119 040,00 EFS 7 020,00 śr. Własne 14.002,50 Wkład krajowy	10i	- liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 180 osób - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt. - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 200 osób - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 3 szt.
14.	Wiem więcej, umiem więcej, mogę więcej!	Miasto i Gmina Skępe	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;** **Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2019-21	miasto i gmina	940.000,00 zł	799.000,00 EFS 141.000,00 śr. własne	10i	**Wskaźnik produktu:** 1. Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych – 50 os., 2. Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno – komunikacyjne – 2 szt. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 35 os., 4. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie – 200 os., 5. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie – 12 os., 6. Liczba szkól i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., 7. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone – 3 szt., 8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 1 szt., 9. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych praca indywidualną – 15 os. **Wskaźnik rezultatu:** 1. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu – 180 os., 2. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 32 os., 3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., 4. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt., Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi – 1 szt.

15.	Kształcenie ogólne w placówkach oświatowych Gminy Wielgie	Gmina Wielgie	**Zmniejszenie się liczby uczniów podejmujących naukę w szkołach powiatu lipnowskiego na szczeblu gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;** **Niezadawalające wyniki egzaminów zewnętrznych**	2020-2022	gmina	842 105,25	799 999,99 EFS 42 105,26 śr własne	10i	Wskaźniki produktu: - utworzenie 4 pracowni językowych wraz z wyposażeniem, - zmodernizowanie 2 pracowni komputerowych, - wyposażenie 3 sal terapeutycznych oraz jednej matematyczno-przyrodniczej, Wskaźniki rezultatu: - indywidualną terapią logopedyczną zostanie objętych 8 uczniów, natomiast grupową 12, - zajęciami specjalistycznymi zostanie objętych 60 uczniów, - zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi zostanie objętych 130 uczniów, - zajęciami rozwijającymi zainteresowania zostanie objętych 250 uczniów.

***Tabela powinna zawierać podział na projekty, których realizacja zostanie zakończona do 2018r. i na projekty, których realizacja zostanie zakończona po 2018r.**

Tabela 62. Lista projektów* komplementarnych

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Okres realizacji	Zasięg terytorialny	Koszt
	pełna nazwa projektu	*podmiot odpowiedzialny*	*lata*	*zasięg przestrzenny projektu (np.: powiat, gminy, strefa podmiejska, tereny rolnicze i in.)*	*zł*
1.	Zwiększenie atrakcyjności lipnowskiego basenu poprzez zakup i montaż dodatkowego wyposażenia	*Gmina Miasta Lipna wspólnie z MOSiR-em*	*2017-18*	*miasto*	*2 000 000,00*
2.	Stworzenie zaplecza sportowego przy szkołach podstawowych nr 3 i 5	*Gmina Miasta Lipna*	*2016-18*	*miasto*	*2 000 000,00*
3.	Utworzenie dziennej placówki wsparcia osób starszych	*Gmina Miasta Lipna wraz z MOPS-em*	*2016*	*miasto*	*300 000,00*
4.	Redukcja niskiej emisji poprzez wybudowanie sieci ciepłowniczej c.o. na terenie miasta Lipna	*PUK Lipno*	*2017-18*	*miasto*	*4 000 000,00*
5.	Redukcja niskiej emisji poprzez modernizację istniejącej sieci ciepłowniczej	*PUK Lipno*	*2016-18*	*miasto*	*1 200 000,00*
6.	Modernizacja składowiska odpadów komunalnych	*PUK Lipno*	*2016-18*	*miasto*	*3 000 000,00*
7.	Utworzenie małych parków siłowych na świeżym powietrzu	*Gmina Miasta Lipna wspólnie z MOSiR-em*	*2017*	*miasto*	*200 000,00*
8.	Rozbudowa , modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wiosce wraz z infrastrukturą towarzyszącą	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*2 500 000,00*
9.	Modernizacja oraz wyposażenie świetlic wiejskich w Żuchowie	*Miasto i Gmina Skępe*	*2017*	*gmina*	*500 000,00*
10.	Zagospodarowanie turystyczne okolic Jeziora Wielkiego	*Miasto i Gmina Skępe*	*2018*	*gmina*	*500 000,00*

11.	Przebudowa drogi gminnej Jarczewo - Lubówiec do granic gminy	*Miasto i Gminy Skępe*	*2018*	*gmina*	*1 200 000,00*
12.	Przebudowa drogi gminnej Żagno - Pokrzywnik do granicy gminy	*Miasto i Gmina Skępe*	*2018*	*gmina*	*900 000,00*
13.	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej- parku „BOREK”	*Miasto i Gmina Skępe*	*2017*	*gmina*	*700 000,00*
14.	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej - grodziska „Okop”	*Miasto i Gmina Skępe*	*2017*	*gmina*	*500 000,00*
15.	Budowa przedszkola przy ul. Sportowej w miejscowości Skępe	*Miasto i Gmina Skępe*	*2018*	*gmina*	*800 000,00*
16.	Modernizacja oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej w Łąkiem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2018*	*gmina*	*250 000,00*
17.	Wesoła przystań w bibliotece	*Biblioteka Publiczna Gminy Lipno z/s w Radomicach*	*2016*	*gmina*	*20 000,00*
18.	Akademia nowych umiejętności	*Ośrodek Kultury Gminy Lipno z/s w Wichowie*	*2017-18*	*gmina*	*30 000,00*
19.	Budowa drogi gminnej Biskupin - Maliszewo	*Gmina Lipno*	*2017*	*gmina*	*1 000 000,00*
20.	Budowa drogi gminnej Wichowo - Popowo	*Gmina Lipno*	*2016*	*gmina*	*2 000 000,00*
21.	Budowa drogi gminnej w miejscowości Głodowo	*Gmina Lipno*	*2016-2017*	*gmina*	*1 000 000,00*
22.	Budowa drogi gminnej Chodorążek - Chlebowo	*Gmina Lipno*	*2017-2018*	*gmina*	*2 400 000,00*
23.	Budowa drogi gminnej Krzyżówki - Barany	*Gmina Lipno*	*2016*	*gmina*	*800 000,00*

24.	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Radomicach	*Gmina Lipno*	*2016-2017*	*gmina*	*3 800 000,00*
25.	Modernizacja Ośrodka Kultury w Wichowie jako centrum Kulturalno- Rekreacyjne Gmin Lipno	*Gmina Lipno*	*2017*	*gmina*	*300 000,00*
26.	Remont drogi gminnej Wichowo - Chełmica	*Gmina Lipno*	*2016*	*gmina*	*800 000,00*
27.	Budowa drogi gminnej Popowo - Ostrowitko	*Gmina Lipno*	*2018*	*gmina*	*3 500 000,00*
28	Budowa drogi gminnej w miejscowości Biskupin	*Gmina Lipno*	*2018*	*gmina*	*800 000,00*
29.	Przebudowa świetlicy wiejskiej w Ciełuchowie	*Gmina Kikół*	*2018*	*gmina*	*500 000,00*
30.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Kikole i Konotopiu	*Gmina Kikół*	*2017-18*	*gmina*	*1 500 000,00*
31.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*gmina*	*2 000 000,00*
32.	Budowa świetlicy wiejskiej w Niedźwiedziu	*Gmina Kikół*	*2018*	*gmina*	*500 000,00*
33.	Modernizacja sieci wodociągowej w gm. Kikół	*Gmina Kikół*	*2017-18*	*gmina*	*100 000,00*
34.	Budowa boiska sportowego w Kikole	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*gmina*	*100 000,00*
35.	Budowa boiska sportowego w Woli	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*Wola*	*200 000,00*
36.	Siłownia zewnętrzna	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*Kikół*	*30 000,00*

37.	Budowa i przebudowa szlaków pieszych	*Gmina Kikół*	*2017*	*gmina*	*500 000,00*
38.	Przebudowa drogi Kikół Wieś – Grodzeń – Nowopole - Ciełuchowo	*Gmina Kikół*	*2018*	*gmina*	*1 200 000,00*
39.	Przebudowa drogi 170113C Jankowo- gr. Gminy-Kikół	*Gmina Kikół*	*2016*	*gmina*	*2 000 000,00*
40.	Przebudowa drogi 170129C Kikół – Wolęcin - gr. Gminy Jastrzębie	*Gmina Kikół*	*2017*	*gmina*	*900 000,00*
41.	Przebudowa drogi 170108C Jankowo - gr gminy-Konotopie	*Gmina Kikół*	*2016*	*gmina*	*1 000 000,00*
42.	Przebudowa drogi 170119C Moszczonne – Kołat - Ciełuchowo	*Gmina Kikół*	*2018*	*gmina*	*800 000,00*
43.	Przebudowa drogi 170117C Steklin - gr gminy - Niedźwiedź	*Gmina Kikół*	*2018*	*gmina*	*1 000 000,00*
44.	Przebudowa drogi Trutowo – Hornówek	*Gmina Kikół*	*2017*	*gmina*	*800 000,00*
45.	Przebudowa drogi 170114C Kikół – gr. Gminy - Jastrzębie	*Gmina Kikół*	*2016*	*gmina*	*1 500 000,00*
46.	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Moszczonne	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*gmina*	*200 000,00*
47.	Zagospodarowanie części linii brzegowej i terenu wokół jeziora Kikół	*Gmina Kikół*	*2016-17*	*gmina*	*800 000,00*
48.	Rewitalizacja Starego Rynku w Kikole	*Gmina Kikół*	*2017*	*gmina*	*800 000,00*
49.	Wyposażenie świetlic wiejskich z terenu Gminy Kikół (Wolęcin, Lubin, Trutowo, Grodzeń)	*Gmina Kikół*	*2017-18*	*gmina*	*500 000,00*

50.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Bloku Operacyjnego, Bloku Porodowego oraz Oddziału Wewnętrznego wraz z ich wyposażeniem w aparaty i urządzenia medyczne	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2017*	*powiat*	*6 000 000,0*
51.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Oddziału Chirurgii oraz Oddziału Rehabilitacji	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2016-17*	*powiat*	*2 400 000,00*
52.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp z o.o. - przebudowa Oddziału Neurologii	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2017-18*	*powiat*	*1 200 000,00*
53.	Przebudowa drogi powiatowej nr 2716C Lipno – Kolankowo – Głodowo	*Powiat Lipnowski*	*2015-16*	*powiat/ województwo*	*3 510 000,00*
54.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych poł. w miejscowości Kolankowo	*Powiat Lipnowski*	*2015-16*	*powiat/ województwo*	*1 500 000,00 PLN (z drogą 5 010 000,00PLN)*
55.	e-placówki oświatowe Powiatu Lipnowskiego	*Powiat Lipnowski*	*2018*	*powiat*	*365 550,00*
56.	Mieszkania chronione dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą oraz placówki wskazane w ustawie o pomocy społecznej	*PCPR Lipno*	*2015-16*	*powiat*	*150 000,00*
57.	Warto być aktywnym	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016-17*	*powiat*	*195 768,75*
58.	Warto być aktywnym (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017-18*	*powiat*	*195 768,75*
59.	Warto być aktywnym bis	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016-17*	*powiat*	*199 634,25*
60.	Warto być aktywnym bis (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017-18*	*powiat*	*199 634,25*
61.	Aktywni 50+	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016-17*	*powiat*	*199 634,25*

62.	Aktywni 50+ (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017-18*	*powiat*	*199 634,25*
63.	Aktywni 50+ (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017-18*	*powiat*	*199 634,25*
64.	Aktywni 50+ bis	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016-17*	*powiat*	*185 695,50*
65.	Aktywni 50+ bis (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017-18*	*powiat*	*185 695,50*
66.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - KIKÓŁ	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016*	*gmina*	*199 990,00*
67.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - KIKÓŁ (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017*	*gmina*	*160 602,00*
68.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - KIKÓŁ (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018*	*gmina*	*199 990,00*
69.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - RADOMICE	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016*	*gmina*	*160 602,00*
70.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - RADOMICE (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017*	*gmina*	*199 990,00*
71.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - RADOMICE (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018*	*gmina*	*199 990,00*
72.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - WICHOWO	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2016*	*gmina*	*199 990,00*
73.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - WICHOWO (2 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2017*	*gmina*	*199 990,00*
74.	Mobilni z powiatu lipnowskiego aktywni na rynku pracy bis - WICHOWO (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018*	*gmina*	*160 602,00*

75.	Ścieżka edukacyjno – przyrodnicza	*Stowarzyszenie grupa Zielona Lipa*	*2016*	*miasto*	*19 000,00*
76.	Organizacja Festiwalu LIPA Rockowe Pożegnanie Lata 2016-2020	*Stowarzyszenie grupa Zielona Lipa*	*2016*	*miasto*	*150 000,00*
77.	Przebudowa drogi gminnej nr 170801C Bętlewo-Zakrzewo- Kamienne Brody (przez wieś Bętlewo)	*Gmina Wielgie*	*2016*	*gmina*	*650 000,00*
78.	Rewitalizacja stawów i cieków w parku w miejscowości Wielgie, w ramach programu rewaloryzacji zabytkowego założenia dworsko-parkowego w Wielgiem, Gmina Wielgie	*Gmina Wielgie*	*2019-22*	*gmina*	*2 270 000,00*
79.	Rewitalizacja boiska sportowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Teodorowo	*Gmina Wielgie*	*2017-19*	*gmina*	*2 500 000,00*
80.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Bobrowniki wraz z modernizacją hydroforni i stacji uzdatniania wody	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*5 000 000,00*
81.	Budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Bobrowniki	*Gmina Bobrowniki*	*2017*	*gmina*	*1 800 000,00*
82.	Utworzenie ciągu komunikacyjnego Bobrowniki-Łochocin przez przebudowę drogi gminnej na terenie obrębu geodezyjnego Gnojno o długości 2,5 km	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*2 500 000,00*
83.	Budowa przystani i pola biwakowego wraz z utworzeniem Bulwaru Puchały w Bobrownikach nad Wisłą	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 000 000,00*
84.	Budowa targowiska w miejscowości Bobrowniki	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*120 000,00*
85.	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Rachcinie wraz z nadaniem funkcji użytkowej niezagospodarowanym pomieszczeniom i rozbudową obiektu	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*120 000,00*
86.	Przebudowa drogi gminnej Bobrownickie Pole-Polichnowo w miejscowości Piaski	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 000 000,00*
87.	Przebudowa drogi gminnej Bobrownickie Pole- Białe Błota	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*799 999,99*

88.	Przebudowa drogi gminnej Bobrownickie Pole nr działki 425,424	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 999 999,99*
89.	Przebudowa drogi gminnej nr 016 na długości 1,2 km łączącej miejscowość Stara Rzeczna z droga powiatową Włocławek - Bobrowniki	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 000 000,00*
90.	Przebudowa drogi gminnej nr 018 na długości 1,3 km w miejscowości Rachcin	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 000 000,00*
91.	Przebudowa drogi gminnej Rachcin - Stary Witoszyn na długości 580 m	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*800 000,00*
92.	Przebudowa drogi gminnej w obrębie geodezyjnym Bobrownickie Pole na działkach nr ew. 119 i 219 o długości 2,3 km	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*2 500 000,00*
93.	Przebudowa drogi gminnej w obrębie geodezyjnym Rachcin na działce nr 323/5 na długości 1 km w miejscowości Rachcin - Parcele Łochockie	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*1 000 000,00*
94.	Utworzenie siłowni zewnętrznej i budowa placu zabaw w miejscowości Gnojno (Blok)	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*80 000,00*
95.	Utworzenie siłowni zewnętrznej oraz budowa placu zabaw i boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Rachcin	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*120 000,00*
96.	Utworzenie siłowni zewnętrznej oraz budowa placu zabaw w centrum Bobrownik i placu zabaw przy Szkole Podstawowej w Bobrownikach	*Gmina Bobrowniki*	*2016-18*	*gmina*	*120 000,00*
97.	Modernizacja sali konferencyjnej w Urzędzie Gminy Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*200 000,00*
98.	Modernizacja sieci komputerowej w Urzędzie Gminy Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*150 000,00*
99.	Budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*1 000 000,00*
100.	Adaptacja budynku OSP na świetlice wiejską w miejscowości Chojno	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2022*	*gmina*	*500 000,00*

101.	Adaptacja budynku OSP na świetlicę wiejską w miejscowości Nowa Wieś	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2022*	*gmina*	*500 000,00*
102.	Adaptacja budynku OSP na świetlicę wiejską w miejscowości Stalmierz	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2022*	*gmina*	*600 000,00*
103.	Doposażenie świetlicy wiejskiej w Chrostkowie	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2022*	*gmina*	*600 000,00*
104.	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*1 500 000,00*
105.	Budowa i modernizacja boisk wielofunkcyjnych na terenie Gminy Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2021-2023*	*gmina*	*1 000 000,00*
106.	Modernizacja obiektu Szkoły Podstawowej w Krojczynie na potrzeby utworzenia przedszkola	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2016-18*	*gmina*	*250 000,00*
107.	Budowa drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Mysłakówko- Koziróg Leśny o długości około 2300 mb	*Gmina Tłuchowo*	*2016-17*	*gmina*	*1 000 000,00*
108.	Remont drogi gminnej w Tłuchowie- ul. Miła	*Gmina Tłuchowo*	*2016-17*	*gmina*	*100 000,00*
109.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Mysłakówko- Źródła o długości około 1200mb	*Gmina Tłuchowo*	*2016-17*	*gmina*	*250 000,00*
110.	Remont drogi gminnej w Turzy Wilczej- Superunki Turza Wilcza o długości około 400mb- I etap	*Gmina Tłuchowo*	*2016-17*	*gmina*	*100 000,00*
111.	Budowa drogi gminnej Kamień Kmiecy- Kamień Kotowy o długości około 650 mb- II etap	*Gmina Tłuchowo*	*2016-18*	*gmina*	*400 000,00*
112.	Remont drogi gminnej Źródła- Kol. Źródła o długości około 500- II etap	*Gmina Tłuchowo*	*2016-18*	*gmina*	*200 000,00*
113.	Remont drogi gminnej w Turzy Wilczej- Superunki Turza Wilcza o długości około 400mb- II etap	*Gmina Tłuchowo*	*2017-18*	*gmina*	*100 000,00*

114.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-18*	*gmina*	*300 000,00*
115.	Budowa budynku garażowego dla autobusów szkolnych	*Gmina Tłuchowo*	*2017-18*	*gmina*	*300 000,00*
116.	Zakup samochodu bojowego dla potrzeb OSP w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2016-17*	*gmina*	*600 000,00*
117.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Jasieniu	*Gmina Tłuchowo*	*2016-18*	*gmina*	*500 000,00*
118.	Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Nowa Wieś, Gmina Wielgie	*Gmina Wielgie*	*2018-20*	*gmina*	*700 000,00*
119.	*Utworzenie spółdzielni socjalnej*	*Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej*	*2017-19*	*gmina*	*15 000,00*
120.	Budowa indywidualnych systemów (przydomowych) oczyszczania ścieków komunalnych	*Gmina Wielgie*	*2017-19*	*gmina*	*7 000 000,00*
121.	Modernizacja sieci ogólnospławnej w Lipnie	*Gmina Miasta Lipna z PUK*	*2017-19*	*miasto*	*8 000 000,00*
122.	Modernizacja ujęć wody w Lipnie	*PUK Lipno*	*2017-19*	*miasto*	*4 025 000,00*
123.	Zagospodarowanie terenu rzeki Mień	*Gmina Miasta Lipna*	*2018-2020*	*miasto*	*4 000 000,00*
124.	Program aktywizacyjno - animacyjny dla miasta Lipna	*Gmina Miasta Lipna wspólnie z MCK*	*2016-19*	*miasto*	*200 000,00*
125.	Aktywni Seniorzy	*Gmina Miasta Lipna wspólnie z MCK oraz MOPS-em*	*2016-19*	*miasto*	*600 000,00*
126.	Aktywne i zdrowe społeczeństwo- program popularyzacji sportu w mieście Lipnie	*Gmina Miasta Lipna wspólnie z MOSiR oraz klubami sportowymi*	*2016-19*	*miasto*	*1 000 000,00*

127.	Modernizacja oczyszczalni ścieków	*PUK Lipno*	*2017-19*	*miasto*	*11 350 000,00*
128.	Nowe źródła ciepła na paliwa ze źródeł odnawialnych	*PUK Lipno*	*2016-20*	*miasto*	*25 000 000,00*
129.	Wymiana oświetlenia ulicznego na terenie miasta Lipna na oświetlenie LED-owe	*Gmina Miasta Lipna*	*2018-20*	*miasto*	*500 000,00*
130.	Utworzenie Kujawsko - Pomorskiego Centrum Kształcenia w Dobrzyniu n. Wisłą	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2018-20*	*województwo*	*1 500 000,00*
131.	Zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego w mieście Dobrzyń n. W poprzez rewitalizację Parku Miejskiego	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2017-19*	*gmina*	*600 000,00*
132.	Utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w miejscowości Glewo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2018-20*	*gmina*	*2 500 000,00*
133.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Królowej Jadwigi w Dobrzyniu n Wisłą	*Miasto i Gmina Dobrzyn n W*	*2017-20*	*gmina*	*1 400 000,00*
134.	Budowa kolektorów sanitarnych z miejscowości: Lenie Wielkie, Bachorzewo, Płomiany do miejskiej oczyszczalni ścieków w Dobrzyniu nad Wisłą	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2017-20*	*gmina*	*2 000 000,00*
135.	Skanalizowanie obszarów wiejskich o zabudowie zwartej z budową oczyszczalni w miejscowościach: Grochowalsk i Mokowo, a na pozostałym terenie o zabudowie rozproszonej i pośredniej wybudowanie 644 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2017-20*	*gmina*	*5 000 000,00*
136.	Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową w miejscowościach Chalin i Grochowalsk	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*2017-20*	*gmina*	*1 000 000,00*
137.	Budowa drogi - ul Licealna w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*300 000,00*
138.	Budowa drogi - ul. Służba Polsce w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*350 000,00*

139.	Budowa drogi - ul. Władysława Jagiełły w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*200 000,00*
140.	Budowa drogi- ul. Władysława Łokietka w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*200 000,00*
141.	Budowa drogi - ul. Rycerzy Dobrzyńskich w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*200 000,00*
142.	Budowa drogi - ul Stodólna w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*250 000,00*
143.	Budowa drogi - ul. Jakuba z Płomian w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*280 000,00*
144.	Budowa drogi Dyblin – Stróżewo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*1 800 000,00*
145.	Budowa drogi Bętlewo – Kisielewo - Szpiegowo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*1 700 000,00*
146.	Budowa drogi Lenie Wielkie – Skaszewo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*1 100 000,00*
147.	Budowa drogi Bachorzewo – Glewo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*1 500 000,00*
148.	Budowa drogi - ul. Polna w Dobrzyniu n W	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*1 600 000,00*
149.	Budowa drogi Wierznica – Kochoń	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*2 600 000,00*
150.	Budowa drogi Lenie Wielkie - Michałkowo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*2 400 000,00*
151.	Budowa drogi Krojczyn – Zaduszniki	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*2 500 000,00*

152.	Budowa drogi Mokowo - Kolonia Chalin - Chalin	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*5 000 000,00*
153.	Budowa drogi Grochowalsk - Zarzeczewo Stare	*Miasto i Gmina Dobrzyń n W*	*brak danych*	*gmina*	*3 800 000,00*
154.	Przebudowa dróg na terenie Miasta i Gminy Skępe – ul. Kasztanowa, Jarzębinowa, Klonowa, Akacjowa, Topolowa, Grzybowa, Sportowa, Spółdzielcza, Kościelna oraz Prosta	*Miasto i Gmina Skępe*	*2016-19*	*gmina*	*2 000 000,00*
155.	Modernizacja oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej w Józefkowie	*Miasto i Gmina Skępe*	*2019*	*gmina*	*250 000,00*
156.	Rekultywacja jezior skępskich	*Miasto i Gmina Skępe*	*2016-20*	*gmina*	*2 000 000,00*
157.	Z Gminy Lipno w świat	*Ośrodek Kultury Gminy Lipno z/s w Wichowie*	*2019*	*gmina*	*20 000,00*
158.	Przygotowanie założeń i wdrożenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania Infrastrukturą wodociągową na ternie gm. Lipno.	*Gmina Lipno*	*2016-20*	*gmina*	*3 000 000,00*
159.	Utrzymanie terenów zielonych na terenie Gminy Lipno	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*750 000,00*
160.	Zmiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*200 000,00*
161.	Budowa i konserwacja urządzeń melioracyjnych i drenarskich na terenie gminy Lipno	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*100 000,00*
162.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*4 000 000,00*
163.	Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*1 000 000,00*
164.	Rozpowszechnianie edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	*Gmina Lipno*	*2016-2020*	*gmina*	*60 000,00*

165.	Organizowanie społeczności lokalnej z wykorzystaniem animatora kultury.	*Gmina Kikół*	*2016-20*	*gmina*	*160 000,00*
166.	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Kikół	*Gmina Kikół*	*2017-19*	*gmina*	*500 000,00*
167.	Budowa stacji uzdatniania wody w Suminie	*Gmina Kikół*	*2018-19*	*gmina*	*2 000 000,00*
168.	Przebudowa drogi 170127C Ciełuchowo - Gołuchowo	*Gmina Kikół*	*2019*	*gmina*	*600 000,00*
169.	Przebudowa drogi 170116C Steklin- gr. Gminy- Hornówek	*Gmina Kikół*	*2020*	*gmina*	*800 000,00*
170.	Przebudowa drogi 170123C Kikół - Korzyczewo	*Gmina Kikół*	*2019*	*gmina*	*800 000,00*
171.	Przebudowa drogi Kikół – Lubin	*Gmina Kikół*	*2020*	*gmina*	*700 000,00*
172.	Przebudowa drogi 170121C Lubin - Rybniki	*Gmina Kikół*	*2019*	*gmina*	*1 500 000,00*
173.	Przebudowa drogi 170102C Lubin - Sumin	*Gmina Kikół*	*2019*	*gmina*	*2 400 000,00*
174.	Przebudowa ulic: Rzemieślnicza, Polna, Radosna, Janusza z Kikoła, Złota Górka	*Gmina Kikół*	*2016-20*	*gmina*	*1 500 000,00*
175.	Przebudowa drogi DK10 – Wawrzonkowo	*Gmina Kikół*	*2020*	*gmina*	*600 000,00*
176.	Przebudowa drogi Wolęcin- Janowo	*Gmina Kikół*	*2019*	*gmina*	*500 000,00*
177.	Ogólnopolski Festiwal Piosenki Ranczerskiej „Wilkowyjce”	*Gmina Kikół*	*2016-20*	*kraj*	*250 000,00*

178.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o..- przebudowa Ginekologiczno- Położniczego	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2018-19*	*powiat*	*1 500 000,00*
179.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Izby Przyjęć, Laboratorium oraz Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2019-20*	*powiat*	*3 500 000,00*
180.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Rehabilitacji Ambulatoryjnej	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2020-21*	*powiat*	*1 000 000,00*
181.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Oddziału Pediatrii	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2020-22*	*powiat*	*1 200 000,00*
182.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa Zakładu Opiekuńczo- Leczniczego	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2020-23*	*powiat*	*2 400 000,00*
183.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa pomieszczeń na Oddział Psychiatryczny	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2020-24*	*powiat*	*2 000 000,00*
184.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. - przebudowa pomieszczeń na Zakład Patomorfologii, zespołów szatniowych i pomieszczeń administracyjnych	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2020-25*	*powiat*	*2 500 000,00*
185.	Poprawa jakości świadczonych usług medycznych przez Szpital Lipno sp. z o.o. poprzez zakup aparatów i urządzeń medycznych	*Powiat Lipnowski, Szpital Lipno sp. z o.o.*	*2016-20*	*powiat*	*21 000 000,00*
186.	Program Zdrowotny Powiatu Lipnowskiego na lata 2016/2019	*Powiat Lipnowski*	*2016-19*	*powiat*	*250 000,00*
187.	Centrum Wspierania Przedsiębiorczości w Lipnie	*Powiat Lipnowski*	*2016-20*	*powiat*	*brak danych*
188.	Budowa dwóch budynków przeznaczonych na całodobowa opiekę i wychowanie dla dzieci i młodzieży na działkach o numerach ewidencyjnych nr 1874/7 i nr 1874/16 położonych przy ul. Okrzei i Platanowej w obrębie ewidencyjnym nr 8 Miasta Lipna wraz z wyposażeniem	*Powiat Lipnowski*	*2017-18*	*powiat*	*2 000 000,00*
189.	Promocja rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu lipnowskiego	*PCPR w Lipnie*	*2015-19*	*powiat*	*100 000,00*

190.	Wsparcie dla rodzin zastępczych z terenu powiatu lipnowskiego	*PCPR w Lipnie*	*2015-19*	*powiat*	*450 000,00*
191.	Punkt Poradnictwa Specjalistycznego	*PCPR w Lipnie*	*2015-19*	*powiat*	*100 000,00*
192.	Warto być aktywnym (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018-19*	*powiat*	*195 768,75*
193.	Warto być aktywnym bis(3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018-19*	*powiat*	*199 634,25*
194.	Aktywni 50+ bis (3 edycja)	*Panaceum Omega M.J.Wyborska*	*2018-19*	*powiat*	*185 695,50*
195.	Stworzenie infrastruktury rekreacyjno- kulturalnej w miejscowości Sumin	*KGW Sumin*	*2016-20*	*gmina*	*153 000,00*
196.	Kierowca w OSP- edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
197.	Pomysł na rozwój - edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
198.	Zgaś w sobie bezradność- pokieruj swoim życiem - edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
199.	Łowimy kierowców w morzu bezrobotnych - edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
200	Aktywizację w bezrobocie - edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
201.	Dajcie nam stworzyć oazę na pustyni bezrobocia – edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*
202.	W spódnicy przy kierownicy – edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*50 000,00*

203.	Więcej potrafię- łatwiej żyję – edycja II	*OSP Rachcin*	*2015-2020*	*powiat lipnowski, powiat włocławski ziemski*	*250 000,00*
204.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Borowo- Mokówko o długości około 1200mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-19*	*gmina*	*150 000,00*
205.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej w Trzciance o długości około 1300mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*250 000,00*
206.	Remont drogi gminnej w Tłuchowie – ul. Spokojna	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*100 000,00*
207.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Tłuchówek – Gaje o długości około 600mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*100 000,00*
208.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej w Kozirogu Rzecznym o długości około 1200mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*200 000,00*
209.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Tłuchówek – Obręb o długości około 2300mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*300 000,00*
210.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Koziróg Leśny – Kamień Kmiecy o długości około 2500mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-22*	*gmina*	*300 000,00*
211.	Remont drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Tłuchowo – ul. Leśna o długości około 3200mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-22*	*gmina*	*300 000,00*
212.	Remont drogi gminnej w Turzy Nowej o około 1000mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*200 000,00*
213.	Budowa drogi gminnej Trzcianka – Popowo o długości około 1100mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-22*	*gmina*	*600 000,00*
214.	Budowa drogi gminnej Mysłakówko – Koziróg Rzeczny o długości około 1000mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-22*	*gmina*	*500 000,00*
215.	Budowa drogi gminnej o nawierzchni asfaltowej Tłuchowo – ul. Wiejska o długości około 1600mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-22*	*gmina*	*1 000 000,00*

216.	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej Tłuchowo – Tłuchówek o długości około 1800mb	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*200 000,00*
217.	Budowa chodników w Kłobukowie i Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*100 000,00*
218.	Remont zatoki przystankowej w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*100 000,00*
219.	Remont parkingu przy ul. 3-Maja w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*150 000,00*
220.	Remont parkingu przy ul. Sierpeckiej w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*150 000,00*
221.	Budowa infrastruktury sportowej przy Orliku w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*500 000,00*
222.	Rozbudowa infrastruktury sportowej ma stadionie gminnym w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*500 000,00*
223.	Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*1 000 000,00*
224.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Tłuchowo	*Gmina Tłuchowo*	*2016-22*	*gmina*	*1 000 000,00*
225.	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Tłuchowie i Tłuchówku	*Gmina Tłuchowo*	*2016-22*	*gmina*	*500 000,00*
226.	Remont budynku komunalnego w Źródłach	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*200 000,00*
227.	Doposażenie Gimnazjum w Tłuchowie w pomoce dydaktyczne	*Gmina Tłuchowo*	*2016-20*	*gmina*	*100 000,00*
228.	Zakup autobusu do dowożenia uczniów	*Gmina Tłuchowo*	*2017-20*	*gmina*	*500 000,00*

229.	Budowa obiektów sportowych na terenie gm. Lipno	*Gmina Lipno*	*2016-20*	*gmina*	*2 000 000,00*
230.	Wsparcie systemu ratowniczo – gaśniczego Gminy Lipno	*Gmina Lipno*	*2016-20*	*gmina*	*1 500 000,00*
231.	Adaptacja budynku OSP Karnkowo na świetlicę wiejską	*OSP Karnkowo*	*2018-19*	*gmina*	*600 000,00*
232.	Utworzenie miejsc rekreacji na terenie gm. Lipno	*Gmina Lipno*	*2016-20*	*gmina*	*1 500 000,00*
233.	Budowa drogi gminnej w miejscowości Wierzbick - Karnkowo	*Gmina Lipno*	*2020*	*gmina*	*3 000 000,00*
234.	Budowa drogi gminnej Popowo - Karasiewo	*Gmina Lipno*	*2019*	*gmina*	*3 500 000,00*
235.	Przebudowa drogi gminnej nr 170218C w miejscowości Stalmierz	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2018*	*Stalmierz*	*1 500 000,00*
236.	Przebudowa drogi gminnej nr 170241C w miejscowości Makówiec	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2018*	*Makowiec*	*1 000 000,00*
237.	Przebudowa drogi gminnej nr 170246C w miejscowości Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2018*	*Chrostkowo*	*800 000,00*
238.	Przebudowa drogi gminnej nr 170215C Wildno - Ksawery	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2020*	*gmina*	*1 200 000,00*
239.	Przebudowa drogi gminnej nr 170213C Ksawery - Gołuchowo	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2020*	*gmina*	*1 500 000,00*
240.	Przebudowa drogi gminnej nr 170238C Janiszewo - Majdany	*Gmina Chrostkowo*	*2016-2020*	*gmina*	*800 000,00*
241.	Kurs na staż	*Powiat Lipnowski*	*2016-2019*	*powiat*	*1 000 000,00*

242.	Senior się nie nudzi	*Powiat Lipnowski*	*2017-2020*	*powiat*	*300 000,00*
243.	Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości	*Powiat Lipnowski*	*2017-2019*	*powiat*	*1 400 000,00*
244.	Wymarzony plac zabaw	*Powiat Lipnowski*	*2017*	*powiat*	*50 000,00*
245.	W zdrowym ciele zdrowy duch	*Powiat Lipnowski*	*2018-2019*	*powiat*	*250 000,00*
246.	Ośrodek wsparcia dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	*PCPR w Lipnie*	*2018-19*	*powiat*	*100 000,00*
247.	Przebudowa drogi gminnej nr 170222C w miejscowości Kawno gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2021*	*gmina*	*520 000,00*
248.	Przebudowa drogi gminnej nr 170228C w miejscowości Nowa Wieś gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2021*	*gmina*	*500 000,00*
249.	Przebudowa drogi gminnej nr 170208C w miejscowości Chrostkowo Nowe gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2021*	*gmina*	*500 000,00*
250.	Przebudowa drogi gminnej nr 170233C w miejscowości Sikórz gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2020*	*gmina*	*300 000,00*
251.	Przebudowa drogi gminnej nr 170212 w miejscowości Makówiec gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2020*	*gmina*	*2 000 000,00*
252.	Przebudowa drogi gminnej nr 170236C w miejscowości Chrostkowo Nowe gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2020*	*gmina*	*350 000,00*
253.	Przebudowa drogi gminnej nr 170256C oraz 170257C w miejscowości Makówiec gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*1 100 000,00*
254.	Przebudowa drogi gminnej nr 170224C w miejscowości Stalmierz gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2019-2023*	*gmina*	*970 000,00*

255.	Przebudowa drogi gminnej nr 170203C w miejscowości Głeboczek gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*825 000,00*
256.	Przebudowa drogi gminnej nr 170277C w miejscowości Lubianki gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2021-2023*	*gmina*	*715 000,00*
257.	Przebudowa drogi gminnej nr 170206C oraz 170207C w miejscowości Chrostkowo i Adamowo gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2022*	*gmina*	*825 000,00*
258.	Przebudowa drogi gminnej nr 170513C w miejscowości Makówiec gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*195 000,00*
259.	Przebudowa drogi gminnej nr 170216C w miejscowości Janiszewo gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*385 000,00*
260.	Przebudowa drogi gminnej nr 170210C w miejscowości Majdany gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*740 000,00*
261.	Przebudowa drogi gminnej nr 170214C w miejscowości Majdany gm. Chrostkowo	*Gmina Chrostkowo*	*2020-2023*	*gmina*	*473 000,00*
262.	Przebudowa drogi gminnej nr 170370C – ulicy Grzybowej w Skępem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2019-20*	*gmina*	*600 000,00*
263.	Przebudowa drogi gminne ulicy kasztanowej w Skępem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*250 000,00*
264.	Przebudowa drogi gminnej ulicy Akacjowej w Skępem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*200 000,00*
265.	Przebudowa drogi gminnej ulicy Kasztanowa w Skępem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*500 00,00*
266.	Przebudowa drogi gminnej Przemysłowej i Spółdzielczej w Skępem	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*1 500 000,00*
267.	Bądź przedsiębiorczy	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2020-2022*	*gmina*	*150 000,00*

268.	Aktywizacja społeczna oraz pobudzenie postaw przedsiębiorczych wśród sołectwa Grochowalsk	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2020*	*Gmina*	*150 000,00*
269.	Aktywizacja społeczno- zawodowa oraz pobudzeni postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców sołectwa Michałkowo	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2020*	*Gmina*	*150 000,00*
270.	Aktywny senior	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2021-2022*	*Gmina*	*300 000,00*
271.	Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowalsk – edycja I	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2022*	*gmina*	*50 000,00*
272.	Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Grochowalsk – edycja II	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2022*	*Gmina*	*50 000,00*
273.	Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo– edycja I	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2021*	*Gmina*	*50 000,00*
274	Aktywizacja społeczna Seniorów z sołectwa Michałkowo– edycja II	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2022*	*Gmina*	*50 000,00*
275.	Adaptacja budynku OSP w Grochowalsku wraz z otoczeniem na cele integracji i aktywizacji mieszkańców	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2019-2020*	*Gmina*	*400 000,00*
276.	Adaptacja budynku OSP w Płomianach n cele integracji i aktywizacji mieszkańców	*Miasto i Gmina Dobrzyń n Wisłą*	*2019-2020*	*gmina*	*200 000,00*
276.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Skępe Etap I obejmujący miejscowości Lubówiec, Sarnowo, Żuchowo i Łąkie	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*3 500 000,00*
277.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Skępe Etap II obejmujący miejscowości Chałacie, Czermno, Kukowo, Likiec, Moczadła, Rumunki Skępskie, Skępe, Szczekarzewo, Wólka	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*7 500 000,00*
278.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Skępe Etap III obejmujący miejscowości Żagno, Józefkowo, Wioska	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*2 700 000,00*

279.	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowości Wólka	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*1 470 000,00*
280.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowościach: Skępe, Rumunki Skępskie, Koziołek, Gozdy gm. Mochowo- Koziołek-Modrzewie	*Miasto i Gmina Skępe*	*2020-23*	*gmina*	*1 900 000,00*
281.	Zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Chrostkowie	*Gmina Chrostkowo*	*2021-2023*	*gmina*	*800 000,00*
282.	Zagospodarowanie terenu przy ulicy Stary Rynek w Kikole	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*1 000 000,00*
283	Zagospodarowanie terenu przy ul. Kasztelańskiej w Kikole	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*1 500 000,00*
284	Budowa i przebudowa chodników (szlaków pieszych) w miejscowości Kikół	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*300 000,00*
285	Budowa i przebudowa dróg na terenie Gminy Kikół	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*10 000 000,00*
286	Zakup i instalacja monitoringu w miejscowości Kikół	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*10 000,00*
287	Zakup i montaż placu zabaw i siłowni zewnętrznej w miejscowości Kikół	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*50 000,00*
288	Budowa publicznych toalet w Kikole	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*50 000,00*
289	Budowa przydomowych oczyszczalni na terenie Gminy Kikół	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*600 000,00*
290	Zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Ciełuchowie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*100 000,00*
291	Zagospodarowanie ternu przy świetlicy wiejskiej w Trutowie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*100 000,00*

292	Doposażenie świetlicy wiejskiej w Trutowie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*80 000,00*
293	Zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Wolęcinie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*50 000,00*
294	Doposażenie świetlicy wiejskiej w Wolęcinie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*30 000,00*
295	Zagospodarowanie terenu przy świetlicy wiejskiej w Lubinie	*Gmina Kikół*	*2021-2023*	*gmina*	*30 000,00*
296	Zagospodarowanie przestrzeni stadionu miejskiego w Lipnie wraz z budową kortów tenisowych	*Miasto Lipno*	*2021-2023*	*gmina*	*1 500 000,00*
297	Zagospodarowanie terenu przy Dziennym Domu Seniora + w Rachcinie	*Gmina Bobrowniki*	*2021-2023*	*gmina*	*300 000,00*
298	Zagospodarowanie terenu przy Przedszkolu Samorządowym w Bobrownikach	*Gmina Bobrowniki*	*2021-2023*	*gmina*	*350 000,00*
299	Przebudowa Rynku w Bobrownikach	*Gmina Bobrowniki*	*2021-2023*	*gmina*	*400 000,00*
300	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej dla miejscowości Bobrowniki, etap II Bobrowniki, ul. Lipnowska, Włocławska, Dobrzyńska, Kujawska, Wojska Polskiego, Broniewskiego	*Gmina Bobrowniki*	*2021-2023*	*gmina*	*3 000 000,00*
301	Przebudowa dróg: Polichnowo- Gnojno nr drogi 170410C o długości 1300mb, W miejscowości Gnojno nr drogi 170411C o długości 1300mb, Rzeczna- Lisek nr drogi 170447C o długości 1480mb, Bobrownickie Pole nr drogi 170402C o długości 1920mb, Bobrownickie Pole nr drogi 170427C o długości 1150mb, Lipnowska- Wyzwolenia działka nr 150 o długości 750mb, Okrągła- Pałac nr drogi 170417C o długości 2200mb.	*Gmina Bobrowniki*	*2021-2023*	*gmina*	*4 000 000,00*
302	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez budowę parkingu z terenami zielonymi przy ul. Szkolnej w miejscowości Wielgie	*Gmina Wielgie*	*2022-2023*	*gmina*	*1 300 000,00*

303	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Józefkowie	*Miasto i Gmina Skępe*	*2021-2023*	*gmina*	*400 000,00*
304	Budowa placów zabaw na terenie Miasta i Gminy Skępe	*Miasto i Gmina Skępe*	*2021-2023*	*gmina*	*300 000,00*
305	Budowa miejsc rekreacji i wypoczynku na terenie Miasta i Gminy Skępe	*Miasto i Gmina Skępe*	*2021-2023*	*gmina*	*300 000,00*
306	Rozbudowa stadionu gminnego w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*1 200 000,00*
307	Budowa świetlicy wiejskiej w Jasieniu	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*700 000,00*
308	Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Tłuchowie	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*4 000 000,00*
309	Przebudowa drogi gminnej Turza Wilcza- Trzcianka	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*800 000,00*
310	Przebudowa dróg gminnych Tłuchowo, ul. Słoneczna- Tłuchowo, ul. Wspólna	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*1 200 000,00*
311	Przebudowa drogi gminnej Tłuchowo, ul Leśna	*Gmina Tłuchowo*	*2021-2023*	*gmina*	*1 000 000,00*
312	Budowa drogi w m. Nowa Wieś gm. Wielgie	*Gmina Wielgie*	*2022-2023*	*gmina*	*800 000,00*
313	Budowa drogi gminnej nr 170807C Witkowo- Czarne	*Gmina Wielgie*	*2022-2023*	*gmina*	*1 200 000,00*
314	Budowa ścieżek i zagospodarowanie miejsc wypoczynku wraz z zielenią w parku w Radomicach oraz budowa altany wypoczynkowej na terenie świetlicy wiejskiej w Radomicach	*Gmina Lipno*	*2021-2023*	*gmina*	*850 000,00*
315	Budowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Rumunki Karnkowskie	*Gmina Lipno*	*2021-2023*	*gmina*	*3 000 000,00*

Tab. 63 Plan Finansowy

					Wydatki planowane w latach									
Lp.	**Nazwa projektu**	**Oś**	**Koszt całkowity**	**Źródła finansowania**	**2014r.**	**2015r.**	**2016r.**	**2017r.**	**2018r.**	**2019r.**	**2020r.**	**2021r.**	**2022r.**	**2023r.**
1.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Bobrowniki i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach	4c	557 360,78	333 231,75 EFRR 224 129,03 śr. własne	0,00	0,00	22.303,99	7.626,00	527.430,79	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Lipnie	4c	1 531 572,62	1 301 836,72 EFRR 229 735,90 śr. własne	0,00	0,00	0,00	24 108,00	0,00	1 507 464,62	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Chrostkowo	4c	925 190,28	786 411,74 EFRR 138 778,54 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	925 190,28	0,00	0,00	0,00
4.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Kikół	4c	1 873 402,84	1 450 034,89 EFRR 423 367,95 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	1 009 570,38	40 000,00	823 832,46	0,00	0,00	0,00
5.	Termomodernizacja budynku szkoły w Trzebiegoszczu	4c	1 370 817,91	819 171,97 EFRR 551 645,94 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	150 000,00	1 220 817,91	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Termomodernizacja obiektów ZPO w Wielgiem – drugi etap.	4c	2 427 937,80	1 578 159,57 EFRR 849 778,23 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 427 937,80	0,00	0,00
7.	Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy Skępe	6b	10 482 200,82	3 551 162,24 EFRR 6 931 038,58 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 892 305,95	6 251 051,45	2 338 843,42	0,00	0,00
8.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej w miejscowości Kikół	6b	587 868,01	406 250,25 EFRR 181 617,76 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	11 070,00	4 000,00	572 798,01	0,0	0,00	0,00

9.	Budowa i przebudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą.	6b	**11 602 593,70**	**6 030 805,17 EFRR 5 571 788,53 śr. Własne (w tym 2 142 507,15 niekwalifikowalne)**	0,00	0,00	0,00	115 618,77	0,00	0,00	2 955 928,48	8 531 046,45	0,00	0,00
10.	Zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń mieszkalnych zlokalizowanych w szkole podstawowej na cele biblioteki. Wielgie, gm. Wielgie, dz. nr 154/11	6c	219 099,37	186 234,46 EFRR 32 864,91 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	219 099,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11.	Zagospodarowanie obiektu zabytkowego ruin zamku w Bobrownikach	6c	1 126 000,00	957 100,00 zł EFRR 168 900,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 126 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Parku Miejskiego w Lipnie	9b	1.045.791,40	888.922,69 EFRR 104.579,14 BP 82.289,57 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30 000,00	1 015 791,40	0,00
13.	Utworzenie przedszkola samorządowego w miejscowości Karnkowo	10a	523 756,00	384 126,90 EFRR 139 629,10 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	523 756,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Modernizacja budynku przedszkola w Wiosce wraz z adaptacją kolejnych pomieszczeń na cele edukacyjne	10a	**1.840.714,55**	**365 999,80 EFRR** **104 588,20 śr. własne/inne** **1.370.126,55 koszt niekwalifik**	0,00	0,00	0,00	0,00	**1.840.714,55**	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.	Rozbudowa budynku przedszkola publicznego nr 4 o nowe miejsca przedszkolne oraz sale dydaktyczne na potrzeby edukacji ekologicznej	10a	964 999,99	786 185,49 EFRR 178 814,50 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	964 999,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

16.	Rozbudowa wraz z adaptacją części budynku Szkoły Podstawowej w Kikole na oddział przedszkolny	10a	1 002 000,00	845 750,00 EFRR 156 250,00 śr. własne	0,00	0,00	40 000,00	300 000,00	662 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17.	Pracownie zawodowe na poziomie – trafiona inwestycja Powiatu Lipnowskiego	10a	2 703 462,99	2 288 409,09 EFRR 415 053,90 śr. własne	0,00	0,00	6 752,70	527 257,91	2 169 452,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18.	Przebudowa z rozbudową budynku przedszkola w ZPO Wielgie	10a	470 588,23	366 000,00 EFRR 104 588,23 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	70 588,23	150 000,00	250 000,00	0,00	0,00	0,00
19.	Nasze wsparcie – Twój sukces!	9i	520 000,00	442 000,00 **EFS** 78 000,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	140 000,00	240 000,00	140 000,00	0,00	0,00	0,00
20.	Druga Szansa - aktywne włączenie społeczne	9i	250 000,00	215 500,00 **EFS** 37 500,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	125.000,00	125 000,00	0,00	0,00
21.	Program aktywizacji zawodowej dla mieszkańców	9i	250 000,00	215 500,00 **EFS** 37 500,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	125.000,00	125 000,00	0,00	0,00
22.	Poszerzenie oferty edukacyjnej Gminy Lipno o dodatkowe placówki wychowania przedszkolnego w miejscowości Karnkowo	10i	330 000,00	280 500,00 **EFS** 49 500,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	105 119,74	224 880,26	0,00	0,00	0,00	0,00
23.	Poszerzenie oferty edukacyjnej Gminy Lipno o dodatkowe placówki wychowania przedszkolnego w miejscowości Trzebiegoszcz i Maliszewo	10i	420 000,00	357 000,00 **EFS** 63 000,00 śr własne	0,00	0,00	0,00	33 581,53	386 418,47	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

24.	Nowoczesna edukacja w mieście	10i	484 516,25	411 838,81 **EFS** 24 225,81 śr własne 48 451,63 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	484 516,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.	Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji podstawowej i gimnazjalnej uczniom ze szkół podstawowych i gimnazjum działających na terenie Gminy Kikół	10i	240 000,00	204 000,00 **EFS** 12 000,00 śr. własne 24 000,00 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	240 000,00	0,00	0,00	0,00
26.	Kompleksowe wsparcie uczniów z placówek oświatowych podległych Powiatowi Lipnowskiemu	10i	1 693 323,53	1 439 325,00 EFS 84 666,18 śr. własne 169 332,35 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	622 005,84	486 474,96	584 842,73	0,00	0,00	0,00
27.	Warsztaty edukacyjne KREATYWNOŚĆ	10i	842 500,00	716 125,00 **EFS** 42 125,00 śr. własne 84 250,00 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	350 000,00	492 500,00	0,00	0,00	0,00
28.	Wszystkie maluchy są uzdolnione	10i	525 000,00	446 250,00 **EFS** 26 250,00 śr. własne 52 500,00 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	216 500,00	308 500,00	0,00	0,00
29.	Zajęcia logopedyczne szansą dla dzieci i nauczycieli	10i	100 250,00	85 212,50 **EFS** 15 037,50 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10 000,00	90 250,00	0,00	0,000	0,00
30.	Ekologiczne przedszkolaki – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci w wieku przedszkolnym	10i	480 000,00	408 000,00 **EFS** 24 000,00 śr. własne 48 000,00 wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	228 600,00	251 400,00	0,00	0,00	0,00	0,00
31.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 polegająca na budowie ścieżki pieszo-rowerowej na terenie Gminy Tłuchowo	4e	980 120,04	681 730,39 EFRR 298 389,65 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	980 120,04	0,00	0,00	0,00
32.	Termomodernizacja sali sportowej przy ul. Szkolnej w Lipnie	4c	**1.205.018,83**	**397 574,08** **EFRR** **807.444,75** **śr. własne**	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	**1.205.018,83**	0,00	0,00	0,00

33.	Nowa szkoła, nowe szanse – zajęcia pozalekcyjne dla uczniów klas VII i VIII	10i	140 062,50	119 040,00 **EFS** 7 020,00 śr. Własne 14 002,50 Wkład krajowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	140 062,50	0,00	0,00	0,00	0,00
34.	Termomodernizacja budynku /domu parafialnego/ w Parafii Rzymsko – Katolickiej bł. Michała Kozala Biskupa Męczennika w Lipnie	4c	640 600,00	299 261,85 EFRR 341 338,15 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	640 600,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Chalinie	4c	904 182,85	596 184,55 EFRR 307 998,30 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	904 182,85	0,00	0,00	0,00
36.	Wiem więcej, umiem więcej, mogę więcej!	10i	940.000,00 zł	799.000,00 EFS 141.000,00 śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	350 000,00	450 000,00	140 000,00	0,00	0,00
37	Kształcenie ogólne w placówkach oświatowych Gminy Wielgie	10i	842 105,25	799 999,99 EFS 42 105,26 śr własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	637 463,04	204 642,21	0,00	0,00	0,00
38.	Modernizacja budynku kina praz utworzenie muzeum Kina Niemego w Lipnie	9b	3 586 025,04	3.048.121,29 (EFRR) 358.602,50 BP 179.301,25 zł Śr. własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4 920,00	9 840,00	70 000,00	3 501 265,04	0,00
39.	Rozbudowa i remont budynku Dobrzyńskiego Domu Kultury ŻAK	9b	870 000,00	739 500,00 EFRR 130 500,00 śr własne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	870 000,00	0,00	0,00
			57 499 061,58		**0,00**	**0,00**	**69 056,69**	**1 008 192,21**	**10 115 341,99**	**9 276 389,24**	**17 546 697,34**	**14 966 327,67**	**4 517 056,44**	**0,00**

Oprac. własne

VII. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze

W wyniku realizacji założeń i projektów zawartych w Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego zakłada się realizację zamierzonych celów. Ich osiągnięcie najpełniej odzwierciedlać będą zarówno wskaźniki wynikające z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2014-20*, jak również inne wskazane przez Beneficjentów zgłaszających swoje propozycje projektowe do Strategii. Pełen wykaz wskaźników, ze wskazaniem, do którego Priorytetu Inwestycyjnego RPO WKP 2014-20 się odnoszą, zostało przygotowane w zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 64. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze

Priorytet Inwestycyjny	Wskaźnik planowany do osiągnięcia
	EFRR
4c	- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) – 2 obiekty - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok] (CI 32) – 173 553.380 - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO^2] (CI 34) – 409 800 -liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. -pow. użytkowa budynków poddanych termomod.-3066m^2 -ilość zaoszczędzonej energii elektr.-32,67MWh/rok - ilość zaoszczędzonej energii ciepln.-1709,55GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) - 520,03 $MgCO_2$/rok - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 634 442 kWh - Liczba obiektów objętych termomodernizacją – 2 szt. - Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej – 2 szt. - Liczba instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych – 2 szt. - Liczba budynków użyteczności publicznej z lepszą klasą zużycia energii – 2 szt. - Zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku termomodernizacji budynków – 62,65% - Zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku wymiany oświetlenia – 73,60% - Szacowana redukcja CO2 w wyniku termomodernizacji budynku – 62,65% - Szacowana redukcja CO2 w wyniku wymiany oświetlenia – 73,60% - Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 2 szt. - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku termomodernizacji budynków – 116 614,68 kWh/rok - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych w wyniku wymiany oświetlenia– 6 694,25 kWh/rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w wyniku termomodernizacji budynków – 27,99 tony/rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w wyniku wymiany oświetlenia – 4,35 tony/rok Etap I - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku części Zespołu Szkół w Kikole – 38 000 kWh/ rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych z części budynku Zespołu Szkół w Kikole – 18 t/rok Etap II - Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie -35 000 kWh/rok - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych w budynku Szkoły Podstawowej w Ciełuchowie – 15t/rok - Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej - 2 Wskaźniki rezultatu dla SP w Trzebiegoszczu: - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 522,17 GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 43,51 ton CO2/rok,

	- zmniejszony rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 145047,22 kWh/rok Wskaźniki produktu dla SP w Trzebiegoszczu: - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomoderniz – 821 m^2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków - 5 - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych Wartość wskaźników zostanie podana po opracowaniu audytu energetycznego. **- ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 2392,31 GJ/rok** **- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 236,45 MgCO2/rok,** **- zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) – 780091,67 kWh/rok** **- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 1735,00 m2** **- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1szt.** Wskaźniki rezultatu: - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 216,37GJ/rok - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 45,83 ton CO_2/rok, - zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 134,35kWh Wskaźniki produktu: - powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 653,84m^2 - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 **- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt.** **- liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE- 1 szt.** **- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 2 616,0m2** **- ilość zaoszczędzonej energii cieplnej- 2 031,50GJ/rok** **Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 705 387,59kW/rok** **- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 169,29 tony równoważnika CO2**
4 e	- Ścieżka pieszo - rowerowa - 1 szt. - Liczba osób korzystających z utworzonych ścieżek pieszo - rowerowych – 500 osób/ rocznie
6b	- **długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej- 7,1 km;** **- liczba wspartych stacji uzdatniania wody- 1 szt.;** **- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (CI19)- 60 RLM** - liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 50 RLM - odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – 96% - długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej – 400m - liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków - 100 RLM • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków – 2 708,00 RLM • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę – 2 219 • wydajność dobowa wybudowanej stacji uzdatniania wody – 1 160 m^3 • liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych – 1 szt. • liczba wspartych stacji uzdatniania wody – 1 szt. • odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków – 95 %
6c	- liczba instytucji kultury objętych wsparciem- 1; - zakupione i zamontowane wyposażenie; - wzrost liczby odwiedzających - 15% w stosunku do roku bazowego 2016, w trzecim roku po zakończeniu projektu i latach następnych. - powierzchnia przebudowana dotychczasowej siedziby biblioteki – 100,21 m^2; - powierzchnia rozbudowana biblioteki - 79,38 m^2; - łączna powierzchnia przebudowy i rozbudowy - 201,83 m^2 - liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem –1 szt.

	- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (40 osób/ miesiąc – przed rozpoczęciem realizacji projektu; 150 osób/miesiąc- po zakończeniu realizacji projektu)
9b	**Wskaźniki rezultatu:** Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej / rekultywowanej przestrzeni w miastach – 2.000 osób / rok **Wskaźniki produktu:** Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 5.000 m2 Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 15 wydarzeń **Wskaźniki rezultatu:** **-Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1 000 osób** **- Liczba osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych w oparciu o zrewitalizowany obiekt – 500 osób** **Wskaźniki produktu:** **- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.** **- Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m2] (CI 39)- 573,73m2** **- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]- 1 szt.** **- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]- 0,08 ha** **- Liczba działań prowadzonych w zrewitalizowanych obiektach – 10 wydarzeń** - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1 szt. - Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich (CI39) – 999,33 m2 - Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 1000 - liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. - liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
10a	- liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej – 172 - odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym – 53,46 % - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej (CI 35)- 112 - liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – 6 - liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 2szt. - liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej – 319miejsc - liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi przedszkolnymi – 42 - liczba użytkowników, którzy mogą korzystać z nowo wybudowanej lub udoskonalonej infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej – 100 osób - rozbudowa pomieszczeń na przedszkole, z których korzystać będzie 42 dzieci, - liczba uczniów korzystających ze wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 427 os. - liczba miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego – 315 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 3 szt. - liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia praktycznego i ustawicznego – 1 szt. - liczba wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 20szt.
EFS	
9i	- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 110 osób - liczba os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 70 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 26 os. - liczba os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. pracujących 6 m-cy po

	opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 21 os. - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 120 os - liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 12 os
10i	- liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 100% - liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej - 161 - liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 142 - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu - 1326 osób - liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych - 5szt. - liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 15 os. - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 81 os. - liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS – 222 szt. - liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie – 50 osób - liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – 1 szt. - liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt. - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 696 osób - liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 17 szt. - liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 9 szt. *Powiat Lipnowski* *- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie [osoby] – 632* *- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie [osoby] – 28* *- Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie [osoby] – 4* *- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu [osoby] – 568* *- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie [szt.] – 5* *- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali/podnieśli kwalifikacje w zakresie doradztwa zawod. – 5* *- Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – 5* *- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 5* *- Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną – 119* *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego- 192* Projekt Tow. Przyjaciół Ryb: - liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 1125 osób - liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 80 osób - liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 957 osób - liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 66 osób **Wskaźnik produktu:** 1. Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych – 50 os., 2. Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno – komunikacyjne –

	2 szt. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 35 os., 4. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie – 200 os., 5. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie – 10 os., 6. Liczba szkól i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., 7. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone – 3 szt., 8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 1 szt., 9. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych praca indywidualną – 15 os. **Wskaźnik rezultatu:** - Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu – 180 os., - Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 32 os., - Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt., - Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3 szt., - Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi – 1 szt. Wskaźniki produktu: - utworzenie 4 pracowni językowych wraz z wyposażeniem, - zmodernizowanie 2 pracowni komputerowych, - wyposażenie 3 sal terapeutycznych oraz jednej matematyczno-przyrodniczej, Wskaźniki rezultatu: - indywidualną terapią logopedyczną zostanie objętych 8 uczniów, natomiast grupową 12, - zajęciami specjalistycznymi zostanie objętych 60 uczniów, - zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi zostanie objętych 130 uczniów, - zajęciami rozwijającymi zainteresowania zostanie objętych 250 uczniów

VIII. System wdrażania i monitorowania

Powodzenie procesu rozwoju Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, który został założony w dokumencie Strategii, zależy w głównej mierze od sprawnego wdrożenia założonych projektów, monitorowania planowanych do osiągnięcia wskaźników oraz ewaluacji efektów Strategii. Do prawidłowej realizacji każdego z tych elementów wymagana jest współpraca wielu podmiotów. Przy procesie wdrażania przyjętych w Strategii założeń konieczna jest koordynacja działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, partnerów społecznych oraz gospodarczych, instytucji rynku pracy, organizacji skupiających pracodawców, instytucji pomocy i integracji społecznej, Lokalnych Grup Działania, placówek oświatowych itp., którzy uczestniczyli w procesie kształtowania zapisów tegoż dokumentu. Będzie ona konieczna również w zakresie monitorowania wskaźników założonych do osiągnięcia w poszczególnych przyjętych w kontrakcie terytorialnym projektach, podobnie jak na etapie ewaluacji, której powodzenie nie jest możliwe bez pełnej współpracy.

Koordynowaniem wszystkich działań związanych z etapem realizacji Strategii będzie zajmował się Powiat Lipnowski, przy pomocy pracowników Starostwa Powiatowego w Lipnie.

W procesie wdrażania Strategii wiodącą rolę pełni Komitet Sterujący pod przewodnictwem Starosty Lipnowskiego, powołany na mocy podpisanego w dniu 2 października 2014 roku Porozumienia na rzecz rozwoju Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego.

Do zadań Komitetu Sterującego należy:

- zatwierdzanie Strategii i jej aktualizacji;
- przedkładanie Strategii do zaopiniowania IZ RPO oraz Marszałkowi Województwa Kujawsko- Pomorskiego;
- zatwierdzanie listy projektów stanowiących integralną część Strategii i jej aktualizacji;
- zatwierdzenie rocznego raportu monitoringowego nt. wdrażania Strategii, a następnie przekazywanie tego dokumentu do oceny i zatwierdzenia IZ RPO.

Zasady oraz tryb pracy Komitetu Sterującego określa Regulamin Pracy Komitetu Sterującego Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego przyjęty uchwałą Nr 2/KSPL/2014 z dnia 27.10.2014r.

Za wdrażanie i prawidłową realizację, zgodną z przyjętym harmonogramem przedsięwzięć wskazanych w Strategii, odpowiedzialni będą beneficjenci poszczególnych projektów wskazani w fiszkach projektowych.

Dla oceny czy przyjęte w dokumencie Strategii założenia są realizowane, a cele rozwojowe osiągane koniecznym jest opracowanie i wdrożenie skutecznego systemu monitorowania opartego na współpracy zaangażowanych podmiotów

Monitoring zaplanowanych do osiągnięcia wskaźników będzie prowadzony przez Starostwo Powiatowe w Lipnie przy ścisłej współpracy z Komitetem Sterującym ORSG PL. Rolą Starostwa będzie przygotowywanie dla Zarządu bieżących analiz i cyklicznych raportów dotyczących stanu rozwoju Obszaru Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego ze szczególnym uwzględnieniem wskazanych obszarów objętych działaniami zidentyfikowanymi, na podstawie danych przekazanych przez sygnatariuszy Porozumienia, którzy zobowiązani są do przedkładania danych do Starostwa zgodnie z opisanym w niniejszym dokumencie harmonogramem sprawozdań.

Zadaniem Starostwa Powiatowego w Lipnie w ramach monitorowania realizacji Strategii będzie:

- nawiązanie i utrzymanie sieci współpracy z podmiotami dysponującymi informacjami istotnymi dla programowania i monitorowania rozwoju ORSG PL;
- nawiązywanie i utrzymywanie sieci współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi oraz gospodarczymi, instytucjami rynku pracy, organizacjami skupiającymi pracodawców, instytucjami pomocy i integracji społecznej, Lokalnymi Grupami Działania, placówkami oświatowymi itp.;

- gromadzenie danych i informacji istotnych dla programowania i monitorowania rozwoju ORSG PL;
- sporządzanie analiz w zakresie wybranych zagadnień;
- koordynowanie analiz prowadzonych przez inne podmioty.

Zakłada się, że realizacja ustaleń Strategii będzie monitorowana za pomocą weryfikacji poziomu rozwoju ORSG PL oraz stopnia realizacji poszczególnych przedsięwzięć zidentyfikowanych w Strategii i wskazanych w liście projektów podstawowych. System w szczególności obejmie:
- ocenę poziomu realizacji zaplanowanych do osiągnięcia wskaźników;
- analizę i ocenę stopnia realizacji przyjętych celów Strategii;
- analizę i ocenę harmonogramu wdrażania Strategii;
- monitorowanie ogólnego poziomu rozwoju obszaru.

Postęp prac w zakresie wdrażania założeń Strategii oraz realizacji przedsięwzięć w niej ujętych będzie monitorowany do końca 2018r. w okresie kwartalnym, a po 2018r. w okresie półrocznym.

Przygotowanie rocznego raportu monitoringowego nt. wdrażania Strategii należy do kompetencji Zarządu Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu w Lipnie, w którego skład wchodzi Starosta Lipnowski, Burmistrz Miasta Lipna, Wójt Gminy Kikół oraz Wójt Gminy Tłuchowo (Uchwała Komitetu Sterującego Nr 3/KSPL/201 z dnia 27.10.2014r.). Zasady i tryb pracy Zarządu określa Regulamin Pracy stanowiący załącznik do Uchwały Komitetu Sterującego Nr 4/KSPL/2014 z dnia 27.10.2014r. Raport będzie opracowywany na podstawie raportów cząstkowych przygotowywanych przez poszczególne strony Porozumienia. Roczny raport monitoringowy będzie podlegał zatwierdzeniu Komitetu Sterującego, będzie również podstawą do ewentualnej aktualizacji Strategii m.in. w zakresie wartości zaplanowanych wskaźników.

Postęp prac w zakresie wdrażania założeń Strategii oraz realizacji przedsięwzięć w niej ujętych będzie również monitorowany przez IZ RPO do końca 2018r. w okresie kwartalnym, a po 2018r. w okresie półrocznym.

Podsumowanie

„Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego" jest pełnym odzwierciedleniem stanu społeczno – gospodarczego, w jakim obecnie znajduje się Powiat Lipnowski oraz poszczególne Gminy wchodzące w jego skład. Zawiera również główne kierunki i plany rozwojowe, w których realizacji pokładane są nadzieje na trwałe ożywienie społeczno – gospodarcze obszaru.

Wytyczone kierunki rozwoju będą realizowane poprzez szereg projektów obejmujących swym zakresem wszystkie obszary deficytowe. Zakres działań ujętych w dokumencie obejmuje nie tylko stricte zamierzenia wpisujące się w politykę terytorialną w ujęciu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko - Pomorskiego, ale w ujęciu szerokim stanowiącym odpowiedź na potrzeby obszaru, w tym w szczególności oczekiwania społeczne.

Twórcy i sygnatariusze niniejszego dokumentu pragnąc by Strategia była nie tylko narzędziem do aplikowania o środki zewnętrzne, ale przede wszystkim by identyfikowała plany rozwojowe mające społeczne poparcie zadbali o udział przedstawicieli lokalnych społeczności na wszystkich etapach powstawania opracowania. Do opracowania Strategii został powołany Zespół, w którego skład weszli nie tylko przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar, ale również przedstawiciele lokalnych społeczności. Ponadto na etapie przygotowania projektu dokumentu zostało zorganizowane spotkanie otwarte, o którym informowano nie tylko wskazanych przez poszczególnych sygnatariuszy porozumienia przedstawicieli lokalnych przedsiębiorców, instytucji, jednostek organizacyjnych oraz organizacji samorządowych, ale również zaproszenie na w/w spotkanie skierowano za pośrednictwem strony internetowej do wszystkich zainteresowanych rozwojem lokalnym oraz polityką terytorialną. Również po zakończeniu prac nad projektem Strategii został on na mocy uchwały Komitetu Sterującego skierowany do konsultacji społecznych. Ogłoszenie o rozpoczęciu tego etapu prac nad Strategią oraz o terminach konsultacji i ich trybie zostało zamieszczone zarówno na stronie internetowej Powiatu Lipnowskiego i jego stronie facebook, jak i na stronach Gmin. Ukazała się również na ogólnodostępnym portalu internetowym www.terazlipno.pl. Informacje te zostały przekazane również do innych lokalnych mediów.

Akcja informacyjna miała na celu zapewnienie jak najszerszej liczbie osób zainteresowanych, dostępu do informacji ujętych w projekcie Strategii w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i planów rozwojowych Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, a także danie im możliwości wypowiedzenia się w tej kwestii.

Konsultacje społeczne przeprowadzono w dniach od 1 do 14 października 2015 roku. Uwagi zgłoszone w trakcie konsultacji zostały rozpatrzone przez Komitet Sterujący w dniu 16.10.2015r. Uwagi w głównej mierze dotyczyły uzupełnienia i korekty dokumentu oraz dodania projektów. Po dyskusji Komitet Sterujący uwzględnił zgłoszone uwagi i zatwierdził dokument Strategii w jej ostatecznym brzmieniu. Formularz zgłaszanych uwag oraz zestawienie uwag znajdują się w z Załączniku Nr 4 do niniejszej Strategii.

Opracowana Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego zawiera rzetelną i szeroką ocenę sytuacji społeczno - gospodarczej w jakiej w chwili obecnej znajdują się sygnatariusze Porozumienia o utworzeniu Obszaru Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego. Dokument zawiera ponadto wytyczone w duchu współpracy wszystkich samorządów powiatu lipnowskiego kierunki dalszego rozwoju ze wskazaniem projektów, których realizacja pozwoli na osiągnięcie zamierzonego celu.

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia, liczba miejscowości i sołectw……5
Tabela 2. Udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego……..6
Tabela 3. Zmiany demograficzne w Powiecie Lipnowskim……..……7
Tabela 4. Zmiany struktury wiekowej ludności Powiatu Lipnowskiego……..……7
Tabela 5. Struktura demograficzna gmin Powiatu Lipnowskiego……..……8
Tabela 6. Mieszkańcy Powiatu Lipnowskiego podział wg przedziałów wiekowych…..……9
Tabela 7. Ruch naturalny ludności wg gmin w 2013 r……...……..……..9
Tabela 8. Struktura bezrobocia w Powiecie Lipnowskim w latach 2012-2013……..……...…13
Tabela 9. Liczba bezrobotnych z wyszczególnieniem osób z prawem do zasiłku w gminach Powiatu Lipnowskiego, wg kwartałów, w 2013 i 2014r. ……..……..……..……14
Tabela 10. Bezrobotni oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w Powiecie Lipnowskim wg zawodów w 2014 roku ……..……16
Tabela 11. Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w Województwie kujawsko - pomorskim w 2014r. ……..……..……18
Tabela 12. Pomoc społeczna w gminach Powiatu Lipnowskiego ……..…..……..18
Tabela 13. Pomoc społeczna w podregionie włocławskim ……..…..……19
Tabela 14. Środowiskowa pomoc społeczna w gminach Powiatu Lipnowskiego …..……20
Tabela 15. Indeks zagrożenia ubóstwem w Powiecie Lipnowskim ……..……..22
Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ……...……..24
Tabela 17. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej ……..……26
Tabela 18. Baza noclegowa Powiatu Lipnowskiego i jej wykorzystanie ……....……..28
Tabela 19. Struktura agrarna …….....30
Tabela 20. Ochrona środowiska w Powiecie Lipnowskim na tle województwa i kraju….....31
Tabela 21. Sieć dróg powiatowych w gminach Powiatu Lipnowskiego ……..……37
Tabela 22. Sieć dróg gminnych w Powiecie Lipnowskim ……..……38
Tabela 23. Pojazdy w Powiecie Lipnowskim ……...……..38
Tabela 24. Wypadki drogowe i ich ofiary w Powiecie Lipnowskim …….....39
Tabela 25. Porównanie zdarzeń drogowych w podziale na gminy Powiatu Lipnowskiego...…..39
Tabela 26. Mieszkania. Infrastruktura komunalna ……..40
Tabela 27. Sieć gazowa w Powiecie Lipnowskim ……..……..44
Tabela 28. Sieć wodociągowa w Powiecie Lipnowskim ……..……45
Tabela 29. Wykorzystanie sieci wodociągowej w Powiecie Lipnowskim ……...……..46
Tabela 30. Sieć kanalizacyjna w Powiecie Lipnowskim ……..……..47
Tabela 31. Przedszkola i oddziały przedszkolne w Powiecie Lipnowskim ……..……50
Tabela 32. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Lipnowskim ……..…...51
Tabela 33. Szkoły podstawowe w Powiecie Lipnowskim ……...……..……..52
Tabela 34. Wyniki sprawdzianu w roku szkolnym 2013/2014 w Powiecie Lipnowskim ……..53
Tabela 35. Wyniki sprawdzianu w roku szkolnym 2012/13 i 2013/14 poszczególnych szkół Powiatu Lipnowskiego……...……..53

Tabela 36. Gimnazja w Powiecie Lipnowskim ……..……54
Tabela 37. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2013/2014 w Powiecie Lipnowskim……..……..……55
Tabela 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2013/14 ……56
Tabela 39. Wyniki egzaminu maturalnego szkół, dla których organem prowadzącym jest Powiat Lipnowski w roku szkolnym 2013/14 (po egzaminach poprawkowych) …….....58
Tabela 40 Liczba uczniów w szkoła ponadgimnazjalnych Powiatu Lipnowskiego ……...…59
Tabela 41. Sieć placówek bibliotecznych w Powiecie Lipnowskim ……..…..…59
Tabela 42. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Powiecie Lipnowskim ……..…..……60
Tabela 43. Koła (kluby) i zespoły artystyczne w Powiecie Lipnowskim ……..…..……61
Tabela 44. Opieka zdrowotna w Powiecie Lipnowskim ……..63
Tabela 45. Głównie przyczyny zgonu w Powiecie Lipnowskim ……...……64
Tabela 46. Wykaz organizacji pozarządowych Powiatu Lipnowskiego ……...…..65
Tabela 47. Charakterystyka rolnictwa w Powiecie Lipnowskim na podstawie NSR w 2010r……67
Tabela 48. Gospodarstwa rolne w Powiecie Lipnowskim ……...……..69
Tabela 49. Użytkowanie gruntów w rolnictwie w Powiecie Lipnowskim ……...…69
Tabela 50. Charakterystyka powierzchni poszczególnych zasiewów w Powiecie Lipnowskim ……...……70
Tabela 51. Produkcja zwierzęca w Powiecie Lipnowskim.……...…..70
Tabela 52. Źródła dochodów w gospodarstwach rolnych w Powiecie Lipnowskim.……...……..71
Tabela 53. Analiza SWOT dla Obszaru Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego……..……73
Tabela 54. Terytorialny wymiar wsparcia …….……..75
Tabela 55. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój gospodarki i rynku pracy”……84
Tabela 56. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój infrastruktury”…….…..87
Tabela 57. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Rozwój kreatywnego społeczeństwa”…….……92
Tabela 58. Komplementarność dokumentów strategicznych dla obszaru „Zachowanie dziedzictwa narodowego”..…….…93
Tabela 59. Logika interwencji strategicznej……98
Tabela 60. Lista projektów* EFRR.……..108
Tabela 60a. Lista rezerwowa projektów* EFRR...……116
Tabela 61. Lista projektów* EFS.……117
Tabela 62. Lista projektów* komplementarnych..……...122
Tabela 63. Plan finansowy.……147
Tabela 64. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze.……..152

Spis rysunków

Rysunek 1. Powierzchnia objęta planem zagospodarowania przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim……6

Rysunek 2. Gęstość zaludnienia Powiatu Lipnowskiego...……11

Rysunek 3. Saldo migracji gminnych – Powiat Lipnowski……12